

Keyifli Okumalar Dileriz

Binlerce kategoride milyonlarca PDF e-kitap, ders kitapları, dergiler ve romanlara platformumuz üzerinden ücretsiz ulaşabilirsiniz.

RESMİ WEB SİTEMİZ

<https://rantey.org>

Yedek ve Duyuru Kanallarımız

Sitemize erişim engeli gelmesi veya adres değişikliği durumunda aşağıdaki kanallardan güncel giriş adresine erişebilirsiniz:

- Telegram: <https://t.me/birkitapbir>
- WhatsApp Kanalımız : <https://whatsapp.com/channel/0029VbDHv8uE50Us4lvMoc0Y>

felsefe diyarından
hikmet yurduna

BİLGELİK HİKÂYELEERİ

hazırlayan
CEVDET KILIÇ

*Felsefe Diyarından Hikmet
Yurduna*

**BİLGELİK
HİKÂYESLERİ**

Bilgeliği kim sevmez ki...

İbn Arabî

Bilgeliği seven bütün herkese...

insan yayınları : 494
edebiyat dizisi : 33

Copyright©**insanyayinlari**

birinci baskı, 2008
dördüncü baskı, 2008

yayıncı sertifika no: 12381
isbn 978-975-574-514-5

felsefe diyarından hikmet yurduna
bilgelik hikâyeleri
cevdet kılıç

içdüzen
mürettibhane

kapak düzeni
nüans ajans

baskı-cilt
pasifik ofset
(0212) 412 17 77

insankitap özel baskısı

insan yayınları
keresteciler sitesi, mehmet akif cad.
keşane sok. no: 1 merter/istanbul
tel: 0212. 642 74 84 faks: 0212. 554 62 07
www.insanyayinlari.com.tr
insan@insanyayinlari.com.tr

Ücretsiz PDF Kitap Arsivi - <https://rantey.org>

*Felsefe Diyarından Hikmet
Yurduna*

**BİLGELİK
HİKÂYESLERİ**

Hazırlayan
CEVDET KILIÇ

CEVDET KILIÇ

1971 Artvin/Şavşat doğumlu. Üniversite, yüksek lisans ve doktora öğrenimini Ankara'da tamamladı. Bir süre Milli Eğitim Bakanlığı bünyesinde öğretmenlik, idarecilik yaptıktan sonra Talim ve Terbiye Kurulu'nda çalıştı. Daha sonra, Fırat Üniversitesi İlahiyat Fakültesi İslâm Felsefesi Kürsüsü'nde öğretim üyesi oldu.

İslâm felsefesi, ahlâk felsefesi ve tasavvuf felsefesi alanlarında yayınları vardır.

Yayımlanmış eserleri:

- *Bir Türk Dostu ve Mevlânâ Hayranı Muhammed İkbâl, II. Baskı, Elazığ 2006.*
- *Vahyin Kültürel Dönüşüm Dinamiklerinin Felsefî Temelleri Hak Dini ve Halk Dini, Elazığ 2006.*
- *Klasik Dönem İslâm Filozoflarında Varlık Mertebeleri, Elazığ 2007.*

İçindekiler

ÖNSÖZ YERİNE	17
YEDİ BİLGE VE ÖĞÜTLERİ	23
Miletli Thales	27
Priene'li Bias	31
Lesboslu Pittakos	33
Lindoslu Kleobulos	35
Spartalı Khilon	37
Atinalı Solon	39
Korintoslu Periandros	41
SOKRATES'TEN	43
Bileyi Taşı	45
Burası Benim Söyleyeceklerimin Yeri Değil	46
Sokrates'in Suçu	46
Sokrates'in Hanımı	47

Gökgürültüsü ve Yağmur	47
Misafir	48
Haklı Tenkit	48
Çare	48
Bilgiye Hava Kadar İhtiyaç Duymak	49
Üçlü Filtre Dersi	49
İyi Konuşmak	51
İtiraz	51
Ruhu Batırmamak İçin	51
Yolculuk	51
Adalet	52

DIYOJEN'DEN	53
Gölge Etme Başka İhsan İstemem	55
Eşyalar Olmadan da Yaşayabilmek	56
Ciddi Şeyler	57
Nasıl Olsa Alt Üst Olacak	57
Kemik Farkı	57
Ben Çekilirim	58
İnsanın Kıymeti	58
Değer mi?	58
Yarış	59
İki Kulak Bir Ağız	59
Kalpazanlık	59
Korku	59
Servet Yolu	60
Hayvanlardan En Şiddetli Isıran	60
Diyojen ve Kalisten	60
Diyojen ve Mercimek Çorbası	61
Diyojen'in İntikamı	61
Sadaka	61
Boş E	62

Dünyada En Fena Hal	62
Ne Vakit Evlenmeli	62
Aceminin Nişancılığı	63
Akıllı Adamlar	63
Gökten Ne Zaman Geldin	63
Kanunlara Düzen	63
Fazilet Yolu	63
Adamlar!... ..	64
Temizlenmek İçin	64
Dengesiz Arzular	64
Hür Olmak	64
Tanrı'ya İnanır mısın?	64
Faziletin Rengi	65
Altının Rengi	65
Faziletten Dem Vuranlar	65
Ava Çıkacak Cesaret	65
Güneş Işınları	65
Fakir Olduğu İçin	66
Yemek Yemenin Zamanı	66
Büyük ve Küçük Hırsızlar	66

İLKÇAĞ FİLOZOFLARINDAN	67
Konfüçyüs Der ki... ..	69
Bir Yumurta İki Bilgi	70
Yıldızları Gözlemlerken	70
Ölüm ile Hayat Arasındaki Fark	70
Faleroslu Demetrios'un Gençlere Nasihati	71
Hayat	71
Ölüm Nedir?	71
Kısa Cevap	71
İyi Yüzme Bilmek	72
Tanrı Bilinse	72

Kulakları Ayaklarında	72
Filozof Olmak İsteyen	72
Filozofun Sinirleri	73
Uyku ve Kardeşi	73
Çirkin Şeyler Karşısında Korkaklık	73
Hekimler ve Hastaları	74
Zenginlerin Sahip Olmadıkları Şeyler	74
Filozofların Eksiği	74
Yiğitlik	75
Gözyaşı İçin Gözyaşı	75
Vicdan	75
Güzellik ile Gerçek	75
Önyargı	76
Namuslu Olmanın Yolu	76
Gerçek Üstünlük	76
Seyahat	76
Bütün Öküzler Korkudan Titreyecek	77
Barış ve Dirlik İçinde Nasıl Yaşanır	77
Devlet Yönetmekten Daha İyi	77
Öteki Dünyaya Giden Yolların Uzunluğu	78
Ölümlü Biri	78
En Büyük Felâket	78
Adalet mi Cesaret mi	78
Hikmet Sahibi	79
İnsanlık	79
Eflâtun'a İki Soru	79
Kaybettiğin Zamana Acıyorum	80
Ya Adın Ya Ahlâkın	80
Filozof ve Para	81
Öklid ve Geometriye Giden Kral Yolu	81
Geometri Ne İşe Yarar?	81
Öklid ve Düşmanı	82

İki Köle	82
Ceza	82
Gerçek Mutluluk	82
Filozofların Hükümdarları Ziyareti	83
Yalnız Değilim	83
İki Kişi	83
Eşeğin Gölgesi (Anlatılan Şeyin Kıymeti)	84
Eşekler Tarafından Yönetilmek (Tartışmanın Sonucu)	85
Sana Kıracaksın Dememiş miydim?	85
Güleryüz	86
Yalancının Kazancı	86
Deli ile Calinus	86
Bedevî ile Filozof	87

BİLGELİK HİKÂ YELERİ	91
Gördüğünü Bilmek Bildiğini Görmek	93
Allah Kâinatın Neresinde?	93
Hamamdaki Vazo ve Nefs Temizliği	94
Peygamberlik ve İtaat	94
İbn Sînâ ve İlim Aşkı	95
Ağaran Saçlar	96
Hız. Hüseyin Hakkında İleri Geri Konuşan Adam	96
İbn Arabî'ye Her Namazdan Sonra Lanet	97
En Değerli İnsan, Kulağından Gireni Yüreğine Gömen İnsandır	97
Sobadaki Hikmet	99
Ebherî ve Felsefe	100
Yedi Kutsal Gerçek	100
Filozof ve Kaptan	103
Apaçık Şeyler	105
Dünyada En Çok Sevdiği Kimse	106

Üç Sual ve Bir Cevap	106
Rum Halkı ile Çinlilerin Ressamlıkta	
Bahse Girişmeleri	108
Sevginin Sadece Sözünü Edenlere	
(Derviş Kaşıkları)	110
Zahir Âlimleri mi? Yoksa Bâtın Âlimleri mi?	111
Merhametten Muhabbete (Kış Günü	
Kuşlara Yem Veren Mecusi)	113
Allah'a Kul Olana Kullar Hizmetkâr Olur	114
Seninle de Beraberim	115
Üzümü Her Biri Başka Bir Adla Tanıyan	
Dört Kişinin Üzüm İçin Kavgaya Tutuşmaları ..	116
Kurt ile Tilkinin Aslanın Maiyyetinde	
Ava Gitmeleri	117
İpsiz Özgürlük	119

FİLOZOFÇA KISA ve HAZIR CEVAPLAR	121
Sözü Anlamak ve Anlatmak	123
Laf	123
Herkes Yanındakini Verir!	123
Kütükler İçin Keskin Balta (Ağır Sözler)	124
Hiç Olmazsa Safım Belli Olsun	124
Âşıkların Rengi	124
Allah Rasûlü ile Aynîleşmek	125
Dünyadan Korunmak	125
Kulak	125
Şansa İnanmak	125
Şiir	126
Bakma Sanatı	126
Kuşların Sesi	126
Sonsuz Hayat	126
Zamansız Söz	126

Yoksulluk	127
Kendisi Olmak	127
Soy Sop Meselesi	127
Ona Ulaşmak İçin Eğilmek Lazım	127
Baki'ye Göre İstikbal	128
Napolyon	128
İmtihan	128
İmkânsız	128
Dostlukla Düşmanlık	129
Azrail Unutur mu?	129
Vapur	129
Ona En Son Bineceğiz	130
Eksik Kalan Günler	130
Çanakkale İçinde	130
Sayı Bilmeyen Hâkim	130
Yalnız Dostlarımı	131
Dişi Aslan	131
Yaralı Aslan	131
Daha Önce Tattıkları İçin	132
Yengeç ile Annesi	132
Edeb	132
Tecrübe	132
Zekâ	132
Üçüncü Dünya Savaşı	133
Hastanın Yemeği	133
Köpeklerin Kardeşliği	133
Bilgeliği Kimden Öğrendin?	134
Yeterli Olan	134
Dünyanın Yüzü	134
Devasız Dert	135
İnsan	135
Olmadığı Yer Gösterin	135

Elma Rica Edeyim	135
Neden İmtihan Ediyorsunuz?	136
Mutluluk	136
Yanlışlık	136
Otuzbeşinde Ölmezsen Eğer	137
Fakirliğin Sefası	137
Kendimize Benzettik	137
Kavgamız Kiminle	138

SEVGİ, DOSTLUK VE UMUT HİKÂYESLERİ	139
Başarı, Zenginlik ve Sevgi	141
Avucunuzdaki Kelebek	143
Siyah ve Bayez Köpek	145
Bilge ile Köpek	146
Gerçek Sevgi (Kulak)	146
Bir Gülümseme	148
Kenar Mahalle (Ben O Çocukları Çok Sevdim)	149
Dosttan Gelen Her Şey Tatlıdır	150
Sedef Çiçeği	151
Evlilik ve Mutluluk	153
Gerçek Hazine (İyilik Yaparak Mutlu Olmak)	154
Değerinizi Bilin	159
Sevgi Dersi	160
Büyüdüğümde Ben de Senin Gibi Olmak İstiyorum	
Baba	161
Küçük İstavrit (Son Ana Kadar Umut)	163
Denizyıldızı	164
Zehir (Bir Gelin Kaynana Hikâyesi)	165
Tuzlu Kahve	166
Mecnun	169
Hediye (Sevgi ve Öpücük)	169
Dost	170

İndirim	173
Affın Erdemi	176
Dilenci ve Turgenyev	177
Aşk Bitince	178
Halil İbrahim Bereketi	178
Çiftçi ve Çömlekçi Kardeşler	180
Gül Yapağı	180

BAKIŞ AÇISI HİKÂYELERİ	183
Bakışını Değiştirmek	185
En İyi Haber	186
Bedevî Bakış Açısı	187
Bakış Açısı (Aynı Gerçeğe Farklı Yorumlar)	188
Tuz ve Su	189
Kahve Tiryakileri Der ki (Karamsar ve İyimser Bakış Açısı)	190
Yalancı	192
Pencereden Görülenler	194
Hayat Ona Nereden Baktığımıza Göre Değişir	195
Balta	196

BAŞARI HİKÂYELERİ	197
Kavanozdaki Taşlar	199
Azim (Tek Kollu Japon Şampiyon)	201
Aslandan Hızlı Koşmak	202
Bir Kelebeğin Verdiği Ders (Zorluklarla Mücadele) ..	202
Huzur İçinde Yat	204
Hayat, Bazen Bizim de Üzerimize Abanır.	208
İn Arabadan	209
Hayal Hırsız	211
Acele Karar Vermeyin... ..	212
Yolumuzdaki Engeller	215

Bir Kaya Parçası ve Heykel	216
HAYAT HİKÂYELERİ	219
Allah Kullarını Biz Farketmesek de Korur	221
Püf Noktası	222
Antika İskemleler	224
Hediye Kime Ait?	226
Dünyayı Kirlerinden Arındırmak	228
Renk Ustası (Eleştirdiklerine Alternatif Getirmek) ..	229
İnsan Kim ve Nasıl İnsan Oluruz?	230
Çatlak Kova	230
Her İşte Bir Hayır Vardır	232
Bu da Geçer... ..	234
Dünyanın En Kısa Anayasası	236
Kabak ve Sarmaşık	237
Deneyim	238
Çocuğu Tehlikeli Bir Durumda Olan Bir Kadının Hz. Ali'den Çare Araması	238
Mevlânâ ve Uğursuzluk	239
İsa (a.s.)'ın Ahmaklardan Kaçması.	240
Allah'ın Hikmeti	242
Anne Duası	243
Yahya Baba ve Artan Pirinç Pilavı	245
Hediye	247
Çivi ve Sabır Hikâyesi	247
Asıl Fakirlik	248
Hep Kendi Elimizden	249
Yabancılar Kırmızı Işıktaki Neden Duruyor?	250
Bir Saat	253
Cesaret (Hemen mi Öleceğim?)	254
Yaratıcılık ve Hata	255
Cırcır Böceği	256

Doğuştan Kör	257
Sende Çocuk, Bende Kuyruk Acısı Oldukça Biz Dost Olamayız.	258
Kertenkelenin Rızkı	260
Kişilik (0 ve 1)	261
Marangoz ve Son Yaptığı Evin İşçiliği	261
Öğrenilmiş Acizlik	262
Ölümden Başkası Yalan	263
Önyargı	265
Burnundan Kıl Aldırma(ma)k	266
Gençlik Elden Gitmeden Doğru Seçim Yapmak	268
Komşuluk Hassasiyeti	270
Dünyayı Düzeltmek İçin	270
Yankı (Yaptıklarınızın Aynası)	271
İnanıyor musun?	273
Bencil Bekir Efendi	224
Cesaretin Bittiği Yerde Esaret Başlar	275
Mı	277
İyilik Yap Denize At	278
Bisiklet (Küçük Kızın Hasreti)	279
Sağırın Hasta Ziyareti	279
Gerçek Değer	280
Dediğini Yapmanın Kıymeti	281
İtleri Salmışlar Taşları Bağlamışlar	282
Deri Tüccarının Gelini	282
Güneşi Eliyle Kapamak	283
Alınterinin Değeri	284
Şarabın Aslı	285
Ağaçların Korkusu	286
Padişahın Devesi (Söyleyiş Tarzı)	287
Sesi Sonradan Çıkacak	288
Biz Senin Cemazılevvelini de Biliriz	288

TARİHİMİZ VE TARİH ŞUURUMUZUN

HİKÂYELERİ	291
İade-i Ziyaret	293
Sarı Öküz	293
Bir Kere Kükre	296
Padişahın İşi Ne?	297
Bizim Dinimizde Domuz Eti Yemek Haramdır	302
İftihar	303
Hürmetin Böylesi	303
Mezardakiler de Nüfusumuza Dahildir	304
Çocuğunu Satılığa Çıkaran Ana	304
Çanakkale’de Ezan Sesleri	305
İki Hûri	306
Yeniçeri Kıyafetleri	307
ABD’nin Osmanlı’yla İmzaladığı Kendi Dilinden Olmayan İlk ve Tek Antlaşma	309
Din İçin	310

PYTHAGORAS’IN ALTIN MISRALARI

(EZ-ZEHEBİYYÂT)	313
DEMOKRİTOS’DAN SEÇMELER (M.Ö. 460-370)	319
BİLGELİKTEN BEYİTLER	335
FAYDALANILAN KAYNAKLAR	355

ÖNSÖZ YERİNE

THALES'TEN BİR ÖĞÜT

biri Thales'e sorar:
“Sana göre dünyada biricik devamlı olan şey nedir?”

“Ümit...” diye cevap verir düşünür; “zira bizi en son bırakan budur.”

“Peki, öyleyse en kolay olan şey nedir?” diye sorulunca,

“Başkasına nasihat vermek” diye karşılık verir.

Thales'ten bu kısa anekdot pek çok şeyi anlatmaktadır. Bunun üzerine bir şeyler yazmak ne kadar doğru olur bilemem. Biz bir babayız, bir anneyiz, bir eğitimciyiz veya bir toplum önderiyiz; kendimiz yapmadığımız halde başkalarına öğütler veriyoruz. Aslında

Thales'in dediği, dünyada en kolay şey değil; bu, hayatın en zor tarafıdır. Onun söyledikleri üzerine bir şey yazmanın doğru olmayacağına inanıyordum. Ancak bir dostum bana, "En azından böylesi bir çalışmayı yapmandaki amacını, hedefini, hedef kitleni, neden böyle bir çalışma yaptığını ve bunun önemini ortaya koymalısın" diye bir uyarıda bulundu. Ben itiraz ederek "Bu bir bilimsel çalışma değil, sadece bilgelik yolculuğudur" desem de, sonunda dostum beni ikna etti ve kendimi bu satırların arasında bulmama sebep oldu. Bu satırları benimle kelime kelime, cümle cümle peşimden izleyen bir dostum daha oldu: İbrahim Kan. Ona da içten bir teşekkür borcum var.

Efendimiz (a.s.)'in, "*Hikmet, mü'minin yitik malıdır; onu nerede bulursa alır*" kıymetli sözünden hareketle, bunca yıllık "felsefe yolunda olan" biri olarak hikmetin evrenselliğine inanan biriyim. Kimden gelirse gelsin, eğer söylenen söz veya ortaya konulan bir davranışın ucu hikmete çıkıyorsa, Gazzâlî'nin de belirttiği gibi, o söz alınmalı ve gereği yerine getirilmelidir. Her hikmetli söz ve davranış, her ne kadar sahibine göre değerlendirilmesi gerekirse de, aslında asıl sahibine yani Hakk'a göre değerlendirilmelidir. Bazen bir hikmetli söz, insanın hayatını, düşünce ufkunu, zihniyetini ve her şeyini alt üst edecek güçte şok tesiri yapar. Öyle ki insan sanki, binlerce voltluk güçte elektriğe çarpılmıştır. Çünkü her hikmetli söz ve her hikmetli iş, kaynağını Yüce Hikmetler Sahibi'nden alır. İşte hikmetin evreselliği de burada yatar.

Bu eseri derlememdeki birinci öncelikli amacımı, benim zihnimde şimşekler çakan sözleri, elektrik çarp-

miş benzeyen etkileri, olayları, hatıraları, hikâyeleri veya fabl türü kurguları sizlerle paylaşmaktır. Siz de pek çok hikâye veya bu tür anekdotları okumuş, görmüş veya yaşamışsınızdır. Gerçekten günümüzde yazılı veya görsel basında bu konuda pek çok malzemeye rastlamak mümkündür. Ancak biz burada, filozofların hayatlarından kesitler sunarak onların söz ve davranışlarında, onları filozof yapan özelliklerini ön plana çıkaran hikmetin evrenselliğini vurgulamak istedik. Bunun yanı sıra hayatımızın olmazsa olmazları arasında yer alan; ancak bir tarafı törpülenmiş veya bir tarafı unutulmaya yüz tutmuş, bilgeliğin unsurları da diyebileceğimiz başarı, mutluluk, sevgi ve pozitif bakış açısı gibi önemli kavramları tekrar gündeme getirmeye ve pek çok yönüyle tekrar hayatımızla, onun bir kenarından köşesinden buluşturmaya çalıştık.

Bilindiği gibi, Doğu'nun düşünce dünyasındaki anlatım tarzı, sembolik ve dolaylıdır. Batı'da ise, bunun tersi bir durum yani düz ve doğrudan anlatım tarzı hâkimdir. Bu nedenle biz, karşımızdakine doğrudan söylediğimizde rencide etme ihtimalimiz olan durumlarda, söylemek istediklerimizi dolaylı yoldan, ya bir darby meselle, ya bir hikâye ile ya bir anekdotla anlatmaya çalışır, deyim yerindeyse karşımızdakini incitmemeye özen göstererek lafı gediğine koyarız. Bu nedenle bu tür bir anlatım tarzı, filozoflardan bilim adamına, din adamından işadama toplumun her katmanında yaygındır. Yani *"Kızım sana söylüyorum, gelinim sen işit."*

Genel geçer bir kanâat olarak toplumumuzda yer etmiş olan *"felsefenin bir işe yaramazlığı"* fikrini bir neb-

zecik olsun yıkmak, yerine felsefeyi sevdirmek ve felsefe üzerinden insanların hayata bakışlarındaki kara bulutları dağıtıp *negatif sulardan pozitif limanlara* taşımak istedik. Kaynaklarımızı, hikmet merkezli felsefî düşünciyi sevdirmek maksadıyla dar bir alana çakılıp kalmadan, ilk çağdan günümüze, geniş bir zaman, çağ, coğrafya ve kültür dilimindeki kesitlerden kısa veya fazla uzun olmayan anekdotlardan seçtik. Konuları alt başlıklara ayırarak sunmuş olsak da görünüşte bir karışıklık göze çarpacaktır. Ancak bu karışıklığın altında bir iç düzenin varlığını kendi kendinize sezeceksiniz.

Başta yetişme çağındaki gençlerimiz, eğitimcilerimiz ve felsefeye ilgi duyan, genç yaşlı herkes bu çalışmanın hedef kitesidir. Özellikle kısa olmasına dikkat edip sıkıcı olmasından özenle kaçındığımız bu hikâyelerin, unutulmaya yüz tutmuş değerlerimizin tekrar yetersilmesine katkı sağlayacağına inanmaktayız. Bu sahada kendisini sorumlu hissedenler, düşünen, tahlil eden, kafa yoran, eleştiren, tez ve anti tez üreterek bir senteze varmaya çaba harcayanlar, bu çalışmamızda kendine ait pek çok şey bulacaktır. Belki bildiğimiz şeyler olacaktır içinde, belki her gün karşılaştığınız anekdotlar bulunacaktır; ama tekrarın güzelliği ve iç açıcılığı zihin dünyamıza tekrar tekrar yeniden yansıyacaktır.

Sadece filozoflar arasında seyahat etmeyeceksiniz. Onların sözlerinden, öğütlerinden veya hayatlarından kesitler okurken, aslında kendi duygularınızın, tecrübelerinizin ve inançlarınızın arasında bulacaksınız kendinizi. Belki Efendimiz (a.s.) söylemişti de onlara mal etmişler bu sözleri diyeceksiniz zaman zaman. Mu-

tasavvıflar sizinle beraber yolculuk edecektir bu hikmet yolunda. Bilgeliği keşfedeceksiniz, başarının sırlarına vakıf olacaksınız. Sevginin, mutluluğun önemini ve tadını kavrayacaksınız bu satırlar arasında gezerken. Belki tabiattan değişik cansız veya canlı varlıklarla özdeş hissedeceksiniz kendinizi bir anda. Tarihte kalan, ama tekerrürüne ihtiyaç duyduğumuz birkaç tarihi olay da bizimle beraber bu gezintiye çıkacaktır. Belki (belkisi de fazla), “Ben de böyle biri olabilirim, neden olmasın ki?” diyeceksiniz, zaman zaman gözyaşlarınızı göz kapaklarınızın altında saklayamayacak derecede duygusallaşarak. Hayatınızın kodlarını bakış açısının önemi üzerinde tekrar kodlayacaksınız. Ama her şeyden önce ve her şeyden öte, *felsefe diyarından hikmet yurduna bilgelik rehberliğinde seyahat ederken*, hayatınızda pek çok şeyin bu kesitlerle beraber akıp gittiğini göreceksiniz. Tekrar oturup düşüneceksiniz ve diyeceksiniz ki;

Demek ki felsefe hayatımızın tam ortasındaymış....

Demek ki felsefe hayatın ta kendisiymiş...

Cevdet KILIÇ

Elazığ 2008

YEDİ BİLGE VE ÖĞÜTLERİ

gerçek anlamda bilimin doğuşu, Hz. İsa'dan önce yedinci ve altıncı yüzyıllara rastlar. Hatta bu iki yüzyıl Bilimin Altın Çağı olarak kabul edilir.

Eski insanlar, o çağların en akıllı yedi kişisini seçmiş ve bunlara “Yedi Bilge” demişlerdi. Aynı zamanda “Yedi Hakîm” denen bu öncü insanlar, yaşadıkları kos-koca çağa adlarını vermişler. Bu dönemde kutsal bir sayı olarak kabul edilen ve yediler şeklinde anılan bilgelerin ahlâk üzerine söyledikleri özlü sözlere gelmeden önce, yedi bilgenin isimlerini sıralayalım.

Miletli Thales,

Prieneli Bias,

Lesboslu Pittakos,

Lindoslu Kleobulos,

Atinalı Solon,

Ücretsiz PDF Kitap Arsivi - <https://rantey.org>

Spartalı Khilon

Korintoslu Periandros.

“Yedi Bilge”den hemen hiçbirinin hayatı kesin olarak bilinmemekle beraber, tesbit edildiği kadarıyla “Yedi Bilge”nin hikâyelerini ve düşüncelerini yansıtmaya çalışalım.

Gözle görülen bireysel varlıkların
ve değişmelerin oluşturduğu kaostun
ve çokluğun gerisinde, akılla anlaşılabilir,
kalıcı ve sürekli bir gerçeklik vardır.

THALES

MİLETLİ THALES

bilimle felsefenin doğduğu yer, Batı Anadolu'da bir İyonya şehri olan Milet'tir. Felsefe ve bilimi Milet'te başlatan da Thales'tir. Onun sayesinde ki insanlar; bilginin pratik faydası için değil, sadece gerçek uğrunda bir yığın sorularla boğuşmuşlardı.

Thales'in kafasındaki ilk soru, dünyaya dairdi. "Dünyanın ana maddesi neydi; bu düzen nasıl kurulmuştu; nasıl korunuyordu ve dünya nereye gidiyordu?"

Bu sorular, Thales'ten günümüze kadar bütün filozofların zihnini yormuştur. Şüphesiz bugün ilim ve fikir dünyası, Thales'in teorilerinin çok üstüne çıkmıştır. Ancak bu, öncülük şerefine gölge düşürmez.

Thales yalnızca karanlıklara gömülmüş, bilimsel araştırma yapan insan değildi. Gerektiğinde zekâsını pratik yarar için de kullanmasını bilmiştir. Nitekim Mısır piramitlerinin boyunu ilk kez ölçen odur. Mısır'a

gidip, piramitlerin yanında durmuş. Kendi gölgesi bo-
yu kadar olunca piramitlerin gölgesini ölçtürmüş ve
böylece piramitlerin yüzlerce yıl ölçülemeyen boyları-
nı ölçmüştü.

Yine, filozofların paraya pula itibar etmemelerine
rağmen, bir filozofun, aklını para kazanmaya odakladığı-
nda kolayca zengin olabileceğini göstermek için Mi-
let'in yağhanelerini kiralamış ve gerçekten de çok pa-
ra kazanmıştı. Sonra da hemşerilerine "Sırf sizin, iste-
sem bile para kazanamayacağımı söylemenizden dolayı
bu işe giriştim" diyerek, kazandığı parayı fakir fukaraya
dağıtmıştı. Bu tavrıyla aynı zamanda, filozofların tut-
kularının dünyalık olmadığını da göstermiş oluyordu.

Ünlü bilgin her şeyin temel maddesi olarak suyu
alıyor ve onda, *Tanrıca yaratma gücünün*, mıknatista-
ki çekme gücü gibi hayat gücünün bulunduğunu düşü-
nüyordu. Başta Herakleitos olmak üzere, kendisinden
sonra gelen feylesoflar temel madde olarak ateşi dü-
şünmüşlerdir. Thales'e göre depremler, üzerinde yer-
yüzünün gemi gibi yüzdüğü suyun kımıldamasıyla ol-
maktadır.

Thales, aynı zamanda bir astronomdur. Lidya Kralı
Alyattes ile Med hükümdarı Siyaksares (Cyaxares)
arasındaki savaşın en hareketli anında (Hz. İsa'dan ön-
ce 585 yılının 28 Mayısı) güneş tutulmuş ve Herodo-
tos'un deyiimiyle gün geceye dönüşmüştü. İki taraf da
bunu tanrıların bir işareti sayarak savaşı bıraktılar. Oy-
sa Miletli Thales, bunu tam bir yıl önceden hesaplaya-
rak İyonyalılara duyurmuştu. Miletlinin gökyüzü bilgi-
sini geniş ölçüde Mısır'dan aldığını söyleyenler vardır.

Ama o, o zamana kadar Anadolu'da birikmiş bilgilerle Mısır'da gördüklerini kafasında yoğurarak, çağı için inanılması zor buluşlar ortaya koymuştu.

Thales aynı zamanda büyük bir matematikçi ve geometriciydi. Bir dairenin çapla iki eşit parçaya ayrıldığını ilk olarak o söylemiştir. İkizkenar üçgende taban açılarının eşit olduklarını ilk olarak o göstermiştir. Birbirini kesen iki doğruya, ters açılarının eşit olduğu teorisini bulan odur. Denizdeki gemiler arasındaki uzaklığı kıyından ölçen de yine Thales'tir.

Sözleri

Kefâletin yoldaşı felâkettir.

Kötü yoldan zengin olma.

Babadan kötü şey kapma!

Ana babana ne gibi yardımlarda bulunmuşsan, yaşlandığında kendin de öylelerini bekle.

İşsiz güçsüzlük acınacak bir durumdur.

Ölçülü ol.

Kıskançlığı celb etmemek için saadetini gizle, acınmayı celb etmeyecek şekilde hareket et.

Kendine hâkim olamama zararlı bir şeydir.

Fark gözetmeksizin herkese güvenmekten çekin.

Emrediyorsan kendi kendini idare et.

Orada olsun veya olmasınlar dostlarını hatırla.

Dışını güzelleştirme, ne türlü yaşıyorsan onunla güzelleşmelisin.

Sana yeminle bağlanmış olanlara sözlerinle menfur olmaktan çekin.

İyiliği bilmek güçtür.

En büyük hoşnutluk, istenileni elde etmektir.

Aşırılık bir kötülüktür.

Câhillik ağır bir yüküdür.

En çok layık olanı öğren ve öğret.

Eli boşluktan kaçın, zengin olsan bile.

PRIENE'Lİ BİAS

Yedi bilgenin ikincisi yine bir Anadolulu, Priene'li Bias'tır. Bias hakkında bildiklerimiz oldukça azdır. Onu daha çok, kendisinden sonra yaşayan Efesli Heraklitos'un sözlerinden tanıyoruz. Heraklitos, onun için "logos'u (aklı) ötekilerden daha büyüktür" der.

Bias, Thales'ten kısa bir süre sonra yaşamıştır. Bindığı gibi, Thales'in yaşadığı Milet, bugünkü Söke Ovası'nın aşağı yukarı ortasındadır. Bias ise, bu ovanın kuzeyinde, Mikale (Samson) Dağı'nın güney eteklerindeki Priene'de doğmuştur. Babasının adının, Teutames olduğunu biliyoruz.

Bias, antik dünyanın en bayındır şehirlerinden biri olan Priene'de politika ile uğraşıyordu. Çağdaşları kendisinden geniş ölçüde faydalanmış ve ona büyük saygı göstermişlerdir.

Bias, kendisinden sonra gelen bilginleri de geniş ölçüde etkilemiştir.

Sözleri

Bir aynaya bakmalısın, kendini güzel bulursan namusluca hareket et, çirkin bulursan tabiatın yetkinsizliğini hareket hattının dürüstlüğüyle düzelt.

Bir işe girişmek için ağırdan al. Fakat o işe başladığında da sıkı sıkı sarıl.

Yanılmamak için çabuk konuşmaktan nefret et; ardından pişmanlık gelir.

Acele etmekten ve gevezelikten kaçın. Böylece hataları önlemiş olursun. Çünkü bu hatalara üzülme-ten gecikmezsin.

Ne ahmak ol, ne de kötü.

Yaptığın şey üzerinde düşün.

Çok dinle, yerinde konuş.

İkna ederek al, zorlayarak değil.

İyi bir şey yapmışsan Tanrı'dan bil, kendinden değil.

Tedbiri sev, tedbirsizlik yapma.

Nazik bir dinleyici ol.

Kendini gençken işe, ihtiyarken hikmete ver;

işinde hafıza,

karakterinde asâlet,

cehdlerinde itidal,

korkularında diyânet sahibi ol;

sözlerinde doğruluk,

sükûtunda muâşeret,

hükümlerinde hakkaniyet,

atılganca teşebbüslerinde erkekçe bir cesaret,

fiillerinde kudret,

şan ve şerefte otorite,

tabiatında asâlet göstereceksin.

LESBOSLU PITTAKOS

Pittakos, Lesbos tiranı (hükümdarı) idi. Kendisine Lesbosluların güdücüsü deniyordu. Hz. İlsâ'dan önce 650-569 yılları arasında yaşadığı biliniyor.

Genellikle ahlâk ve asâlete önem veriyordu.

Sözleri

Asil olmak güçtür. (Asâletin değerini belirtiyor.)

Başkasında hoş görmediğini kendin yapma. (Etiğin (ahlâk) temeli sayılmıştır.)

Uygun zamanı kolla,

Yapmak istediğini söyleme, başaramazsan gülerler.

Bahtsızları ayıplama, onlar tanrıların gazabına uğramışlardır.

Karaya güvenilmez, denise güvenilmez.

Karaya güvenilmez, denise güvenilmez.

Sana uyanı kazan.

Kazanç doymak bilmez.

Bağışlamak, öç almaktan güçlüdür.

Bir kimseyi bağışlayan onun üstüne yükselir; ondan öç alan, onun seviyesine iner.

Bilgiyi, itidalı, tedbiri, hakikati, iyi niyeti, tecrübeyi, feraseti, başkasının arkadaşlığını, doğruluğu, evin bakımında çalışmayı, sanatı ve diyâneti sev.

LİNDOSLU KLEOBULOS

Yedi bilgenin dördüncüsü Kleobulos, Anadolu yakınlarındaki Rodos'un Lindos şehrinde yaşamıştı. Anadolu'yla yakından ilgisi olduğu düşüncelerinden bile bellidir. Onun, "Dinlemeyi sevmeli, gevezeliği değil" sözü, kendisinden kısa bir süre önce yaşamış olan Priene'li Bias'ın, "Çok dinle, yerinde konuş" sözüne benziyor.

Sözleri

Ölçü en iyi şey.

İnsan ana babasına saygı göstermelidir.

Bedence ve ruhça iyi olmaya özenmek gerek.

Haksızlıktan iğrenmek faziletin özelliği, kötülüğün zıddıdır.

Diyânetten ayrılma.

Ücretsiz PDF Kitap Arsivi - <https://rantey.org>

Dilini tut.

İnsan başkasının yanında ne karısıyla kavga etmeli, ne de onunla oynaşmalı. Birinci hal en kötüsüdür; ikincisi ise, ihtirasları celb edebilir.

Yurttaşlara en iyi öğütleri ver.

Zorla hiçbir şey yapmamalı.

Çocukları eğitmeli.

Halka ihânet edene karşı düşman gözüyle bakmalı.

Kişi dengiyle evlenmeli; daha yükseği efendin olur, akraban değil.

Dinlemeyi sevmeli, gevezeliği değil.

Hazza hükmetmeli.

SPARTALI KHILON

Khilon, yedi bilge arasında yer alan üç Yunanistanlıdan biridir. Onun da hayatı efsânelere karışmıştır. Hz. İlsâ'dan önce 6. yüzyılda yaşadığını, halkın kendisini tanrılaştırdığını biliyoruz.

Gerçekten de Khilon, çağdaşlarını geniş ölçüde etkilemişti. Sparta'nın yayılma ve genişlemesinde önemli rol oynayarak, ülkesini politik tehlikelerden uzaklaştırmış olması, yurttaşlarından büyük saygı görmesini sağlamıştır.

O kadar ki, onun "Kendini bil!" sözü, Delfi'deki Apollon Tapınağı'nın medhaline yazılmıştı. Platon ve Khilon'dan sonra gelen öteki düşünürler, bu sözden büyük çapta ilham almışlardır. Platon, Khilon'un "Kendini bil!" sözünü, "Sadece bir insan olduğunu bil!" diye anlamlandırır.

Khilon'un, "Ölmüşleri bahtlı diye öv" sözü de, Spartalıların savaşçılığını etkilemiştir.

Sözleri

Dostlarının ziyafetlerine yavaş git, felâketlerine koşa koşa.

Düğünleri sade yap.

Kendinden yaşlıyı say.

Başkaları hakkında kötü söyleme, yoksa sen de hoş gitmeyecek sözler işitirsin.

Büyüklerine saygı göster.

Başkalarının işleriyle saygısızca uğraşanlardan iğren.

Bir kayıp, yüz kızartıcı kazançtan daha iyidir; birinci halde bir defa üzüleceksin, ikincisinde her zaman.

Zavallılara gülme.

Güçlü kuvvetli isen sakın ol, başkaları senden korkmaktan çok sana saygı göstereceklerdir.

Dilinden önce aklını kullan.

Kanunlara uy,

İhtiraslarına hâkim ol.

Kendi evini iyi idare et.

Haksızlığa uğrarsan barış, hakarete uğrarsan öç al.

ATİNALI SOLON

atina'nın en büyük politikacı ve düşünürü olan Solon, Hz. İsâ'dan önce 640-558 yılları arasında yaşamıştır. Küçük yaşlardayken ticaret amacıyla başta Efes olmak üzere çeşitli İyon şehirlerini gezdiği biliniyor. Bu gezileri sırasında Anadolu'da gelişen uygarlık ve bilimi görüp bundan faydalanmıştır. Fakir fakat aristokrat bir ailenin oğlu olan Solon, Atina'ya dönüşünde iyi, yurtsever ve akıllı insan olarak saygı görmeye başladı. Bir yandan da kendisini yetiştirdi. İlk düşünceleri küçük ticaret erbabı ve küçük arazi sahipleri tarafından çok beğenildi.

594 yılında, Atina'nın hayatını düzenleyecek kanunları yapmakla görevlendirildi. Solon Kanunları, geniş tepkilere yol açtı. Bu yasalarla, sınıflar arasındaki eşitsizliği, borç yüzünden hapse girmeyi kaldırıyor, babanın kızını satma ve oğlunu öldürme gibi yetkilerini kısıtlıyordu. Politik ve ekonomik alanda başarı için de bazı önemli kurallar koyuyordu. Ayrıca, fakirlere toprak dağıtımını kolaylaştıracak tedbirleri öngörüyordu.

Solon, ünlü kanunlarını yaptıktan sonra uzun bir geziye çıktı. Bazıları bu geziye, kanunlarının uyandırdığı tepkiyi sebep olarak gösterir. Bazıları ise Solon'un (ne olursa olsun kanunlarını değiştirmemek hususundaki) andından dönmeye zorlanmamak için yurt dışına çıktığını söylerler. Şöyle ya da böyle, Solon 10 yıl sonra Atina'ya döndü ve yurttaşlarını yeniden yanlış yollara sapmış buldu. Buna üzülerək Kıbrıs'a gittiği ve orada öldüğü sanılır.

Sözleri

Solon'un söz ve düşüncelerinde, Anadolu etkileri apaçık bellidir. Nitekim onun ünlü, "Hiçbir şeyde aşırı olma!" sözü çok meşhurdur. Diğer sözlerinden bazıları şunlardır:

Keder doğuran hazdan kaç.

Yalan söyleme doğruyu söyle, iyi olan şeye kendini ver.

Yurttaşlara en hoş gideni değil, en iyiyi tavsiye et.

Çabuk dost edinme; edindiklerini de çabuk gözünden düşürme.

Başkalarının sana hesap vermesinin iyi olduğunu düşünüyorsan, kendin de hesap vermeye razı ol.

Kendini kibirli gösterme.

Kötülerle düşüp kalkma.

Dostlarına saygı göster.

Ananı babanı say.

Aklı kılavuz al.

Bildiğin ne olursa olsun susmayı tercih et.

Ailen için halim ol.

Hükme dilmeyi öğrenmek lüküsünü bileceksin.

KORİNTOSLU PERİANDROS

korent tiranı (hükümdarı) olan Periandros, Hz. İsa'dan önce 627-525 yılları arasında yaşamıştır. Kendisine Korent'in dilini çözen adam denir. Gerçekten de o, yaptığı bazı işlerle Korent'in adını, zamanın dünyasına duyurmuştur.

Babası, Korent'te Bacchiades aristokrasisini alaşağı eden Kypselos'tur.

Periandros'un idaresinde Korent, en parlak çağını yaşamıştır. Ticaret ve sanatı teşvik eden Periandros esir alışverişini yasaklamış; Korent'i savaş, ticaret ve sanayi bakımından geliştirmiştir.

Yedi bilge arasına giren Periandros, örnek insan olarak tanınmakla birlikte sinirli ve kavgacıydı. Nitekim büyük reformlara girişirken bir yandan da oğlu Lycophron'un kin ve huysuzluklarıyla savaşıyordu.

Sözleri

Tahsil her şeyi kucaklar.

Utandırıcı bir kazanç, tabiatımız için bir suçlandırma teşkil eder.

Demokrasi istibdada tercih edilir.

Zevkler gelip geçici, faziletler ebedîdir.

Saadette ölçülü ol, hasımlıkta tedbirli.

İhtiyaç içinde yaşamaktansa, tutum içinde ölmek daha iyidir.

Bahtlılıkta ölçülü ol, bahtsızlıkta düşünceli.

Ana habana layık olduğunu göster, ömrün boyunca seni övmelerine ve ölümünden sonra da mesut olduğunu söylemelerine çalış.

Dostlarına karşı bahtlılıklarında nasılsan, bahtsızlıklarında da öyle kal.

Kendine rağmen yüklendiğin kötü taahhütleri tutma.

Gizli konuşmaları herkese yayma

Tenkit edeceğin insanları, az zaman sonra onlarla dost olabileceğini düşünerek tenkit et.

Yasaların eskilerini, yiyeceklerinin tazelerini kullan.

Suçluları sadece cezalandırma, suç işlemekten de alıkoy.

Düşmanlarını sevindirmemek için felâketlerini gizle.

SOKRATES'TEN

*Sorgulanmamış bir hayat süren insanların hayatı
kendi ellerinde ya da kendi kontrollerinde değildir;
onların denetimi dışarıdan gelmektedir.*

Sokrates

*İnsanın, nasıl yaşaması gerektiği sorusu üzerinde
düşünmemesi, onun değersiz ve dolayısıyla mutsuz
bir hayat sürmesiyle eş anlamlıdır.*

Sokrates

BİLEYİ TAŞI

Zenginliği ve asâleti bir şeref alameti olarak görme-
yen Sokrates'e biri sorar:

“Sen herkese konuşma sanatını öğretiyorsun da
kendin neden iyi bir hatip değilsin?”

“Zıyanı yok” der Sokrates, “bileyi taşları da kendi
kendilerine kesmezler, fakat kaba demirleri keskin ya-
pabilirler.”

En az şeye ihtiyacı olan kişi, Tanrı'ya en yakın olandır.

BURASI BENİM SÖYLEYECEKLERİMİN YERİ DEĞİL

Kıbrıs Kralı Nikokreon'un sofrasında Sokrates, hiç konuşmadan oturur durmuş. Neden böyle sessizce oturduğunu soracak olmuşlar. Şöyle demiş filozof:

“Burası benim söyleyeceklerimin yeri değil; burada söylenmesi gerekenleri de ben bilmiyorum; o yüzden susuyorum.”

SOKRATES'İN SUÇU

Sokrates idama mahkûm edilince karısı ağlayarak dedi ki:

– Ah Sokrates! Haksız yere öldürülüyorsun.

O da gülerek sordu:

– Ne o? dedi, yoksa sen benim haklı yere mi öldürülmemi isterdin?

Acılı arkadaşlarına ölmeden önce şöyle söylemişti: “Neşelenin ve yalnızca bedenimi gömdüğünüzü söyleyin.”

SOKRATES'İN HANIMI

Sokrat, vücut yapısı olarak çok çirkin ve zayıf bir yapıya sahiptir. Kel kafalı, soğan burunluydu. Hanımı Xanthippe ise güzel bir kadındır. Sokrat'ı filozof yapan en önemli sebebin, hanımı olduğu rivayet edilmektedir. O, dışarı çıkıp öğrencileriyle birlikte olmasını kışkandığından, Sokrat'ın evi, hanımı tarafından cehenneme çevrilmiştir.

Evde her gün kavga vardır. Bu yüzden Sokrat da bir an evvel kendini dışarı atmaya çalışmaktadır. Bir gün talebeleriyle birlikte sokakta ders yaparak yürürlerken, o esnada evlerinin önünden geçmektedirler ve Sokrat'ın anlattığı konu da evliliğin faziletleridir.

Tam bu sırada hanımı bulaşık suyunu balkondan Sokrat'ın ve dolayısıyla talebelerinin başına boşaltmıştır. Sokrat ise, hiç istifini bozmadan, talebelerine dönerek, *“Evlenin! Evlilik çok kutsal bir müessesedir. Evlenin! Hanımınız iyi çıkarsa mutlu olursunuz, kötü çıkarsa filozof olursunuz...”* demiştir.

GÖKGÜRÜLTÜSÜ VE YAĞMUR

Sokrates'in hanımı her gün evde kavga çıkarmakta ve çeşitli bahanelerle Sokrates'i aşağılamaktaydı. Bir keresinde yine bir talebesiyle konuşurken karısı lafa karışıyor ve rahatsız ediyordu. Sokrates buna aldırmaz etmeden konuşmasına devam ederken, filozofun bu umursamaz haline sinirlenen karısı, bir kova suyu Sokrates'in başından aşağı döker. Bunun üzerine Sokrates talebesine dönerek, *“Ne zaman gök gülerse sonunda*

mutlaka yağmur yağar” demiş, *“hatta gökyüzünde bulutlar olmasa da...”*

MİSAFİR

“Herkes yemek için yaşar, fakat ben, yaşamak için yerim” diyen Sokrates’in evine, bir gün çok sayıda misafir gelmiş. Yemeğe kalmaları gerekince, karısı Sokrates’i mutfığa çağırarak, *“Görüyorsun, çok az yemeğimiz var. Bunlar, konuklara yetmeyecek, acaba ne yapsak?”* diye sormuş.

Sokrates, düşünmüş; sonra, *“Gelen misafirler tok gözlü, alçakgönüllü iseler yeter”* demiş; *“yok, eğer bunlar aç gözlü, kendini beğenmiş kimselerdense, ne yapsak yetmez.”*

HAKLI TENKİT

Eflâtun, bir grup arkadaşı ile birlikte oturan Sokrat’a, *“Geçen gün bir arkadaşını herkesin arasında azarladın”* diye çıkmış. *“O sözleri baş başa kaldığın zaman söyleyemez miydin?”*

Sokrat, soruya soruyla karşılık vermiş: *“Beni böyle azarlamak için, baş başa kalmamızı bekleyemez miydin?”*

ÇARE

Çok israf eden birisi, Sokrat’a gelip, hiç parası kalmadığından dert yanmış ve biraz borç para vermesini istemiş. Sokrat adama şu cevabı vermiş: *“Masraflarınızı kısarak, kendinizden-hırslardan...”*

BİLGİYE HAVA KADAR İHTİYAÇ DUYMAK

Bir gün, genç bir adam, Sokrates'in yanına gelir ve ona şunları söyler: “Bilgelik öğrenmek ve irfân sahibi olmak için bir sürü eziyete katlanarak kilometrelerce yol yürüdüm, size geldim. Bana bilgelik öğretir misiniz?”

Sokrates, gence kendisini izlemesini söyler ve birlikte sahile doğru yürümeye başlarlar. Sokrates suyun içine girer ve öğrencisi de onu takip eder. Sokrates bir an durur ve aniden öğrencinin başını tuttuğu gibi suyun içine batırır. Genç adam uğraşır didinir, fakat güç yetirip de başını suyun içinden çıkaramaz. Nihayet gencin direnme gücü tükenince Sokrates, onu suyun içinden çıkarır ve sahile yatırarak evine döner.

Genç adam kendine gelir gelmez tekrar Sokrates'in peşine düşer ve onu bulur. “Sen bir bilge kişi olarak neden bana kötü davrandın?” diye sorar.

Sokrates gencin sorusuna soruyla karşılık verir: “Suyun içindeyken en çok neyi istedin?” “Tabî ki hava almayı istedim” der, genç adam.

Sokrates buna karşılık şu cevabı verir:

“İşte, bilgi ve bilgeliliği hava kadar istediğin zaman, düş peşime.”

ÜÇLÜ FİLTRE DERSİ

Bir gün bir tanıdık Sokrates'e rastladı ve dedi ki:
Ücretsiz PDF Kitap Arsivi - <https://rantey.org>

– Arkadaşınla ilgili ne duyduğumu biliyor musun?

– Bir dakika bekle diye cevap verdi Sokrates. Bana bir şey söylemeden evvel, senin küçük bir testten geçmeni istiyorum. Buna Üçlü Filtre Testi deniyor.

– *Üçlü Filtre?*

– Doğru diye devam etti Sokrat. Benimle arkadaşın hakkında konuşmaya başlamadan önce, bir süre durup ne söyleyeceğini filtre etmek iyi bir fikir olabilir. Bu ona üçlü filtre dememin sebebi.

Birinci filtre, gerçek filtresi:

Bana birazdan söyleyeceğin şeyin tam olarak gerçek olduğundan emin misin?

– Hayır! dedi adam. Aslında bunu sadece duydum.

– Tamam dedi Sokrat. Öyleyse, sen bunun gerçekten doğru olup olmadığını bilmiyorsun. *Şimdi ikinci filtreyi deneyelim; iyilik filtresini.* Arkadaşın hakkında bana söylemek istediğin şey iyi bir şey mi?

– Hayır, tam tersi.

– Öyleyse onun hakkında bana kötü bir şey söylemek istiyorsun ve bunun doğru olduğunda emin değilsin. Fakat yine de testi geçebilirsin, çünkü *geriye bir filtre daha kaldı; işe yararlılık filtresi.* Bana arkadaşın hakkında söyleyeceğin şey benim işime yarar mı?

– Hayır! Gerçekten değil!

– İyi, diye tamamladı Sokrat. Eğer bana söyleyeceğin şey doğru olmayıp işe yarar faydalı bir şey değilse, bana niye söyleyesin ki!

İYİ KONUŞMAK

Filanca kişi senin aleyhine konuşuyor diyenlere Sokrates şu cevabı vermiş:

“O zaten iyi konuşmasını hiçbir zaman öğrenememiştir.”

İTİRAZ

Gevezenin biri, konuşma sanatını öğrenmek için Sokrates'in okuluna kaydolmak ister. Fakat Sokrat, diğer okullara göre iki kat para isteyince, adam itiraz etmeye başlar. Sokrat adamın sözünü keserek şöyle der:

“Sana bir değil, iki şey öğreteceğim. Birincisi konuşmayı; ikincisi ise susmayı!.. Bu yüzden iki kat para istiyorum.”

RUHU BATIRMAMAK İÇİN

Sokrat'ın hayranlarından zengin bir tüccar, bütün serveti olan bir çuval altını kendisine bağışlamıştır. Tüccarın ölümüne kadar altınlardan hiçbirine dokunmadan saklayan Sokrat, tüccar öldükten sonra, bu bir çuval altını, bir kayığa yükletip, denizin ortasına götürür ve teker teker denize atar. Atarken de;

“Ey altınlar! İşte sizi denize atarak batırıyorum ki benim ruhumu kirletmeyesiniz ve batırmayasınız!” der.

YOLCULUK

Sokrates'e bir dostu, “Dertliyim, yolculuğa çıktım iyi geçmedi” demiş. Sokrates, “Kendini de birlikte gö-

türmüştür de, ondan” diye cevaplamış.

ADALET

Sokrates’e, “Bu dünyayı ayakta tutan şey nedir?” diye sorarlar.

Sokrates, “*Bu dünya adaletle ayakta durur. Zulüm geldiği zaman o devletin varlığı düşünülemez*” diye cevap vermiştir.

DÌYOJEN'DEN

GÖLGE ETME,
BAŞKA İHSÂN İSTEMEM

diyojen, İskender'e ayağa kalkmadı. Hiç istifini bozmadı. Binlerce insan, İskender geliyor diye kırılıp geçiyorken o, yerinden kımıldamadı bile. "Sen ne yapıyorsun, gelenin kim olduğunu bilmiyor musun?" diye onu tartakladılar.

İskender: "Durun, dokunmayın!... Görmüyor musun? İskender geliyor, diye insanlar yerlere yatıp kalkıyorlar. Sen yoksa İskender'i tanımıyor musun?" dedi.

Diyojen: "Tanıyorum. İyi tanıyorum ve sizi de iyi biliyorum" diye cevap verdi.

İskender: "O halde söyle! Kimim, ben?"

Diyojen: "Bendemin bendesisin (esirimin esirisin)" dedi.

İskender sarsıldı. Yerinde duramadı ve atından indi. “Ne demek bu?” dedi.

Diyojen: “Sen, toprak için insan öldürüyorsun. Dünya benim esirim, kölem. Sen de benim köleme köle olmuşsun. Kim kime ayağa kalkacak?” dedi.

İskender bunu kabullendi. Diyojen’in büyük bir filozof olduğunu anladı ve dedi ki: “Dile benden ne diler sen!”

Diyojen: “Gölge etme başka ihsan istemem.”¹

EŞYALAR OLMADAN DA YAŞAYABİLMEK

Diyojen, başından büyük belalar geçmiş, hatta esir olarak satılmış bir filozoftur. Çok fakir olmasına rağmen, yanında sadece bir torbası, bir çanağı, bir de sopasının dışındaki tüm eşyasını dağıtmıştır. Diyojen bir gün eli ile su içen bir çocuğu görünce, bu da gereksizmiş diyerek elindeki çanağı da atar. Böylece eş-

-
1. Bu anekdotun bir başka şekli de şöyle anlatılmaktadır:
Bir gün Büyük İskender şehirde gezerken, fıçı içinde, bir çul ve bir ekmek torbasıyla köpek gibi (kynik) yaşayan Diyojen’i görür. Yanındaki adamlara, bu adamın kim olduğunu sorar ve Diyojen’in bir filozof olduğunu öğrenir. Felsefeye karşı sevgisi bulunan İskender, fıçıya yaklaşır. Güneşin vurduğu fıçı içinde Diyojen mayışmış bir şekilde yatmaktadır. Büyük İskender Diyojen’e kendini tanıtır ve kendisinden bir şey isteyip istemediğini sorar. Aldığı cevap tarihe geçer. Diyojen, koskoca ve zengin bir devletin imparatoru Büyük İskender’e sadece “Gölge etme, başka ihsan istemem” der.

yalar olmadan da yaşanabileceğini göstermiş olur insanlığa.

CİDDİ ŞEYLER

Diyojen bir gün ahali arasında ciddi meselelerden bahsetmek istedi. Fakat kimse dinlemeyince, kuş gibi ötmeğe başladı. Bu sefer herkes pür dikkat kesilmişti.

O zaman Diyojen ahaliye dönerek: *“Demek siz ciddi şeylerden değil de, ancak böyle gayri ciddi şeylerden hoşlanıyorsunuz”* der.

NASIL OLSA ALT ÜST OLACAK

Bazılarına göre koleradan, bazılarına göre ise nefesini tutarak kendi kendini boğduğu rivayet edilen ve nasıl öldüğü konusunda tam bir bilgiye sahip olmadığı-mız Diyojen'e bir arkadaşı sorar:

“Öldüğün zaman, seni nasıl gömelim?” Dedi ki:

“Yüzükoyun gömün; çünkü yakında nasıl olsa her şey alt üst olacak.”

KEMİK FARKI

Büyük İskender, Diyojen'i üst üste yığılmış insan kemikleri arasında bir şey ararken görür. *“Ne arıyorsunuz?”* diye sorar. *“Babanızın kemiklerini”* diye cevaplar Diyojen; *“Ama hangisinin kölelere, hangisinin babanıza ait olduğunu bir türlü ayırt edemiyorum.”*

BEN ÇEKİLİRİM

Dünya nimetlerine ehemmiyet vermeyen yaşayış ve felsefesiyle ünlü filozof Diyojen, bir gün çok dar bir sokakta, zenginliğinden başka özelliği olmayan kibirli bir adamla karşılaşır. İkisinden biri kenara çekilmedikçe geçmek mümkün değildir...

Mağrur zengin, hor gördüğü filozofa, “Ben bir ser-serinin önünden kenara çekilmem” der. Diyojen, kenara çekilerek gayet sakince şu karşılığı verir:

“Ben çekilirim!!”

İNSANIN KIYMETİ

Yunan-Pers savaşları sonunda Pers (İran) askerleri esir edilip Atina meydanında satılığa çıkarılırlar. İranlı esir askerlerin üzerindeki göz kamaştırıcı elbiselerin bir çırpıda satılmasına karşılık, esirlere alıcı çıkmaması üzerine; orada bulunan Diyojen, düşünceli düşünceli:

“İnsan ne garip mahlûk! Arızî meziyetler üzerinden sökülüp atılınca, kendisi beş para bile etmiyor” der.

DEĞER Mİ?

Diyojen, halkın dünya için sabahtan akşama kadar uğraştıklarını, büyük binalar yaptıklarını, çektikleri zahmet ve meşakkatleri gördükçe, “İnsanlar, yetmiş sene değil, yedi yüz sene yaşasalardı, acaba neler yapmazlardı ki?!” dermiş.

YARIŞ

Diyojen, yaşlandığı için kendini yormamasını ve istirahat etmesini isteyenlere şu cevabı vermiş:

“Eğer bir yarışa katılmış olsaydınız, hedefinize yaklaştığınızda yavaşlar mıydınız?”

İKİ KULAK BİR AĞIZ

Filozof Diyojen'e sormuşlar:

“Üstadım! Niçin iki kulağımız, ama bir tek ağzımız var?”

Diyojen;

“Az konuşalım, ama çok dinleyelim diye” demiş.

KALPAZANLIK

Kendisinin vaktiyle kalpazanlıkla uğraştığını hatırlatanlara: “Evet, bir zamanlar sizlere benzemem icab etmişti. Fakat şimdi, siz benim bulunduğum konuma asla gelemesiniz” diye cevap vermiştir.

KORKU

Korkulu rüyadan ürkenlere Diyojen, “Size hayret ediyorum” dermiş. “Uyanık iken adım başı gördüğünüz kötü şeylere aldırış etmediğiniz halde, uykuda gördüğünüz hayâlî şeylerden korkuyorsunuz.”

SERVET YOLU

Diyojen'e bir gün servet düşkünü biri, insanı servete kavuşturan yolun hangi yol olduğunu sormuş. O da yüzünü ekşiterek şöyle cevap vermiş:

“Aynı zamanda hem sağdan gidersin, hem soldan gidersin, hem bütün yollardan birden gidersin: işte o zaman hedefine ulaşırsın.”

HAYVANLARDAN EN ŞİDDETLİ ISIRAN

Diyojen'e, “Hayvanlardan en şiddetli ısırın hangisidir?” diye sorarlar.

“Vahşi hayvanlardan, insanın gıyabında konuşanlar; ehli hayvanlardan ise, dalkavuklar” diye cevap verir.

DİYOJEN VE KALİSTEN

Meşhur Yunan filozofu Aristo'nun yeğeni Kalisten de filozoftur ve Büyük İskender'in maiyetinde bulunmuştur.

Bir gün Diyojen'e, dostlarından biri ondan şöyle bahsetmiş:

“Ne mutlu başına, ne bahtiyar adammış Kalisten! İskender'in maiyetinde bulunduğu için, kralın ziyafetlerinde de önemli yeri vardır.”

Diyojen yüzünü ekşitir ve “Aksine ne mutsuz adammış demelisin; çünkü kendi karnı acıktığı zaman değil, İskender'in canı istediği zaman yemek yiyebiliyor” der.

Diyojen haksız değilmış; çünkü Kalisten, İskender'in tanrılık taslamasını tenkit ettiği için, idam edilmiştir.

DİYOJEN VE MERCİMEK ÇORBASI

Diyojen, bir gün kendine çorba yapmak için çeşmenin başında mercimek ayıklıyormuş. Onu gören, krala dalkavukluğuyla meşhur Kalisten, Diyojen'in yanına yaklaşıp alaylı bir tavırla ne yaptığını sorar. Diyojen hiç istifini bozmadan, kendine çorba yapmak için mercimek ayıkladığını söyler. "Sen de benim gibi krala yanaşsaydın, mercimek ayıklamak zorunda kalmazdın" dediğinde, Diyojen hiç lafını esirgmeden cevap verir:

"Sen de böyle mercimek çorbasına kanaat etmesini becerebilseydin, krala dalkavukluk etmek zorunda kalmazdın" der.

DİYOJEN'İN İNTİKAMI

Hamal, sırtında taşıdığı keresteyi ünlü filozof Diyojen'in kafasına çarptıktan sonra *"Dikkat!.."* diye bağırmış. Diyojen o gün hiç sesini çıkarmadan akşam etmiş. Ertesi gün eline geçirdiği bir sopayla, sokakta rastladığı hamalın kafasına vurduktan sonra, *"Dikkat!.."* diye bağırarak yoluna devam etmiş.

SADAKA

Diyojen'e sorarlar:

“İnsanlar niye dilencilere sadaka verir de, filozoflara vermez?”

Diyojen, “Çünkü bir gün topal ya da kör olabileceklerini düşünürler, ama filozof olabilecekleri akıllarından geçmezler de, ondan” der.

BOŞ EV

Yakışıklı ve iyi giyimli bir gençle tanışan Diyojen, bu gencin son derece ahmakça sözler söylediğini görür.

Kendisine bu genç hakkındaki fikrini soranlara şu cevabı verir:

“Muhteşem bir ev. Fakat içinde kimse yok, yani bomboş.”

DÜNYADA EN FENA HAL

Diyojen’e, “Dünyada en fena hal nedir?” diye sorarlar.

“Hem ihtiyar, hem fakir olmaktır” diye cevap verir.

NE VAKİT EVLENMELİ?

Birisi Diyojen’e, “Adam ne vakit evlenmeli?” diye sorar.

“Genç ise, henüz evlenme zamanı gelmemiştir. İhtiyar ise, vakti geçmiştir” der.

ACEMİNİN NİŞANCILIĞI

Bir gurup acemi genç, diktikleri hedefe doğru ok atmak üzere talim yapmaya hazırlanırken, Diyojen koşarak gider ve hedefin önüne oturur.

“Ne yapıyorsun?” diye sorduklarında, “Beni vururlar diye korktum. En güvenilir yerin burası olduğunu düşündüm” diye cevabını verir.

AKILLI ADAMLAR

Diyojen'e, Yunanistan'ın hangi tarafında akıllı adamlar gördüğünü sorarlar. O da, “*İsparta'da pek çok çocuk gördüm, fakat hiçbir yerde adam görmedim.*” der.

GÖKTEN NE ZAMAN GELDİN?

Gök âleminden söz eden bir adama, Diyojen, “*Gökten ne zaman geldin?*” diye sorar.

KANUNLARA DÜZEN

Çalgıcıların uzun uzadıya saza düzen vermelerinden hiç hoşlanmayan Diyojen, “*Bir kere akıllarının kanunu bozuk! Önce ona düzen vermeye baksınlar*” derdi.

FAZİLET YOLU

Diyojen devamlı sûrette, “Birtakım ehemmiyetsiz şeylerde, insanların, birbirlerinin önüne geçmeye çalıştıkları görülüyor; *fakat fazilet yolunda öne geçmeye gayret eden hiç görülüyor.*” derdi.

ADAMLAR!...

Diyojen her zaman olduğu gibi yine bir defa, sokak ortasında, “Hey! Adamlar! Adamlar!” diye haykırma-ya başlar. Bir kısım insanlar etrafına toplanır.

Diyojen, “Ben namuslu adamları çağırıyorum!” diye, sopası ile onları etrafından kovalar.

TEMİZLENMEK İÇİN

Diyojen bir gün hamama yıkanmak için gider. Suyun temiz olmadığını görünce, “Burada yıkandıktan sonra, temizlenmek için nereye gitmeli?” diye sorar.

DENGESİZ ARZULAR

“Bir zamanlar ben sizlere benziyordum. Ama sizlerin bana benzeyeceğiniz bir zaman hiç gelmeyecektir” diyen Diyojen; *“Dengesiz arzular, insanları perişan eden felâketlerin kaynağıdır. Terbiye dairesinde söylenmiş bir söz, baldan örülmüş bir ağ gibidir.”* derdi.

HÜR OLMAK

“Yeryüzünde en iyi şey nedir?” diye sorarlar Diyojen’e. O da, “Hür olmak” diye cevap verir.

TANRI’YA İNANIR MISIN?

Diyojen’e biri, “Tanrı’ya inanır mısın?” diye sormuş.

Diyojen, “Senin gibi Tanrı düşmanı birini görünce, inanmaz olur muyum hiç?” diye cevap vermiştir.

FAZİLETİN RENGİ

Utancından yüzü kızaran bir delikanlıya Diyojen şöyle demişti: “Aferin, işte faziletin rengi budur!”

ALTININ RENGİ

“Altının rengi neden sarıdır?” diye sorduklarında, “Kıskanarı çoktur da ondan” der.

FAZİLETEN DEM VURANLAR

Bir keresinde Diyojen, sürekli faziletten dem vurup öğütlerinden hiçbirini yapmayanlar hakkında şunları söylemişti: “Onlar, çok güzel sesler çıkardıkları halde, hiçbir şey hissetmeyen musikî aletlerine benzerler...”

AVA ÇIKACAK CESARET

Diyojen, sürdüğü hayatı pek çoklarının beğendiğini, ama onların pek azının kendisini taklide koyulduklarını da bilirdi. “Pek itibarlı bir köpeğim ben!” diyordu; “ama beni beğenenlerden hiçbirisinde benimle ava çıkacak kadar cesaret yok.”

GÜNEŞ IŞINLARI

Temiz olmayan yerlerde oturduğu için, kendisine ileri geri söylenenlere Diyojen şu cevabı verir:

“Güneş, ışınlarıyla daha da izbe yerlere girer, ama hiçbir zaman bozulmaz.”

FAKİR OLDUĞU İÇİN

Bir eşkıya, fakir olduğu için ona hakaret eder.

Diyojen hiç kızmaz ve sadece, “Bir adama, fakir olduğu için hakaret edildiğini hayatımda hiç görmedim;; ama pek çok insanın hırsızlıklarından ötürü asıldıklarını gördüm.” der.

YEMEK YEMENİN ZAMANI

Adamın biri Diyojen’e “Ne zaman yemek yemeliyim?” diye sorar.

Diyojen, “Zengin isen, canının istediği zaman; fakir isen, bulduğun zaman ye!” der.

BÜYÜK VE KÜÇÜK HIRSIZLAR

Bir gün Diyojen, sokakta giderken hâkimlerin, devlet hazinesinden küçük şişe çalmış bir adama ceza vermek üzere götürdüklerini gördüğünde; “İşte!” der, “büyük hırsızlar bir küçük hırsızı yakalamış götürüyorlar.”

**İLKÇAĞ
FİLOZOFLARINDAN**

KONFÜÇYÜS DER Kİ...

eğitimli insanların dokuz düşüncesi vardır.

1. Baktıklarında berrak görmeyi düşünürler.
2. Dinlediklerinde, iyi duymayı düşünürler.
3. Görünüşleri bakımından sıcak olmayı düşünürler.
4. Davranışlarında saygılı olmayı düşünürler.
5. Konuşmalarında doğru olmayı düşünürler.
6. İşlerinde ciddi olmayı düşünürler.
7. Kuşkuya düştüklerinde soruları nasıl soracaklarını düşünürler.
8. Öfkelendiklerinde, sorunları düşünürler.
9. Kazancı gördüklerinde, adâleti düşünürler.

BİR YUMURTA İKİ BİLGİ

Konfüçyüs bir arkadaşına şöyle der: “Senin bir yumurtan var, benim bir yumurtam var. Sen yumurtanı bana versen, ben de yumurtamı sana versem, yine senin bir yumurtan benim de bir yumurtam olmuş olur. Ama senin bir bilgin var, benim de bir bilgim var. Sen bilgini bana versen, benim bilgimle birlikte iki bilgim olmuş olur. Ben de bilgimi sana versem senin bilginle birlikte iki tane bilgin olmuş olur.”

YILDIZLARI GÖZLEMLERKEN

Thales, başını gökyüzüne çevirmiş, yıldızları gözlemleme esnasında önündeki kuyuya düşer. Bunu gören nüktedan ve zeki bir Trakyalı kız onunla şöyle alay eder:

“Gökte ne olduğunu anlamak istedi, ama önünde ve ayaklarının altındaki çukuru göremedi.

(Önündeki kuyuyu göremeyen adam, gökte ne olup bittiğini anlamaya çalışıyor.)”

ÖLÜM İLE HAYAT ARASINDAKİ FARK

Thales dedi ki:

“Hayat ile ölüm arasında hiçbir fark yoktur.”

“O halde niçin ölmüyorsun?” dediler.

Dedi ki:

“Hayat ile ölüm arasında bir fark olmadığı için.”

FALEROS'LU DEMETRİOS'UN GENÇLERE NASİHATİ

Faleros'lu Demetrios, gençlere şu nasihatte bulunuyordu:

“Üç kimseye mutlaka saygılı olunuz:

Kendi evinizdeyken, ailenize;

Sokaktayken, gelip geçenlere;

Yalnızken, kendinize.”

HAYAT

Yunanlı yazar Kazancakis, bir ihtiyara, “Neye bakıyorsun?” diye sorduğunda, ihtiyar adam gözlerini akan sudan ayırmadan şu cevabı verir:

“Hayatıma evladım, akıp giden hayatıma...”

ÖLÜM NEDİR?

Talebelerinden biri Konfüçyüs'e, “Ölüm nedir?” diye sorduğunda, Konfüçyüs'ün cevabı şu olmuş: “Hayat hakkında ne biliyorsun ki, sana ölümden bahsedeyim.”

KISA CEVAP

Heraklit'e, “Niçin az konuşuyorsunuz?” diye sormuşlar:

Heaklit şu cevabı vermiş:

“Sizler bol bol gevezelik edesiniz diye...”

İYİ YÜZME BİLMEK

Çalımlı bir eda ile herkesten daha iyi yüzdüğünü iddia eden birine, filozof Aristippus şunları söylemiş:

“En küçük balıkların bile sahip olduğu bir meziyetten dolayı kendine bir pay, bir şeref mi çıkartıyorsun?”

TANRI BİLİRSE

Yedi Bilgeden biri olan Bias, bazı inançsız kimse-lerle deniz yolculuğu yapmaktaydı. Aniden şiddetli bir fırtına çıktı. İnançsız yolcular Tanrı’ya yalvarmağa başladılar. Bunun üzerine Bias: “Susun yahu!” dedi. “Tanrı sizlerin bu gemide bulunduğunuzu fark ederse halimiz ne olur?”

KULAKLARI AYAKLARINDA

Cyreanic okulun başı olan Aristippus, meşru bir işinin görülmesi için kralın huzuruna çıkmıştı. Fakat kral, Aristippus’un işiyle ilgili hiçbir şey yapmak istemeyince, Aristippus onun ayaklarına kapanır ve tekrar yalvarır. Onun bu hareketini ayıplayanlara karşı Aristippus şöyle der: “Kabahat bende değil kralda. Çünkü onun kulakları başında değil, ayaklarında.”

FİLOZOF OLMAK İSTEYEN

Epiktetos’a sorarlar: “Filozof olmak üzere çalışan bir kişinin ilk işi nedir?” Epiktetos, “Kendini beğenmişlik ve bencillikten kurtulmak” diye cevap verir. “Çünkü bir şey öğrenmeye başlayan birinin, ona öğre-

tilecek şeyleri daha önceden bildiğini iddia etmesi mümkün değildir” der.

FİLOZOFUN SİNİRLERİ

Epiktetos birine, “Sana filozofun sinirlerini göstereyim mi?” der. “Hayal kırıklığına uğramamış bir arzu, kötülüklerden kaçınmış bir vicdan, her gün egzersize tabi tutulmuş bedensel bir kuvvet, itina ile seçilmiş niyetler ve isabetli kararlar” der.

UYKU VE KARDEŞİ

Gorgias’ın hayatının sonlarına doğru, bedeninde bir dermansızlık olmuş ve evinde yatıyormuş.

Dostlarından biri hal hatır sormak için yanına gelip nasıl olduğunu sorduğunda, uyku ile ölümün birbirine çok yakın olduğunu ima ederek şu cevabı vermiş:

“Artık beni uyku, kardeşine (ölüme) teslim etmeye çalışıyor.”

ÇİRKİN ŞEYLER KARŞISINDA KORKAKLIK

Hermioneli Lasos, Ksenophanes ile zar oyunu oynamak ister. Düşünür bu oyunu oynamak istemeyince, Lasos onu korkaklıkla suçlamış. Bu ithama düşünür şöyle cevap verir:

“Evet korkağım. Çirkin şeyler karşısında pek korkak ve yüreksizim.”

HEKİMLER VE HASTALARI

Pas demiri nasıl kemirirse, hırs da insanı öylece kemirir diyen Kinikler okulu filozoflarından Antisthenes'in, ayaktakımı insanlarla düşüp kalkması, dostları tarafından tenkit edilmiş. Filozof dostlarının bu sözlerini dinledikten sonra şu cevabı vermiş:

"Hekimler de hastalarla düşüp kalkıyor."

ZENGİNLERİN SAHİP OLMADIKLARI ŞEYLER

Filozof Aristippus ile Kral Denys arasında şöyle bir konuşma geçer:

– Niçin filozoflar zenginleri ziyaret eder de zenginler hiç filozofları ziyaret etmezler.

– *Çünkü filozoflar neye sahip olmadıklarını bilirler, ama zenginler neye sahip olmadıklarını bilmezler.*

FİLOZOFLARIN EKŞİĞİ

Aristippus, Kral Denys'ten para istemeye gitmişti. Kral:

– Hani sen filozofların hiçbir ekşiği yok demiştin.

– Sen parayı ver dedi Aristippus, sonra konuşuruz bu konuyu.

Bunun üzerine kral, ona istediğini verdi. Aristippus dedi ki:

– Bak gördün mü? Demek ki hiçbir şeyce ihtiyacım yokmuş.

YİĞİTLİK

İlkçağlarda Sparta Krallığı yapan Agesilaus'a sormuşlar: "Doğruluk mu daha büyük meziyettir, yiğitlik mi?" Agesilaus cevap vermiş:

"Bütün insanlar doğru olsaydı, yiğitliğe ne lüzum kalırdı?"

GÖZYAŞI İÇİN GÖZYAŞI

Atina'nın meşhur kanun koyucusu Solon, günün birinde oğlu ölünce, pek tabiî olarak ağlamaya başlamış; dostlarından biri de kendisini teskin için şöyle demiş:

"Döktüğünüz bu gözyaşlarınızın hiçbir faydası yoktur." Solon da şöyle karşılık vermiş:

"Ben de işte onun için ağlıyorum."

VİCDAN

Zalim ve gaddar hükümdarlardan biri, bir filozofa, "Vicdan neye derler?" diye sormuş.

Filozof, "Senin bilmediğin ve sana lazım olmayan şeye derler." demiş.

GÜZELLİK İLE GERÇEK

Biri Anaksagoras'a sorar: "Güzellik ile gerçek arasında tercih yapmak durumunda kalsaydın, hangisi tercih ederdin?"

"Hiç tereddüt etmeden güzelliği" der filozof; "çünkü onun içinde asıl gerçekten daha yüksek ve daha de-

rin bir gerçek bulunduğuna inanırım.”

ÖNYARGI

Bir tanıdığı hakkında Anaksagoras’a, “O kendisinin hiçbir önyargısı olmadığını söyleyip duruyor, siz ne dersiniz?” diye sorduklarında, “Halbuki bu iddiası bile çok büyük bir önyargıdır” diye cevap verir.

NAMUSLU OLMANIN YOLU

Antisthenes’e, “Namuslu olmanın yolu nedir?” diye sorduklarında şu cevabı verir:

“Seni yakından tanıyanlara, ne gibi hatalarının olduğunu sormaktır.”

GERÇEK ÜSTÜNLÜK

Atinalı Solon’a, “Senin bilginin diğer insanların sahip olduğu bilgilere üstünlüğü nedir?” diye sorduklarında; “Sahip olduğum bilginin çok az olduğunu bilmemdir” diye cevap verir.

SEYAHAT

Biri Anaksagoras’a, “Seyahat etmek, bulunduğunuz yerden başka bir yere gitmek midir?” diye sorar.

Filozof, “Seyahat etmek, düşüncelerinizi değiştirmek, önyargılarınızdan kurtulmaktır.” der.

BÜTÜN ÖKÜZLER KORKUDAN TİTREYECEK

Pythagoras, kendi adıyla ün kazanmış olan teoremi bulduktan sonra, sevincinden yüz boğa kurban eder.

Hemşerilerinden biri bunun üzerine; “Yeni bir gerçek bulununca, bütün öküzler korkudan titreyecekler” diye içini çeker.

BARIŞ VE DİRLİK İÇİNDE NASIL YAŞANIR?

Herakleitos'a Efesliler, barış ve dirlik içerisinde nasıl yaşanabileceği hakkında düşüncelerini sorarlar ve kürsüye çıkıp anlatmasını isterler. Düşünür kürsüye çıkar, bir bardak su alıp üzerine arpa unu serer ve bir çöp-
le karıştırıp içer. Sonra da kürsüden iner ve gider.

Bu davranışıyla Herakleitos'un, söze başvurmadan, sembolik olarak barış hakkında söylemek istediği şeydu: *“Elinizde bulunanla kanaat edin. İsteklerinizi değil, ihtiyaçlarınızı ön planda tutarsanız, kendinizi ve kentinizi barış ve dirlik içerisinde yaşatabilirsiniz.”*

DEVLET YÖNETMEKTEN DAHA İYİ

Herakleitos, Artemis Tapınağı'na çekilerek etrafına topladığı çocuklarla oyun oynarken, Efeslilerin şaşkın bakışlarına karşı şöyle der:

“Ne bakıyorsunuz? Sizinle birlikte devleti yönetmektense, çocuklarla oyun oynamak daha iyi değildir?”

ÖTEKİ DÜNYAYA GİDEN YOLLARIN UZUNLUĞU

Aslen Anadolu'lu olup 40 yaşlarında Atina'ya gelen ve burada felsefî düşünceyi harekete geçiren bir filozof olarak bilinen Anaksagoras, öğretisi nedeniyle tanrıtanımazlıkla suçlanıp idamla yargılanır. Bu nedenle Atina'yı terk eden düşünür, hayatının geri kalan kısmını sürgünde geçirir. Gurbette ölme düşüncesi kendisine çok dokunan Anaksagoras, bir dostuna şöyle der:

“Öteki dünyaya giden yolların uzunluğu her yerde aynıdır.”

ÖLÜMLÜ BİRİ

Anaksagoras'ın bir çocuğu dünyaya gelir. Bir süre yaşadıktan sonra ölür. Oğlunun ölüm haberini kendisine bildirdiklerinde düşünür, “Sulbümden ölümlü birinin dünyaya geldiğini biliyordum” der.

EN BÜYÜK FELÂKET

Büyük İskender'e dünyanın en büyük felâketinin ne olduğu sorulmuş, o da şöyle cevaplamış:

“İyi adamın kötü adama muhtaç olmasından daha büyük bir felâket yoktur.”

ADALET Mİ CESARET Mİ?

Büyük İskender, hocası Aristoteles'e sorar: “Lider için adalet mi daha mühimdir, yoksa cesaret mi?”

Aristoteles, “Adalet olduğu zaman, cesarete gerek kalmaz” diye cevap verir.

HİKMET SAHİBİ

Filozof Empedokles, bir sohbet sırasında, “Hikmet sahibi bir insan bulmakta zorlanıyorum” deyince; filozof Ksenophanes, “Normaldir efendim” cevabını vermiş. “Çünkü bir hikmet sahibini, ancak hikmet sahipleri tanıyabilir.”

İNSANLIK

Aşağılık bir adama acıdığı için kendisini kınayanlara Aristoteles, şu cevabı vermiş: “Ona ahlâksız olduğu için değil, insan olduğu için acıyorum.”

EFLÂTUN'A İKİ SORU

Hiçbir zaman kahkaha ile güldüğü görülmemiş, toplumun kötülüklerinden ve nahoş hallerinden kaçmayı kendine düstur edinmiş olan Eflâtun'a iki soru sormuşlar.

Birincisi; “*İnsanoğlunun sizi en çok şaşırtan iki davranışı nedir?*”

Eflâtun tek tek sıralamış:

“Çocukluktan sıkılırlar ve büyümek için acele ederler. Ne var ki sonra çocukluklarını özlerler.

Para kazanmak için sağlıklarını yitirirler. Ama sağlıklarını geri almak için de para öderler.

Yarınlarından endişe ederken bugünü unuturlar. Sonuçta, ne bugünü, ne de yarını yaşarlar.

Hiç ölmeyecek gibi yaşarlar. Ancak hiç yaşamamış gibi ölürlər...”

Sıra gelmiş ikinci soruya; “*Peki sen ne öneriyorsun?*”

Bilge yine sıralamış:

“Kimseye kendinizi sevdirmeye kalkmayın! Yapılması gereken tek şey, sadece kendinizi sevmeye bırakmaktır. Ve önemli olan; *hayatta, en çok şeye sahip olmak değil, en az şeye ihtiyaç duymaktır...*”

KAYBETTİĞİN ZAMANA ACIYORUM

Bir gün Eflâtun, talebelerinden birini kumar oynarken yakalamış ve şiddetle azarlamış. Talebesi:

“İyi ama, ben çok az bir parasına oynuyordum” diye itiraz edecek olmuş ki Eflâtun cevap vermiş:

“Ben seni kaybettiğin para için değil, kaybettiğin zaman için azarlıyorum.”

YA ADIN YA AHLÂKIN

Büyük İskender, ahlâkının kötülüğüyle meşhur, ancak adının çok güzel manası olan bir adamı huzuruna çağırarak şöyle demiş:

“Ya adını değiştir, ya ahlâkını.”

FİLOZOF VE PARA

Kinikler okulu filozoflarından Crates, bütün servetini bir tüccara emanet etmiş ve şu vasiyette bulunmuştu.

“Ben öldükten sonra, şayet çocuklarım büyüdükları zaman herkes gibi olurlarsa, bu paraları onlara ver. Ama filozof olurlarsa, bunları muhtaç olanlara dağıtın. Çünkü çocuklarımla bu paraya ihtiyacı olmayacaktır.”

ÖKLİD VE GEOMETRİYE GİDEN KRAL YOLU

Öklid, çağlar boyu yalnız matematik dünyasının değil, matematikle yakından ilgilenen hemen herkesin gözünde özenilen bir örnekti. Öklid, M.Ö. 300 sıralarında yazdığı 13 ciltlik eseriyle meşhurdur. İskenderiye Kraliyet Enstitüsü'nde dönemin en saygın öğretmenidir.

Dönemin kralı I. Ptolemy, okumakta güçlük çektiği *Elementler*'in yazarı Öklid'e, “Geometriyi kestirmeden öğrenmenin yolu yok mu?” diye sorduğunda, Öklid; “Kusura bakmayın, ama geometriye giden bir kral yolu yoktur” diye karşılık verir.

GEOMETRİ NE İŞE YARAR?

Öklid, bir gün dersini bitirdiğinde öğrencilerinden biri yaklaşır: “Hocam, verdiğiniz ispatlar çok güzel; ama pratikte bunlar neye yarar?” diye sorduğunda, Öklid kapıda bekleyen kölesini çağırır, “Bu delikanlıya 5-10 kuruş ver, vaktinin boşa gitmediğini görsün!” der.

ÖKLİD VE DÜŞMANI

Bir adam Öklid'e gelerek "Seni öldürmeden rahat edemeyeceğim" der.

Öklid de, "Ben de senin kalbinden bana karşı olan kinini söküp atmadan rahat etmeyeceğim" der.

İKİ KÖLE

Makedonya Kralı Philip, bir gün oğlu İskender'in hocası olan Aristoteles'e kızar ve onu aşağılamak için, "Ne olacak sanki? Senin yerine bir köle tutar, onun oğlumla ilgilenmesini ve eğitmesini sağlarım."

Bu sözler üzerine ünlü düşünür kendinden emin bir şekilde krala, "Evet majesteleri, iyi fikir! O *zaman çok geçmeden iki köleniz olur*" diye karşılık verir.

CEZA

Büyük İskender'e, "Falan kişiler sizin aleyhinizde konuşuyorlar; onlara gerekli cezayı verseniz de sustursanız olmaz mı" dediklerde, kendisinden şu cevabı almışlar:

"O zaman onlar, söyledikleri şeylerde haklı olurlar."

GERÇEK MUTLULUK

M.Ö. III. asırda yaşamış Yunan filozofu Menedem'e, sohbet esnasında birisi, "İnsanın istediğini elde etmesi büyük bir saâdet" dedi.

Filozof bu söze şöyle karşılık verdi: “İnsanın elindekilerle yetinmesi daha büyük bir saâdetir.”

FİLOZOFLARIN HÜKÜMDARLARI ZİYARETİ

Kral Dionysios, Aristippos’a sorar:

“Nedendir acaba? Her gün filozoflar hükümdarları ziyaret ederler de, hiçbir hükümdar kalkıp bir filozofu ziyarete gitmez?”

Aristippos, “Bunda şaşacak bir şey yok hükümdarım” der; *“Hekimler, yatağından kalkamayacak durumdaki hastalara giderler. Çünkü o hastaların hekimlere gitmeleri mümkün değildir.”*

YALNIZ DEĞİLİM

Aisopos (Ezop) evinde çalışırken, bir asil kapıyı vurmadan içeri girer ve kitaplarına eğilmiş filozofa, *“Böyle yapayalnız nasıl oturabiliyorsun?”* der.

Aisopos başını kaldırır, *“Ben yalnız falan değildim”* der, *“ama sen içeriye girdiğin andan itibaren ne kadar yalnız olduğumu anladım.”*

İKİ KİŞİ

Xenocrates (Zenon) bir öğrencisiyle konuşuyor, o ne derse öğrencisi sürekli onaylıyormuş. Filozofun sabrı tükenmiş ve bağırması:

“Hiç olmazsa bir kere itiraz et, başka bir fikir söyle de, iki kişi olduğumuzu anlayayım.”

EŞEĞİN GÖLGESİ (ANLATILAN ŞEYİN KIYMETİ)

Atina'da önemli bir tartışma yapılırken kürsüye Demostenes çıkar; ancak dinleyiciler sürekli kendi aralarında konuşmakta, filozofu dinlememektedir.

Demostenes, "Bir hikâye anlatıp ineceğim" der ve anlatmaya başlar:

"Uzun zaman önceydi. Bir delikanlı Atina'dan Megara'ya gitmek için bir eşek kiralamıştı. Eşegini kiraya veren adamın da Megara'da işi vardı, beraber yola düştüler. Konuşa konuşa giderlerken öğle sıcağı bastırdı; biraz dinlenmek ve öğle yemeği yemek için bir subaşına çöktüler. Ama ortalıkta hiç gölgelik yoktu ve eşeğin sahibi yemeğini alıp eşeğinin gölgesine sığındı.

Eşeği kiralayan genç buna içerledi; 'Sen çekil, gölgede ben oturacağım' dedi.

Beriki itiraz etti; 'Ben oturacağım, çünkü eşek benim.'

Delikanlı, 'Ama ben eşeği kiraladım' deyince, eşeğin sahibinden, 'Ben sana eşeği kiraladım, gölgesini değil' cevabını aldı ve aralarında kavga çıktı."

Hikâyenin tam burasında Demostenes kürsüden iner yürümeye başlar. Dinleyiciler, "Sonunda ne oldu? Sonunu anlat" diye bağışmaya başlayınca, Demostenes kürsüye döner:

"Sizin için çok önemli bir konuda bir şeyler anlatmaya çalıştım, dinlemediniz. Şimdi ise eşeğin gölgesini merak ediyorsunuz. Ne fikrimi söyleyeceğim, ne de eşeğin gölgesine ne olduğunu..."

Tekrar kürsüden iner ve yürür gider.

EŞEKLER TARAFINDAN YÖNETİLMEK (TARTIŞMANIN SONUCU)

Atina halkı, yöneticilerinden fena halde şikâyetçiydi; ama onları nasıl göndereceklerini bir türlü bilemiyorlardı. Tartışmaların sonunda somut bir fikir çıkmıyordu.

Bir gün Antisthenes kürsüye çıktı:

“Atinalılar! Size bir teklifim var: Hemen bir kararname çıkarıp bütün eşeklerin at olduğunu ilan edin. Bundan sonra da eşeklere eşek demeyin, hep at deyin.”

Biri sorar:

“Peki bunun bize ne faydası var?” Antisthenes cevap verir:

“Ne demek ne faydası var? Yeni yöneticiler konusunda anlaşılmadığınıza göre, çözüm bulunana kadar eşekler tarafından yönetilmek utancından kurtulmuş oluruz.”

SANA KIRACAKSIN DEMEMİŞ MİYDİM?

Epiktetos, bugünkü Pamukkale’de doğmuş bir filozoftur. Roma’da esir düşer. Efendisi oldukça zalim birisidir. Bir gün Epiktetos’un bacağına bir işkence aletine koyarak sıkıştırmaya ve bükmeye başlar.

“Kıracaksın!” der, Epiktetos.

Adam bükmeye ve sıkıştırmaya devam eder. Epiktetos yine, “Kıracaksın!” der.

Adam işkencesine devam eder ve Epiktetos'un bacağı çat..! diye kırılır.

Hayatı ve insanların halini ciddiye almamaya çalışan Epiktetos, acısına aldırılmaz bir tarzda sözünü söyler:

“Sana kıracaksın dememiş miydim?”

GÜLERYÜZ

Aristo ders esnasında, öğrencilerinden birine bir meseleyi en ince ayrıntısına kadar izah ettikten sonra der ki:

– Anladın mı?

– Evet der öğrencisi. Aristo:

– Ama sende anladığına dair bir işaret göremiyorum, der.

– O işaret nedir? diye sorulduğunda,

– Güleryüz evladım, güleryüz. Anlamış olsaydın sevinirdin, der.

YALANCININ KAZANCI

Aristo'ya sormuşlar:

– Yalan söylemekle ne kaybederiz?

– Doğruyu söylediğiniz zaman bile, karşınızdakini inandıramamayı.

DELİ İLE CALİNUS

Bir gün doktorluk mesleğinin kurucusu sayılan

Calinus, talebelerine: “Bana falan ilacı getirin içeceğim” dedi. Öğrencileri itiraz ettiler:

“Efendim” dediler; “o ilaç deliler içindir. Halbuki siz bir dahisiniz.” Calinus şöyle dedi:

“Bugün bir deli önce yüzüme baktı, sonra bana göz kırptı. Daha sonrada üstümü başımı yırttı. O deli eğer bende kendine benzer bir yön bulmasaydı, bana bunu yapmazdı. *Hiç kimse kendi cinsinden olmayana musallat olmaz; iki kişi birbirine sataştı mı aralarında mutlaka bir ortaklık aramak lazımdır.*”

BEDEVÎ İLE FİLOZOF

Bir bedevî, devesine buğdayla dolu büyük iki çuval yüklemiş, götürüyordu. Kendisi de iki çuvalın ortasına oturmuştu. Yolda birisi onu söze tuttu. Bedevîye yurdunu sordu, onu konuşturdu. Bu soruşturma ile güzel sözler söyledi, hoş ifadelerde bulundu. Ondan sonra bedevîye dedi ki:

“Bu iki çuvalda ne var, söyle bakalım?” Bedevî:

“Çuvalın birinde buğday, öbüründe insanın yiyeceği olmayan kum var.” dedi. Adam:

“Ne diye kum yükledin?” deyince bedevî:

“Buğday çuvalı tek kalmasın, kum çuvalı ona denk olsun diye.” cevabını verdi. Adam:

“Akıllılık etseydin de buğdayın yarısını bu çuvala, yarısını da öbür çuvala koysaydın daha iyi olmaz mı idi? Hem çuval hafifleşirdi, hem devenin yükü azalırdı” dedi. Bedevî:

“Aferin ey akıllı ve hür fikirli filozof!” dedi. “Böyle ince düşünce, böyle güzel görüşün varken, sen nasıl oluyor da çıplak haldesin, yaya yoruluyorsun?” O iyi kalpli bedevî, filzofa acıdı da onu devesine bindirmek istedi. Tekrar ona dedi ki:

“Ey hoş sözlü filozof! Birazcık kendi halinden bahset! Sende bu akıl, bu düşünce varken, sen ya vezirsin ya padişahsın. Kendini gizleme, doğru söyle...” Filozof:

“İkisi de değilim” dedi. “Ben halktan biriyim; işte halime ve elbiseme bak da ne olduğumu anla...” Bedevî:

“Kaç deven, kaç öküzün var?” diye sordu. Filozof:

“Ne bu, ne o vardır? Bizi deşme, bu soruları çok uzatma!..” dedi.

“Bâri dükkânındaki eşyan, varın yoğun nelerdir; onları söyle!” dedi bedevî. Filozof:

“Bizde ne kan, ne de mekân var” dedi. Bedevî:

“Öyle ise paranı pulunu sorayım!” dedi. “Sen yapayalnız gidiyorsun, herkese hoş nasihatlerde bulunuyorsun. Herhalde dünyadaki bakırları altın haline getirecek kimya sendedir. Akıllı, bilgili adamların incileri yığın yığındır.” Filozof:

“Ey Arap kavminin efendisi! Vallahi bütün varım yoğun, bir akşam yemeğinin karşılığı bile değildir. Yalın ayak, başı çıplak koşup duruyorum. Kim bir dilim ekmek verirse, oraya gidiyorum. Bu fazîlet, bu hikmet ve bu hünerden ancak hayâl ve baş ağrısı elde ettim.”

Bu sözler üzerine bedevî, filzofa şunları söyledi:

“Çekil yanımdan, benden uzaklaş da senin şomluğun, uğursuzluğun benim de başıma yağmasın, beni

yoksul bırakmasın! O uğursuz hikmetini benden uzaklaştırsın! Senin sözlerin zamane halkına şom gelen sözlerdir. Ya sen o tarafa git, ya ben bu tarafa gideyim. Yahut sen önden yürü, ben geri kalayım.

Bir çuvalımın kum, öbürünün buğday dolu olması; senin hikmetinden daha iyidir. Benim ahmaklığım, pek kutlu bir ahmaklıktır. Gönlüm ilâhî lûtuflarla, manevî azıklarla doludur. Canımda da Allah'tan çekinme ve onun emirlerine uyma isteği var. Sendeki eşkıyalığın, azgınlığın azalmasını istiyorsan; çalış çabala da sendeki hikmet, felsefî düşünceler azalsın. Tabiattan ve hayâlden doğan hikmet, felsefî düşünceler; celâl sahibi Allah'ın nûrunun feyzinden doğan hikmet değildir. Dünya hikmeti, felsefe; zannı, şüpheyi artırır. Fakat din hikmeti insanı göklerin üstüne çıkarır, ötelere yüceltir." (Mesnevî'den)

**BİLGELİK
HİKÂYELERİ**

GÖRDÜĞÜNÜ BİLMEK BİLDİĞİNİ GÖRMEK

Devrinin önde gelen mutasavvıflarından Ebû Saîd Ebu'l-Hayr ile İbn Sînâ, bir eve çekilerek üç gün ilmî konuları münâkaşa ve müzâkere ederler.

Toplantıdan çıkan Ebû Saîd'e, "İbn Sînâ'yı nasıl buldunuz?" diye sorulunca şu cevabı verir:

"Benim keşf ve ilhamla gördüğümü o biliyor."

Daha sonra aynı soru İbn Sînâ'ya sorulunca:

"Benim bildiğimi o görüyor" demiştir.

ALLAH KÂİNATIN NERESİNDE?

Bir gün İbn Sînâ, Ebû Saîd Ebu'l-Hayr'a; "Allah kâinatın neresinde?" diye bir soru sorar.

Bu suale şeyh, "Ey İbn Sînâ! Sen hekimsin. Canın vücudun neresinde olduğunu söyle, ben de sana Al-

lah'ın kâinatın neresinde olduğunu söyleyeyim.” diye cevap verir.

HAMAMDAKİ VAZO VE NEFS TEMİZLİĞİ

İbn Sînâ ile Ebû Saîd Ebu'l-Hayr bir hamamda buluşurlar.

Ebû Saîd; *ağır bir cismin yerin merkezine ulaşmak için çabaladığının doğru olup olmadığını* sorar. İbn Sînâ bunun tabiî ki doğru olduğunu cevabını verir.

Bunun üzerine Ebû Saîd, metal vazoyu havaya fırlatır ve vazo yere düşmesi gerekirken havada kalır.

Ebû Saîd, “*Bunun sebebi nedir?*” diye sorar.

İbn Sînâ, tabiî olanın vazonun yere düşmesi olduğunu, fakat bir dış gücün bu doğal hareketi önlediğini söyler.

Ebû Saîd, “*Bu dış güç nedir?*” diye sorar.

İbn Sînâ, “*Ona etki eden, sizin nefsiniz*” diye cevap verir.

Ebû Saîd, “*O halde, sen de nefsini temizle ve aynısını yapmaya muktedir ol!*” diye ekler.

PEYGAMBERLİK VE İTAAT

İbn Sînâ'nın, yanından hiç ayrılmayan Behmenyar adında bir öğrencisi vardı. Hocasını çok sever, ona büyük hayranlık duyardı. İbn Sînâ, bir gün tıp dersi sırasında, “Gece yarısı vücudun ısısı düşer, kan dolaşımı azalır. Şayet bir kimse, gece yarısı uykudan uyanıp so-

ğuk su içerse, akciğerlerine kan hücum eder” der. Gece evde hocasıyla sohbet ederken Behmenyar, “*Bu kadar bilginizle ve faziletinizle niçin peygamberliğinizi ilan etmiyorsunuz?*” der. İbn Sînâ, bu soruya cevap vermez; cevap verecektir, ama yerini ve zamanını kollar.

Gece istirahate çekildikten bir süre sonra İbn Sînâ, Behmenyar’ı uyandırır, bir bardak soğuk su getirmesini ister. Sıcak yatağından kalkmak istemeyen Behmenyar, hocasının derste öğrettiği, gece kalkınca su içmenin sinir ve damarlara olan zararından bahseder. Ayrıca kendisinin de terli olduğundan dolayı dışarı çıkarsa hastalanacağını belirtir.

Bunun üzerine İbn Sînâ; “*Şunu bil ki Peygamber dört yüz yıl önce gelmiş ve geçmiş olduğu halde, onun sözü o derecede ve o sûretle tesir etmişti ki, bugün seher vaktinde, bu soğukta minarenin üstünde O’nun medh ve sitâyişi ediliyor. Benim durumum ise, daha senin yanında hazır iken benim sözümle sen bana bir yudum su vermiyorsun. Benim sözümün bu kadarcık bile tesiri olmuyor. Şu halde ben hangi kuvvetle peygamberlik iddiasında bulunabilirim,*” diyerek öğrencisi olduğu halde kendisine itaat etmemesini, arkasından gelecek topluluğun da bulunamayacağını söylemeye çalışır.

İBN SÎNÂ VE İLİM AŞKI

İbn Sînâ’nın ilme verdiği önem o kadar büyüktür ki boşa harcanan zamana ağlayacak kadar ilime âşıktır.

İbn Sînâ bir gün öğrencilerine ders anlatırken, tartışmaya katılmaması üzerine Behmenyar’a:

“Görünen odur ki, sizin dinlenme gününüz boşa geçmiş.” der.

O da, izin gününde gezdiğini, çalışmadığını söyler. Bu sözler üzerine İbn Sînâ’nın gözleri yaşla dolar ve:

“Cambaz, her gün hile işleriyle meşgul olduğundan, akıllı insanları bile baştan çıkarıp, hayrete düşürebilir. Sizin niye aranızdan gerçekten bilgili biri çıkmadı ki, okuyup öğrenmeyi gezip tozmaktan üstün tutsun.” diye cevap verir.

AĞARAN SAÇLAR

Mesleğine vakıf bir hekime İbn Sînâ; “Saçımın ağarması nedendir?” diye sorar. Hekim de ‘balgam’dandır, diye cevap verir.

Bunun üzerine tereddüt etmeden İbn Sînâ o zâta, “Sözünde hata ettin. Balgamdan değil, belki ‘gam’dandır” der.

HZ. HÜSEYİN HAKKINDA İLERİ GERİ KONUŞAN ADAM

Hız. Hüseyin bir adamın kendisi hakkında hoşlanmadığı bir şeyler konuştuğunu öğrenir. Bunun üzerine Hız. Hüseyin içi taze hurmalarla dolu bir tepsi hazırlayıp adamın evine gelip kapıyı çalar.

Kapıyı açan adam, Hız. Hüseyin’i bir tepsi taze hurma ile karşısında görünce hayret eder. “Ey Peygamber torunu! Bu nedir?” diye sorar.

Hız. Hüseyin de; “Bunu al, sana getirdim. Hakkımda kötü konuşarak iyiliklerini bana hediyeye ettiğini öğren-

dim; ben de yaptığın iyiliğin karşılıksız kalmasın diye sana bunları getirdim” der.

İBN ARABÎ'YE HER NAMAZDAN SONRA LANET

Şam'da, İbn Arabî'yi sevmeyenlerden biri, her namazdan sonra bu büyük velîye on defa lanet okurdu. Bu olaydan İbn Arabî'nin de haberi olur, ancak hiç bir tepki vermez.

Bir süre sonra İbn Arabî'ye lanet eden adam ölür. İbn Arabî, hiçbir şey olmamış gibi adamın cenazesine katılır. Cenazenin defninden sonra bir dostunun evine giderek kibleye müteveccih bir şekilde oturur. Zikir ve duâ ile meşgul olmaya başlar. Dostu yemek zamanı yemek hazırlar, ancak İbn Arabî yerinden kalkmaz. Sadece namaz için yerinden kalkmakta ve yine kibleye doğru yönelip tesbih çekmeye devam etmektedir. Bir süre sonra yüzü mütebessim ve içini sevinç kaplamış bir vaziyette kalkarak dostuna, “Ben acıktım, bana yemek hazırlayın” der. Dostu merakla yemek hazırlamasına rağmen, neden yemediğini sorduğunda, İbn Arabî şu cevabı verir: “Ben, bana lanet okuyan adamın ruhuna 70 bin kelime-i tevhîd okumaya ve o affedilinceye kadar kableden yüzümü çevirmeyeceğime yemin etmiştim.”

EN DEĞERLİ İNSAN, KULAĞINDAN GİRENİ YÜREĞİNE GÖMEN İNSANDIR

İki komşu ülkenin hükümdarları birbirleriyle savaşmazlar, ama her fırsatta birbirlerini rahatsız ederler-

di. Doğum günlerinde, bayramlar da birbirlerine ilginç armağanlar göndererek hediyeleşirlerdi. Böylece birbirlerince zekâ üstünlüğü gösterisi yapma gayreti içerisinde oluyorlardı.

İ Hükümdarlardan biri, günün birinde ülkesinin en önemli heykeltıraşını huzuruna çağırdı. İstedığı, birer karış yüksekliğinde, altından, birbirinin tıpatıp aynısı üç insan heykeli yapmasıydı. Aralarında bir fark olacak; ama bu farkı sadece ikisi bilecekti. Heykeller hazırlandı ve doğum gününde komşu ülke hükümdarına gönderildi. Heykellerin yanına bir de mektup konmuştu.

Şöyle diyordu heykelleri yaptıran hükümdar: “Doğum gününü bu üç altın heykelle kutluyorum. Bu üç heykel birbirinin tıpatıp aynısı gibi görünebilir. Ama içlerinden biri diğer ikisinden çok daha değerlidir ve farklıdır. O heykeli bulunca bana haber ver.”

Hediyeyi alan hükümdar, önce heykelleri tarttırdı. Üç altın heykel gramına kadar eşitti. Ülkesinde sa-nattan anlayan ne kadar insan varsa çağırttı. Hepsi de heykelleri büyük bir dikkatle incelediler ama aralarında bir fark göremediler.

Günler geçti. Bütün ülke hükümdarın sıkıntısını duymuştu ve kimse çözüm bulamıyordu. Sonunda, hükümdarın fazla isyankâr olduğu için zindana attırdığı bir gence haber gönderdi. İyi okumuş, akıllı ve zeki olan bu genç, hükümdarın bazı isteklerine karşı çıktığı için zindana atılmıştı. Başka çaresi olmayan hükümdar bu genci çağırttı. Genç, önce heykelleri sıkı sıkıya inceledi; sonra çok ince bir tel getirilmesini istedi. Teli birinci heykelciğin kulağından soktu, tel heykelin ağ-

zından çıktı. İkinci heykele de aynı işlemi yaptı. Tel bu kez diğer kulaktan çıktı. Üçüncü heykelde tel kulaktan girdi, ama bir yerden dışarı çıkmadı. Ancak telin sığabileceği bir kanal kalp hizasına kadar iniyor, oradan öteye gitmiyordu. Hükümdar heykelleri gönderen komşu hükümdara cevabı yazdı:

“Kulağından gireni ağzından çıkartan (sır saklamayan) insan makbul değildir. Bir kulağından giren diğer kulağından çıkıyorsa, o insan da (öğüt dinlemeyen) makbul değildir. En değerli insan, kulağından gireni yüreğinde saklayan insandır (Öğüt tutan ve ketum olan makbuldür). Bu çok değerli ve anlamlı hediyen için çok teşekkür ederim.”

SOBADAKİ HİKMET

Fizikçi, matematikçi, kimyacı, jeolog ve antropologdan oluşan bir heyet, bir araştırma için arazide bulunmaktadır. Birden yağmur bastırır. Hemen yakındaki bir arazi evine sığınır. Ev sahibi bunlara bir şeyler ikram etmek için biraz ayrılır. Hepsinin dikkati soba üzerinde toplanır. Soba yerden 1 m. kadar yukarıda, altındaki dizili taşların üzerindedir. Sobanın niçin böyle kurulmuş olabileceğine dair bir tartışma başlar.

Kimyacı: “Adam sobayı yükselterek aktivasyon enerjisini düşürmüştü, böylece daha kolay yakmayı amaçlamış”;

Fizikçi: “Adam sobayı yükselterek konveksiyon yoluyla odanın daha kısa sürede ısınmasını sağlamak istemiş”;

Jeolog: “Burası tektonik hareketlilik bölgesi olduğundan, herhangi bir deprem anında sobanın taşların üzerine yıkılmasını sağlayarak yangın olasılığını azaltmayı amaçlamış”;

Matematikçi: “Sobayı odanın geometrik merkezine kurmuş, böylece de odanın düzgün bir şekilde ısınmasını sağlamış”;

Antropolog: “Adam ilkel topluluklarda görülen ateşe tapmanın daha hafif biçimi olan ateşe saygı nedeniyle sobayı yukarıya kurmuş.” der.

Bu sırada ev sahibi içeri girer ve ona sobanın yukarıda olmasının nedenini sorarlar. Adam cevap verir:

“Boru yetmedi de efendim!”

EBHERÎ VE FELSEFE

Kaf Sûresi'nin 6. ayetinin tefsirini yaparken Esîrüddîn Ebherî, Batlamyus'un astronomi kitabını okuturdu.

Bunu okutmasını hoş görmeyen biri, “Müslüman çocuklarına böyle ne okutuyorsun?” diye sorunca meali; “Yerleri, gökleri, yıldızları, bitkileri ne güzel yarattığımızı görmüyorlar mı?” olan, “Kaf Sûresi'nin altıncı ayetini tefsir ediyorum” diyerek cevap vermiştir.

YEDİ KUTSAL GERÇEK

(Bir bilge ile kendisine yirmi yıl talebelik yapan birinin arasında geçen bir konuşma):

– Kaç yıldır benim yanımdasın?

– Yirmi yıldır efendim.

– Bu zaman süresince benden ne öğrendin?

– *Hiçbir şeyle değişmeyeceğim yedi gerçek öğrendim.*

– Ömrüm seninle geçtiği halde topu topu yedi gerçek mi öğrendin?

– Evet!

– Söyle bakalım öyleyse, neler öğrendin?

– Baktım ki herkes bir şeyi dost ediniyor, ona gönül verip bağlanıyor. Ancak, bunların hemen hepsi insanı yarı yolda bırakıyor. Ben ise, beni hiç bırakmayacak, ölümden sonra bile benimle gelecek şeyleri aradım. Ve dost olarak iyilikleri seçtim kendime. Ki, onlar sonsuz bir yükselme yolculuğuna çıkmış insanoğlunun hiç tükenmeyecek azığı ve en gerçek dostlarıdır.

– Çok güzel, ikincisi ne bakalım?

– Baktım ki, insanların birçoğu geçici dünya değerlerine dört elle sarılmış onları koruyor, kasalarda saklıyor, kaybolmaması için her çareye başvuruyor. Kimi zenginliğine, kimi güzelliğine, kimi ününe tutunmuş sımsıkı, onları elden çıkarmamak için çırpınıp duruyor. Oysa ben varlığımı ve bütün isteklerimi O'na satıp, gönlümü yalnız O'nun sevgisine açtım.

– Devam et!

– İnsanların üstün olmak için birbirleriyle yarıştıklarını gördüm. Ancak birçoğu üstünlüğü yanlış yerlerde arıyor ve birbirinin üstüne basarak yükselmek istiyordu. Bunun üzerine üstünlüğü geçici dünya değerlerinde değil, akıl ve ahlâkça yükselmekte, kötülükle-

rin her çeşidinden el etek çekip, iyiliklere vasıta olmakta aradım.

– Devam et yavrum!

– Yine baktım ki, insanlar sabahtan akşama birbirleriyle uğraşıyor, boş yere hayatı zehir ediyorlar kendilerine. Bütün bunların benlik, bencillik ve çekeme mezlikten ileri geldiğini gördüm. Ve gönlümü bu kirlerden arıtarak, herkesle dost olup, huzur ve güven içinde yaşamamanın yolunu buldum.

– Sonra?

– Nedense herkes hatasının sebebini hep dışta arıyor ve başkalarını suçlamak yoluna sapıyordu. Böylece suçlarının örtüsü altına saklanıyordu. Oysa insanın başına ne geliyorsa, kendi yüzünden ve kendi eliyle geliyordu. Bunu bilip yalnız kendimle cenge girerek, nefsimin iradesine uymamaya ve vesvese verenin ağına düşmemeye çalıştım.

– Doğru!..

– Baktım ki insanlar şu bir lokma ekmek ve dünya geçimi için helâl haram demeden, her türlü hakkı çiğnemekten çekinmiyorlar. Hem başkalarının hakkını alıp onları yoksul bırakmakla, hem de bu haksızlığın azabını ağır bir yük gibi vicdanlarında taşımakla iki kere kötülük etmiş oluyorlar. Oysa doğru yaşanıldığında ve hakça bölüşüldüğünde, dünya nimetleri insanlara yeter de artar bile.

– Ve yedincisi nedir evlat?

– Yedinci olarak şunu gördüm ki, insanlar bir şeye dayanmak ve güvenmek ihtiyacındadırlar. Kimi zen-

günlüğüne, kimi güzelliğine... Bunların hepsi de bir süre sonra yıkılacak iğreti desteklerdir. Ben ise yalnız O'na sığınıp yalnız O'ndan yardım diledim. Ve bunun karşılığı sonsuz bir güven oldu.

– Seni tebrik ederim evladım. Ben de yıllar yılı bütün din kitaplarını inceledim. Hepsinin bu yedi gerçek etrafında toplandığını tesbit ettim.

FİLOZOF VE KAPTAN

Ali her şeyi bildiğini zanneden bir filozofmuş. Aynı zamanda ülkenin en zeki adamı olduğunu da söyler dururmuş. Ali bir gün, Sam isimli arkadaşının tavsiyesi üzerine bir deniz yolculuğuna çıkmış. Gezinin ilk günlerinde, filozof Ali, tayfalarla sürekli felsefe konuşuyormuş. Daha doğrusu, kendisi anlatıyor tayfalar dinliyormuş. Bu dinleme biraz da sıkıcı olmuyor değilmiş hani.

Tayfalarla birlikte kaptan da bu işten çok sıkılmış olacak ki bir gün, filozof Ali'ye, konuştuklarından çok sıkıldıklarını söylemiş. Ali, söylenene hiç aldırmadan, “Felsefe hakkında bir şey biliyor musun sen?” diye sormuş kaptana. Kaptan, “Üzgünüm, ama hayır!” deyince, Ali büyük bir kibirle, “Ne acı! Bunu bilmemekle gitti hayatının yarısı” demiş.

Kaptan hiçbir şey söylemeden dümeninin başına dönmüş.

Günlerce süren gemi yolculuğunda, filozof Ali hiç kimseye bir şey sormadan, kimseyi dinlemeden, sadece kendi bildiklerini konuşuyormuş. Mesela kıyıdan uzak-

lara açılmalarına rağmen deniz, okyanus, yüzmek, geminin hızı veya okyanusların güvenliği ile ilgili hiçbir şey merak etmiyormuş...

Bir süre sonra bulundukları yerde birden fırtına kopacağı işaretini almışlar. Kaptan bu durumdan iyice endişe duymaya başlamış. Bütün mürettebat telaşa kapılmış, bir şeyler yapmanın çaresine bakarken filozof Ali, kendi kabininde kafası yine kendi konularıyla meşgul, umursamaz bir şekilde oturuyormuş.

Rüzgâr şiddetini artırıp, gemide kaptan dahil herkes kontrolünü kaybedince, gemi su almaya başlar ve kabaran dalgalardan göz gözü görmez olur. Herkes ortalıkta koştururken, kaptanın aklına Ali gelmiş. Mürettebatlarından birine Ali'yi aratmış. Mürettebat, Ali'nin odasına gittiğinde onu kabinin kapısına yapışmış, dengesini korumaya çalışırken bulmuş. "Çabuk acele et; gemi batıyor, hemen terk etmeliyiz." Ali paniklemiş ne olduğunu anlamaya çalışırken, bir anda kendini güvertede bulmuş.

Güvertede Ali'yi gören kaptan, "Yüzme biliyor musun?" diye sormuş. Ali, panik içinde hayır deyince kaptan, "*Ne acı! Bunu bilmemekle kaybettin hayatının tamamını*" demiş. Bunu söylemekle kaptan, Filozof Ali'ye hayatı boyunca unutamayacağı bir ders vermiş olur.

O gece kaptan ve mürettebat sular sakinleşince, başka bir gemi yardımıyla kurtulmuşlar. Tabî ki Ali de... O günden sonra da Ali'nin ağzından o çok bildiği felsefe hakkında tek kelime bile çıkmamış.

Bu olaydan birkaç yıl sonra Ali, yakın dostu olduğu kaptana bir hediye göndermiş. **Dalgalarla boğuşan**

bir gemi resmiymiş bu. Fakat asıl önemli olanı da resmin altında yazan sözlermiş.

“Sadece boş şeyler su üstünde kalır.

İnsanî ihtiyaçlardan uzak dur ki varlık okyanusunda yüzebilesin.”

APAÇIK ŞEYLER

Bazı kişiler, ilminin genişliği ve derinliğiyle meşhur olan bir bilgeye sormak üzere sorular hazırlamışlardı.

Sorularını sırasıyla sordular ve bilge de cevapladı:

– *En akıllı kişi kimdir?*

– Her zaman başkalarından öğrenecek şeyler bulan kişidir.

– *En güçlü kişi kimdir?*

– Öfkesine hakim olan kişidir.

– *En zengin kişi kimdir?*

– Elindeki hazinenin, yani yaşadığı günün ve saatinin kıymetini bilen kişidir.

– *Saygıya kim layıktır?*

– Kendisine ve dostlarına saygı gösteren kişi.

Bu cevaplar üzerine birisi dayanamayıp atıldı:

– Ama efendim, bu söyledikleriniz o kadar açık ve belli şeyler ki!

– Zaten çok açık olduklarından, insanoğlu onları bu kadar çabuk unutabiliyor, diye cevapladı bilge.

DÜNYADA EN ÇOK SEVDİĞİ KİMSE

Bir bilgeye sormuşlar:

“Dünyada en çok kimi seversiniz?”

“Terzimi severim.” diye cevap vermiş. Soruyu soranlar şaşırılmışlar.

“Aman üstad! Dünyada sevecek o kadar çok kimse varken, terzi de kim oluyor? O da nereden çıktı? Neden terzi?” diye sormuşlar.

Bilge, bu soruya şöyle cevap vermiş:

“Evet dostlarım, ben terziyi severim. Çünkü ona her gittiğimde, benim ölçümü yeniden alır. Ama ötekiler öyle değildir. Bir kez benim hakkımda karar verirler; ölünceye kadar da, beni hep aynı kalıpla ve aynı gözle görürler.”

ÜÇ SUAL VE BİR CEVAP

Mevlânâ'ya felsefecilerden bir grup gelerek bazı sorular sormak istediklerini söylediler. Mevlânâ da onları hocası Şems-i Tebrîzî'ye havale eder. Bunun üzerine O'nun yanına giderler. Şems-i Tebrîzî mescidde, talebelerine, bir kerpiçe teyemmümün nasıl yapılacağını gösteriyordu.

Gelen felsefeciler üç sual sormak istediklerini belirttiler. Şems-i Tebrîzî, “Sorun” dedi. Felsefecilerden biri sormaya başladı.

“Allah var dersiniz; ama görünmez. Göster de inanam.”

Şems-i Tebrîzî, “Öbür sorunu da sor.” der.

O, “Şeytanın ateşten yaratıldığını söylersiniz, sonra da ateşle ona azab edilecek dersiniz. Hiç ateş ateşe azab eder mi?” dedi.

Şems-i Tebrîzî; “Peki öbürünü de sor.” der.

O, “Ahiret’te herkes hakkını alacak, yaptıklarının cezasını çekecek diyorsunuz. Bırakın insanları, canları ne istiyorsa yapsınlar, karışmayın” der.

Bunun üzerine Şems-i Tebrîzî, elindeki kuru kerpici adamın başına vurur. Soru sormaya gelen felsefeci, derhal zamanın kadısına gidip, davacı olur. Ve, “Ben, soru sordum, o başıma kerpiç vurdu.” diye şikâyet eder.

Şems-i Tebrîzî, “Ben de sadece cevap verdim” der.

Kadı bu işin açıklanmasını ister.

Şems-i Tebrîzî şöyle anlatır: “Efendim! Bana ‘Allah-u Teâlâ’yı göster de inanayım’ dedi. Şimdi bu felsefeci, başına vurduğum kerpicin başında ağrı yaptığını söylüyor, başının ağrısını göstersiz de görelim.

Yine bana, şeytana ateşle nasıl azab edileceğini sordu. Ben buna toprak parçasıyla vurdum. Toprak onun başını acıttı. Hâlbuki kendi bedeni de topraktan yaratıldı. Toprak toprağa nasıl acı verir?

Yine bana, ‘Bırakın herkesin canı ne isterse onu yapsın. Bundan dolayı bir hak olmaz.’ dedi. Benim canım, onun başına kerpici vurmak istedi ve vurdum. Niçin hakkını arıyor? Aramasa ya! Bu dünyada küçük bir mesele için hak aranırsa, o sonsuz olan âhiret hayatında niçin hak aranmasın?”

Felsefeci, bu güzel cevaplar karşısında mahcûb olup, söyleyecek söz bulamaz.

RUM HALKI İLE ÇİNLİLERİN RESSAMLIKTA BAHSE GİRİŞMELERİ

Eğer gizli ve ilâhî bir bilginin gönle nasıl aksettiğine dair bir örnek istersen, Rum ülkesi halkı ile Çinlilerin hikâyesini söyle.

Çinliler; “Biz daha mâhir ressamlarız” dediler. Rum ülkesi ressamaları ise, “Bizim ustalığımız sizden daha üstündür.” davasına giriştiler.

Bunun üzerine padişah bir gün, “Hanginiz davanızda haklısınız? Bunu anlamak için sizi imtihan edeceğim.” dedi. Çin ressamaları ile Rum ülkesi ressamaları yarışmaya giriştiler. Fakat Rum ülkesi ressamaları yarışmadan çekinir gibi oldular. Çinliler, “Bize özel bir oda veriniz, biz o odada çalışalım, bir oda da sizin olsun” dediler. Kapıları birbirine karşı iki oda vardı. Odaların birini Çinliler aldı, diğerini de Rum ülkesi ressamaları. Çinliler padişahattan yüzlerce çeşit renkte boya istediler. O yüce padişah, renklerin hazine kapılarını, onlara açtı. Böylece, Çinlilere her sabah hazineden çeşit çeşit renklerde boyalar bağışlanıyordu.

Rum ressamaları ise, “Ne resim, ne de boya bizim işimize yarar. Bize pasları gidermekten başka bir şey gerekmez.” dediler. Kapıyı kapadılar, duvarı cilâlamaya başladılar. Odanın kapıya karşı olan duvarını gökyüzü gibi saf, temiz ve parlak bir hale getirdiler. İki yüz çeşit renkten, renksizliğe ancak bir yol vardır. Renk buluta benzer,

renksizlik ise ay gibidir. Bulutlarda ne türlü parlaklık, bir ışık görürsen, onu yıldızlardan, aydan ve güneşten bil.

Çinliler, resimlerini yapıp bitirince sevinç ve neşelerinden davullar çaldılar. Padişah kapıdan içeri girdi. Çinlilerin yaptıkları resimleri gördü. Onların inceliğine, güzelliğine şaşırdı kaldı, aklı başından gitti. Sonra, Rum ülkesi ressamlarının yanına geldi. Padişah gelince, Rumlar iki oda arasındaki perdeyi kaldırdılar. Karşıkı odada Çinlilerin yapmış oldukları resimler, nakışlar bu odanın cilâlanmış duvarına vurdu. Padişah, Çinliler tarafında ne görmüşse, burada onlar daha iyi, daha güzel göründü. Resimler öyle canlı, öyle güzeldi ki insanın gözünü alıyordu. Resimler, sanki bakanların gözlerini, göz yuvalarından çekip kapıyordu.

Can dostum! Hakk âşıkları olan sûfîler Rum ülkesinin ressamlarına benzerler. Onların kitapları, ezberlenecek dersleri, gösterecek hünerleri yoktur. Fakat onlar gönüllerini ibadetle, iyiliklerle cilâlamışlardır. Hırstan, tamahtan, cimrilikten, kinden kurtulmuşlardır. Onların gönülleri, bir ayna gibi saf ve tertemizdir. Oraya hadsiz, hesapsız şekiller, sûretler vurur. Orada görünür. Gayb âleminin, hudutsuz olan, sûrete bürünmeyen sûreti, Hz. Mûsâ'nın gönül aynasına vurmuş ve Mûsâ'nın koynuna sokup çıkardığı el de Yed-i beyzâ (= Beyaz el) halinde bembeyaz ve nur saçıcı olarak görünmüştü.

- Gerçi o manevî sûret, göklere, arşa, ferşe, denizlere, balığa ve bütün kâinata sığmaz.
- Çünkü bunların hudûdu vardır. Sayıya sığar şeylerdir. Fakat gönül aynasının haddi, hudûdu, nihyeti yoktur.

- Acaba, gönül onunla mıdır? Yoksa gönül, o mudur? diye burada akıl ya susar, ya çıldırır yahut yoldan çıkar.
- Gönül, hem sayıya sığar, hem sayısızdır. Yani hem kesrete dalmıştır, hem de vahdeti bulmuştur. Ona akseden nakıştan başka hiçbir nakış ebedî olarak kalmaz.
- Ezelden ebede kadar gönüle yeni yeni nakışlar, tecellîler akseder; her nakış orada perdesiz olarak görünür.
- Gönüllerini Allah'ı anarak, iyi işler yaparak cilâlamış, parlatmış olanlar renkten ve koku-
dan kurtulmuşlardır.
- Onlar, her an, işlerinde bir hoşluk ve güzellik hissederler.

SEVGİNİN SADECE SÖZÜNÜ EDENLERE (DERVİŞ KAŞIKLARI)

Bir gün sormuşlar ermişlerden birine:

“Sevginin sadece sözünü edenlerle, onu yaşayanlar arasında ne fark vardır?”

“Bakın, göstereyim” demiş, ermiş. Önce sevgiyi dilden gönüle indirememiş olanları çağırarak onlara bir sofraya hazırlamış. Hepsi oturmuşlar yerlerine. Derken tabaklar içinde sıcak çorbalar gelmiş ve arkasından da derviş kaşıkları denilen bir metre boyunda kaşıklar. Ermiş, sofradakilere, “Bu kaşıkların ucundan tutup öyle yiyeceksiniz” diye bir de şart koymuş. “Peki!” deyip içmeye teşebbüs etmişler.

Fakat o da ne? Kaşıklar uzun geldiğinden bir türlü döküp saçmadan götüremiyorlar ağızlarına. En sonunda bakmışlar beceremiyorlar, öylece aç kalkmışlar sofradan.

“Şimdi...” demiş ermiş, “sevgiyi gerçekten bilenleri çağıralım yemeğe.”

Yüzleri aydınlık, gözleri sevgi ile gülümseyen insanlar gelmiş oturmuş sofraya bu kez. “Buyurun” denince, her biri uzun boylu kaşığını çorbaya daldırıp, sonra karşısındaki kardeşine uzatarak içirmiş. Böylece her biri diğerini doyurmuş ve şükrederek kalkmışlar sofradan.

“İşte!” demiş ve eklemiş:

“Kim ki hayat sofrasında yalnız kendini görür ve doymayı düşünürse, o aç kalacak ve her kim kardeşini düşünür de doyurursa, o da kardeşi tarafından doyurulacaktır şüphesiz... Ve şunu da unutmayın; hayat pazarında, alan değil, veren kazançtadır daima. Düşünün! Siz bu sofradan da doyarak mı kalkardınız yoksa aç mı?”

ZÂHİR ÂLİMLERİ Mİ YOKSA BÂTİN ÂLİMLERİ Mİ?

Padişahın biri, kendi saltanat döneminde öteden beri zâhir âlimleri ile bâtın âlimleri arasında süregelen ilmî münâkaşa ve münâzaralarda hangi tarafın daha haklı olduğunu anlamak için sarayında ayrı ayrı günlerde her iki taraf için de ziyafet tertip eder.

Hem zâhir âlimlerinden hem de bâtın âlimlerinden, dönemlerinin en meşhurlarını, tertib ettiği bu zi-

yafete davet eder. Sarayının dış kapısından iç giriş kapısına kadar da saray bahçesinin yoluna kül döktürür. Tertib edilen ziyafete ilk önce zâhir âlimleri çağırılır. Zâhir âlimlerinin saraya gelişleri hem birlikte olmaz; hem de belli bir disiplin dâhilinde gerçekleşmediğinden küllerin üzerinde yürürlerken etrafı toza dumana katarlar. Ziyafet odasında sofraya karşılıklı yemek yemek için otururlar; ancak yemek kaşıklarının sapları olması gerekenden biraz uzun olduğu için, yemekleri yerken hem sofraya, hem de üstlerine dökerler.

Yemek faslı bittikten sonra padişah hediye vermek için içlerinden en âlim olanının hangisi olduğunu sorar. Davete çağrılan her zâhir âlimi, içlerinde en âlim olarak kendilerini işaret ederler. Bundan dolayı da padişah hediye vermekten vazgeçer.

Zahir âlimlerinin saraydan ayrılıp gittikleri günün ertesi günü, bu kez de bâtın ilminin âlimleri saraya davet edilirler. Kül şerpili saray bahçesinden içeri girerlerken, önlerinde, kendi aralarında yaşça ve ilimce daha üstün olduğuna inandıkları zat olduğu halde, diğerleri onun bastığı ayak izini takip ederek etrafa kül tozlarını yaymadan saraydaki ziyafet odasına girerler. Sofrada karşılıklı otururlar. Kaşıkların saplarının uzun olması münasebetiyle, kendi kendilerine yemek yerine, her biri karşısında oturan arkadaşına yedirir.

Verdiği ziyafetten dolayı padişaha teşekkür ederek ayrılmak isterler. Padişah onlara da, içlerinde en âlimlerinin hangisi olduğunu sorar. Saraya en önde gelen ve saraydan en önde çıkmak üzere olan zât arkasındakini, arkasındakini de bir arkasındakini işaret

ederek sıra en sondaki kişiye kadar gelir. En arkada bulunan ise, “En âlimimiz, en önde gidendi” der. Pa-dîşah, “Her biriniz ayrı ayrı iltifâta ve takdire layıksınız” dedikten sonra, hediye-i içlerinden en âlim olana verir.

Bâtın ilmi âlimlerindeki edebe, birbirlerine karşı olan hürmete, tevâzuya, şahsî ve ictimâî disipline, temizliğe ve intizâma adeta hayran kalır. Anlar ki bâtın ilim erbâbı, zâhir ilim erbâbından hem üstün, hem de onlardan önde yer alır.

Çünkü onlar, kâl ilmini hâl ilmine dönüştürebilmiş kimselerdi.

MERHAMETTEN MUHABBETE (KIŞ GÜNÜ KUŞLARA YEM VEREN MECÛSÎ)

Ehlullahtan Cüneyd-i-Bağdâdî (k.s.) rivayet ediyor:

– Bir Mecûsînin, karlı bir günde kuşlara yem verdiğini gördüm. Ateşpereste hitaben:

– İman olmayınca ve İslâm’a girmeyince bu yaptığının faydasını göremezsin. Allah, bu yaptığın iyiliği, ancak iman ile kabul eder, dedim. Mecûsî de bana:

– Belki kabul etmez ama, bu yaptığımı görmez, bilmez mi? dedi.

– Elbette görür ve bilir, cevabını verdim.

– Öyle ise, bu da bana kâfidir, dedi.

Aradan yıllar geçti. Bir hac mevsiminde Beytul-lah’ı arzu ettim ve Mekke-i Mükerrreme’ye gittim. Kâ’be-i-Muazzama’yı tavaf esnasında, bir zâtın:

– Ey bu kâinatın sâhibi! Ey bu beytin Rabbi! Her şeyi gören, işiten, bilen sensin, diye gözlerinden yaşlar dökerek Beytullah'ı derin bir aşk ve vecd içinde tavaf ettiğini fark ettim. Yüzünde, iman nuru parıldıyordu. Dikkat edince, bu nur yüzlü zâtın, birkaç sene önce karlı bir günde kuşlara yem veren ateşperest olduğunu hatırladım. Tavaftan sonra, kendisine yetiştim ve usulca kolundan tuttum. Bana:

– İşte, Allah gördü ve bildi, dedi. Hayretle yüzüme bakarak:

– Allahu ehad, Rasûlühü Ahmed, sayhasıyla ruhunu teslim eyledi.

O ânda bana hitâb olundu ki:

– Yâ Cüneyd! Sen beytimi arzu ettin, geldin beytimi buldun. O, bana geldi, beni buldu.

Gördün mü? Yaptığı o iyilik nasıl imanına sebep oldu. Müşrik olduğu halde, iyiliği sayesinde ne âli makamlara, ne yüce bir devlete erdi ve ebedî hayata kavuştu, Cennet ve cemâle ve rızâ-i-ilâhîye mazhar oldu.

ALLAH'A KUL OLANA KULLAR HİZMETKÂR OLUR

Hızır Nebî (a.s.) bir hamama gider. İhtiyar bir zâtın, kendi başına bir kurnada yıkanmakta olduğunu görüp, yanına varır ve ihtiyar zâta lâtife olsun diye, karşı kurnada yıkanan gençleri göstererek:

– Baba, gençliğinde ihtiyarlara hizmet etmemişsin ki şu delikanlılar da sana hizmet edip seni yıkamıyorlar, dediğinde, ihtiyar zât:

– Biz gençliğimizde ihtiyarlara hizmet ettik, ama zamane delikanlıları bize hizmet etmiyorlar, der.

Hızır:

– Ya öyle mi? diyerek, ihtiyarın arkasını keseler ve yıkar. İhtiyar zât ona teşekkürden sonra:

– Gençler bizim sırtımızı varsın yıkamasın. Allah, bize işte böyle Hızır'ı gönderip yıkatır! deyince, Hızır şaşırıp kalır,

– Benim Hızır olduğumu nereden biliyorsun? dediğinde:

– Allah'a kul olana böyle şeyleri bilmek güç değildir, cevabını alır. Hızır, Cenâb-ı Allah'a münâcaat edip:

– Ya Rabbi! Bana bir defter verip, o defterde sevenlerinin ismini bildirdin. Bu zâtın ismi burada yok. Bu kimlerdendir? dediğinde, Allah cevap verir:

– Ya Hızır! Sana verdiğim defterde sevenlerimin ismi var. Bu ise sevdiklerimdendir. Sevdiklerimin ismini sadece ben bilirim.

SENİNLE DE BERABERİM

Mevlânâ; sohbetlerinde devamlı sûrette; “Canım bedenimde oldukça Kur’ân’ın bendesiyim; seçilmiş Muhammed’in yolunun toprağırım. Birisi, sözlerimden, bundan başka bir söz naklederse, O nakledenden de uzağım, bu sözden de uzağım.

Biz pergel gibiyiz. Bir ayağımız Şeri’at’ta (ayet, hadis, icmâ-i ümmet ve kıyâs-ı fukaha üzerine kurulmuş olan din kaidelerinde) sağlamca durur, öteki ayağımız yetmiş iki milleti dolaşır.” diye söylerdi.

Mevlânâ, hasımları tarafından kendisine reva görülen laf atmalara ve uygunsuz sözlere hiç acı cevap vermez, yumuşaklıkla mukabelede bulunurdu.

Bir keresinde Mevlânâ'ya husûmet besleyen Konyalı Sirâceddîn'e Mevlânâ'nın, "Ben yetmiş iki milletle beraberim" dediğini söylediler. Sirâceddîn de husûmetinden, Mevlânâ'yı huzursuz etmek ve insanların gözünden düşürmek niyetiyle, yakınlarından olan bir âlimi ona gönderir. O âlim, Sirâceddîn'in talimâtına göre, büyük bir kabalık içinde Mevlânâ'ya "Sen böyle mi söyledin?" diye soracak, şayet ikrar ederse kendini edeb dışı sözlerle incitecek, insanlar arasında mahcûb edecekti. O âlim, Mevlânâ'nın huzuruna gelir ve sorar: "*Sen yetmiş iki milletle beraberim diye söyledin mi?*" Mevlânâ da cevaben: "Evet, söyledim" deyince, o anda Mevlânâ'ya karşı âlim, ağzına gelen edeb dışı sözler sarf eder ve aşırı derecede ileri geri konuşur.

Mevlânâ tebessüm ederek sözünün bitip bitmediğini sorar. Adam evet deyince, Mevlânâ der ki: "*Senin bütün bu söylediklerine rağmen, seninle de beraberim.*"

ÜZÜMÜ HER BİRİ BAŞKA BİR ADLA TANIYAN DÖRT KİŞİNİN ÜZÜM İÇİN KAVGAYA TUTUŞMALARI

Bir adam dört kişiye bir miktar para verdi. "Bu para ile işinize yarayanı alın!" dedi. Dört kişiden biri; "Bu parayı engür'e verelim." dedi.

Öbür arkadaşı Arap idi. "Aksilik etme!" dedi; "Ben engür istemem, ineb isterim."

Onlardan birisi Türk idi. “Ben ineb istemem, üzüm isterim.” dedi.

Rum olan bir başkası, “Bırakın bu lafları!” dedi. “Bu para ile istafil alalım.” dedi.²

Derken dört kişi birbirleri ile çekişmeye, dövüşmeye başladılar. Çünkü adların anlamından haberleri yoktu. Onlar ahmaklıklarından, birbirlerine yumruk atıyorlardı. Çünkü bilgisiz ve bomboş idiler.

Orada çeşitli dilleri bilen, sır sahibi üstün biri bulunsa idi, onları uzlaştırır, barıştırdı. Onlara derdi ki: “Ben bu para ile hepinizin istediğini alırım. Hiçbir art düşünceye kapılmadan, hile yoluna sapmadan gönlünüzü bana verirsiniz, bu paranız istediğiniz şeylerin hepsini yapar. Bu paranızla dördünüz de muradınıza erersiniz. Dört düşman uzlaşır, birleşir. Sizin her birinizin sözü ayrılık belirtir, savaş doğurur; fakat benim sözüm uzlaştırır, birleştirir.”

Yazık ki Türk, Rum ve Arab’ın kavgasından engür ve ineb şüphesi çözülemedi.

Mânâ dillerini bilen bir Süleyman gelmedikçe, bu ikilik ortadan kalkmaz.

KURT İLE TİLKİNİN, ASLANIN MAİYYETİNDE AVA GİTMELERİ

Aslan, kurt, bir de tilki avlanmak için dağa, ormanlığa gitmişlerdi. Avlanmak için, birbirlerine yar-

2. “İstafil” Rumca, “ineb” Arapça, “engür” Farsça üzüm demektir.

dım etmeyi, yolları, belleri iyice tutmayı düşünüyorlardı. O engin ovada, üçü beraberce, birçok av tutacaklardı. Erkek aslan, onlarla beraber olmaktan, onlarla beraber avlanmaktan utanıyordu; ama yine de, ikram olsun diye, onlara yoldaş olmuştu. Kurtla tilki, heybetli aslanın peşinde dağa doğru gittiler. İşleri yolunda gitti, bir dağ sığırı, bir keçi, bir de semiz tavşan yakaladılar.

Avları, ölü ve yaralı olarak kanlar içinde sürükleye sürükleye dağdan ormana getirdiler. Kurt ile tilki, doymazlık içinde idiler. Ağızlarının suyu akıyordu. Padişahlar padişahının bu avları adaletle pay etmesini bekliyorlardı. Her ikisinin de bu tamahı, bu doymaz duygusu aslanın içine doğdu. Onların bu tamahının sebebini bildi, anladı.

Aslan, “Ey tecrübeli, ihtiyar kurt! Bu avları aramızda pay et de yeni bir adalet göster.” dedi. “Pay etme işinde benim vekilim ol da, senin tabiatının nasıl bir yaratılıшта olduğu meydana çıksın.”

Kurt dedi ki: “Padişahım! Yaban öküzü senin payın olsun, o da büyük, sen de büyüksün, semizsin, çeviksin. Orta boyda, orta irilikte olan keçi de benim olsun; tilki, sen de, yanılmadan, hiç ses çıkarmadan tavşanı al, tavşan tam sana göre.”

Aslan, “Ey kurt!” diye kükredi. “Bu sözü nasıl söyledin? Bir daha söyle bakayım. Ben burada iken, sen nasıl olur da ben ve sen diye konuşabilirsin? Kurt, ne köpek oluyor ki, benim gibi eşsiz, benzersiz bir aslanın yanında kendini var gibi görebiliyor? Ey kendisine varlık veren eşek, beri gel!” dedi. Kurt yanına gelince, aslan bir pençe vurdu, onu parçaladı.

Aslan, kurtta akıl olmadığını, doğru bir karara varamadığını görünce cezasını vererek onun derisini başından sıyırdı. Dedi ki: “Mademki beni görmek, seni senden almadı. Böyle bir cana inleyerek ölmek gerektir. Huzurumda yok olmadığın için senin boynunu vurmak lâzım geldi.” Aslan, iki ayrı baş olmasın diye kurdun kafasını kopardı.

Ondan sonra aslan, yüzünü tilkiye çevirdi de; “Haydi!” dedi. “Bunları yemek için sen pay et.” Tilki dedi ki: “Ey yüce padişah! Şu semiz öküz, senin kuşluk yemeğin olsun. Şu keçiden de, aziz padişahımızın öğle yemeği için bir yahni yapılır. Tavşan ise, lütuf ve kerem sahibi padişaha, akşamleyin bir çerez olur.”

Aslan, “Ey tilki!” dedi. “Adalet meş’alesini sen yaktın; böyle hakça pay edişi sen kimden öğrendin? Ey ulu kişi, bu akıllıca işi nereden öğrendin?”

Tilki dedi ki: “Ey cihan padişahı! Ben bunu kurdun başına gelenlerden öğrendim.”

Bunun üzerine aslan, tilkiye: “Mademki kendini bizim aşkımıza tamamıyla bağladın. Avların üçü de senin olsun, üçünü de al götür.” dedi ve ilave etti:

“Ey tilki! Sen tamamıyla biz oldun, bizim oldun. Artık seni nasıl incitebiliriz? Alçak kurdun başına gelenlerden ibret aldığın için, artık sen tilki değilsin, benim aslanımsın.”

İPSİZ ÖZGÜRLÜK

Bir keçi, bağlı olduğu ipi koparıp boynunu kurtarmış. Artık özgürmüş. Dilediğince koşmuş kırlarda, ba-

yırlarda dolaşmış. İsteddiği her yere gitmiş. Yemyeşil otlardan doyasıya yemiş. Dağlardan gelen suyu afiyetle içmiş. Ne çoban karışmış o gün, ne sahibi...

Yanında hiçbir keçi sürüsü kalabalık etmemiş. Kimse bir tarafa sevk edip bir yöne çekmemiş. Kendi lisanınca şarkılar söylemiş, türküler mırıldanmış.

Ve nihayet şen şakrak geçen bir gün bitmeye başlamış.

Önce ikindi gölgesi düşmüş her şeyin üzerine, sonra yavaş yavaş güneş ufuktan kaybolmuş gitmiş ve zifiri karanlık sarmış her yanı...

Keçi ilk kez ürpermiş. Karanlıkta hiçbir ses, hiçbir ışık kırıntısı kalmamış. İçini bir dehşet sarmış ve birden çalılıkların arkasından, karanlıkların arasından çakmak çakmak parıldayan iki göz görmüş. Fakat her nedense bu parıltıya sevinememiş. Ve evet, aklına gelen başına gelmiş. Hayatında en son gördüğü o iki parıldayan göz olmuş. Kurt, bu özgür keçiye büyük bir iştahla yemiş.

Keçi, bu ipsiz özgürlüğün faturasını çok pahalı ödemiş.

**FİLOZOFÇA KISA
VE
HAZIR CEVAPLAR**

SÖZÜ ANLAMAK VE ANLATMAK

Bir filozofa, “Dünyada en zor şey nedir?” diye sorarlar.

“Sözdür” diye cevap verir filozof.

“Neden? diye sorduklarında;

“Çünkü anlamak da zordur, anlatmakta” der.

LAF

Fârâbî’ye, “Lafı uzatanlara ne yapmak lâzım?” diye sormuşlar.

Şöyle cevap vermiş:

“Uzun konuşanı kısa dinlemeli.”

HERKES YANINDAKİNİ VERİR!

Kendisine hakaret edilen Hz. İlsâ’ya (a.s.), “Niçin karşılık vermediniz?” diye sorduklarında:

“Herkes yanında olandan verir” demiş. “Onda olan, benim yanımda yoktu.”

KÜTÜKLER İÇİN KESKİN BALTA (AĞIR SÖZLER)

Sözlerinin sivriliğiyle tanınan bir bilge kişiye, yakınları, “İfadeleriniz çok ağır geliyor, insanlar bazen kaldıramıyorlar efendim” dediklerinde şu cevabı vermiş:

“Kütükler için keskin balta gerekir.”

HİÇ OLMAZSA SAFIM BELLİ OLSUN

Hız. İbrahim’i atmak için büyük bir ateş yakılmıştı. Bu esnada bir karınca su taşıyordu. Yolda giderken karışlaştığı karıncalar nereye gittiğini sorarlar. Karınca, “Hız. İbrahim’i atacakları ateşi söndürmek için su taşıyorum” diye cevap verir.

Soruyu soran karıncalar gülerler; “Senin götürdüğün su, o kocaman ateşi söndürmeye yetmez ki derler.”

“Olsun” der karınca, “ben de biliyorum yetmeyeceğini; ama *hiç olmazsa safım belli olsun...*”

ÂŞIKLARIN RENGİ

Mevlânâ’ya sormuşlar:

“Ashâb-ı Kehf’in Kıtmîr’inin rengi ne idi?”

“Sarı olsa gerek” demiş Mevlânâ, “Çünkü âşıkların (rengi) benzi sarıdır.”

ALLAH RASÛLÜ İLE AYNİLEŞMEK

Mevlânâ Celâleddîn Rûmî, sabah namazını kıldırıp eve gelmiş ve hanımına, “Bugün kahvaltılık bir şey var mı?” diye sormuş.

Hanımı, “Sen de biliyorsun ki evde yiyecek bir şey yok.” cevabını verir.

Bunun üzerine Mevlânâ, “Allah’a hamdolsun bugün evimiz Peygamberimizin evine benziyor” der.

DÜNYADAN KORUNMAK

Bir gün Mevlânâ’nın hanımı yokluktan yakınırkken Mevlânâ, hanımına:

“Dünyayı sizden esirgemiyorum, sizi dünyadan esirgiyorum” der.

KULAK

Kulaklarının büyüklüğü ile ünlü olan Galile’ye hasımlarından biri: “Üstad!” demiş, “Kulaklarınız bir insan için biraz büyük değil mi?”

Galile, “Doğru” demiş, “Benim kulaklarım bir insan için biraz büyük, ama seninkiler de bir eşek için fazla küçük sayılmaz mı?”

ŞANSA İNANMAK

Bir filozofa sormuşlar:

“Şansa inanır mısınız?” Filozof:

“Evet. Yoksa sevmediğim insanların başarısını neyle açıklardım?”

ŞİİR

Bir şemsiye tamircisi yazmış olduğu şiirlerini incelemesi için Shakespear'e gönderdiğinde, ünlü yazarın cevabı şu olur:

“Dostum! Siz şemsiye yapın, hep şemsiye yapın, sadece şemsiye yapın...”

BAKMA SANATI

Picasso bir balık resmi yapar. Sanattan anlamayan birisi, beğenmeyerek “Bunun neresi balık?” deyince, Picasso kızarak cevap verir:

“O balık değil, sadece resim.”

KUŞLARIN SESİ

Bir sergide Picasso'nun resimlerinden bir şey anlamadığını söyleyen birine Picasso, kendini tanıtmadan, “Üzülmeyin; Kuşların seslerinden de bir şey anlamıyorduz” demiş.

SONSUZ HAYAT

“Yaşlılık yıllarında iken niçin kendinizi bu kadar yoruyorsunuz?” diye soran arkadaşlarına, Victor Hugo, şu cevabı vermiş:

“Dinlenmek için önümde sonsuz bir hayat var.”

ZAMANSIZ SORU

Zamanını ilme adanmış çok meşgul bir bilge kişiye, “Zaman nedir?” diye sorduklarında, ondan şu cevabı almışlar:

“Şu anda zamanı anlatacak kadar zamanım yok.”

YOKSULLUK

Bir bilgeye, “Yoksulluk kaç gün sürer?” diye sorduklarında, “Kırk gündür” diye cevap vermiş.

“Peki” demişler, “kırk günden sonra ne olur?”

Gayet sakin cevap vermiş:

“Alışırırsınız.”

KENDİSİ OLMAK

Bir bilgeye sormuşlar:

“Bir insana düşen ilk iş nedir?” Cevap gayet açıktır der bilge:

“İnsanın kendisi olmak.”

SOY SOP MESELESİ

Bahâeddîn Nakşbend (k.s.)’e sorarlar:

“Soyunuz nereye ulaşıyor?”

“İnsan soyu ile hiçbir yere ulaşamaz” diye cevap verir.

ONA ULAŞMAK İÇİN EĞİLMEK LAZIM

Meşhur bir filozofa, “Servet ayaklarınızın altında olduğu halde neden bu kadar fakirsiniz?” diye sorulduğunda, “Ona ulaşmak için eğilmek lazım da ondan” demiş.

BÂKÎ'YE GÖRE İSTİKBÂL

Büyük dîvân şâiri Bâkî'ye, "Geleceği öğrenmek ister misiniz?" diye bir soru sormuşlar. O da şu cevabı vermiş:

"Hayır istemem; çünkü geçmişten farkı yoktur."

NAPOLYON

Vaktiyle Fransa hükümet ricâlinden biri, Napolyon Bonapart'ı bir muhârebede tenkide kalkışıp parmağını harita üzerinde gezdirerek, "Önce şurasını almalıydınız; sonra buradan geçerek ötesini zapt etmeliydiniz" gibi fikirler yürütmeye başlayınca Napolyon, "Evet!" demiş, "onlar parmakla alınabilseydi, dediğin gibi yapardım."

İMTİHAN

Napolyon'un karısı bir gece yarısı kocasını telaşla dürterek "Kalk! Kalk!" der. Napolyon uyanır ve uyku sersemliğiyle, "Ne bu telaş hanım, ne oldu?" diye sorar.

Hanımı "Kalk! Savaş koptu, Fransa işgal edildi" deyince, Napolyon:

"Telaş etme hanım, yat! Ben de sandım imtihan var; korktum..." der.

İMKÂNSIZ

"Türkler yenilebilirler, ama asla esir edilemezler" sözünün sahibi Napolyon, bir savaş esnasında, emrinde-

ki subaylardan birinden bir mektup alır. Mektupta, “Emir buyurduğunuz yerin alınması imkânsız” diye yazmaktadır.

Napolyon’un cevabı şöyledir: “Siz mektubunuzda bana bunun ‘imkânsız’ olduğunu yazıyorsunuz. Bu sözcük Fransızca değildir.”

DOSTLUKLA DÜŞMANLIK

Namık Kemal’e bir arkadaşı, “Sizin en samimi dostunuzla en şiddetli düşmanınız kimdir?” diye sormuş.

Namık Kemal, “*İnsanın en samimi dostu da, en şiddetli düşmanı da kendisidir*” diye cevap vermiş.

AZRAİL UNUTUR MU?

Son derece çalışkan bir insan olan ve uzun bir ömür süren Süheyl Ünver Hoca’ya sormuşlar: “Azrail sizi unuttu mu efendim?” Ünver hoca şu cevabı vermiş:

“Hayır! Daha geçenlerde görüştük. Bana dedi ki: Boş bulursam götürürüm!..”

VAPUR

Necip Fazıl, vapurla Karaköy’e geçerken, yanına biri yaklaşıp, “Üstad”, diye sormuş; “Peygamberlere ne diye gerek duyuldu? Biz kendimiz aklımızla yolumuzu bulabilirdik.”

Necip Fazıl, okuduğu kitaptan başını kaldırmadan, “Ne diye vapura bindin ki, yüzerek geçseydin ya karşıya” demiş.

ONA EN SON BİNECEĞİZ

Necip Fazıl'a sormuşlar:

“Üstad özel arabanız yok mu?” Üstad anında mütefekkirâne bir cevap vermiş:

“Var. Ama ona en son bineceğiz.”

EKSİK KALAN GÜNLER

Aksakallı bir bilge kişiye, bir dost ziyaretinde selam ve hal hatırdan sonra, “Neler yapıyorsunuz?” diye sorulduğunda şu cevabı vermiş:

“Eksik kalan günlerimizi tamamlamaya çalışıyoruz efendim.”

ÇANAKKALE İÇİNDE

İngiliz garson, Türk müşteriye:

“Çanakkale’de çok askerimizi öldürdüğünüz için sizleri pek sevmeyiz” deyince, bizimkinden gayet soğukkanlı bir şekilde şu cevabı almış:

“Orada ne işiniz vardı?”

SAYI BİLMEYEN HÂKİM

Bir mahkemede beş yüz değnek vurulma cezasına çarptırılan bir adamın gülerek, “Hakim bey! Sen ya ömründe hiç dayak yememişsin, ya da sayı saymayı bilmiyorsun” demiş.

YALNIZ DOSTLARIMI

İki arkadaş kahvede konuşuyorlar.

- Sen İngilizleri sever misin?
- Hayır!
- Ya Almanları?
- Hayır!
- Fransızları?
- Hayır!
- Amerikalıları?
- Hayır!
- Be adam, sen kimleri seversin?
- Yalnızca dostlarımı...

DİŞİ ASLAN

Hayvanlar bir gün, “Kim daha çok yavru doğurabilir?” diye tartışmaya başlarlar. Hep birlikte dişi aslanı gidip sorarlar:

“Sen kaç yavru doğurabiliyorsun?”

“Bir” diye cevaplar dişi aslan. *“Fakat ben aslan doğururum.”*

YARALI ASLAN

Avcıların elinden yaralı olarak kaçan aslanı gören tilki, “Ne o, aslan kardeş? Bizimkiler ava çıkmışlardı, seni mi avladılar yoksa?” der.

Aslan, kanlar içinde zaten yaralı, halsiz ve bitkin, tilkiye döner ve *“Ben bu yaradan ölmezdim, ama senin bu lafın öldürdü.”* der.

DAHA ÖNCE TATTIKLARI İÇİN

Bir bilgeye sormuşlar:

“Bazı ihtiyarlar, neden gençlerden daha çok dünyaya hırs göstermektedirler?”

Bilge kişi onlara şu cevabı verir:

“O ihtiyarlar gençlerin daha henüz tatmadığı dünya lezzetlerini tattıkları için...”

YENGEÇ İLE ANNESİ

“Neden böyle yan yan yürüyorsun yavrum!” diye sorar anne yengeç yavrusuna ve arkasından da ekler: “Düzgün yürüsene!”

“Pekâlâ, anne!” der yavru yengeç, “*Sen önümden düzgün yürü, ben seni takip ederim.*”

EDEB

Hız. Lokman’a: “Edebi kimden öğrendin?” diye sormuşlar. Şu cevabı vermiş:

“*Edebsizlerden.*”

TECRÜBE

İdam edilmek üzere olan bir mahkûma, “Diyeceğin bir şey var mı?” diye sorduklarında, “Tecrübe kazandım” cevabını vermiş. “Bu bana ders oldu.”

ZEKÂ

Bir bilgeye sordular:

– Bir insanın zeki olduğunu nereden anlarsınız?

- Konuşmasından.
- Ya hiç konuşmazsa.
- O kadar akıllı insan yoktur ki?

ÜÇÜNCÜ DÜNYA SAVAŞI

1955 yılında ölen ünlü atom bilgini Albert Einstein'a sormuşlar:

“Üçüncü dünya savaşı hangi silahlarla yapılacaktır?”,

“Onu bilmem” demiş Einstein, “ama dördüncü dünya savaşı muhakkak taş, sopa ve oklarla yapılacaktır.”

HASTANIN YEMEĞİ

Lokman Hekim’c:

“Hastamıza ne yedirelim?” diye sorduklarında, şu cevabı vermiş:

“Acı söz yedirmeyin de, ne yese olur.”

KÖPEKLERİN KARDEŞLİĞİ

Mevlânâ, talebeleriyle yürürken, yol kenarında birkaç köpeğin sarmaş dolaş uyuduklarını görürler.

Yanındaki talebelerinden birisi, “Güzel bir kardeşlik örneği” der. “Keşke insanlar da bundan ibret alsın.”

Mevlânâ, tebessüm ederek karşılık verir:

“Aralarına bir kemik atıver de, gör bakalım kardeşliklerini.”

BİLGELİĞİ KİMDEN ÖĞRENDİN?

Lokman Hekim'e, "Bilgeliği kimden öğrendin?" diye sorduklarında ondan şu cevabı almışlar:

"Körlerden öğrendim. Çünkü onlar elindeki değnekle tam araştırmadan adım atmazlar. Basacakları yerin sağlam olduğundan emin olduktan sonra adım atarlar... Bundan dolayı ben de bir şey yapacağım zaman düşünür, faydalı ise konuşur, yararlı ise yaparım... Faydasız ise bırakmayı ve susmayı tercih ederim."

YETERLİ OLAN

Bir öğrencisi Konfüçyüs'e dedi ki:

"Yaşadığın kentte seni herkesin sevmesi nasıldır?"
Yeterli değil, cevabını alan öğrenci bir daha sordu:

"Peki, kentte seni herkesin sevmemesi nasıldır?"
Konfüçyüs şöyle cevapladı:

"Yeterli değil. İnsanların arasında iyilerin seni sevmesi; kötülerin de sevmemesi daha iyidir."

DÜNYANIN YÜZÜ

Hastalıktan ötürü gözleri kapanmış olan bir adam, halk şairi Seyrânî'ye:

"Bende dünyayı göreceğ göz mü kaldı?" diye şikâyetinde bulununca, söz ustası Seyrânî:

"Hiç üzülme dostum!" demiş. "Zaten dünyada da bakılacak surat kalmadı."

DEVASIZ DERT

İbn Sînâ'ya, "Dünyada devası olmayan bir dert var mı?" diye sorduklarında ondan şu cevabı almışlar:

"Derdin devasız, iyinin kötüye muhtaç olmasıdır."

İNSAN

"İnsan, kâinata hâkim bir varlıktır" diyen felsefe öğretmenine, öğrencilerden biri, şu cevabı vermiş:

"Tansiyonuna bile hâkim olamayan insan, kâinata nasıl hâkim olur?"

OLMADIĞI YERİ GÖSTERİN

Materyalist bir öğretmen, öğrencisine, "Söyle bakalım" demiş, "Allah nerede? Eğer bilersen portakal vereceğim." Öğrencinin cevabı şu olmuş:

"Siz bana O'nun olmadığı yeri gösterin, ben size portakal bahçesini vereyim."

ELMA RİCA EDEYİM

İnkârcı bir öğretmen, cebine şeker doldurduktan sonra, küçük öğrencilerine şöyle demiş:

"Eğer Allah varsa, isteyin bakalım size şeker verecek mi?" Ama ben, var olduğum için, isterseniz size şeker verebilirim. Hem de derhal."

Sınıfın en zeki çocuğu, öğretmenin niyetini anlayıp, şunları söylemiş kendisine: *"Bana şeker dokunuyor öğretmenim. Onun yerine bir elma rica edeyim."*

NEDEN İMTİHAN EDİYORSUNUZ?

Öğretmen, öğrencilerin aklını karıştırmak için, “Çocuklar!” demiş, “Allah hepimizin cennete gitmesini istediği halde, neden bizi dünyaya göndermiş?” Çocuklardan biri, soruya karşılık vermiş:

“Öğretmenim!” demiş, “Şüphesiz ki siz bizim sınıf geçmemizi istiyorsunuz. O halde neden hepimize geçerli not vermeyip imtihan ediyorsunuz?..”

MUTLULUK

Tolstoy’a, “Nasıl mutlu olursunuz?” diye sorduklarında şu cevabı vermiş:

“Sahip olduğum şeylere sevinerek, sahip olamadıklarım ise hiç üzülmeyerek.”

YANLIŞLIK

Eski devirlerde bir gece yarısı, gece bekçileri bir genci elinde büyük bir kama olduğu halde yakalamışlar.

Gece bekçileri, “Sen kimsin? diye sormuşlar. Genç, “Talebeyim” diye cevap vermiş.

“Bu kamayı niçin yanında taşıyorsun?” diye sormuşlar. Genç, “Kitaplardaki yanlışları kazımak için” diye cevap vermiş.

Bekçiler, “Hiç bununla yanlışlar kazınır mı?” dediklerinde, “Bazen öyle yanlışlar oluyor ki bu bile az geliyor” diye cevap vermiş.

OTUZ BEŞİNDE ÖLMEZSEN EĞER

İki arkadaş sohbet ediyorlardı. Söz dönüp dolaştı ve hayatın ne kadar da çabuk geçtiği üzerine yoğunlaştı.

“Hayat kırkıktan sonra başlar” dedi içlerinden biri. Öteki de cevap verdi:

“Otuz beşinde ölmezsen eğer.”

FAKİRLİĞİN SEFASI

Vaktiyle bir derviş bir kervana katılmış, yaya olarak gidiyormuş. Bir boğazda karşılarına çıkan haydutlar, kervanı durdurmuş, yolcuları soymaya başlamışlar.

Sıra dervişe gelince, alınacak bir şeyi olmadığını gören haydut, “Defol!” diye onu kovmuş. O da bir ağaç altına oturmuş, çubuğunu çekiştirmeye başlamış. Soyulanlardan birisi, dervişin bu haline kızmış; “Sen ne duygusuz bir adammışsın! Soyulan bu kadar yolcu kan ağladığı halde, sen keyif ediyorsun.” diye çıkmış.

Derviş de, “*Bırak beni kardeşim. Bütün ömrümce sürdüğüm fakirliğimin birkaç dakika olsun zevkini çıkarayım.*”

KENDİMİZE BENZETTİK

Bir sohbet sırasında, Arif Nihat Asya’ya, “Eğilir, bükülür, katlanır, istenilen şekle kolayca sokulur bir cam yapmışlar, duydunuz mu?” diye sorarlar.

Arif Nihat Asya şu cevabı verir:

“Desenize, camı da kendimize benzettik!”

KAVGAMIZ KİMİNLE

Rahmetli Ayhan Songar Hoca, köylü bir hastasına soyadını sorar. Hasta, “Kavgalı” diye cevap verir.

Songar, “Kiminle kavgalısın?” diye latife yapmak isteyince, köylü içini çekip bilgece bir cevap verir:

“Kiminle kavgalı olacağız efendim? Nefsimizle...”

SEVGİ, DOSTLUK
VE
UMUT HİKÂYESLERİ

BAŞARI, ZENGİNLİK VE SEVGİ

a lışverişe gitmek üzere evden çıkan bir kadın, kapısının karşısındaki kaldırımda oturan bembeyaz sakallı üç yaşlıyı görünce önce duraksadı; sonra onları, tüm içtenliğiyle evine davet etti: “Burada böyle oturduğunuza göre, üçünüz de kesinlikle acıkmış olmalısınız” dedi. “Lütfen içeri gelin, size yiyecek bir şeyler hazırlayayım.”

Üç yaşlıdan biri, kadına, eşinin evde olup olmadığını sordu. Kadın, eşinin biraz önce çıktığını, şu anda evde olmadığını söyledi. Yaşlı adam, başını iki yana salladı: “Eşiniz evde değilse, biz de davetinizi kabul edemeyiz” dedi.

Akşam eşi geldiğinde, kadın karşı kaldırımdaki yaşlı adamlarla arasında geçen konuşmayı anlattı. “Senin evde olmadığını öğrenince, içeri girmek istemedi-

ler” dedi. Yaşlı adamların bu davranışlarını öğrenince, kadının eşi üzüldü. “Bir bakıversene dışarı” dedi. “Hâlâ oradalarsa, şimdi davet edebilirsin eve.”

Kadın kapıyı açar açmaz, karşı kaldırımdaki bembeyaz sakallı üç yaşlıyla yeniden karşılaştı. “Eşim geldi, şimdi evde” dedi ve onlara davetini yineledi; “Yemeğimizi birlikte yemek için sizi şimdi davet edebilir miyim evimize?”

Kadının davetine yaşlılardan biri cevap verdi:

“Biz hiçbir eve üçümüz birlikte gitmeyiz” dedi ve kısa bir duraksamadan sonra, bir açıklama yaptı:

“Sağ yanımdaki bu arkadaşımın adı, zenginliktir. Bu yanımda oturan arkadaşımın adı başarı, benim adım ise sevgidir.” Kendini ve arkadaşlarını tanıttıktan sonra sevgi, kadına ilginç bir öneride bulundu: “Şimdi evinize gidin ve eşinizle baş başa verip, bir karara varın” dedi. “İçimizden sadece birimizi davet edebilirsiniz evinize. Hangimizi davet etmek istediğinize karar verin; sonra gelin, kararınızı bize bildirin.”

Kadın, sevginin önerisini eşine anlattığında, adam sevinçten göklere fırladı. “Aman, ne güzel! Ne güzel!” dedi. “Hangisini davet edeceğimizi bize bıraktıklarına göre, biz de içlerinden zenginliği davet ederiz ve evimiz de bir anda zenginliğe kavuşmuş olur.”

Eşinin kararı, kadının hiç de hoşuna gitmedi. “Başarıyı davet etsek, daha mantıklı bir karar vermiş olmaz mıyız, kocacığım?” dedi.

Kayınvalidesiyle, kayınpederinin bu konuşmasına, içerideki odada bulunan gelinleri de kulak misafiri ol-

muştı. Koşarak içeri girdi ve o da kendi önerisini söyledi: "En doğru karar, sevgiyi davet etmek değil midir?" dedi. "Düşünsenize! Evimiz bir anda sevgiye kavuşacak."

Gelinin bu önerisi, kayınpederin de, kayınvalidenin de çok hoşlarına gitti. "Tamam, en doğru karar bu olacak" dediler. "Sevgiyi davet edelim..."

Kadın kapıyı açtı ve üç yaşlıya birden sordu:

"İçinizde hanginiz sevgiydi? Onu davet etmeye karar verdik. Lütfen buyursun..."

Sevgi ayağa kalktı, eve doğru yürümeye başladı. Arkadaşları da ayağa kalktılar ve sevginin arkasından, onları eve doğru yürümeye başladılar. Kadın, büyük bir şaşkınlık ve heyecan içinde, zenginlikle başarıya sordu: "Siz niçin geliyorsunuz? Ben yalnız sevgiyi davet etmiştim."

Kadının bu sorusuna, üç yaşlı birlikte cevap verdiler:

"Eğer içimizden yalnız zenginliği ya da başarıyı davet etmiş olsaydınız, davet edilmeyen ikimiz dışarıda bekleyecektik. Fakat siz sevgiyi davet ettiniz. Bu durumda üçümüz birden gelmek zorundayız evinize."

Ve kadının "Niçin?" diye sormasını beklemeden, zenginlik ve başarı sözlerini şöyle sürdürdüler:

"Çünkü sevginin olduğu her yerde, biz, zenginlik ve başarı da, her zaman onun yanında bulunuruz."

AVUCUNUZDAKİ KELEBEK

Zamanın birinde, çok akıllı iki kardeş yaşarmış. Etrafındaki ve okuldaki bilgiler kendilerine yetmedi-

ğinden, annesi onları, bulundukları beldenin bilge adamına götürmüştü.

Kardeşler, bilge adama pek çok sorular sormuşlar ve her defasında kendilerinin tatmin olduğu cevaplar almışlar. Bundan çok memnun olan kardeşler, bir müddet için bilgenin yanında kalıp daha çok şeyler öğrenmek için annelerinden izin istemişler ve bilge adamın yanında kalmışlar.

Bilge adama sordukları ve aldıkları cevaplara çok sevinen ve mutlu olan çocuklar bir süre sonra bu işten sıkılmaya başlamışlar. Bilgenin bilemeyeceği bir soru bulmamız lazım diye düşünmüşler.

Kardeşlerden biri, “Buldum” demiş. “İki elimin arasına bir kelebek koyacağım ve bilge adama soracağım. Avucumun içinde bir kelebek var, canlı mı ölmü? Ölü derse kelebeği bırakacağım, canlı derse avucumu hafifçe bastıracağım. Her ne derse, cevabını bilemeyecek!”

Kelebeği ellerinde tutan kardeşlerden biri, kapalı tuttuğu ellerini bilgeye doğru uzatmış ve sormuş...

“Avucumun içinde bir kelebek var canlı mı ölmü?”

Bilge, uzun uzun çocuğun gözlerinin içine bakmış ve cevaplamış:

“Senin ellerinde evladım, senin ellerinde....

Aşkınız...

Geleceğiniz...

Gençliğiniz...

Hayatınız...

Her şeyiniz...

Huzurunuz...
Mutluluğunuz...
Sizin ellerinizde..."

SİYAH VE BEYAZ KÖPEK

Yaşlı adam kulübesinin önünde torunuyla oturmuş, az ötede birbiriyle boğuşup duran iki köpeği izliyorlardı. Köpeklerden biri beyaz, biri siyahtı ve on iki yaşındaki çocuk kendini bildi bileli, o köpekler dedesinin kulübesi önünde boğuşup duruyorlardı. Dedesinin sürekli göz önünde tuttuğu, yanından ayırmadığı iki iri köpekti bunlar. Çocuk, kulübeyi korumak için biri yeterli gözükürken, niye ötekinin de olduğunu; hem niye renklerinin illa da siyah ve beyaz olduğunu anlamak istiyordu artık. O merakla sordu dedesine. Yaşlı dede, hilgece bir gülümsemeyle torununun sırtını sıvazladı. "Onlar" dedi, "benim için iki simgedir evlat."

"Neyin simgesi?" diye sordu çocuk.

"İyilik ile kötülüğün simgesi. Aynen şu gördüğün köpekler gibi, iyilik ve kötülük içimizde sürekli mücadele eder durur. Onları seyrettikçe ben hep bunu düşünürüm. Onun için yanımda tutarım onları." Çocuk, sözün burasında, mücadele varsa, kazananı da olmalı diye düşündü ve her çocuğa has bitmeyen sorulara bir yenisini ekledi:

"Peki, sence hangisi kazanır bu mücadeleyi?" Bilge reis, derin bir gülümsemeyle baktı torununa:

"Hangisi mi evlat? Ben hangisini daha iyi beslersem o!"

BİLGE İLE KÖPEK

Bir bilge, bir göletin başında oturmaktadır. Susuzluktan kırılan bir köpeğin devamlı olarak gölete kadar gelip, tam su içecekken kaçması dikkatini çeker. Dikkatle izler olayı. Köpek susamıştır; ama gölete geldiğinde sudaki yansımasını görüp korkmaktadır. Bu yüzden de suyu içmeden kaçmaktadır. Sonunda köpek susuzluğa dayanamayıp kendini gölete atar ve kendi yansımasını görmediği için suyu içer.

O anda bilge düşünür: “Benim bundan öğrendiğim şu oldu” der. “Bir insanın istekleri ile arasındaki engel, çoğu zaman kendi içinde büyüttüğü korkulardır. Kendi içinde büyüttüğü engellerdir. İnsan bunu aşarsa, istediklerini elde edebilir.” Ama biraz daha düşününce aslında gerçek öğrendiği şeyin bundan farklı olduğunu görür.

Asıl öğrendiği şey, insanın bir bilge bile olsa, bir köpekten öğrenebileceği bilginin var olduğudur. Bu yüzden, sende ne varsa başkalarıyla paylaş. Unutma ki senden de öğrenilecek bir şeyler vardır diğer insanlar için...

GERÇEK SEVGİ (KULAK)

“Bebeğimi görebilir miyim?” dedi yeni anne. Kucağına yumuşak bir bohça verildi ve mutlu anne, bebeğinin minik yüzünü görmek için kundağı açtı ve şaşkınlıktan adeta nutku tutuldu! Anne ve bebeğini sey-

reden doktor hızla arkasını döndü ve camdan bakmaya başladı. Bebeğin kulakları yoktu... Muayenelerde, bebeğin duyma yetisinin etkilenmediği, sadece görünüşü bozan bir kulak yoksunluğu olduğu anlaşıldı.

Aradan yıllar geçti, çocuk büyüdü ve okula başladı. Bir gün okul dönüşü eve koşarak geldi ve kendisini annesinin kollarına attı. Hıçkırıyordu. Bu onun yaşadığı ilk büyük hayal kırıklığıydı. Ağlayarak “Büyük bir çocuk, bana ucûbe dedi.” diye şikâyet etti.

Küçük çocuk bu kulak eksikliğiyle büyüdü. Arkadaşları tarafından seviliyordu ve oldukça da başarılı bir öğrenciydi. Sınıf başkanı bile olabilirdi; eğer insanların arasına karışmış olsaydı. Annesi, her zaman ona, “Genç insanların arasına karışmalısın” diyordu; ancak aynı zamanda yüreğinde derin bir acıma ve şefkat hissediyordu.

Delikanlının babası, aile doktoruyla oğlunun sorununu ile ilgili görüştü:

– Hiçbir şey yapamaz mı? diye sordu. Doktor:

– Eğer bir çift kulak bulunabilirse, organ nakli yapılabilir, dedi. Böylece genç bir adam için kulaklarını feda edecek birisi aranmaya başlandı. İki yıl geçti. Bir gün babası:

– Hastaneye gidiyorsun oğlum. Annen ve ben, sana kulaklarını verecek birini bulduk. Ancak unutma, bu bir sır dedi.

Operasyon çok başarılı geçti ve adeta yeni bir insan vücuda getirildi. Yeni görünümüyle psikolojisi de

düzelen genç, okulda ve sosyal hayatında büyük başarılar elde etti. Daha sonra evlendi ve diplomat oldu.

Yıllar geçmişti, bir gün babasına gidip sordu:

“Bilmek zorundayım; bana bu kadar iyilik yapan kişi kim? Ben o insan için hiçbir şey yapamadım.”

“Bir şey yapabileceğini sanmıyorum” dedi babası, “fakat anlaşma kesin, şu anda öğrenemezsin, henüz değil...” Bu derin sır yıllar boyunca gizlendi.

Ancak bir gün o sırrın açığa çıkma zamanı geldi. Hayatının en karanlık günlerinden birinde, annesinin cenazesi başında babasıyla birlikte bekliyordu. Babası yavaşça annesinin başına elini uzattı; kızıl kahverengi saçlarını eliyle geriye doğru itti; annesinin kulakları yoktu.

Annen hiçbir zaman saçını kestirmek zorunda kalmadığı için çok mutlu oldu diye fısıldadı babası. Ve hiç kimse, annenin daha az güzel olduğunu düşünmedi değil mi? Gerçek güzellik fiziksel görünüşe bağlı değildir, ancak kalptedir! Gerçek mutluluk gördüğün şeyde değil, asıl görünmeyen yerdedir. Gerçek sevgi, yapıldığı bilinen şeyde değil, yapıldığı halde bilinmeyen şeydedir!

BİR GÜLÜMSEME

Genç kız üzgün görünen yabancıya gülümsedi. Adam kendini daha iyi hissetti.

Geçmişte bir arkadaşının yaptığı bir iyiliği hatırladı ve ona bir teşekkür mektubu yazdı.

Bu mektup arkadaşının öyle hoşuna gitti ki yemek yediği lokantada garsona iyi bir bahşiş verdi.

Bu bahşişin miktarına şaşırان garson, paranın bir kısmını yolda gördüğü fakire verdi.

Fakir adam çok sevindi; çünkü iki gündür ağzına bir lokma koymamıştı. Yemeği bittikten sonra kaldığı izbe odaya gitmek üzere yola koyuldu. Yolda soğuktan titreyen bir köpek yavrusuna rastladı ve onu alıp evine götürdü. Soğuktan kurtulup başını sokacak bir yer bulduğu için yavrucak çok mutluydu.

Gece evde yangın çıktı. Köpek yavrusu havlamaya başladı Bütün ev halkını uyandırana dek havladı ve böylece bütün ev halkı kurtuldu. Kurtulan çocuklardan birisi büyüdü ve cumhurbaşkanı oldu.

Bunların olmasını sağlayan ise, bir kuruşa bile mal olmayan masum, sıcak ve içten bir GÜLÜMSEME idi.

KENAR MAHALLE (BEN O ÇOCUKLARI ÇOK SEVDİM)

Bir profesör sosyoloji sınıfındaki öğrencilerini Baltimore şehrinin kenar mahallelerine göndermiş ve o bölgede yaşayan 200 erkek çocuğunun durumlarını araştırmaları ve her bir çocuğun geleceği hakkında bir değerlendirme yapmalarını istemişti.

Öğrencilerin hemen hepsi, bu çocukların gelecekte hiçbir şanslarının olmadığını dile getirmişlerdir.

Bundan tam yirmi beş yıl sonra, bir başka sosyoloji profesörü, tesadüfen bu çalışmayı buldu ve öğrenci-

lerden bu projeyi sürdürmeleri ve aynı çocuklara ne olduğunu araştırmalarını istedi. Öğrenciler o bölgeden taşınan ya da ölen 20 çocuk dışındaki 180 çocuktan 176'sının olağanüstü bir başarı gösterip avukat doktor ya da işadamları olduklarını ortaya çıkardılar.

Profesör çok etkilenmişti ve bu konuyu izlemeye karar verdi. Birer yetişkin olan o çocukların hepsi, o bölgede yaşadıkları için her biriyle buluşma şansı oldu. “O şartlarda nasıl bu kadar başarılı oldunuz?” sorusuna aldığı cevap hep aynıydı: “Mahalle okulunda bir öğretmenimiz vardı, onun sayesinde.”

Profesör bu öğretmeni çok merak etmişti; hâlâ hayatta olduğunu öğrendiği yaşlı öğretmenin izini bulması zor olmadı. Kendisini ziyaret etmek için evine kadar gitti. Karşısında yılların yüzüne eklediği kırışıklara rağmen, hâlâ dinç duran bir yaşlı kadın buldu. Merakla yaşlı kadına, bu çocukları kenar mahallelerden kurtarıp başarılı birer yetişkin olmalarını sağlamak için kullandığı sihirli formülün ne olduğunu sordu. Yaşlı öğretmenin gözleri parladı ve dudaklarının kenarında bir gülümseme belirdi:

“Çok basit” dedi, “Ben o çocukları çok sevdim.”

DOSTTAN GELEN HER ŞEY TATLIDIR

Mahmud Gaznevî'nin nedimi olan Ayaz ile Sultan, beraber salatalık yiyorlardı. Sultan, salatalığı soyuyor; yarısını Ayaz'a, kendi eliyle veriyor, yarısını da kendi yiyordu. **Salatalığı yiyen Sultan, onun zehir** gibi

acı olduğunu gördü; fakat karşısında aynı salatalığı tatlı tatlı yiyen Ayaz'a hayretle sordu:

“Yediğin salatalık acı; neden yüzünü bile buruşturmadan yiyorsun da, ağzından atmıyorsun?” Ayaz:

“Aman sultanım! Sizin elinizden nice tatlı nimetler yedim; o nimetlerden sonra elinizden yediğim salatalık acı imiş, ne çıkar? O el bana yüzlerce tatlı nimet sundu, şimdi bu nimet acı diye yemeyip tükürürsem, yaptığım nankörlük olmaz mı? Hem o el tarafından ikram edilen nimet, acı bile olsa bana tatlı geldi” dedi.

SEDEF ÇİÇEĞİ

Mahkeme salonunda, seksen yaşlarındaki yaşlı çiftin durumu içler acısıydı. Adam inatçı bakışlarla, suskun ninenin ağlamaktan iyice çukurlaşmış gözlerini ve bitkin bakışlarını süzüyordu. Hakim tok sesiyle, yaşlı kadına:

– Anlat teyze, neden boşanmak istiyorsun?

– Yaşlı kadın, derin bir nefes çektikten sonra başörtüsüyle ağzını aralayıp, kısılmış sesiyle konuşmaya başladı.

– Bu herifin ettiği, yetti gayri. Elli yıldır bezdirdi hayattan... boşanmak istiyorum...

Sonra uzunca bir sessizlik hakim oldu mahkeme salonunda... Sessizlik, bu tür haberleri her gün manşet yapan gazetecilerden birinin flaşıyla bozuldu. Kim bilir nasıl bir manşet atacaklardı birlikte yaşanmış elli yılın

ardından? Çok sayıda gazeteci izliyordu davayı... Kadın neler diyecekti? Herkes, onu dinliyordu. Yaşlı kadının gözleri doldu ve devam etti:

– Bizim bir sedef çiçeğimiz vardı çok sevdiğim... O bilmez... Elli yıl önceydi.. O çiçeği, bana verdiği çiçekler arasından kopardığım bir yaprağı tohumlamıştım, öyle büyüttüm. Yavrumuz olmadı, onları yavrum bildim. Bir süre sonra çiçek kurumaya başladı. O zaman adak adadım. Her gece güneş açmadan önce, bir tas suyla sulayacağım onu diye... İyi gelirmiş, derlerdi. Elli yıl oldu, bu herif bir gece kalkıp bir kere de bu çiçeği ben sulayayım demedi. Taa ki geçen geceye kadar... O gece takatim kesilmiş uyuyakalmışım... İşte ben, böyle bir adamla elli yıl geçirdim. Hayatımı, umudumu her şeyimi verdim. Ondan hiç bir şey görmedim. Bir kerecik olsun kalkıp onun sulamasını bekledim çiçeğimi... ama olmadı. Onsuz daha iyiyim yemin ederim.

Hakim yaşlı adama dönerek:

– Diyeceğin bir şey var mı baba? dedi.

Yaşlı adam bastonla zor yürüdüğü kürsüye, o ana kadar suçlanmış olmanın utangaçlığını hissettiren yüz ifadesiyle, hakime yöneldi. Tane tane konuştu:

– Askerliğimi reis-i cumhur köşkünde bahçıvan olarak yaptım. O bahçenin görkemli görünümüyle büyümesi için emeklerimi verdim. Fadime'mi de orada tanıdım. Sedefleri de... Ona en güzel çiçeklerden buketler verdim. İlk evlendiğimiz günlerin birinde, boyun ağrısından onu hekime götürdüm. Hekim, çok uzun süre uyanmadan yatarsa; boynundaki kireç sertleşir, kötüleşir dedi. Her gece uykusunu bölüp uyansın,

gezinsin dedi. Hekimi pek dinlemedi bizim hatun... Benim sözümü de... O günlerde de tesadüf bu çiçek kurumaya yüz tuttu. Ben ona, “Gece çiçek sularsan, bu çiçek tekrar canlanırmış” dedim. Adak dilettilim... Her gece onu uyandırdım ve onu seyrettim. O sevdiğim kadını yavrusu bildiği çiçekleri sularken seyrettim. Her gece, o çiçek ben oldum sanki... Her gece o yattıktan sonra kalktım. Saksıdaki suyu boşalttım. Sedef gece sulanmayı sevmez, hakim bey... Geçen gece de... Yaşlılık... Ben de uyanamadım. Uyandıramadım... Çiçek susuz kalırdı, ama kadınının boyun ağrısı yine azabilirdi. Suçlandım... Sesimi çıkartamadım... Karar sizin hakim bey.

O anda gazeteciler dahil, mahkeme salonundaki herkes ağlıyordu...

EVLİLİK ve MUTLULUK

Yeni evli bir çift vardı. Evliliklerinin daha ilk aylarında, bu işin hiç de hayal ettikleri gibi olmadığını anlayıvermişlerdi. Aslında birbirlerini sevmiyor değillerdi. Son zamanlarda o kadar sık olmasa da, evlenmeden önce sık sık birbirlerini çok sevdiklerine dair ne kadar da dil dökmüşlerdi. Ama şimdilerde, küçük bir söz, ufak bir hadise aralarında orta çaplı bir kavganın çıkmasına yetiyordu.

Bir akşam oturup, ilişkilerini gözden geçirmeye karar verdiler. Her ikisi de, boşanmayı istememekle beraber, işlerin böyle gitmeyeceğinin farkındaydılar.

Erkek, “Aklıma bir fikir geldi” dedi. “Bahçeye bir ağaç dikelim ve eğer bu ağaç üç ay içinde kurursa boşanalım. Kurumaz da büyürse, bunu bir daha aklımızdan geçirmeyelim. Bu süre içinde de ayrı ayrı odalarda kalalım.”

Bu ilginç fikir hanımının da hoşuna gitti. Erkesi gün gidip bir meyve fidanı aldılar ve birlikte bahçeye diktiler.

Aradan bir ay geçti. Bir gece bahçede karşılaştılar. Her ikisinin de elinde içi su dolu birer bidon vardı.

GERÇEK HAZİNE (İYİLİK YAPARAK MUTLU OLMAK)

Ali, uzun yıllar boyunca dedesinden bir hikâye dinleyerek büyümüştü. Hikâyede bir defineden bahsediliyordu. Define altınla dolu bir sandıktı. Ama bu sandığa ulaşmak öyle kolay değildi. Başka define hikâyelerinden farklıydı bu hikâye. Kâğıtların üstüne çizilmiş esrarengiz haritalar yoktu ortada. Altın sandığına ulaşmak için ilginç bir yol izlenmeliydi. Kırk iyilik yapmak gerekiyordu bunun için. İyiliklerin her birinin kırkar canlıya yönelik olması gerekti.

Ali, dedesinden dinlediği hikâyenin tesirinde öyle kalmıştı ki, dedesinin vefatının üzerinden yıllar geçmiş olmasına rağmen, bunu unutmamıştı. Kararını vermişti; bu defineye ulaşmak zor olsa da, deneyecekti. Üç yıl boyunca bu iyilikleri yapmak için çok uğraştı. Kırk fidan dikti. Kırk çocuğu giydirdi. Kırk hastaya baktı.

Kırk yaşlının işlerine koştı. Yaptığı iyilikler sayesinde etrafta çok sevilen biri olmuştu. O da bu durumdan memnundu. Adı yörede, Hızır Ali'ye çıkmıştı.

Tam otuz dokuz kez kırkar canlıya iyilik etmişti. Şimdi kırkinci kez farklı bir iyilik yapmalıydı. Ama bir türlü aklına yaptıklarının dışında bir şey gelmiyordu. Haftalarca düşündü; bulamadı. Sonunda gidip bir yol kenarına oturdu. Yoldan gelip geçen insanlara soracaktı. Ali, kime, yapması gereken son iyiliğin ne olabileceğini sorduysa, ya onu deli sanıp cevap vermediler ya da yine yaptığı iyiliklerden birini söylediler. Ali, çaresizlik içindeydi.

O gece yine sıkıntıyla yola çıkıp bir kenara oturmuştu. Yıldızlarla dolu gökyüzü, dolunayın da tesiriyle ortalığı aydınlatıyordu. Düşüncelere dalmıştı. Uzaktan uzağa köyün tek tek yanan ışıkları görünüyordu. Arada bir köpek havlamaları duyuluyordu. Tam o sırada birisi seslendi:

“Hey evlât, gel bana yardım et!”

Ali, sesin geldiği yöne irkilerek döndü. Oldukça yaşlı, saç sakalı bembeyaz ihtiyar bir adam orada duruyordu. Sırtındaki çuvalı ağır ağır yere bırakıp yorgun sesiyle tekrar seslendi:

“Evlâdım! Şu çuvalı tepedeki kulübeye çıkarmam gerek. Ama gücüm kalmadı. Uzun yoldan geliyorum. Hadi bir yardım et de çıkaralım.”

Ali, aylardır düşünüp durduğu iyilik için bir fırsat olabilir mi diye bir an düşündü. Ama hemen bu düşüncesinden vazgeçti. Nihayetinde karşısındaki tek bir kişiydi. Oysa onun iyilikleri kırkar canlıya olmalıydı.

Ali yine de, “Peki, olur” dedi yaşlı adama. “Sana yardım edeceğim.” Çuvalı sırtına aldı. Ve tepeye çıkmaya başladılar. Yaşlı adam sordu:

“Orada oturmuş, öylece ne düşünüyordun evlâdım?”

“Ah, ah! Bir bilerseniz” dedi ve hikâyesini anlattı. Yaşlı adam gülümsedi:

“Senin için çok mu önemli altınlar?”

“Elbette” dedi Ali. “Çocukluğumdan beri bu hikâyedeki altınlara ulaşma hayaliyle büyüdüm. Ama işte bir türlü yapmam gereken kırkıncı iyiliği bulamıyorum.”

“Biraz değişik bir hikâye” dedi yaşlı adam. “Dedenin doğru söylediğinden emin misin? Nihayetinde bu sadece bir hikâyedir belki.” Ali’nin yüzü ciddileşti.

“Dedem dediyse doğrudur. O hiç yalan söylemezdi. Mutlaka altın sandığı var. Ve ona ulaşmanın yolu da bu.” Yaşlı adam yine gülümsedi:

“Peki öyleyse. Yarın akşama kadar benimle kalırsan, sana bu kırkıncı iyilik için yardım ederim.”

Ali, sevinçle kabul etti. Kısa süren bir yolculuktan sonra tepedeki kulübeye varmışlardı. Ali, çuvalı yaşlı adama teslim etti. Adam da kapıyı açtı. Ona yatacak yer ve yetecek yiyecek verdi.

“Yarın” dedi, “erken kalkacağız. Biraz uyusan iyi olur.” Ali söyleneni yaptı. Ertesi sabah erkenden kalktılar. Yaşlı adam çuvalı genç Ali’nin sırtına verdi, birlikte aşağıdaki köye indiler. Ev ev dolaşmaya başladılar. Sabahın bu saatinde ortalıkta kimse yoktu. Her

evin kapısının önüne geldiklerinde yaşlı adam çuvaldan bir paket çıkarıp bırakıyordu. Böylece tam kırk kapı dolaştılar. Son kapıya da bir paket bırakınca yaşlı adam Aliye dönerek:

“İşte istediğin oldu” dedi. Ali merakla:

“O paketlerde ne vardı?” diye sordu.

“Her pakette kitap vardı. Ama her eve orada oturan kişinin ihtiyaç duyduğu kitapları bıraktık. Meselâ kalbi katılaştan bir adamın evinin önüne merhametle ilgili, cimri bir kadının kine cömertlikle ilgili, sakatlığı yüzünden hayata küsen bir çocuğunkine aslında ne çok şeye sahip olduğuyla ilgili kitaplar koyduk. Böylece tam kırk kişiye iyilik yapmış olduk. Artık altın sandığına ulaşabilirsin. İşte sana dün gece kaldığımız kulübenin anahtarı. O kulübede masanın altını kaz. Sandık orada gömülü, senindir.”

Ali kulaklarına inanamıyordu. Sevinçle, “Nihayet hayalime kavuşuyorum” dedi. Anahtarı aldığı gibi kulübeye koştu. Bir kazma bulup denilen yeri kazdı. Gerçekten de altın dolu sandık oradaydı. Sevinçle sandığı çıkarıp altınları bir çuvala doldurdu. Altınlarla aşağı inince, yaşlı adamın onu beklediğini gördü.

“Artık altınlara kavuştun” dedi yaşlı adam. “Şimdi onlarla ne yapacaksın?”

“Ne mi yapacağım? Canım ne isterse, onu alacağım. Arabalar, evler, güzel giysiler, daha neler neler... Krallar gibi yaşayıp mutlu olacağım.”

“Demek böyle mutlu olacağını düşünüyorsun. Peki öyleyse, sana yardım etmeme karşılık bir isteğimi yapar mısın?”

“Elbette” dedi Ali.

“Tam bir yıl sonra burada buluşalım.”

Ali, kabul etti. Gerçekten de Ali altınlarına kavuşunca önce çok güzel ve büyük bir ev aldı, sonra arabalar. Tatillere çıktı, dünyayı dolaştı. Güzel kıyafetler aldı. Ama tüm bunlar olurken, ilk günlerin heyecanı geçtikçe, Ali bir şey fark etmeye başlamıştı. Aklına gelen her şeyi alıyordu, ama mutlu olamıyordu. Bir türlü yüzü gülmüyor, aksine etrafındaki bu şatafat onu sıkıyordu. Bir yıl böylece çabucak geçti.

Ali, mutsuz bir şekilde, yaşlı adamla buluşacağı yere geldi. Yaşlı adam biraz daha bükülmüş beliyle onu bekliyordu.

“Ne oldu evlât, mutlu olabildin mi?” diye sordu. Ali:

“Hayır!” dedi. “Canımın her istediğini aldım. Böyle mutlu olacağımı düşünmüştüm. Ama şimdi anlıyorum ki yanılmışım.”

Yaşlı adam gülümseyerek Ali’nin sırtını sıvazladı:

“Evlâdım!” dedi. “Geçen yıla kadarki hayatını hatırla. Hani hep iyilik yapıyordun. Her iyilik yaptığında, her ağlayan yüzün gülmesine, her ihtiyaç sahibinin ihtiyacının giderilmesine vesile olduğunda kalbinde beliren duygu sence neydi?”

“Evet” dedi Ali. “Hatırlıyorum. Ben hazineme ulaşmak için her iyilik yaptıktan sonra mutlu olduğumu hissederdim. Canlılara yardım ettikçe onların yüzlerindeki gülümseme bana da sirayet ederdi. Yüzüm ışıldardı.”

“İşte” dedi yaşlı adam, “dedenin ulaşmanı istediği hazine bunu anlamandı. Ancak iyilik yaparak mutlu olabilir, çevrene faydan dokundukça yaşarsın. Kulübe-
de bulduğun altınlar ise, sadece benim yerini bildiğim altınlardı. Dedenle bir ilgisi yoktu. Bana hikâyeni anlatınca senin mutluluğun sırrını anlamam için böyle davrandım.”

Ali şaşkınlıkla dinlemişti tüm bu sözleri. Demek dedesi onun için böyle bir hikâye anlatıp durmuştu. Yaşlı adam:

“Şimdi ne düşünüyorsun?” diye sordu. Ali gülümseyerek cevap verdi:

“Size çok teşekkür ederim, dedi. *Bana gerçek hazinenin iyilik yaparak mutlu olmak olduğunu öğrettiniz. Tüm hayatım boyunca bunu unutmayacağım. Ve artık bunun için uğraşacağım.*”

DEĞERİNİZİ BİLİN

İyi bilinen bir konuşmacı, seminerine 50 dolarlık bir banknotu göstererek başladı. İki yüz kişiyi bulan dinleyicilere, “Bu parayı kim ister?” diye sordu ve eller kalkmaya başladı. Ve konuşmacı, “Bu parayı sizlerden birine vereceğim, fakat öncelikle bazı şeyler yapacağım” dedi. Parayı önce buruşturdu ve dinleyicilere, “Hâlâ bu parayı isteyen var mı?” diye sordu. Eller yine havadaydı. Bu sefer, konuşmacı, “Peki bu paraya şunları yaparsam?” dedi ve 50 doları yere attı; onun üstüne bastı; ezdi; kirletti ve para şimdi kirli ve buru-

şuktu. Fakat eller yine havadaydı ve o parayı herkes istiyordu.

Konuşmacı şöyle dedi:

“Arkadaşlar! Burada çok önemli bir şey öğrendiniz. Görünen şu ki, burada paraya ne yaptıysam da hiç önemsemeden onu yine istiyorsunuz; çünkü benim ona yaptığım şeyler, onun değerini düşürmedi. Çünkü o hâlâ 50 dolar. Hayatımızda çoğu kez verdiğimiz kararlar veya hayat şartları nedeniyle hırpalanır, canımız acıtılır, yerden yere vuruluruz, kendimizi kötü hissederiz, fakat ne olduğu veya ne olacağı önemli değil, hiç bir zaman değerimizi kaybetmeyiz; temiz ya da kirlenmiş, hırpalanmış ya da kırılmış, bunların hiçbiri önemli değildir. Önemli olan şudur: *Sizi sevenler, sizin ne kadar değerli olduğunuzu her zaman bileceklerdir.*”

SEVGİ DERSİ

Küçük çocuk annesine geldi ve ona elindeki kâğıdı uzattı. Annesi ellerini önlüğüne silerek kuruladıktan sonra kâğıdı okumaya başladı:

Çimleri biçtiğim için:	5 dolar
Bu hafta odamı temizlediğim için:	1 dolar
Alışverişe gittiğim için:	50 sent
Küçük kardeşime baktığım için:	25 sent
Çöpü döktüğüm için:	1 dolar
İyi bir karne getirdiğim için:	5 dolar
Bahçeyi temizlediğim için:	2 dolar
Toplam borç:	14 dolar 75 sent

Annesi, umutla kendisini süzen oğluna baktı. Elinde bir kalem aldı; kâğıdın arka yüzünü çevirdi ve şunları yazdı:

Seni dokuz ay karnımda taşıdım	Bedava,
İlasta olduğunda başını bekledim, elimden geleni yaptım:	Bedava,
Senin için dua ettim:	Bedava,
Yıllar boyu değişik nedenlerle senin için gözyaşı döktüm:	Bedava,
Senin için geceler boyu kaygı duyup, uykusuz kaldım:	Bedava,
Oyuncaklarını topladım, yemeğini hazırladım, giysilerini yıkadım, ütüledim:	Bedava.

Ve oğlum bunların hepsini topladığın zaman gerçek sevginin bedelinin olmadığını görürsün; bedavadır çünkü.

Oğlu, annesinin yazdıkların okuyunca gözleri doldu. Annesine baktı ve “Anneciğim, seni seviyorum.” dedi. Sonra annesinin elinden kalemi aldı ve kâğıda büyük harflerle şunları yazdı:

HEPSİ ÖDENMİŞTİR.

BÜYÜDÜĞÜMDE BEN DE SENİN GİBİ OLMAK İSTİYORUM BABA

Bir gün, çocuğum doğdu. O dünyaya geldiğinde, yetişmem gereken uçaklar ve ödenmesi gereken faturalarla meşguldüm.

Ben uzaklardayken yürümeyi öğrendi; konuşmayı da öyle.

Ve biraz büyüdüğünde, “Senin gibi olmak istiyorum baba” demeye başladı. “Ben de büyüyünce senin gibi olacağım.”

İşyerine telefon açıp, “Baba, eve ne zaman geleceksin?” diye sorardı ikide bir. “Ne zaman geleceğimi bilmiyorum oğlum. Ama geldiğimde birlikte güzel bir vakit geçireceğimizden emin olabilirsin.”

Yıllar öylece geçip gitti. Oğlum on yaşına geldi. Ona güzel bir top aldım. “Top için teşekkürler baba!” dedi, “Haydi oynayalım.”

“Bu hafta sonu, tamamlamam gereken işler var” dedim. “Bugün olmaz, haftaya, tamam mı?” “Tamam” dedi, fakat yüzündeki gülümseme eksilmedi. “Büyüyünce baba” dedi, “ben de senin gibi olmak istiyorum.”

Yıllar öylece geçip gitti. Oğlum önce ilkokuldan, sonra liseden, sonra üniversiteden mezun oldu. Bu durumda, başka birçok baba gibi, benim de söylemem gereken bir şeyler vardı. “Seninle gurur duyuyorum oğlum” dedim. “Gel, şöyle biraz oturalım; sana diyeceklerim var.” Başını salladı ve gülümseyerek: “Arkadaşlara sözüm var baba” dedi. “Sen arabanın anahtarlarını verebilir misin bana? Sonra görüşürüz, oldu mu?”

Yıllar öylece geçip gitti. Emekli oldum. Artık bol bol vaktim vardı. Oğlum ise başka bir şehirde iyi bir iş bulmuştu, orada yaşıyordu. Bir gün ona telefon ettim: “Eğer sence de uygunsa, hafta sonu buraya gel de hasret giderelim” dedim.

“Sevinirim baba” dedi. “Bir bakayım, müsait bir vakit bulabilirsem, gelirim. Ama şu sıralar işlerim çok yoğun. Fakat seninle görüşmeyi ben de istiyorum, baba.”

“Peki, ne zaman gelirsin oğlum?”

“Ne zaman olur bilmiyorum, baba. Şimdi bir iş görüşmem var, ona yetişmem gerek. Sonra ararım seni. Geldiğimde birlikte güzel vakit geçireceğimizden emin olabilirsin.”

Ve telefonu kapattığımda, oğlumun çocukluk hayalini gerçekleştirdiğini anladım. Çocukluk hayalini gerçekleştirdiğini... Örnek aldığı babasına benzediğini... Büyüyünce tıpkı babası gibi olduğunu...

KÜÇÜK İSTAVRİT (SON ANA KADAR UMUT)

Küçük istavrit, yiyecek bir şey sanıp hızla atıldı çarpıye. Önce müthiş bir acı duydu dudağında, gümbür gümbür oldu yüreği. Sonra hızla çekildi yukarıya. Aslında hep merak etmişti denizlerin üstünü, neye benzerdi acep gökyüzü?

Bir yanda büyük bir merak, bir yanda ölüm korkusu. Dudağı yarıklar denir, şanslıdır onlar; hani görüp de gökyüzünü ve insanı, oltadan son anda kurtulanlar. Ne çare, balıkçının parmakları acımasızca kavradı onu; küçük istavrit anladı yolun sonu. Koca denizlere sığmazdı yüreği; oysa şimdi yüzerken küçücük yeşil leğende, cansız uzanıvermiş dostlarına değişiyordu minik yüzgeci.

İnsanlar gelip geçtiler önünden; bir kedi yalanarak baktı gözünün içine; yavaşça karardı dünya, başı da

dönüyordu. Son bir kez düşündü derin maviyi, beyaz mercanı bir de yeşil yosunu.

İşte tam o anda eğilip aldım onu; yürüdüm deniz kenarına; bir öpücük kondurdum başına. İki damla gözyaşından ibaret sade bir törenle saldı denizin sularına. Bir an öylece bakakaldı; sonra sevinçle dibe daldı gitti, tüm kederimi söküp atarak teşekkürü de ihmal etmemişti; birkaç değerli pulunu elime, avuçlarıma bırakarak.

Balıkçı ve kedi şaşkın baktılar yüzüme. Sorar gibydiler; neden yaptın bunu, niye?

“Bir gün” dedim, “*Bulursam kendimi yeşil leğendeki küçük istavrit kadar çaresiz, son ana kadar hep bir umudum olsun diye.*”

DENİZYILDIZI

Yazı yazmak için okyanus sahillerine giden bir yazar, sabaha karşı kumsalda dans eder gibi hareketler yapan birini görür. Biraz yaklaşınca, bu kişinin sahile vuran denizyıldızlarını okyanusa atan genç bir adam olduğunu fark eder. Genç adama yaklaşır:

– Neden denizyıldızlarını okyanusa atıyorsun?

Genç adam cevap verir:

– Birazdan güneş yükselip, sular çekilecek. Onları suya atmazsam ölecekler.

Yazar sorar:

– Kilometrelerce sahil, binlerce denizyıldızı var. Ne fark eder ki?

Genç adam eğilir, yerden bir denizyıldızı daha alır, okyanusa fırlatır.

– Onun için çok şey fark etti ama... der.

ZEHİR (BİR GELİN KAYNANA HİKÂYESİ)

Uzun yıllar önce Çin’de Lili adlı bir kız evlenir ve kayınvalidesi de bu yeni evli çiftle beraber yaşamaya başlar. Lakin kısa bir süre sonra Lili, kayınvalidesi ile geçinmenin çok zor olduğunu anlar. İkisinin de kişiliği tamamen farklıdır. Bu da onların sık sık kavga edip tartışmalarına yol açar. Bu Çin geleneklerine göre hoş bir davranış değildir ve çevrenin oldukça tepkisini alır.

Birkaç ay sonra, bitmez tükenmez gelin kaynana kavgalarından dolayı ev, kocası için çekilmez hale gelmiştir.

Artık bir şeyler yapmak gerektiğine inanan genç kadın, doğru babasının eski bir arkadaşı olan baharatçıya koşar ve derdini anlatır.

Yaşlı adam ona bitkilerden yaptığı bir öz hazırlar ve bunu üç ay boyunca hergün azar azar kaynanası için yaptığı yemeklerin içine koymasını söyler. Zehir az az verilecek, böylece onu gelininin öldürdüğü belli olmayacaktır. Yaşlı adam genç kadına kimsenin ve eşinin şüphelenmemesi için kaynanasına çok iyi davranmasını, ona en güzel yemekleri yapmasını söyler.

Sevinç içinde eve dönen Lili, yaşlı adamın dediklerini aynen uygular. Her gün en güzel yemekler yapı-

yor ve kaynanasının tabağına azar azar zehiri damlatıyordu. Kimseler şüphelenmesin diye de ona çok iyi davranıyordu. Bir süre sonra kayınvalidesi çok değişmişti ve ona kendi kızı gibi davranıyordu. Evde artık barış rüzgârları esiyordu. Genç kadın kendisini ağır bir yük altında hissetti. Yaptıklarından pişman bir vaziyette baharatçı dükkânının yolunu tuttu ve yaşlı adama şu ana kadar kaynanasına verdiği zehirleri onun kanından temizleyecek bir iksir yapması için yalvardı; çünkü yaşlı kadının ölmesini artık istemiyordu.

Yaşlı adam yaşlı gözlerle karşısında konuşup duran Lili'ye baktı ve kahkahalarla gülmeye başladı. "Sevgili Lili!" dedi, "Sana verdiklerim sadece vitaminlerdi. Olsa olsa kayınvalideni sadece daha da güçlendirdin, hepsi bundan ibaret. Gerçek zehir ise senin beyninde olandı. Sen ona iyi davrandıkça, o da dağıldı ve yerini sevgiye bıraktı. Böylece siz, gerçek bir ana kız oldunuz" dedi.

Kıssadan hisse: Eski bir Çin atasözü şöyle der:

Gül veren elde, gül kokusu kalır.

Seven insan, sevgisini insanlara veren insandır.

TUZLU KAHVE

Genç kıza bir toplantıda rastlamıştı. Güzelliği karşısında büyülenmişti. Toplantının sonunda kızı kahve içmeye davet etti. Kız toplantı boyu dikkatini çekmeyen delikanlının davetine şaşırdı; ama tam bir kibarlık gösterisi yaparak kabul etti. Hemen köşedeki şirin bir çay bahçesine oturdular.

Delikanlı öyle heyecanlıydı ki, kalbinin çarpmasından konuşamıyordu. Onun bu hali kızın da huzurunu kaçırdı. Ben artık gideyim demeye hazırlanırken, delikanlı birden garsonu çağırdı. “Bana biraz tuz getirir misiniz?” dedi. “Kahveme koymak için.” Yan masaların bile şaşkın yüzler delikanlıya baktı. Kahveye tuz! Delikanlı kıpkırmızı oldu utançtan, ama tuzu kahvesine döktü ve içmeye başladı. Kız, merakla “Garip bir damak tadınız var” dedi.

Delikanlı anlattı: “Çocukken deniz kenarında yaşadık. Hep deniz kenarında ve denizde oynardım. Denizin tuzlu suyunun tadı ağızımdan hiç eksilmedi. Bu tatla büyüdüm ben. Bu tadı çok sevdim. Kahveme tuz koymam bundan. Ne zaman o tuzlu tadı dilimde hissetsem, çocukluğumu, deniz kenarındaki evimizi ve mutlu ailemi hatırlıyorum. Annemle babam, hâlâ o deniz kenarında oturuyorlar. Onları ve evimi öyle özleyorum ki!”

Bunları söylerken gözleri nemlenmişti delikanlının. Kız dinlediklerinden çok duygulanmıştı. İçini bu kadar samimi döken, evini, ailesini bu kadar özleyen bir insan, evi, aileyi seven biri olmalıydı. Evini düşünen, evini arayan, evini sakınan biri. Ev duyusu olan biri.

Kız da konuşmaya başladı.. Onun da evi uzaklardaydı. Çocukluğu gibi. O da ailesini anlattı. Çok şirin bir sohbet olmuştu. Tatlı ve sıcak. Ve de bu sohbet öykümüzün hârikulâde güzel başlangıcı olmuştu tabii. Buluşmaya devam ettiler ve her güzel öyküde olduğu gibi, prenses ve prens evlendiler. Ve de ömürlerinin

sonuna kadar çok mutlu yaşadılar. Prenses ne zaman kahve yapsa, prensine içine bir kaşık da tuz koydu, hayat boyu. Onun böyle sevdiğini biliyordu çünkü. Kırk yıl sonra, adam dünyaya veda etti. “Ölümünden sonra aç” diye bir mektup bırakmıştı, sevgili karısına. Şöyle diyordu, satırlarında:

“Sevgilim, bir tanem. Lütfen beni affet. Bütün hayatımızı bir yalan üzerine kurduğum için beni affet. Sana hayatımda bir tek kere yalan söyledim. Tuzlu kahvede.. İlk buluştuğumuz günü hatırlıyor musun? Öyle heyecanlı ve gergindim ki, şeker diyecekken tuz çıktı ağzımdan. Sen ve herkes bana bakarken, değiştirmeye o kadar utandım ki, yalanla devam ettim. Bu yalanın bizim ilişkimizin temeli olacağı hiç aklıma gelmemişti. Sana gerçeği anlatmayı defalarca düşündüm. Ama her defasında korkumdan vazgeçtim. Şimdi ölüyorum ve artık korkmam için hiçbir sebep yok.

İşte gerçek. Ben tuzlu kahve sevmem. O garip ve rezil bir tat. Ama seni tanıdığım andan itibaren bu rezil kahveyi içtim. Hem de zerre pişmanlık duymadan. Seninle olmak hayatımın en büyük mutluluğu idi ve ben bu mutluluğu tuzlu kahveye borçluydum. Dünyaya bir daha gelsem, her şeyi yeniden yaşamak, seni yeniden tanımak ve bütün hayatımı yeniden seninle geçirmek isterim; ikinci bir hayat boyu daha tuzlu kahve içmek zorunda kalsam da.”

Yaşlı kadının gözyaşları mektubu sıırıslıklam ıslattı. Lafı açıldığında bir gün biri, kadına “Tuzlu kahve nasıl bir şey?” diye soracak oldu. Gözleri nemlendi kadının:

“Çok tatlı!” dedi. “Çok tatlı!”

MECNUN

Mecnun, bir gün bir köpeğin başını okşamakta, gözlerini öpmekte, önünde yanıp erimekteydi. Etrafında eğilip bükülerek, onu ululayıp, ağırlayarak dönüp dolaşıyor, ona saf şeker şerbeti veriyordu. Birisi dedi ki:

“A Mecnun! Bu yapıp durduğun şey ne delilik, ne sersemlik. Köpek ağız ile daima temiz olmayan şeyleri yer. Arkasını bile diliyle temizler.” Köpeğin ayıplarını bir hayli sayıp döktü. Zaten ayıp gören, bilinmeyen âlemin kokusunu bile alamaz. Mecnun dedi ki:

“Sen bu meseleye baştan başa şekilci yaklaşıyorsun. Gel bir de benim gözümle bir bak! Bu köpek ben- ce Tanrı’nın çözülmez tılsımıdır. Bu köpek Leyla’nın mahallesinin bekçisidir. Onun gözleri, Leyla’yı gören gözler, onun ayakları, Leyla’nın bastığı yerlere basan ayaklar. Ben böyle gözleri nasıl öpümem, böyle ayaklara nasıl yüz sürmem.” (Mevlânâ’dan)

HEDİYE (SEVGİ VE ÖPÜCÜK)

Adam 3 yaşındaki kızını, pahalı bir hediyelik kaplama kâğıdını ziyan ettiği için azarlamıştı.

Küçük kız, koskoca bir paket altın yaldızlı kâğıdı bir kutuyu eğri büğrü sarmak için kullanmıştı...

Yılbaşı sabahı küçük kızı, paketi getirip “Bu senin babacığım” dediğinde üzüldü. Acaba gereğinden fazla mı tepki göstermişti kızına... Bir gece önce yaptığından

utandı... Ne var ki paketi açınca yeniden öfkелendi. Kutunun içi boştu... Kızına gene bağırdı:

“Birisine bir hediye verdiğinde, kutunun içinde bir şey olması lazım. Bunu da mı bilmiyorsun küçük hanım?” Küçük kız gözlerinde yaşlarla babasına baktı, “O kutu boş değil ki baba” dedi... “İçini öpücüklerimle doldurmuştum!..” Adam öyle fena oldu ki... Koştı... Kızına sarıldı... Beraberce ağladılar.

Adam o altın kutuyu ömrünün sonuna kadar yatağının başucunda sakladı. Ne zaman keyfi kaçsa, ne zaman morali bozulsa, ne zaman kendini kötü hissetse, kutuya koşar, içinden minik kızının sevgi ile doldurduğu hayali öpücüklerinden birini çıkarırdı.

Aslında bütün anne ve babalara böyle bir altın kutuyu çocukları hiçbir karşılık beklemeden, sevgi ve öpücüklerle doldurup vermişlerdir. Hiç kimsenin hayatında bundan daha değerli bir armağana sahip olması mümkün değildir. Öpücük deyip geçmek mümkün mü? Öyle olsaydı çocuklarımızın adına *Buse* ismi koyarmıydık?

DOST

Genç adamın biri, dermiş ki babasına her gün:

“Benim de DOSTLARIM var, sendeki DOSTLAR gibi.”

Baba, itiraz eder:

“Olmaz öyle çok DOST,
hakikisi belki bir, belki iki,

fazlasını bulamazsın gerçek, hakiki...”

Devam eder durur konuşma...

Aralarında başlar bir tartışma.

Karar verirler bir sınava,

DOSTun hakikisini anlamaya...

Bir akşam bir koyun keserler ve koyarlar çuvala.

Baba der ki oğluna:

“Hadi al bu çuvalı, şimdi götür DOSTuna.”

Çuvaldan kanlar damlamakta, sanki öldürmüşler de bir adamı,

koymuşlar çuvala, dıştan böyle sanılmakta.

Delikanlı sırtlar çuvalı,

gider en iyi bildiği DOSTuna, çalar kapıyı.

O DOST, bakar ki bir çuvala hem de kanlı,

kapar hızla kapıyı delikanlının suratına,

almaz içeri arkadaşını.

Böylece tek tek dolaşır delikanlı,

kendince tanıdığı, sevdiği DOSTlarını.

Ne çare, hepsinde de sonuç aynıdır evlat geriye döner.

Ama içten yıkılır...

Babasına dönercek; “Haklıymışsın baba!” der.

“DOST yokmuş bu dünyada ne sana, ne de bana.”

Baba, “Hayır evlat” der, “benim bir DOSTum var bildiğim.

Hadi, çuvalı al da bir kere de git ona.”

Genç adam, çuvalı sırtlar tekrar.

Alnından ter, çuvaldan kanlar damlar...

Gider, baba DOSTuna. Kabul görür, sevinir.

O DOST, delikanlıyı alır hemen içeri.

Geçerler arka bahçeye.

Bir çukur kazarlar birlikte, çuvaldaki koyunu gömerler adam diye,

üzerine de serpiştirirler toprak.

Belli olmasın diye dikerler sarımsak...

Genç adam gelir babasına:

“Baba, işte DOST buymuş!” diye konuşunca,

babası; “Daha erken, o belli olmaz daha.

Sen yarın git ona, çıkart bir kavga.

Atacaksın iki tokat, hiç çekinmeden ona, işte o zaman anlaşılacak,

DOSTun hakikisi.

Sonra gel olanları anlat bana...”

Genç adam, aynen yapar babasının dediğini, maksadı anlamaktır dostun hakikisini.

Babasının DOSTuna istemeden basar iki tokat!

Der ki tokadı yiyen DOST;

“Git de söyle babana, biz satmayız sarımsak tarlasını böyle iki tokada!”

Sevilecek biri olmadığın zamanlarda bile seni

Sevmeli...

Sarılacak biri olmadığın zamanlarda bile sana

Sarılmalı...

Dayanılmaz olduğun zamanlarda bile sana dayanmalı...

DOST dediğin;

Bütün dünya seni üzdüğünde sana moral vermeli.

Güzel haberler aldığında seninle raks etmeli,
 Ve ağladığında, seninle ağlamalı...
 Ama hepsinden daha çok; DOST matematiksel olmalı;
 Sevinci çarpmalı...
 Üzüntüyü bölmeli...
 Geçmişi çıkarmalı...
 Yarını toplamalı...
 Kalbinin derinliklerindeki ihtiyacı hesaplamalı...
 Ve her zaman bütün parçalardan daha büyük olmalı...
 İş bitince seni bir tarafa atmamalı... Vesselam

İNDİRİM

Ayakkabıcı, yeni getirdiği malları vitrine yerleştirirken, sokaktaki bir çocuk onu izlemekteydi.

Okullar kapanmak üzere olduğundan, spor ayakkabılara rağbet fazlaydı. Gerçi mallar lüks sayılmazdı, ama küçük bir dükkân için yeterliydi. Onların en güzelini ön tarafa koyunca, çocuk vitrine doğru biraz daha yaklaştı. Fakat bir koltuk değneği kullanmaktaydı. Hem de güçlkle.

Adam ona bir kez daha göz attı. Üstündeki pantolonun sol kısmı, dizinin alt kısmından sonra boştu. Bu yüzden de sağa sola uçuşuyordu. Çocuğun baktığı ayakkabılar, sanki onu kendinden geçirmişti. Bir müddet öyle durdu. Daldığı hülyadan çıkıp yola koyulduğunda, adam dükkândan dışarı fırlayıp:

– Küçük!. diye seslendi. Ayakkabı almayı düşündün mü? Bu seneki modeller bir harika!.

Çocuk, ona dönerek:

– Gerçekten çok güzeller!. diye tebessüm etti. Ama benim bir bacağıma doğuştan eksik.

– Bence önemli değil!. diye, atıldı adam. Bu dünyada her şeyiyle tam insan yok ki!. Kiminin eli eksik, kiminin de bacağı. Kiminin de aklı ya da imanı.

Küçük çocuk, bir şey söylemiyordu. Adam ise konuşmayı sürdürdü:

– Keşke imanımız eksik olacağına, ayaklarımız eksik olsa idi.

Çocuğun kafası iyice karışmıştı. Bu sefer adama doğru yaklaşıp:

– Anlayamadım!. dedi. Neden öyle olsun ki?

– Çok basit!. dedi, adam. Eğer imanımız yoksa cennete giremeyiz. Ama ayaklar yoksa problem değil. Zaten orda tüm eksikler tamamlanacak. Hatta sakat insanlar, sağlamlara oranla, daha fazla mükâfat görecekler... Küçük çocuk, bir kez daha tebessüm etti. O güne kadar çektiği acılar, hafiflemiş gibiydi.

Adam, vitrine işaret ederek:

– Baktığın ayakkabı, sana yakışır!. dedi. Denemek ister misin?

Çocuk, başını yanlara sallayıp:

– Üzerinde 30 lira yazıyor, dedi. Almam mümkün değil ki!.

– İndirim sezonunu, senin için biraz öne alırım!. dedi adam. Bu durumda 20 liraya düşer. Zaten sen bir tekini alacaksın, o da 10 lira eder.

Çocuk biraz düşünüp:

– Ayakkabının diğer teki işe yaramaz!. dedi. Onu kim alacak ki?

– Amma yaptın ha!. diye güldü adam. Onu da, sağ ayağı eksik olan bir çocuğa satarım.

Küçük çocuğun aklı, bu sözlere yatmıştı. Adam, devam ederek:

– Üstelik de öğrencisin değil mi? diye sordu.

– İkiye gidiyorum!. diye atıldı çocuk. Üçe geçtim sayılır.

– Tamam işte!. dedi adam. 5 lira da öğrenci indirimini yapsak, geri kalır 5 lira. O da zaten pazarlık payı olur. Bu durumda ayakkabı senindir, sattım gitti!.

Ayakkabıcı, çocuğun şaşkın bakışları arasında dükkâna girdi. İçerdeki raflar, onun beğendiği modelin aynısıyla doluydu. Ama adam, vitrinde olanı çıkarttı. Bir tabure alıp döndükten sonra, çocuğu oturtup yeni ayakkabısını giydirdi. Ve çıkarttığı eskiyi göstererek

– Benim satış işlemim bitti!. dedi. Sen de bana, bunu satsan memnun olurum.

– Şaka mı yapıyorsunuz? diye kekeledi çocuk. Onun tabanı delinmek üzere. Eski bir ayakkabı, para eder mi?

– Sen çok câhil kalmışsın be arkadaş!.. dedi, adam. Antika eşyalardan haberin yok her halde. Bir antika ne kadar eski ise, o kadar para tutar. Bu yüzden ayakkabın, bence en az 30-40 lira eder.

Küçük çocuk, art arda yaşadığı şokları, üzerinden atabilmiş değildi. Mutlaka bir rüyada olmalıydı. Hem

de hayatındaki en güzel rüya. Adamın, heyecandan terleyen avuçlarına sıkıştırdığı kâğıt paralara göz gezdirdikten sonra, 10 liralık banknotu geri vererek:

– Bana göre 20 lira yeterli.. dedi. İndirim mevsimini başlattınız ya!..

Adam onu kıramayıp parayı aldı. Ve bu arada yavaşça bir öpücük kondurdu. Her nedense içi içine sığmıyordu. Eğer bütün mallarını bir günde satsa, böyle bir mutluluğu bulamazdı.

Çocuk, yavaşça yerinden doğruldu. Sanki koltuk değneğine ihtiyaç duymuyordu. Sımsıcak bir tebessümle teşekkür edip:

– Babam haklıymış!. dedi. “Sakat olduğun için, üzülmene hiç gerek yok!.” demişti.

AFFIN ERDEMİ

Bir gün trenle seyahat eden birisi, tesadüfen son derece huzursuz olan genç bir adamın yanına oturmuş. Bir süre sonra genç adam, uzak bir hapis haneden henüz çıkmış bir mahkûm olduğunu açıklamış. Mahkûmiyeti ailesine o kadar utanç vermiş ki, ne ziyaretine gelmişler, ne de bir mektup yollamışlar. Ama fakir oldukları için seyahat edemediklerini, cahil oldukları için mektup yazamadıklarını umuyor; her şeye rağmen kendisini affetmiş olmalarını hayal ediyormuş.

Ailesinin işini kolaylaştırmak için, kendilerine mektup yazıp tren kasabanın eteklerindeki çiftliklerinden **geçerken** bir işaret koymalarını söylemiş. Ailesi

kendisini affetmişse, raylara yakın bir elma ağacına beyaz bir kurdele bağlayacaklarmış. Eğer kendisinin geri dönmesini istemiyorlarsa, hiç bir şey yapmayacaklar, o da trende kalıp batıya gidecek, belki de bir serseri olacakmış.

Tren, kasabasına yaklaşırken heyecanı o kadar artmış ki, pencereden dışarı bakmaya cesaret edemiyormuş. Kompartıman arkadaşı kendisiyle yer değiştirip onun yerine elma ağacına bakacağını söylemiş. Bir dakika sonra elini genç mahkûmun koluna koymuş, “Şuraya bak!” demiş.

Göz pınarlarında biriken yaşlarla gözleri parlıyormuş.

Her şey yolunda, bütün ağaç bembeyaz kurdelelerle bezenmiş.

O anda bir ömrü zehirleyen bütün acılar, adeta, birden dağılmış, kaybolmuş.

Affetmezseniz sevemezsiniz. Sevgisiz hayat ise anlamsızdır zaten...

DİLENCİ VE TURGENYEV

Büyük Rus yazarı Turgenyev, soğuk bir akşamüstü evine doğru yola çıkmış. Yolda bir dilenci kendisinden para istemiş. Bütün ceplerini kurcalayan Turgenyev, ne yazık ki hiç para bulamamış. Bunun üzerine kendisine uzatılan soğuk elleri kendi elleriyle ısıtarak, “Kusura bakma kardeşim, sana verecek bir şeyim yok” demiş.

Dilenci, “Verdiniz ya efendim” demiş, “Bana kardeşim dediniz ve ellerimi ısıttınız.”

AŞK BİTİNCE

Fırat’ın bir yakasında yaşayan bir delikanlı ile öbür yakasında yaşayan güzel bir kız varmış. Birbirlerine âşık olmuşlar. Delikanlı, her gece Fırat’ın sularında yüzerek karşı yakaya geçer, sevgilisine ulaşmış. Bir süre sonra da sevgiliyle vedalaşıp Fırat’ın azgın sularına girip öbür yakaya geçermiş. Bu günlerce böyle sürüp gitmiş.

Yine bir gece delikanlı Fırat’ı geçip sevgilisinin yanına gitmiş. Dönüşünde delikanlı sevgiliyle vedalaşırken kıza dikkatle bakarak, “Senin bir gözün kör müydü!” demiş. Kız o zaman delikanlıya dönerek; “Sen sen ol, sakın ola bugün Fırat’a girme!” diye tembihlemiş.

Delikanlı kızıdan ayrılmış, Fırat’a girmiş ve yüzme bilmediğinden boğularak ölmüş. Bizim delikanlı gerçekte yüzme bilmiyormuş; kıza duyduğu aşkın gücü sayesinde Fırat’ı geçermiş. O aşk bitince de...

HALİL İBRAHİM BEREKETİ

Erkek kardeşlerin ikisi de babalarından kalma çiftlikte çalışırlardı. Kardeşlerden biri evliydi ve çocukları vardı. Diğeri ise bekârdı. Her mahsul mevsimi sonun-

da iki erkek kardeş ürünlerini ve kazançlarını eşit olarak bölüşürlerdi.

Günün birinde bekâr kardeş kendi kendine:

“Ürünümüzü ve kazancımızı eşit olarak bölüşmemiz hiç de hakça değil. Ben yalnızım ve pek fazla ihtiyacım yok.” dedi.

Böylelikle, her gece evinden çıkıp, bir çuval tahıllı gizlice erkek kardeşinin evindeki tahıl deposuna götürmeye başladı.

Bu arada evli olan kardeş, kendi kendine:

“Ürünümüzü ve kazancımızı eşit olarak bölüşmemiz hiç de hakça değil, üstelik ben evliyim, bir eşim ve çocuklarım var ve yaşlandığım zaman onlar bana bakabilirler. Oysa kardeşimin kimsesi yok” diyordu.

Böylece evli olan kardeş her gece evinden çıkıp, bir çuval tahıllı gizlice erkek kardeşinin tahıl deposuna götürmeye başladı. İki erkek kardeş uzun süre ne olup bittiğini bir türlü anlayamadılar; çünkü her ikisinin de deposundaki tahılın miktarı değişmiyordu.

Sonra, bir gece iki kardeş gizlice birbirlerinin deposuna tahıl taşıırken çarpıştılar. O anda olan biteni anladılar. Çuvallarını yere bırakıp birbirlerini kucakladılar.

İşte bu iyi niyetli davranışlarından dolayı Allah da onların kazançlarına bereket ihsân etti. Halil İbrahim bereketi sözü bu olaydan dolayı söylenir oldu...

Hayattaki en yüce mutluluk, sevildiğimize ve güvenildiğimize inanmaktır.

ÇİFTÇİ VE ÇÖMLEKÇİ KARDEŞLER

Bir babanın biri çiftçi diğeri de çömlekçi iki oğlu varmış. Kış bitip bahar mevsimiyle beraber güneş ve yağmurlu günler kendini gösterdiği bir mevsimde baba, oğullarının durumlarını yerinde görmek için ziyaretlerine gider. Evvela büyük oğlu çömlekçinin misafiri olur. O gece yemekler yenir, kahveler içilir, sohbetler edilirken; baba, sözü iş durumuna getirir. Oğlu, “Babacığım” der; “Çok güzel çömlekler yaptım. Allah’a duam şudur ki inşallah havalar güneşli geçer, çömleklerim kısa zamanda kurur ve onları satar para kazanırım.”

Baba bir şey söylemeden, ertesi gün diğer oğlunun misafiri olur. Akşam yine yemek, çay derken sohbet geçim durumuna söz gelir ve oğul babasına, “Babacığım” der; “Çok güzel ekin ekmişim. İnşallah mevsim yağmurlu geçer ve buğdaylarım bu sene çok verir, iyi para kazanırız.”

Baba yine bir şey söylemeden ertesi gün evine gelir. Hanımı, çocuklarının durumunu sorduğunda, “Hanım” der, “Çocuklarımdan biri güneş ister, diğeri yağmur. Bunlardan birinin bu sene işi zor olacak; ama hangisinin, onu biz bilemeyiz. Allah bilir” der.

GÜL YAPRAĞI

Abdulkadir Geylânî Hazretleri, Bağdat’ta bir dergâha misafir olmak ister. Ancak dergâhta onu misafir edecek yer kalmadığı için dergâhın pîri süt dolu bir

bardağı hem ikram olsun diye, hem de misafir edecek yerlerinin kalmadığını ifade etmek için Abdülkadir Geylânî'ye gönderir. O da bunun ne anlama geldiğini anlayarak süt dolu bardağın üzerine, bahçedeki güllerden bir gül yaprağı kopararak süt dolu bardağın üstüne kor ve sütü geri gönderir. Onun bu yüksek ferâsetine hayran kalan dergâhın pîri, Abdülkadir Geylânî'yi dergâhında misafir eder.

Sütü taşırmayan bir gül yaprağına, her zaman yer vardı çünkü...

“Gül'e damlar,
Gül suyu Gül'e damlar,
Kendi Gül, meclisi Gül,
Oturmuş Gül adamlar.”

**BAKIŞ AÇISI
HİKÂYESLERİ**

BAKIŞINI DEĞİŞTİRMEK

bir zamanlar, bir delikanlı, bir bilgeye talebe olmak istedi.

“Bana talebe olmak zordur” dedi bilge; “korkarım sen bunu başaramazsın.”

Ama genç kararlıydı. Kendisinden ne isterse yapmaya hazır olduğunu söyledi. Bilge de ona manevî yoldaki ilk vazifesini verdi:

“Bir yıl boyunca, kim seni kızdırmaya çalışırsa, ona bir lira vereceksin.”

Genç denileni yaptı ve tam bir yıl boyunca kendisini öfkeliendirmeye çalışan insanlara para verdi. Bir yılın sonunda genç bilgeye geldi ve bundan sonraki vazifesine hazır olduğunu bildirdi:

“Önce şehre git ve bana biraz yiyecek al!” dedi bilge.

Genç yanından ayrılır ayrılmaz, bilge, dilenci kıyafetine bürünüp sadece kendisinin bildiği kısa bir yoldan, gençten önce şehre ulaştı. Gencin geçeceği yola oturdu ve onu bekledi. Tam genç yanından geçerken, dilenci görünümündeki bilge ona hakaret etmeye başladı. Başkalarının duyacağı kadar yüksek sesle, onun ne kadar aptal göründüğünü söyledi. Ama gençte hiçbir öfke işareti yoktu. Tam aksine:

“Ne kadar harika!” diye karşılık verdi; genç, sakın bir şekilde. “Tam bir yıl bana hakaret eden herkese para ödemek zorunda kaldım; şimdi tek kuruş ödemek zorunda değilim.”

Bunun üzerine üzerindeki dilenci kıyafetini çıkaran ve yüzünü gence gösteren bilge gence şöyle dedi:

“Başkalarının ne dediğine aldırmış etmemeyi başaran bir kişi, bilgelik yolunda adım atmış demektir. Eminim ki, sen bundan böyle hakaretlere aldırmış etmeyeceksin ve doğru bildiğin yoldan asla şaşmayacaksın.”

EN İYİ HABER

Arjantinli ünlü golfçü Robert de Vincenzo, yine bir turnuvayı kazanmış, ödülünü alıp, kameralara poz vermiş ve kulüp binasına gidip oradan ayrılmak üzere hazırlanmıştı.

Bir süre sonra binadan çıkıp otoparktaki arabasına yürürken yanına bir kadın yaklaştı. Kadın, başarısını kutladıktan sonra ona çocuğunun çok hasta ve ölmek üzere olduğunu anlattı. Zavallı kadının hastane masraflarını ödemesi imkânsızdı.

Kadının anlattığı öykü De Vincenzo'yu çok etkilemişti; hemen cebinden bir kalem çıkarttı ve turnuvalardan kazandığı paranın bir miktarını yazdı çek defterine. Çeki kadının eline sıkıştırırken de ona; "Umarım, bebeğinin iyi günleri için harcarsın" dedi. Ertesi hafta kulüpte öğle yemeği yerken, profesyonel golf derneğinin bir görevlisi yanına gelerek, "Otoparktaki görevli çocuklar, geçen hafta turnuvayı kazandıktan sonra yanınıza bir kadının geldiğini ve onunla konuştuğunuzu söylediler bana" dedi. De Vincenzo, "evet" anlamında başını salladı.

Görevli, "Size bir haberim var. O kadın bir sahtekârdır. Üstelik, hasta bir çocuğu da yok. Sizi fena halde kandırmış arkadaşım."

De Vincenzo, "Yani ortada ölümü bekleyen bir hebek yok mu?" dedi.

"Hayır, yok!" dedi görevli.

"İşte bu, bu hafta duyduğum en iyi haber" dedi, De Vincenzo.

BEDEVÎ BAKIŞ AÇISI

Devesiyle birlikte çölde yürümekte olan bir bedevî, güçlkle yürüyen, susuzluktan dudakları kurumuş bir adama rastlamış. Adam bedevîyi görünce su istemiş.

Devesinden inmiş ona su vermiş.

Suyu içen adam birden bedevîyi iterek deveye atladığı gibi kaçmaya başlamış.

Bedevî arkasından bağırmış:

“Tamam, deveyi al git; ama senden bir ricam var. Sakın bu olayı kimseye anlatma!”

Bu isteği tuhaf bulan hırsız biraz duraklayıp, nede-nini sormuş:

“Eğer anlatırsan”, demiş bedevî, “bu her yere yayılır ve insanlar bir daha çölde muhtaç birini görünce yardım etmezler...”

Bedevî gibi derdimiz deve değil de, kötülüğün yayılmaması olsaydı, millet olarak şimdiye dek çok şeyi halletmiş olacaktık. Kardelenlerimiz çoktan yeşermiş olacaktı?..

Menfaatimize göre değil, vicdanımıza göre yaşayacağımız bir hayat dileğiyle,

BAKIŞ AÇISI (AYNI GERÇEĞE FARKLI YORUMLAR)

Bir sultan rüya âleminde dişlerinin önden arkaya doğru döküldüğünü görür. Gördüğü rüyanın yorumunu yaptırmak üzere rüya yorumcularından birini huzuruna çağırır ve ondan gördüğü rüyanın tabirini ister.

“Sultanım!” diye cevap verir tabirci, “O kadar uzun yaşayacaksınız ki, bütün oğullarınızın ölümlerini göreceksiniz.”

Sultan, oğullarının ölümünden bahseden tabircinin sözlerine öfkelenir, muhafızlarına adamı zindana atmalarını emreder.

Sonra başka bir tabirciyi çağırır ve aynı rüyayı ona da anlatır.

“Sultanım!” der bu defaki tabirci, “Allah size o kadar bereketli ve uzun bir ömür hediye edecek ki, evlatlarınızın hepsinin mutluluklarını göreceksiniz ve hepsinden uzun yaşayacaksınız.”

Sultan bu habere çok sevinir ve tabirciye kese kese altın ihsân eder.

İki tabirci de aynı şeyi söylemişti; ama ilki, söyleyeceklerini incelikten uzak, yalın bir üslupla dile getirmiş, ikincisi ise insan duygularını gözetten ince ve ustalıklı bir dil kullanmıştı.

Söz ola kese savaşı/söz ola kestire başı

Söz ola ağulu aşı/bal ile yağ ide bir söz.

Yûnus Emre

TUZ VE SU

Hintli bir yaşlı usta, çırağının sürekli her şeyden şikâyet etmesinden bıkmıştı. Bir gün çırağını tuz almaya gönderdi. Hayatındaki her şeyden mutsuz olan çırak döndüğünde, yaşlı usta ona, bir avuç tuzu, küçük bir testi suyu atıp içmesini söyledi. Çırak, yaşlı adamın söylediğini yaptı ama içer içmez ağzındakileri tükürmeye başladı. “Tadı nasıl?” diye soran yaşlı adama öfkeyle, “Çok tuzlu” diye cevap verdi.

Usta kıkırdayarak çırağını kolundan tuttu ve dışarı çıkardı. Sessizce az ilerdeki gölün kıyısına götürdü ve

çırağına bu kez de bir avuç tuzu göle atıp, gölden su içmesini söyledi. Söyleneni yapan çırak, ağzının kenarlarından akan suyu koluyla silerken aynı soruyu sordu: “Tadı nasıl?” “Ferahlatıcı” diye cevap verdi, genç çırak. “Tuzun tadını aldın mı?” diye sordu yaşlı adam; “Hayır!” diye cevapladı çırağı. Bunun üzerine yaşlı adam, suyun yanına diz çökmüş olan çırağının yanına oturdu ve şöyle dedi:

“Hayattaki ıstıraplar tuz gibidir, ne azdır, ne de çok. İstirabın miktarı hep aynıdır. Ancak bu ıstırapın acılığı, neyin içerisine konulduğuna bağlıdır. İstirabın olduğunda yapman gereken tek şey, ıstırap veren şeyle ilgili hislerini genişletmektir. Onun için sen de artık bardak olmayı bırak, göl olmaya hatta derya olmaya çalış.”

KAHVE TİRYAKİLERİ DER Kİ (KARAMSAR VE İYİMSER BAKIŞ AÇISI)

Bir zamanlar, her şeyden sürekli şikâyet eden, her gün hayatının ne kadar berbat olduğundan yakınan bir kız vardı. Hayat ona göre, çok kötüydü ve sürekli savaşmaktan, mücadele etmekten yorulmuştu. Bir problemi çözer çözmez, bir yenisi çıkıyordu karşısına.

Genç kızın bu yakınmaları karşısında, mesleği aşçılık olan babası ona bir hayat dersi vermeye niyetlendi. Bir gün onu mutfağa götürdü. Üç ayrı cezveyi suyla doldurdu ve ateşin üzerine koydu. Cezvelerdeki sular kaynamaya başlayınca, bir cezveye bir patates, diğerine bir yumurta, sonuncusuna da kahve çekirdeklerini koydu. Daha sonra kızına tek kelime etme-

den, beklemeye başladı. Kızı da hiçbir şey anlamadığı bu faaliyeti seyrediyor ve sonunda karşılaşacağı şeyi görmeyi bekliyordu. Ama o kadar sabırsızdı ki, sızlanmaya ve daha ne kadar bekleyeceklerini sormaya başladı. Babası onun bu ısrarlı sorularına cevap vermedi.

Yirmi dakika sonra, adam, cezvelerin altındaki ateşi kapattı. Birinci cezveden patatesi çıkardı ve bir tabağa koydu. İkincisinden yumurtayı çıkardı, onu da bir tabağa koydu. Daha sonra son cezvedeki kahveyi bir fincana boşalttı. Kızına dönerek sordu:

– Ne görüyorsun?

– Patates, yumurta ve kahve? diye alaylı bir cevap verdi kızı.

– Daha yakından bak bir de! dedi baba, patatese dokun.

Kız denileni yaptı ve patatesin yumuşamış olduğunu söyledi.

– Aynı şekilde, yumurtayı da incele.

Kız, kabuğunu soyduğu yumurtanın katılaştığını gördü. En sonunda, kızının kahveden bir yudum almasını söyledi.

Söylenileni yapan kızın yüzüne, kahvenin nefis tadıyla bir gülümseme yayıldı. Ama yine de bütün bunlardan bir şey anlamamıştı:

– Bütün bunlar ne anlama geliyor baba ?

Babası, patatesin de, yumurtanın da, kahve çekirdeklerinin de aynı sıkıntıyı yaşadıklarını, yani kaynar suyun içinde kaldıklarını anlattı.

Ama her biri bu sıkıntı karşısında farklı tepkiler vermişlerdi. Patates daha önce sert, güçlü ve tavizsiz görünürken, kaynar suyun içine girince yumuşamış ve güçten düşmüştü. Yumurta ise çok kırılıyordu; dışındaki ince kabuğun içindeki sıvıyı koruyordu. Ama kaynar suda kalınca, yumurtanın içi sertleşmiş katılaşmıştı.

Ancak, kahve çekirdekleri bambaşkaydı. Kaynar suyun içinde kalınca, kendileri değiştiği gibi suyu da değiştirmişlerdi ve ortaya tamamen yeni bir şey çıkmıştı.

“Sen hangisisin?” diye sordu kızına. “Bir sıkıntı kapını çaldığında nasıl tepki vereceksin? Patates gibi yumuşayıp ezilecek misin? Yumurta gibi, kalbini mi katılaştıracaksın? Yoksa kahve çekirdekleri gibi, başına gelen her olayın duygularını olgunlaştırmasına ve hayatına ayrı bir tat katmasına izin mi vereceksin?”

YALANCI

Küçük kız, kendini bildiği günden beri annesinden büyük bir şefkat görmüş ve ondan duyduğu sözlerle, pamuk prenesten daha güzel olduğuna inanmıştı. Ona göre, nur yüzlü ve badem gözlüydü. Bir tanecik yavrusuydu her zaman. Ama ilkokula başlayınca işler değişti. Arkadaşları, onun hiç de güzel olmadığını, hatta çirkin bile sayıldığını söylemekteydi. Küçük kız, ilk önceleri onlara inanmadı. Çünkü herkes birbirini kısıkanıyordu. Ama birkaç yıl içinde gerçeklerle yüzleşti. Annesinin bir pamuğa benzettiği yüzü, çiçek bozuğu bir cilde sahipti. “Badem” dediği gözleri ise şaşığıydı. Vü-

cudu da bir serviyi andırmıyordu. Demek ki annesi onu aldatmış ve yıllar yılı çekinmeden yalan söylemişti.

Genç kızın anne sevgisi, kısa bir süre sonra nefrete dönüştü. Evlenme çağına gelmiş olmasına rağmen, yüzüne bakan yoktu. Üstelik de gözleri, bütün tedavilere rağmen düzelmiyordu. Genç kız, doktorların gizlice yaptığı konuşmalardan kör olacağını anladığında çılgına döndü ve kendisini hâlâ çocukluk yıllarındaki ifadelerle seven annesinin bu yalanlarına dayanamayıp evi terk etmeye karar verdi. Fakat annesi, uzak bir yerde iş bulduğunu söyleyerek ondan önce davrandı. Ve kazandığı paraları bir akrabasına gönderip, kızına bakmasını rica etti. Genç kız bir süre sonra görmez oldu. Karanlık dünyasıyla baş başaydı. Bu arada annesini hiç merak etmiyordu. Çünkü artık onun nezdinde annesi bir yalancıydı, ölse bile bir kayıp sayılmazdı. Bir gün doktorlar, uygun bir çift göz bulduklarını söyleyerek kızı ameliyat ettiler.

Ancak o, gözünü açtığında yine aynı yüzü görmekten korkuyordu. Fakat kör olmak zordu. En azından kimseye yük olmazdı. Genç kız, ameliyat sonunda aynaya baktığında, müthiş bir çığlık attı. Karşısında bir dünya güzeli vardı. Gerçekten de harika bir kızdı gördüğü. Yüzündeki bozukluklar tamamen kaybolmuştu. Çok kemerli olan burnu düzelmiş, kepçe kulakları normale dönmüş ve yaban otlarını andıran saçları, dalga dalga olmuştu. Genç kız, yanındaki yaşlı doktora sevinçle sarılarak

“Sanki yeniden dünyaya gelmiş gibiyim.” dedi; “Yüzümde hiçbir çirkinlik kalmamış. Estetik ameliyatı siz mi yaptınız?” Yaşlı doktor:

“Böyle bir ameliyat yapmadık kızım!” diye gülümse-
di. “Annenin bağışladığı gözleri taktık. Sen, O’nun gözüy-
le gördün kendini!”

PENCEREDEN GÖRÜLENLER

Bir hastanede ölümü bekleyen hastaların koğuğu, koğuğu da bir oda, odada iki yatak, iki hasta. Birisi pen-
cerenin önünde, öteki duvar dibinde.

Hayatlarının řu son döneminde pencere kenarın-
daki, sabahtan akşama pencereden bakıp, tüm gördük-
lerini duvar dibinde hiçbir şey görmeyen arkadaşına
aktarır:

“Bugün deniz dünden daha durgun. Rüzgâr hafif
olmalı. Beyaz yelkenliler belli belirsiz ilerliyor.... Park
mı ? Park henüz تنها. Salıncakların ikisi dolu, ikisi
boş. Geçen haftaki sevgililer yine geldiler.

Erguvanlar bugün çıldırmış, öyle bir çiçek açtı
ki; etraf mordan geçilmiyor. Erikler desen gelinden
farksız...

Eyvah miniklerden biri düştü. Annesi yetiştirdi bağ-
rına basıyor çocuğu. Neyse çocuk sustu.

Gülüyor şimdi...

Öğrenciler mi? Onlar yine kitaplarına dalmışlar...
Dur bakayım, haa... Simitçi geldi. İki simit alıp beşe
paylaştırıp yiyorlar.

Şimdi de çocuklara katıldılar uçurtma uçurtma-
ya... Uçurtma yükseliyor yükseliyor...

Hayır, yelkenliler henüz görünmedi, ama martıların keyfi yerinde. Baloncu da erkenci. Mavi, mor, yeşil, kırmızı, turuncu kocaman balonları var...”

Her gün böyle sürüp giderken, her gördüğünü anlatırken ansızın, müthiş bir kriz geçirir pencere yanındaki.! Duvar dibindeki düğmeye bassa, doktor çağırabilir. Ve belki de yanındaki arkadaşını kurtarabilir. Ama... Ama... Arkadaşı ölürse, pencerenin yanı boşalacaktır. Ve duvar dibindeki düğmeye basmaz, doktor çağırmaz. Arkadaşı ölür. Ertesi sabah duvar dibindeki yatağını pencerenin yanına taşırlar.

Beklediği an gelmiştir. Yattığı yerden pencereden dışarı bakar. Pencerenin dibinde kapkara duvardan başka hiçbir şey yoktur.

HAYAT ONA NEREDEN BAKTIĞIMIZA GÖRE DEĞİŞİR

Meksika'nın kimi yörelerinde soğuk ve sıcak yeraltı suları birbirlerine çok yakın noktalarda yer üstüne çıkmaktadır. Bir gün, bu yörelerden birinde gezmekte olan bir turiste rehber, suların çıktığı yerde çamaşır yıkanan turistleri gösterdi:

“Burada kadınlar sıcak suda çamaşırlarını yıkarlar; sonra da soğuk suda durularlar” dedi. Turist bu tabiat olayı karşısında duygulandı.

“Ne kadar şanslı bu yörenin kadınları!” dedi. “Tabiat onlara çamaşırlarını yıkama konusunda bile gereken yardımı yapmış.”

Rehber, “Hiç de öyle değil!” dedi. “Bir de kadınlara sorun bakalım. Onlar her çamaşır yıkayışlarında, *soğuk suyla sıcak suyu veren Allah, sanki sabunu neden vermemiş ki* diye söylenir dururlar.

BALTA

Bir marangoz ustası baltasını kaybeder. Komşusunun çocuğundan şüphelenir. Onu her gördüğünde tüm davranışlarının baltasını çaldığına işaret ettiğini düşünür dururmuş ve sürekli ondan şüphelenirmiş.

Bir süre sonra baltasını bulur, ancak aynı çocuğu yine gördüğünde, bu sefer bu çocuğun hareketleri benim baltamı çalmadığına işaret ediyor diye düşünmeye başlamış.

**BAŞARI
HİKÂYESLERİ**

KAVANOZDAKİ TAŞLAR

Zamanın iyi ve üretken kullanımı konusunda zaman zaman kurslar düzenleniyor. İşte bu kurslardan birinde, zaman kullanma uzmanı öğretmen, çoğu hızlı mesleklerde çalışan öğrencilerine, “Haydi, küçük bir deney yapalım” demiş. Masanın üzerine kocaman bir kavanoz koymuş. Sonra bir torbadan irice kaya parçaları çıkarmış ve dikkatle üst üste koyarak kavanozun içine yerleştirmiş. Kavanozda taş parçası için yer kalmayınca sormuş:

“Kavanoz doldu mu?” Sınıftaki herkes, “Evet” dedi cevabını vermiş.

“Demek doldu ha!” demiş hoca. Hemen eğilip bir kova küçük çakıl taşı çıkartmış, kavanozun tepesine dökmüş. Kavanozu eline alıp sallamış, küçük parçalar

büyük taşların sağına soluna yerleşmişler. Yeniden sormuş öğrencilerine:

“Kavanoz doldu mu?”

İşin sanıldığı kadar basit olmadığını sezmiş olan öğrenciler, “Hayır, tam da dolmuş sayılmaz demişler.”

“Aferin!” demiş, zaman kullanım hocası. Masanın altından bu kez de bir kova dolusu kum çıkartmış. Kum kaya parçaları ve küçük taşların arasındaki bölgeler tümüyle doluncaya kadar dökmüş. Ve sormuş yeniden:

“Kavanoz doldu mu?”

“Hayır, dolmadı!” diye bağırmış öğrenciler.

Yine, “Aferin!” demiş hoca. Bir sürahi su çıkarıp kavanozun içine dökmeye başlamış. Sormuş sonra:

“Bu gördüklerinizden nasıl bir ders çıkardınız?” Atılgan bir öğrenci hemen fırlamış:

“Şu dersi çıkarttık. Günlük iş programınız ne kadar dolu olursa olsun, her zaman yeni işler için zaman bulabilirsiniz.”

“O da doğru ama” demiş zaman kullanma hocası; “çıkartılması gereken asıl ders şu: Eğer büyük taş parçalarını baştan kavanoza koymazsanız daha sonra asla koyamazsınız.”

Ve ardından herkesin kendi kendisine sorması gereken soruyu sormuş:

“Hayatınızdaki büyük taş parçaları hangileri? Onları ilk iş olarak kavanoza koyuyor musunuz? Yoksa kavanozu kumlarla ve suyla doldurup büyük parçaları dışarıda mı bırakıyorsunuz?”

AZİM (TEK KOLLU JAPON ŞAMPİYON)

Japon çocuğun tek hayali, çok ünlü bir karateci olmaktı. Fakat ailesi buna izin vermedi. Bir gün talih-siz bir kaza sonucu çocuk sol kolunu kaybetti.

Ailesi çocuğun moralinin çok kötü olduğunu görünce, ona bir karate hocası tuttu. Hoca ilk dersinde çocuğa karşısındakini sağ koluyla tutup üstünden savurmayı gösterdi. Hatta ikinci, üçüncü ve sonraki bütün derslerde hep aynı hareketi yapıyorlardı.

Çocuk bir gün hocasına, “Hocam ben çok sıkıldım, artık başka hareketlere geçsek” dedi. Hoca ise bunu kabul etmeyerek dünyada bu işi en hızlı yapan kişi olmadıkça bitirmeyeceğini söyledi. Çocuk o kadar hızlanmıştı ki, hocasını bile göz açıp kapayıncaya kadar yerden yere vuruyordu. Bir gün hocası elinde bir kâğıtla geldi. Kâğıtta çocuğun gençler karate şampiyonasına katılabileceği yazıyordu.

Çocuk çok şaşırdı. Ertesi gün salonda ilk rakibinin karşısına çıkacakken heyecanla hocasına sordu: “Hocam bu iş nasıl olur? Ben sadece tek hareket biliyorum, kesin kaybederim.” Hocası ise, “Sen sadece hareketi yap” cevabını verdi.

Çocuk ringe çıktı ve hareketiyle rakibini cledi. Hatta tek hareketle finale kadar çıktı. Finalde karşısında kendisinin iki katı birisi vardı. Önce çok korktu, ama gene bildiği hareketi yaparak son rakibini de yendi ve şampiyon oldu.

Sevinçle hocasının yanına koştu ve sordu:

“Hocam, nasıl olur anlamıyorum. Sadece bir hareket biliyorum, tek kolluyum ve şampiyon oldum.” Hocası çocuğa baktı ve cevap verdi:

“Senin yaptığın hareket, karatedeki en zor hareketlerden biridir, ve bir tek savunması vardır: o da, rakibin sol kolunu tutmak.”

ASLANDAN HIZLI KOŞMAK

Biri Amerikalı, diğeri Japon iki arkadaş, Afrika ormanlarında bir gezintiye çıkarlar. Birden ağaçların arasından bir aslan çıkıverir. İki arkadaş korku içinde kaçmaya başlarlar, aslan da peşlerinden kovalamaya...

İki arkadaştan Japon olanı kaçarken, bir taraftan sırt çantasını çıkarırken, diğeri taraftan soyunup, üzerindeki ağırlıkları atmaya başlar. Bunun gören Amerikalı, Japon arkadaşına bağırır: “Ne yapıyorsun? Zaten ufak tefeksin. Onları çıkarınca aslandan daha mı hızlı koşacağını sanıyorsun?” Önde olan arkasını dönüp bağırır:

“Ben de biliyorum aslandan daha hızlı koşamayacağımı. Senden daha hızlı koşsam yeter!”

BİR KELEBEĞİN VERDİĞİ DERS (ZORLUKLARLA MÜCADELE)

Bir gün, kozada küçük bir delik belirdi; bir adam oturup kelebeğin saatler boyunca bedenini bu küçük

delikten çıkarmak için harcadığı çabayı izledi. Ardından sanki ilerlemek için çaba harcamaktan vazgeçmiş gibi geldi ona. Sanki elinden gelen her şeyi yapmış ve artık yapabileceği bir şey kalmamış gibiydi.

Böylece adam kelebeğe yardım etmeye karar verdi; eline küçük bir makas alıp kozadaki deliği büyütmeye başladı. Bunun üzerine kelebek kolayca çıkıverdi. Fakat bedeni kuru ve küçücük kanatları buruş buruştu. Adam izlemeye devam etti; Çünkü her an kelebeğin kanatlarının açılıp genişleyeceğini ve bedenini taşıyacak kadar güçleneceğini umuyordu.

Ama bunlardan hiç biri olmadı! Kelebek hayatının geri kalanını kurumuş bir beden ve buruşmuş kanatlarla yerde sürünerek geçirdi.

Ne kadar denese de asla uçamadı.

Adamın iyi niyeti ve yardımseverliği ile anlayamadığı şey, kozanın kısıtlayıcılığının ve buna karşılık kelebeğin daracık bir delikten çıkmak için göstermesi gereken çabanın, Yüce Yaratıcı'nın kelebeğin bedendeki sıvıyı onun kanatlarına göndermek ve bu sayede de kozanın kısıtlayıcılığından kurtulduğu anda uçuşmasını sağlamak için seçtiği yol buydu.

Bazen hayatta tam olarak ihtiyaç duyduğumuz şey çabalardır. Eğer Yüce Yaratıcı, hayatta herhangi bir çaba olmadan ilerlememize izin verseydi, o zaman bir anlamda sakat kalırdık. O zaman olabileceğimiz kadar güçlenemezdik. Asla uçamazdık.

Güçlü olmak istedim;

ve Yüce Yaratıcı beni güçlendirmek için zorluklar yolladı.

Bilgelik istedim;

ve Yüce Yaratıcı bana çözmek için sorunlar yolladı.

Başarı istedim;

ve Yüce Yaratıcı bana çalışmam için zekâ ve kas gücü verdi.

Cesaret istedim;

ve Yüce Yaratıcı bana üstesinden gelmem gereken sorunlar verdi.

Sevgi istedim;

ve Yüce Yaratıcı bana, Yardımcı olmam için sorunlu insanlar yolladı.

İyilik istedim;

ve Yüce Yaratıcı bana fırsatlar yolladı.

İstediğim hiçbir şeyi elde edemedim;

fakat ihtiyaç duyduğum her şeyi elde ettim.

HUZUR İÇİNDE YAT

Ahmet Bey'in dördüncü sınıf öğrencileri, geçmişte gördüğüm sınıflardan farklı değilmiş gibi görünüyordular. Öğrenciler beşerli sırada dizilmiş altı sırada oturuyorlardı. Öğretmen masası en önde öğrencilere bakıyordu. Panoda öğrencilerin çalışmaları asılıydı. Birçok açıdan geleneksel bir ilkokul havası hissediliyordu. Yine de sınıfa ilk girdiğimde bir şey bana farklı görmüştü. Belirli bir heyecan söz konusuydu.

Ahmet Bey, emekliliğine sadece iki yıl kalmış, Tirebolu'da küçük bir kasaba öğretmeni idi. Ayrıca bölge

çapında düzenlenmiş personel geliştirme projesine gönüllü olarak katkıda bulunuyordu. Eğitim sürecinde öğrencilerin kendilerini iyi hissetmeleri ve hayatlarının sorumluluğunu üstlenmeleri temel alınıyordu. Ahmet Bey'in işi, eğitim sürecine katılmak ve sunulan kavramları uygulamaya koymaktı. Benim işim ise, sınıf ziyaretleri yapıp, uygulamaya hız kazandırmaktı.

Arka sıralardan birine oturdum ve izlemeye koyuldum. Bütün öğrenciler bir şeyler yazıp karalıyorlardı. Benim yanımda oturan 10 yaşındaki kız öğrenci, kâğıdını "Ben yapamam" cümleleriyle doldurmuştu.

"Futbol topunu kaleye gönderemem."

"Üçlü sayılarla bölme işlemi yapamam."

"Zehra'nın beni sevmesini sağlayamam."

Sayfanın yarısı dolmuştu ve yazmaktan bıkmışa benzemiyordu. Kararlılıkla ve ısrarla yazmaya devam ediyordu. Öğrencilerin defterlerine bakarak sıraların arasında yürümeye başladım. Hepsi de cümleler yazıyorlar ve yapamadıkları şeyleri tanımlıyorlardı.

"On atış üst üste yapamam."

"Sol alanda vuruş yapamam."

"Bir kurabiye ile yetinemem."

O anda egzersiz bende merak uyandırdı. Öğretmene ne olup bittiğini sormaya karar verdim. Yanına yaklaşınca öğretmenin de yazmakla meşgul olduğunu gördüm. En iyisinin rahatsız etmemek olduğuna karar verdim.

"Tamer'in annesini zorla veliler gününe getiremem."

“Kızımdan arabaya benzin koymasını isteyemem.”

“Yalçın'dan bileğini değil, kelimeleri kullanmasını isteyemem.”

Öğretmenin ve öğrencilerin “Yapabilirim” türü olumlu cümleler kurmak yerine, neden böyle bir olumsuzluğa saplandığı düşüncesine karşı savaş verirken, oturduğum sıraya geri döndüm. Yeniden etrafımı izlemeye koyuldum. Öğrenciler bir on dakika daha yazmaya devam ettiler. Çoğu kâğıtlarını doldurmuş, başka kâğıda geçmişti. Ahmet Bey, “Elinizdeki kâğıdı bitirin, ama başka bir kâğıda geçmeyin.” diye seslenerek egzersizin sonuna geldiklerini vurguladı. Öğrencilere kâğıtlarını ikiye katlamalarını ve teslim etmelerini söyledi. Öğrenciler kâğıtlarını öğretmen masasının üzerindeki boş ayakkabı kutusunun içine koydular. Bütün kâğıtlar toplanınca Ahmet Bey, kendi kâğıdını da kutuya koydu. Kutunun kapağını kapadı. Kutuyu kolunun altına aldı ve kapıdan çıkıp koridorda ilerledi. Öğrenciler öğretmenin peşinden giderken, ben de öğrencilerin peşine takıldım.

Koridorun ortasında yürüyüş tamamlandı. Ahmet Bey, güvenlik odasına girdi ve elinde bir kürekle dışarı çıktı. Bir elinde kürek, bir elinde ayakkabı kutusu, öğrenciler arkasında, bahçenin en uzak köşesine doğru yol aldılar. Ve kazmaya başladılar.

Yapamam cümleciklerini gömeceklerdi! Kazma işlemi yaklaşık on dakika sürdü; çünkü bütün öğrenciler sırayla kazıyorlardı. Çukur, bir-bir buçuk metre olunca, kazma işlemi sona erdi. Yapamam cümlecikleri kutusu çukurun dibine kondu ve üzeri toprakla örtüldü.

Otuz bir tane on-on bir yaş çocuğu, yeni kazılmış çukurun başında bekliyorlardı. Her birinin bir metre aşağıdaki kutunun içinde en az bir sayfa süren yapamam cümlecikleri vardı. Öğretmenin de öyle.

“Arkadaşlar! Bugün burada ‘Yapamamlar’ anısına toplandık. Yeryüzünde bizimle birlikteyken bir şekilde hepimizin hayatına girdi: kimimizinkine az, kimimizinkine çok. Adı her okulda, toplantı salonunda, hatta Çankaya’da bile anıldı. ‘Yapamamlar’ı sonsuz uykusuna göndermeye karar verdik. Erkek ve kız kardeşleri ‘Yapabilirim, Yapacağım ve Yapıyorum’ hayatlarına devam ediyorlar. Onlar ‘Yapamamlar’ kadar ünlü, güçlü ve kuvvetli değildirler. Belki bir gün sizin de yardımınızla dünyaya ayak izlerini bırakabilirler.

İnşallah, ‘Yapamamlar’ huzur içinde yatarlar. İnsanlar onlar olmaksızın hayatlarına devam edebilirler. Amin.”

Bu methiyciyi dinlerken, öğrencilerin hiçbirinin bugünü unutamayacaklarını düşündüm. Bu aktivite oldukça sembolik bir anlam taşıyordu. Gerek bilinçten, gerekse bilinç dışından asla silinmeyecek bir beyin egzersizi gibiydi.

Yapamam cümlecikleri yazmak, onları gömmek ve methiye dinlemek. Bunların hepsi de öğretmenin gayretleri ile gerçekleşmişti. Methiyenin sonunda öğrencilerini etrafına topladı ve onları sınıfa götürdü.

‘Yapamamlar’ın ebediyete intikalini keklerle, patlamış mısırlarla ve meyve sularıyla kutladılar. Kutlamaların bir parçası olarak, Ahmet Bey, kalınca bir kâ-

ğıttan mezar taşı kesti. En üste ‘Yapamam’ı, en alta o günün tarihini yazdı.

Kâğıttan yapılmış mezar taşı o yılın anısına Ahmet Bey’in sınıfına asıldı. Nadiren de olsa öğrencilerden biri unutup, ‘Yapamam’ dediğinde Ahmet Bey, bunu gösterdi. Öğrenciler de böylece ‘Yapamamlar’ın öldüğünü hatırlayıp, yeni cümle kurmak zorunda kaldılar.

Ahmet Bey’in öğrencilerinden biri değildim. O benim öğrencilerimden biriydi. Yine de o gün ben ondan ömür boyu unutamayacağım bir ders aldım. Şimdi yıllar geçmesine rağmen, ne zaman ‘Yapamam’ gibi bir cümle duysam, dördüncü sınıf öğrencilerinin düzenlediği cenaze merasimi gelir aklıma. Ben de öğrenciler gibi ‘Yapamamlar’ın öldüğünü hatırlarım.

HAYAT, BAZEN BİZİM DE ÜZERİMİZE ABANIR

Günlerden bir gün, köylerden birinde, adamın birinin eşiği, kuyuya düşer. Niye düşer, nasıl düşer, sormayın. Eşek bu, düşmüş işte! Belki kör bir kuyuydu, ağzı tahtayla kapatılmıştı belki, üzerine de toprak dökülmüştü. Zamanla tahta çürüdü, zayıfladı, toprakta biten otları yemek isteyen eşiğin ağırlığını çekemedi ve güm. Hayvancık saatlerce acı içinde kıvrandı, bağırdı kendi dilinde. Ayıptır söylemesi, anırdı yani. Sesini duyan sahibi gelip baktı ki vaziyet kötü. Zavallı eşiği kuyunun dibinde melül mahzun bakınıyor. Üstelik yaralanmış. Karşılaştığı bu durumda kendini eşiği kadar zavallı hisseden adamcağız köylüleri yardıma çağırırdı.

Ne yapsak, ne etsek, nasıl çıkarsak soruları havada kaldı. Sonunda karar verildi ki kurtarmak için çalışmaya değmez. Tek çare, kuyuyu toprakla örtmek. Ellere aldıkları küreklerle etraftan kuyunun içine toprak attılar.

Zavallı hayvan, üzerine gelen toprakları, her seferinde silkinerek dibe döktü. Ayaklarının altına aldığı toprak sayesinde her an biraz daha yükseldi. Ve sonunda yukarıya kadar çıkmış oldu. Köylüler ağzı açık bakakaldı.

Hayat, bazen bizim de üzerimize abanır. Ne bazeni? Çoğu zaman. Toz toprakla örtmeye çalışanlar çok olur. Bunlarla başa çıkmanın tek yolu, yakınıp sızlanmak değil, düşünüp silkinmek ayağa kalkmak ve kurtulup aydınlığa adım atmaktır. Kör kuyuda olsak bile...

İN ARABADAN

ABD'de işsiz bir genç, ünlü işadamı Ford'a gidip iş istemek için bürosuna varır. Sekreterden kavga dövüş, 8 ay sonraya randevu alır, verilen saatte gider. Sekreter der ki:

"Ford şu anda dışarı çıkıyor. Siz de onu takip edin lütfen!"

Bir arabaya biner Ford. Genç de yanındadır. Yol boyu hiç konuşulmaz. Arabadan inip bir mağazaya yürürler. Kapıdakiler, büyük bir saygıyla karşılarlar ünlü misafirlerini. Birlikte gezerler sonra da, aynı şekilde 2. 3. 4. ve 5. büyük mağazalar da gezildikten sonra dönüş

için tekrar otomobile binilir. Genç daha fazla dayanamaz ve sorar:

“Sayın Ford! Benimle bir iş görüşmesi yapmayacak mısınız?”

“Ya! Demek öyle?... Pekiyi o halde!” Ford arabayı durdurup, kahramanımızın inmesini ister ve basar gider. Şehirden uzak, تنها bir yerdir. Gencin cebindeyse hiç para yoktur. Sinirlenerek yürümeye başlar. Kanter içinde evine gelir. Bir taraftan da düşünür: Mutlaka bir ders vermek istedi. Ama ne?

Günlerce yorum yapıp gizli mesajın ne olduğunu anlamaya, bulmaya, çözmeye çalışır. Bir sonuca ulaştınca da Ford’un ilk ziyaret ettiği mağazaya koşar. İlgililer, büyük bir saygı gösterirler. Her sorusuna, sanki karşılığında Ford varmış gibi nezaketle cevap verirler. Bundan sonra, 2., 3., 4. ve 5. mağaza yetkililerine der ki:

“Ürünlerinizi pazarlamak istiyorum.”

“Buyurun istediğiniz kadar alın satın, parasını sonra ödeyin!”

Bundan büyük yardım mı olur bir insan için? Sonra, tutun tutabilerseniz. Beş yıl içinde, Amerika’nın en büyük iş adamlarından biri olur. “Eh Ford’u bir ziyaret edeyim de kendisine teşekkürlerimi sunayım artık!” diye düşünür. Gidip Ford’un sekreterine söyler söylemez, aldığı cevap enteresandır:

“Buyurun efendim, Ford sizi bekliyor.” Ve Ford ona şunu söyler:

“Aynı yerde arabadan indirdiğim ne ilk kişisiniz, ne de son. İçlerinden bir tek siz anladınız ne demek istediğimi. O günden beri, hayranlıkla takip ediyorum sizi!”

HAYAL HIRSIZI

Bu hikâye, çiftlikten çiftliğe, yarıştan yarışa koşarak atları terbiye etmeye çalışan gezgin bir at terbiyecisinin genç oğluna kadar uzanır. Babasının işi nedeniyle, çocuğun orta öğretimi kesintilere uğramıştı.

Orta ikideyken, büyüdüğü zaman ne olmak ve ne yapmak istediği konusunda bir kompozisyon yazmasını istedi hocası.. Çocuk bütün gece oturup günün birinde at çiftliğine sahip olmayı hedeflediğini anlatan yedi sayfalık bir kompozisyon yazdı. Hayalini en ince ayrıntılarıyla anlattı. Hatta hayalindeki 200 dönümlük çiftliğin krokisini de çizdi. Binaların, ahırların ve koşu yollarının yerlerini gösterdi. Krokiye, 200 dönümlük arazinin üzerine oturacak 1000 metrekaresel evin ayrıntılı planını da ekledi. Ertesi gün hocasına sunduğu yedi sayfalık ödev, tam kalbinin sesiydi..

İki gün sonra ödevi geri aldı. Kâğıdın üzerinde kırmızı kalemle yazılmış kocaman bir '0' ve "Dersten sonra beni gör" uyarısı vardı.

"Neden '0' aldım?" diye merakla sordu hocasına, çocuk.

"Bu senin yaşında bir çocuk için gerçekçi olmayan bir hayal" dedi, hocası.. "Paran yok. Gezginci bir aileden geliyorsun. Kaynağınız yok. At çiftliği kurmak büyük para gerektirir. Önce araziyi satın alman lazım. Damızlık hayvanlar da alman gerekiyor. Bunu başarmak imkânsız." Ve ekledi:

"Eğer ödevini gerçekçi hedefler belirledikten sonra yeniden yazarsan, o zaman notunu yeniden gözden geçiririm."

Çocuk evine döndü ve uzun uzun düşündü. Babasına danıştı. “Oğlum!” dedi babası, “Bu konuda kararını kendin vermelisin. Bu senin hayatın için oldukça önemli bir seçim.”

Çocuk bir hafta kadar düşündükten sonra ödevini hiçbir değişiklik yapmadan geri götürdü hocasına.

“Siz verdiğiniz notu değiştirmeyin” dedi; “ben de hayallerimi...”

O, öğrenci, bugün 200 dönümlük arazi üzerindeki 1000 metrekaarelik evinde oturuyor. Yıllar önce yazdığı ödev, şöminenin üzerinde çerçevelenmiş olarak asılı.

Öykünün en can alıcı yanı şu: Aynı öğretmen, geçen yaz 30 öğrencisini bu çiftliğe kamp kurmaya getirdi. Çiftlikten ayrılırken eski öğrencisine; “Bak!” dedi, “Sana şimdi söyleyebilirim. Ben senin öğretmeninken, hayal hırsızıydım. O yıllarda öğrencilerimden pek çok hayal çaldım. Allah’tan ki sen, hayalinden vazgeçmeyecek kadar inatçıydın.

ACELE KARAR VERMEYİN...

Çin düşünürü Lao Tzu’nun öyküsü... Köyün birinde bir yaşlı adam varmış. Çok fakirmiş, ama kral bile onu kıskanırmış... Öyle dillere destan bir beyaz atı varmış ki, kral bu at için ihtiyara neredeyse hazinesinin tamamını teklif etmiş, ama adam satmaya yanaşmamış. “Bu at, bir at değil benim için; bir dost. İnsan dostunu satar mı?” dermiş hep. Bir sabah kalkmışlar ki, at yok. Köylü, ihtiyarın başına toplanmış:

“Seni ihtiyar bunak! Bu atı sana bırakmayacakları, çalacakları belliydi. Krala satsaydın, ömrünün sonuna kadar beyler gibi yaşardın. Şimdi ne paran var, ne de atın demişler...”

İhtiyar, “Karar vermek için acele etmeyin” demiş. “Sadece at kayıp” deyin; “çünkü gerçek bu. Ondan ötesi sizin yorumunuz ve kararınız. Atımın kaybolması, bir talihsizlik mi, yoksa bir şans mı? Bunu henüz bilmiyoruz. Çünkü bu olay, henüz bir başlangıç. Arkasının nasıl geleceğini kimse bilemez.”

Köylüler ihtiyar bunağa kahkahalarla gülmüşler. Aradan on beş gün bile geçmeden, at bir gece ansızın dönüvermiş. Meğer çalınmamış, dağlara gitmiş kendi kendine. Dönerken de, vadideki on iki vahşi atı peşine takıp getirmiş. Bunu gören köylüler toplanıp ihtiyardan özür dilemişler. “Babalık” demişler, “sen haklı çıktın. Atının kaybolması bir talihsizlik değil, adeta bir devlet kuşu oldu senin için; şimdi bir at sürün var.”

“Karar vermek için gene acele ediyorsunuz” demiş ihtiyar. “Sadece atın geri döndüğünü söyleyin. Bilinen gerçek sadece bu. Ondan ötesinin ne getireceğini henüz bilmiyoruz. Bu daha başlangıç.”

Köylüler bu defa açıkça ihtiyarla dalga geçmemişler, ama içlerinden, “Bu herif, sahiden geri zekâlı” diye geçirmişler... Bir hafta geçmeden, vahşi atları terbiye etmeye çalışan ihtiyarın tek oğlu attan düşmüş ve ayağını kırmış. Evin geçimini temin eden oğul, şimdi uzun zaman yatakta kalacakmış. Köylüler gene gelmişler ihtiyara. “Bir kez daha haklı çıktın” demişler. “Bu atlar yüzünden tek oğlun, bacağını uzun süre kullanamaya-

cak. Oysa sana bakacak başkası da yok. Şimdi eskisinden daha fakir, daha zavallı olacaksın” demişler.

İhtiyar, “Siz erken karar verme hastalığına tutulmuşsunuz” diye cevap vermiş. “O kadar acele etmeyin. Oğlum bacağını kırdı. Gerçek bu. Ötesi sizin verdiğiniz karar. Ama acaba ne kadar doğru? Hayat böyle küçük parçalar halinde gelir ve ondan sonra neler olacağı size asla bildirilmez.”

Birkaç hafta sonra, düşmanlar kat kat büyük bir ordu ile saldırmış. Kral son bir ümitle eli silah tutan bütün gençleri askere çağırmış. Köye gelen görevliler, ihtiyarın kırık bacaklı oğlu dışında bütün gençleri askere almışlar. Köyü matem sarmış. Çünkü savaşın kazanılmasına imkân yokmuş; giden gençlerin sonunda ya öleceğini, ya da esir düşeceğini herkes biliyormuş.

Köylüler, gene ihtiyara gelmişler... “Genc haklı olduğun ortaya çıktı” demişler. “Oğlunun bacağı kırık, ama hiç değilse yanında. Oysa bizimkiler, belki asla köye dönemeyecekler. Oğlunun bacağının kırılması talihsizlik değil, şansmış meğer...”

“Siz erken karar vermeye devam edin demiş” ihtiyar. “Oysa ne olacağını kimseler bilemez. Bilinen bir tek gerçek var. Benim oğlum yanımda, sizinkiler askerde... Ama bunların hangisinin talih, hangisinin şanssızlık olduğunu sadece Allah biliyor.”

Lao Tzu, öyküsünü şu nasihatle tamamlamış:

“Acele karar vermeyin.

Hayatın küçük bir dilimine bakıp tamamı hakkında karar vermekten kaçının.

Karar; aklın durması halidir.

Karar verdiniz mi, akıl düşünmeyi, dolayısı ile gelişmeyi durdurur.

Netice itibariyle akıl, insanı daima karara zorlar.

Çünkü gelişme halinde olmak tehlikelidir ve insanı huzursuz yapar.

Oysa gezi asla sona ermez.

Bir yol biterken yenisi başlar.

Bir kapı kapanırken, başkası açılır.

Bir hedefe ulaşırsınız ve daha yüksek bir hedefin hemen oracıkta olduğunu görürsünüz.”

YOLUMUZDAKİ ENGELLER

Eski zamanlarda bir kral, saraya gelen yolun üzerine kocaman bir kaya koydurmuş, kendisi de pencereye oturmuştu. Bakalım neler olacaktı?

Ülkenin en zengin tüccarları, en güçlü kervancıları, saray görevlileri birer birer geldiler; sabahtan öğlene kadar. Hepsi kayanın etrafından dolaşıp saraya girdiler. Hatta pek çoğu kralı yüksek sesle eleştirdi: Halkından bu kadar vergi alıyor, ama yollardaki engelleri kaldırmıyordu. Sonunda bir köylü çıkageldi. Saraya meyve ve sebze getiriyordu. Sırtındaki küfeyi yere indirdi, iki eli ile kayaya sarıldı ve ıkına sıkına itmeye başladı.

Kan ter içinde kaldı; ama sonunda kayayı da yolun kenarına çekti.

Tam küfesini yeniden sırtına almak üzereydi ki, kayanın eski yerinde bir kesenin durduğunu gördü. Açtı...

Kese altın doluydu. Bir de kralın notu vardı içinde... "Bu altınlar, kayayı yoldan çeken kişiye aittir" diyordu kral. Köylü, bugün dahi pek çoğumuzun farkında olmadığı bir ders almıştı.

Her engel, hayat şartlarımızı daha iyileştirecek bir fırsattır...

BİR KAYA PARÇASI VE HEYKEL

Bir heykeltıraş işleyip heykel yapmak üzere mermer satın almak için mermerciye gider. Mermercinin bahçesinde dolaşırken köşeye atılmış bir kaya parçasına gözü ilişir. "Bu mermer parçasının fiyatı nedir?" diye sorar mermerciye. "Bedava" der, mermerci. "Eğer işine geçekten yarayacağını düşünüyorsan, para vermeden götürebilirsin."

Heykeltıraş şaşırmıştır. "Neden bedava veriyorsun bunu?" diye sorduğunda, "Şekli bozuk çünkü" der, mermerci. "Kimse satın almak istemiyor ve bahçemi işgal etmekten başka bir işe de yaramıyor. Alıp götürürsen beni de mutlu edersin."

Birkaç ay sonra heykeltıraş elinde bir kutuyla mermercinin dükkânına gider ve kutuyu mermerciye uzatır. Mermerci kutuyu açar, içinde çok güzel bir heykel durmaktadır.

"Şu güzelliğe bakın!" der mermerci, "Eminim bu sanat eseri için büyük paralar isteyeceksin." Hayır!"

der heykeltıraş. “Peki, ama bunu neden bana getirdin? Biliyorsun ben sadece mermer taşı satarım.”

“Hayır, hayır!” der heykeltıraş. “Bunu sana hediye olarak getirdim. Çünkü bu taş senindi, hatırladın mı? Altı ay önce gelmiştim ve bana bahçenin köşesinde olan işe yaramaz bir taş parçası vermiştin.”

“Evet, o heykeltıraş sendin; şimdi hatırladım seni” der, mermerci.

“İşte bu heykeli bana verdiğin taştan yaptım.” Mermerci altı ay önce söylediği sözleri hatırlayıp utanır.

Allah'ım! Bu harika heykelin o çirkin taştan çıkabileceğine kim inanabilirdi ki?

**HAYAT
HİKÂYESLERİ**

ALLAH KULLARINI BİZ FARK ETMESEK DE KORUR

Zünnûn-u Mısırî'nin şöyle dediği rivayet edilmiştir: "Bir gün elbiselerimi yıkamak için Nil nehrinin kenarına gitmiştim. Nehrin kenarında dururken, bir de baktım ki, görülmemiş şekilde büyük bir akrep bana doğru geliyor. Çok korkmuştum. Beni onun şerrinden koruması için Cenâb-ı Hakk'a sığındım. Akrep nehre geldiğinde, sudan büyük bir kurbağa çıkıp akrebe doğru geldi. Akrep kurbağanın sırtına binip suyun üzerinde yüzüp gittiler. Bu bana çok şaşırtıcı gelmişti. Ben de onları nehrin kenarında takip ettim. Nehrin karşı yakasına geçtiklerinde, akrep kurbağayı bırakıp dalları büyük, gölgesi çok olan bir ağacın yanına gitti.

Bir de baktım ki, ağacın altında Allah'a asi bir genç mışıl mışıl uyuyor. Kendi kendime: *La havle vela*

kuvvete illa billâh. Bu akrep nehrin ötesinden buraya kadar, bu genci sokmak için mi geldi dedim ve içimden, akrep gence yaklaştığı zaman hemen akrebi öldürmeğe karar verdim. Akrebe yakın bir yerde durdum. Bir de baktım ki karşıdan büyük bir yılan, genci ısırarak gence doğru geliyor. Bu sırada akrep yılanın üzerine hücum etti ve başını sokmaya başladı. Akrep yılanın ölmesine kadar başını sokmaya devam etti. Yılan öldükten sonra akrep nehre döndü. Kurbağa da onu orada bekliyordu. Akrep tekrar kurbağaya binip nehrin öte yanına geçti. Ben de arkalarında bakakaldım.

Sonra gencin yanına geldim, o hâlâ uyuyordu, akabinde başucunda kendi kendime şöyle dedim:

‘Ey uyuyan genç! Allah seni, sen fark etmesen de karanlığın içindeki her türlü kötülükten korur. Sen uyusan bile Allah uyumaz. O kullarına çok merhametlidir.’

Genç benim bu sözlerim üzerine uyandı ve başından geçen olayları kendisine anlattım. Genç hemen tevbe etti. Bütün yapmış olduğu kötü davranışlarından vazgeçip, iyilerden oldu ve ölünceye kadar hayatı böyle devam etti. Allah ona rahmet etsin.

PÜF NOKTASI

Vaktiyle testi, vazo, çanak çömlek imal edilen kasabaların birinde, uzun yıllar bu meslekte çalışan bir kalfa, işinde uzmanlaştığına inanıp, kendi başına bir dükkân açmayı arzu eder olmuş. Ayrıca kendisinin de bir testi imalathanesi açacak kadar bu hususta bilgi bi-

rikiminin olduğunu ve buna da hakkı bulunduğunu belirtir. Usta, kalfanın bu tavrı karşısında önce tebessüm eder, sonra kendisine, henüz işin püf noktasını öğrenmediğini söyler.

Kalfa, ustasının bu sözlerine itiraz eder. Ustasının bu sonu gelmez nasihatlerinden bıkip hırsa kapılan kalfa, ustasından icâzet almadan bir testi imalâthânesi açar; fırınını kurar, testi imâlâtına başlar. Bütün işlemleri ustasının yanındaki gibi yaptığı, testi toprağında aynı hamuru kullandığı halde hiç sağlam testi üretemez.

Bin bir emek ile yaptığı testiler, küpler, vazolar, sürahiler onca titizliğe rağmen orasından burasından yarıp, çatlar. Zavallı kalfa bir türlü bu çatlamaların önüne geçemeyince, çaresiz ve mahcup bir şekilde ustasına gidip durumu anlatır. İşinin uzmanı tecrübeli usta:

“Sana demedim mi evlâdım? “Sen bu işin *püf noktasını henüz öğrenmedin*. Bu sanatın uzmanlık gerektiren bir püf noktası vardır.”

Eski kalfasına bu işin püf noktasını öğretmeye karar veren usta, tezgâha bir miktar çamur koymuş ve kalfasına:

“Haydi, geç bakalım tezgâhın başına da, bir testi çıkar. Ben de sana bu işin püf noktasını göstereyim.” der.

Eski kalfa ayağıyla merdaneyi döndürüp çamura şekil vermeye başladığında usta, önünde dönen testiye dikkatle takip edip arada bir püf diye üfleyerek, zamanla testiye çatlatıp bütün emekleri zayi edecek olan bazı

küçük hava kabarcıklarını patlatıp yok etmiş ve böylece çırak da bu sanatın püf noktasını öğrenmiş.

Her sanatın incelik, uzmanlık gereken kısmına da o günden sonra püf noktası denilmeye başlanmış. Ustasından püf noktasını öğrenen ve ustasının duasını alan kalfa da dükkânına dönerek sağlam testiler üretmeye başlamış. Bu örnek olay, ustanın önemini ifade etmekle kalmayıp işi öğrendiğine dair ustasından olur almadan yapılacak çalışmaların da yarım kalacağını belirtir. Buna benzer anlatım türlerine fütüvvetnamelerde önemli bir yer verilmiştir. Fütüvvetnamelerde yer alan bu ve benzeri türlerin o günkü sanatkâr ve ticaret adamlarının yetişmesinde önemli rolünün bulunduğu bilinmektedir.

ANTİKA İSKEMLELER

Genç adam, antika merakı sebebiyle Anadolu'nun en ücra köşelerini dolaşüyor ve gözüne kestirdiği malları yok pahasına satın alarak yolunu buluyordu. Kış kıyamet demeden sürdürdüğü seyahatler sırasında başına gelmeyen kalmamış gibiydi. Fakat bu seferki hepsinden farklı görünüyordu. Yolları kapatan kar yüzünden arabasını terk etmiş ve yoğun tipi altında donmak üzereyken, bir ihtiyar tarafından bulunup onun kulübesine davet edilmişti. Yaşlı adam, antikacının yürümesine yardım ederken, “Günlerdir hasta olduğumdan, odun kesmek için ilk defa dışarıya çıktım” dedi; “Meğer seni bulmak için iyileşmişim.”

Diz boyuna varan karla boğuşup kulübeye geldiklerinde, antikacının kar beyaz göre göre donuklaşan gözleri fal taşı gibi açıldı. Odanın orta yerindeki kuzinenin etrafını saran üç-dört iskemle, onun şimdiye kadar gördüğü en güzel antikalar olmalıydı. Saatlerdir kar içinde kalan vücudu bir anda ısınmış, buzları bir türlü çözülmeyen patlıcan moru suratını ateşler kaplamıştı. Yaşlı adam, misafirini yatırmak için acele ediyordu. Ona birkaç lokma ikram edip sedirdeki yatağını hazırlarken, “Bugün soba yakamadım evladım” dedi; “ama bu yorganlar seni ısıtacaktır.”

Ev sahibi, yıllar önce vefat eden eşiyle paylaştıkları odaya geçerken, antikacı da tiftikten örülen battaniyelerin arasına gömüldü. Ancak bütün yorgunluğuna rağmen bir türlü uyuyamıyordu. Ertesi gün gitmeden önce ne yapıp yapıp o iskemleleri almalı, bunun için de iyi bir senaryo uydurmalıydı. Mesela, hayatını kurtarmasına karşılık ihtiyara birkaç koltuk satın alabilir ve eskimiş olduğu bahanesiyle dışarıya çıkarttığı iskemleleri, çaktırmadan minibüsün arkasına atabilirdi. Hatta onları kaptığı gibi kaçmak bile mümkündü.

Yürümeye dahi mecali olmayan ihtiyar, sanki onun peşinden koşacak mıydı?

Genç adam, kafasındaki fikirleri olgunlaştırmaya çalışırken dalıp dalıp gidiyor ve rüzgârın sesiyle uyanıdığı zamanlar, kaldığı yerden devam ediyordu. Bu arada yaşlı adamın sabah namazına kalktığını fark etmiş, hatta hayal meyal olsa bile odun parçaladığını duymuştu. Gözlerini açtığında, onun kuzine üzerinde

yemek pişirdiğini gördü ve etrafına bakınırken, birden iskemleleri hatırladı. Hafifçe doğrulup çevresine baktı: Aman Allah'ım! Antikalardan hiçbiri ortada yoktu.

İhtiyar adam, herhalde planını hissetmiş ve belki de uykudaki konuşmasını duyarak onları emin bir yere kaldırmıştı. Sakin görünmeye çalışarak:

"İliğim kemiğim ısınmış" dedi. "Çorbanız da güzel koktu doğrusu. Ama akşamki iskemleleri göremiyorum."

Yaşlı adam, odanın köşesine yığıldığı iskemle parçalarından birini daha sobaya atarken, "*İskemle dediğin, dünya malı be evladım' dedi; 'Biz misafirimizi hiç üşütür müyüz?'*"

HEDİYE KİME AİT?

Bir zamanlar Uzak Doğu'da büyük bir savaşçı yaşardı. Artık yaşlanan bu samuray vaktini gençlere manevî destek vererek geçiriyordu. İlerlemiş yaşına rağmen, insanlar onu kimsenin mağlup edemeyeceğine inanıyordu.

Bir gün, yaşlı samurayın kasabasına vicdansızlığıyla tanınan bir savaşçı geldi. Adam, rakibini kışkırtma tekniğiyle tanınıyordu. Değişmez şekilde, kışkırttığı ve kızdırdığı rakibine ilk hareketi yaptırır, sonra da en küçük bir hatayı affetmeden rüzgâr hızıyla karşı hücumla geçerek mücadeleyi kazanırdı. Bu genç ve sabırsız savaşçı hiç kimseye yenilmemişti.

Samurayın adını duyarak buraya gelmişti ve onu da yenerek şöhretini arttırmayı amaçlıyordu. Bütün öğrencileri böyle bir müsabakaya karşı çıktıysa da, yaşlı savaşçı onun kavga davetini kabul etti.

Herkes, kasaba meydanında toplandı. Genç savaşçı rakibine hakaretler yağdırmaya başladı. Ona doğru taş attı, yüzüne tükürdü, akla gelebilecek her türlü aşağılamada bulundu. Yaşlı savaşçının atalarına bile dil uzattı. Onu kızdırıp ilk hareketi yaptırmak için saatlerce uğraştı. Fakat yaşlı adam hep sessiz ve serinkanlı kaldı.

Vakit ikindiye geldiğinde durum değişmemişti. Artık yorgun düşmüş, kibri kırılmış aceleci savaşçı, dayanamayıp müsabaka meydanını terk etti.

Öğrencileri, hocalarının bu kadar hakarete karşı tek kelime etmemesiyle hayal kırıklığına uğramışlardı. Dayanamayıp sordular:

– Böyle bir aşağılamaya nasıl dayanabildiniz? Neden, kaybedebileceğini bilseniz de kılıcınızı kullanmadınız? Onun yerine, hepimizi utandırarak korkaklığı seçtiniz?

Yaşlı samuray sükûnetle şöyle dedi:

– Birisi size bir hediye getirse ve siz de kabul etmeseniz, o hediye kime ait olur?

– Hediyeyi vermeye çalışana, diye cevap verdi öğrencilerden birisi.

– Aynı şey kıskançlık, öfke ve hakaretler için de geçerlidir; diyerek son noktayı koydu bilge savaşçı.

“Eğer kabul edilmezlerse, onları taşıyana ait olmaya devam ederler.”

DÜNYAYI KİRLERİNDEN ARINDIRMAK

Bir âlime öğrencileri sordular:

“Dünyayı manevî kirlerinden nasıl temizleyebiliriz?” Âlim cevap verdi:

“İsterseniz size önce, bir zamanlar Şam’da yaşamış olan Ebû Mûsâ Humâsî’den bahsedeyim. Ebû Mûsâ, ilmiyle herkesin hayranlığını kazanmıştı. Ama kimse onun özel hayatında iyi bir insan olup olmadığını bilmiyordu.

Bir gün, Ebû Mûsâ ve hanımı da içerdeyken, meydana gelen depremle evleri yıkıldı. Komşuları can havliyle yıkıntıları eşelemeye ve onları bulmaya çalışıyorlardı. Sonunda, Ebû Mûsâ’nın eşini bulmayı başardılar. Hâlâ yıkıntıların altında bulunan kadın, “Beni merak etmeyin, ben iyiyim” diye bağırdı. “Önce kocamı kurtarın. Şuralarda bir yerde oturuyordu” diyerek kocasının bulunduğu yeri gösterdi.

Komşuları orayı kazınca, Ebû Mûsâ’yı da buldular. O da hâlâ yıkıntıların altındaydı ve o da hanımı gibi konuştu:

“Ben iyiyim, bir şeyim yok. Önce hanımı kurtarın. Şuralarda bir yerde uyuyordu.”

“İşte” dedi âlim, “Kim Ebû Mûsâ ve eşi gibi davranırsa, bütün dünyayı kirlerinden temizlemeye başlamış demektir.”

RENK USTASI (ELEŞTİRDİKLERİNE ALTERNATİF GETİRMEK)

Renklerin ustası olarak anılan büyük bir ressamın öğrencisi eğitimini tamamlamış. Büyük usta öğrencisini uğurlarken, yaptığı resmi şehrin en kalabalık meydanına koymasını ve yanına da kırmızı bir kalem bırakmasını, halktan beğenmedikleri yerlere çarpı koymalarını rica eden bir yazı ilâştirmesini istemiş. Öğrenci birkaç gün sonra resme bakmaya gittiğinde resmin çarpılar içinde olduğunu görmüş. Üzüntüyle ustasına gitmiş. Usta ressam üzülmemesini ve yeniden resme devam etmesini önermiş. Öğrenci resmi yeniden yapmış. Usta yine resmi şehrin en kalabalık meydanına bırakmasını istemiş; fakat bu kez yanına bir palet dolusu çeşitli renklerde boya ile birkaç fırça koymasını ve yanına da insanlardan beğenmedikleri yerleri düzeltmesini rica eden bir yazı bırakmasını önermiş. Öğrenci denileni yapmış. Birkaç gün sonra bakmış ki resmine hiç dokunulmamış. Sevinçle ustasına koşmuş. Usta ressam şöyle demiş:

“İlkinde insanlara fırsat verildiğinde ne kadar acımasız bir eleştiri sağanağı ile karşılaşılabileceğini gördün.

Hayatında resim yapmamış insanlar dahi gelip senin resmini karaladı. İkincisinde onlardan yapıcı olmalarını istedin. Yapıcı olmak eğitim gerektirir. Hiç kimse bilmediği bir konuyu düzeltmeye cesaret edemedi. Emeginin karşılığını, ne yaptığından haberi olmayan insanlardan alamazsın. Sakın emeğini, bilmeyenlere sunma ve asla bilmeyenle tartışma.”

İNSAN KİM VE NASIL İNSAN OLURUZ?

Bir bilgeye, “Nasil insan oluruz?” diye sormuşlar.

“Üç adım atmakla” diye vermiş bilge kişi:

“Önce sana kötülük yapanlara kötülük düşünmemen gelir; insanlığa attığın ilk adım budur...

Sana kötülük yapanlara iyilik yapabildiğin an ise, ikinci büyük adımı atar ve hakikî insan olmaya başlarsın.

Nihayet, sana iyilik yapanla kötülük yapan arasında bir fark hissetmeyecek hale geldiğin zaman insansın ve insan olursun...”

ÇATLAK KOVA

Hindistan’da bir sucu, boynuna astığı uzun bir sopanın uçlarına taktığı iki büyük kovayla su taşırmış. Kovalardan biri çatlakmış. Sağlam olan kova her seferinde ırmaktan patronun evine ulaşan uzun yolu dolu olarak tamamlarken, çatlak kova içine konan suyun sadece yarısını eve ulaştırabilirmiş. Bu durum iki yıl boyunca her gün böyle devam etmiş. Sucu her seferinde patronunun evine sadece 1,5 kova su götürebilmiş. Sağlam kova başarısından gurur duyarken, zavallı çatlak kova görevinin sadece yarısını yerine getiriyor olmaktan dolayı utanç duyuyormuş.

İki yılın sonunda bir gün çatlak kova ırmağın kıyısında sucuya seslenmiş. “Kendimden utanıyorum ve senden özür dilemek istiyorum.”

“Neden?..” diye sormuş sucu, “Niye utanç duyuyorsun?...”

Kova cevap vermiş:

“Çünkü iki yıldır çatlağımdan su sızdığı için taşıma görevimin sadece yarısını yerine getirebiliyorum. Benim kusurumdan dolayı sen bu kadar çalışmana rağmen, emeklerinin tam karşılığını alamıyorsun.”

Sucu şöyle demiş:

“Patronun evine dönerken yolun kenarındaki çiçekleri fark etmeni istiyorum.”

Gerçekten de tepeyi tırmanırken, çatlak kova partikanın bir yanındaki yabanî çiçekleri ısıtan güneşi görmüş. Fakat yolun sonunda yine suyunun yarısını kaybettiği için kendini kötü hissetmiş ve yine sucudan özür dilemiş.

Sucu kovaya sormuş:

“Yolun sadece senin tarafında çiçekler olduğunu ve diğer kovanın tarafında hiç çiçek olmadığını fark ettin mi? ... Bunun sebebi benim senin kusurunu bilmem ve ondan yararlanmamdır. Yolun senin tarafına çiçek tohumları ektim ve her gün biz ırmaktan dönerken sen onları suladın. İki yıldır ben bu güzel çiçekleri toplayıp onlarla patronumun sofrasını süsleyebildim. Sen böyle olmasaydın, o evinde bu güzellikleri yaşayamayacaktı.”

Hepimizin kendimize has kusurları vardır. Hepimiz aslında çatlak kovalarız. Allah'ın büyük planında hiçbir şey ziyan edilmez. Kusurlarınızdan korkmayın. Onları sahiplenin. Kusurlarınızda gerçek gücünüzü bulduğunuzu bilerseniz eğer, siz de çeşitli güzelliklere sebep ve sahip olabilirsiniz.

Asl olan, herkesin kendi kusurunun farkında olması, ihtiyarî olmayan kusurların kusur sayılmayacağını bilmesidir.

HER İŞTE BİR HAYIR VARDIR

Bir zamanlar Afrika'daki bir ülkede hüküm süren bir kral vardı. Kral, daha çocukluğundan itibaren arkadaş olduğu, birlikte büyüdüğü bir dostunu hiç yanından ayırmazdı. Nereye gitse onu da beraberinde götürürdü. Kralın bu arkadaşının ise değişik bir huyu vardı. İster kendi başına gelsin, ister başkasının, ister iyi olsun ister kötü, her olay karşısında hep aynı şeyi söylerdi:

"Bunda da bir hayır var!"

Bir gün kralla arkadaşı birlikte ava çıktılar. Kralın arkadaşı tüfekleri dolduruyor, krala veriyor, kral da ateş ediyordu. Arkadaşı muhtemelen tüfeklerden birini doldururken bir yanlışlık yaptı ve kral ateş ederken tüfeği geriye doğru patladı ve kralın başparmağı koptu. Durumu gören arkadaşı her zamanki sözünü söyledi:

"Bunda da bir hayır var!"

Kral acı ve öfkeyle bağırdı: "Bunda hayır filan yok! Görmüyor musun, parmağım koptu?"

Ve sonra da kızgınlığı geçmediği için arkadaşını zindana attırdı. Bir yıl kadar sonra, kral insan yiyen kabilelerin yaşadığı ve aslında uzak durulması gereken bir

bölgede birkaç adamıyla birlikte avlanıyordu. Yam-yamlar onları ele geçirdiler ve köylerine götürdüler. Ellerini, ayaklarını bağladılar ve köyün meydanına odun yığdılar. Sonra da odunların ortasına diktikleri direklerle bağladılar. Tam odunları tutuşturmaya geliyorlardı ki, kralın başparmağının olmadığını fark ettiler. Bu kabile, batıl inançları nedeniyle uzuvlarından biri eksik olan insanları yemiyordu. Böyle bir insanı yedikleri takdirde başlarına kötü olaylar geleceğine inanıyorlardı. Bu korkuyla, kralı çözdüler ve salıverdiler. Diğer adamları ise pişirip yediler.

Sarayına döndüğünde, kurtuluşunun kopuk parmağı sayesinde gerçekleştiğini anlayan kral, onca yıllık arkadaşına reva gördüğü muameleden dolayı pişman oldu. Hemen zindana koştu ve zindandan çıkardığı arkadaşına başından geçenleri bir bir anlattı.

“Haklıymışsın!” dedi. “Parmağımın kopmasında gerçekten de bir hayır varmış. İşte bu yüzden, seni bu kadar uzun süre zindanda tuttuğum için özür diliyorum. Yaptığım çok haksız ve kötü bir şeydi.”

“Hayır!” diye karşılık verdi arkadaşı, “*Bunda da bir hayır var.*”

“Ne diyorsun Allah aşkına?” diye hayretle bağırdı kral. “Bir arkadaşımı bir yıl boyunca zindanda tutmanın, neresinde hayır olabilir?”

“*Düşünsene! Ben zindanda olmasaydım, seninle birlikte avda olurdum, değil mi? Ve sonrasını düşünsene? Bunda da bir hayır olmasaydı tekrar birlikte olabilir miydik?*”

BU DA GEÇER...

Dervişin biri, uzun ve yorucu bir yolculuktan sonra bir köye ulaşır. Karşısına çıkanlara kendisine yardım edecek, yemek ve yatak verecek biri olup olmadığını sorar. Köylüler kendilerinin de fakir olduklarını, evlerinin küçük olduğunu söyler ve Şakir diye birinin çiftliğini tarif edip oraya gitmesini tavsiye ederler. Derviş yola koyulur; birkaç köylüye daha rastlar. Onların anlattıklarından, Şakir'in bölgenin en zengin kişilerinden biri olduğunu anlar. Bölgedeki ikinci zengin ise, Haddad adında başka bir çiftlik sahibidir.

Derviş, Şakir'in çiftliğine varır. Çok iyi karşılanır, iyi misafir edilir, yer içir, dinlenir. Şakir de, ailesi de hem misafirperver hem de gönlü geniş insanlardır. Yola koyulma zamanı gelip derviş, Şakir'e teşekkür ederken, "Böyle zengin olduğun için hep şükret." der. Şakir ise şöyle cevap verir:

"Hiçbir şey olduğu gibi kalmaz. Bazen görünen, gerçeğin ta kendisi değildir. Bu da geçer."

Derviş Şakir'in çiftliğinden ayrıldıktan sonra bu söz üzerine uzun uzun düşünür. Ama bir anlam veremez. Bir kaç yıl sonra dervişin yolu yine aynı bölgeye düşer. Şakir'i hatırlar ve ziyaret etmeye karar verir. Yolda rastladığı köylüler ile sohbet ederken, Şakir'den bahseder. "Haa, o Şakir mi?" der köylüler, "O iyice fakirledi; şimdi Haddad'ın yanında çalışıyor."

Derviş, hemen Haddad'ın çiftliğine giderek Şakir'i bulur. Eski dostu yaşlanmıştı, üzerinde eski püskü giysiler vardır. Üç yıl önce yaşanan bir sel felâketinde

bütün sığırları telef olmuş, evi yıkılmıştır. Toprakları da işlenemez hale geldiği için tek çare olarak selden hiç zarar görmemiş ve biraz daha zenginleşmiş olan Haddad'ın yanında çalışmak kalmıştır. O nedenle Şakir ve ailesi üç yıldır Haddad'ın hizmetkârıdır. Şakir bu kez dervişi son derece mütevazı olan evinde misafir eder. Kıt kanaat yemeğini onunla paylaşır. Derviş vedalaşırken Şakir'e olup bitenlerden ötürü ne kadar üzgün olduğunu ifade edince, Şakir'den şu cevabı alır:

“Üzülme... Unutma, bu da geçer.”

Derviş gezmeye devam eder ve yedi yıl sonra yolu yine o bölgeye düşer. Şaşkınlık içinde olup biteni öğrenir. Haddad birkaç yıl önce ölmüş, çocukları ve başka yakınları olmadığı için de bütün varını yoğunlu en sadık hizmetkârı ve eski dostu Şakir'e bırakmıştır. Şakir, Haddad'ın konağında oturmaktadır; kocaman arazileri ve binlerce sığırı ile yine yörenin en zengin insanıdır. Derviş eski dostunu iyi gördüğü için ne kadar çok sevindiğini söyler. Ancak yine dostundan aynı cevabı alır:

“Bu da geçer.”

Bir zaman sonra derviş, yine Şakir'i arar. Ona bir tepeyi işaret ederler. Tepede Şakir'in mezarı vardır ve taşında şu yazılıdır:

“Bu da geçer.”

Derviş, “Ölümün nesi geçecek?” diye düşünür ve gider. Ertesi yıl Şakir'in mezarını ziyaret etmek için geri döner; ama ortada ne tepe vardır, ne de mezar. Büyük bir sel gelmiş, tepeyi önüne katmış dümdüz etmiş, Şakir'den geriye bir iz dahi kalmamıştır.

O aralar ülkenin sultanı, kendisi için çok değişik bir yüzük yapılmasını ister. Öyle bir yüzük ki, mutsuz olduğunda umudunu tazelesin, mutlu olduğunda ise kendisini mutluluğun tembelliğine kaptırmaması gerektiğini hatırlatsın. Hiç kimse sultanı tatmin edecek böyle bir yüzük yapamaz. Sultanın adamları da bilge derviş bulup yardım isterler. Derviş, sultanın kuyumcusuna hitaben bir mektup yazıp verir. Kısa bir süre sonra yüzük sultana sunulur. Sultan önce bir şey anlamaz; çünkü son derece sade bir yüzüktür bu. Sonra üzerindeki yazıya gözü takılır, biraz düşünür ve yüzüne büyük bir mutluluk ışığı yayılır:

“BU DA GEÇER...” yazmaktadır...

Gerisini de biz ekleyelim...

BU DA GEÇER YA HUU, HU DE GEÇER YAA
HUUU...

DÜNYANIN EN KISA ANAYASASI

Bir zamanlar birkaç bilge bir araya gelip dünyanın en kısa anayasasını yazmaya koyulurlar. İnsanın hareketlerine ve davranışlarına hükmeden kanunu gösterebilen kişi, dünyanın en bilge kişisi seçilecekti.

“Allah suçluları cezalandırır.” diye teklif etti bilgelere birisi. Tek cümleydi; kısa ve özdü.

Fakat diğerleri bunun bir kanun değil bir tehdit olduğunu söyleyerek itiraz ettiler. Birinci bilgenin bu teklifi kabul edilmedi.

“Allah sevgidir.” dedi ikinci bilge.

Ama bu teklif de kabul görmedi; çünkü insanın görevlerini tam anlamıyla açıklamıyordu. Sonra bilge tane tane şu teklifte bulundu:

“Kendinize yapılmasını istemediğiniz şeyi, başkalarına yapmayın.” Ve ilave etti:

“Kanun budur; gerisi sadece yoruma kalmıştır.”

Diğer bilgelerde bu teklifi kabul ettiler. Ve o bilge zamanın en bilge kişisi seçildi.

KABAK VE SARMAŞIK

Ulu bir kavak ağacının yanında bir sarmaşık filizi boy göstermiş. Bahar ilerledikçe sarmaşık kavak ağacına sarılarak yükselmeye başlamış. Yağmurların ve güneşin etkisiyle müthiş hızla büyümüş ve neredeyse kavak ağacıyla aynı boya gelmiş.

Bir gün dayanamayıp sormuş kavağa:

– Sen kaç ayda bu hale geldin ağaç?

– On yılda, demiş kavak.

– On yılda mı? diye gülmüş ve yapraklarını sallamış sarmaşık. “Ben neredeyse iki ayda seninle aynı boya geldim, bak!”

– Doğru, demiş ağaç, “doğru.”

Günler günleri kovalamış ve sonbaharın ilk rüzgârları başladığında sarmaşık önce üşümeye sonra yapraklarını düşürmeye, soğuklar arttıkça da aşağıya doğru inmeye başlamış.

Sormuş endişeyle kavağa:

– Neler oluyor bana ağaç?

– Ölüyorsun demiş, kavak.

– Niçin?

– *Benim on yılda geldiğim yere sen iki ayda gelmeye çalıştığın için.*

DENEYİM

Altmışlık ünlü ressam, bir lokantaya girer. Gerçi cebinde parası yoktur, ama aldırılmaz. Lokantacıya yapacağı portresine karşılık yemek yemek istediğini söyler. Güzelce karnını doyurur. Sonra bir çırpıda lokantacının portresini çizerek masaya bırakır. Kalkarken adam gelir, resme bakar, beğenir. “Güzel, ama” der lokantacı, “on dakikada yaptınız bunu. Oysa bir saattir yemek yiyorsunuz.”

Ressam, “*On dakika değil, 60 yıl ve on dakika*” diye karşılık verir.

ÇOCUĞU TEHLİKELİ BİR DURUMDA OLAN BİR KADININ HZ. ALİ’DEN ÇARE ARAMASI

Bir kadın, Hz. Ali’nin huzuruna geldi ve dedi ki:

“Küçük çocuğum dama çıktı ve su oluğunun üstüne kaydı. Çağırsam gelmez; oralara kadar elim de yetişmez! Bıraksam, yere düşeceğinden korkuyorum. Akli ermez ki! ‘Tehlikeden kaç, yanıma **geli**’ diyeyim de,

dediğimi anlasın. El ile işaret etsem, anlamaz; kötülük şurada ki, anlasa bile dinlemez! Ona süt vereceğimi hatırlattım, göğsümü gösterdim; fakat o benden gözünü, yüzünü çevirdi. Ey aziz varlıklar! Allah rızası için bu dünyada da, öteki dünyada da elimizi tutan sizlersiniz! Çabucak derdime derman olun ki, gönül meyvemi kaybedeceğim diye kalbim tir tir titriyor!” dedi.

Hız. Ali buyurdu ki:

“Dama başka bir çocuk çıkar da, çocuk, kendi cinslerinden bir çocuğu orada görsün! O vakit çocuğun, oluğun üstünden dam tarafına gelir; çünkü cins, daima kendi cinsine âşıktır!”

Kadın, Hız. Ali'nin dediğini yaptı; çocuk, kendi gibi bir çocuğu görünce, ona doğru koştu. Oluğun üstünden dama geldi.

Her cins, kendi cinsinden olanları çeker, Çocuk, öbür çocuğun yanına geldi ve aşağı düşmekten kurtuldu. Peygamberler de, kendi cinslerinden olan insanları oluktan, yani kötülüklerden, imansızlığa düşmekten kurtarmak için insan cinsinden olarak gönderilmişlerdir! Bu yüzdendir ki Peygamberimiz, “*Ben de sizin gibiyim; sizin eşitinizim!*” diye buyurdu. Böylece, doğru yola çağırılan insanların kendi cinsinden olan insanların tarafına gelmelerini ve kurtulmalarını sağladı.

MEVLÂNÂ VE UĞURSUZLUK

Halk arasında yaygın olan bâtil inançların birisi de, üzerinde dikiş dikilen kimsenin ağzına bir şey alma-

masının uğursuzluk getireceğidir. Mevlânâ'nın hanımı Kerrâ Hatun, kocasının ferâcesini üzerinde olduğu halde dikerken, "Acaba Mevlânâ da mübarek ağzına bir şey aldı mı?" diye içinden geçirmesi üzerine, büyük velî karısına dönerek ibretli bir şekilde, "*Bunun ehemmiyeti yok. Sen adamakıllı dik. İşte ben ağzıma 'Kul hüvallâhü ehad'ı aldım.*" demiştir.

İSÂ (A.S.)'IN AHMAKLARDAN KAÇMASI.

Meryem oğlu İsâ, sanki bir aslan, kanını dökmek istiyormuş da ondan kaçıyormuş gibi, bir dağa kaçıyor-
du. Birisi de onun arkasından koşarak yetişti ve "Hay-rola! Kuş gibi niçin kaçıyorsun? Arkanda kimse yok." diye sordu.

Hız. İsâ o kadar hızlı koşuyordu ki, acelesinden, adamın sorusuna cevap veremedi. Adam bir müddet onun arkasından koştu, peşini bırakmadı ve Hız. İsâ'ya kuvvetlice bağırarak dedi ki:

"Allah rızası için birazcık dur. Böyle hızlı kaçışın bana dert oldu. Ey kerem sahibi! Arkanda ne aslan var, ne düşman, ne de bir korku, bir ürküntü; bu tarafa doğru kimden kaçıyorsun?"

Hız. İsâ, "Yürü, git!" dedi. "Benim ayağımı bağlama. Ben bir ahmaktan kaçıyorum, bırak da kaçıp kendimi kurtarayım."

Soran adam dedi ki:

"Nefesi ile körleri, sağırları, iyileştiren Mesih sen değil misin?"

İsâ “Evet, benim!” dedi.

Adam, “Peki!” dedi, “Gizli sırlara, efsunlara sahip o mana padişahı, sen değil misin? O efsunu bir ölüye okuyunca; ölü, av bulmuş aslan gibi dirilir sıçrayıp kalkar.”

Hız. İsâ, “Evet” dedi, “O söylediğin de benim.”

Adam, “Çamurdan kuşlar yapıp canlandıran sen değil misin?” dedi.

İsâ, “Evet” dedi.

Soran tekrar; “Ey temiz ruh!” dedi. “Mademki her ne ister isen yapıyorsun? O halde kimden korkuyorsun? Bu çeşit mucizelerin olduktan sonra, dünyada kim senin kulların arasına katılmaz? Kim sana kul, köle olmaz?”

İsâ (a.s.) dedi ki:

“Bedeni eşsiz, örneksiz yaratan; ruhu daha önce halk eden Hakk’ın zâtına yemin ederim ki; O’nun tertemiz zâtının, tertemiz sıfatlarının hürmeti için gökyüzü bile yenini, yakasını yırtmış, ona kul köle olmuştur. O efsunu; o en yüce, en ulu ism-i a’zâmı sağıra, köre okudum; kulağı açıldı, gözü gördü.

Kayalık bir dağa okudum; dağ çatladı, yarıldı, hırkasını göbeğine kadar yırttı.

Ölmüş bir adamın cesedine okudum, üfürdüm; cesed dirildi, kalktı. Hiçbir şey olmayana okudum; meydana geldi, bir şey oldu.

Fakat ahmağın gönlüne okudum, hem de sevgi ile şefkat ile yüzlerce kere okudum, bir dermanı, bir faydası olmadı. O ahmak bir mermer kaya kesildi de, ah-

maklık tabiatından dönmedi; çorak bir kum oldu da ondan bir ot bitmedi.”

Soruyu soran adam, “Peki” dedi, “İsm-i A‘zâm’ın başka şeylere etkisi, tesiri olduğu halde, ahmağa tesir etmemesinin hikmeti nedir? Onlar da hasta, bu da hasta; onlara deva oluyor da buna neden deva olmuyor?”

İsâ (a.s.) dedi ki:

“Ahmaklık, Allah’ın bir kahrıdır. Hastalık, körlük kahrı değildir; bir ibtilâ, yani bir belâya uğrayıştır. İbtîlâ, belâya uğrayış bir hastalıktır, belâya uğrayan kişiye acırlar; ama ahmaklık öyle bir hastalıktır ki başkalarını yaralar, incitir. Ahmak adama vurulan dağ, Allah mühürüdür. O mühür üzerine hiç bir el bir çare bulamaz.”

Hız. İsâ’nın kaçtığı gibi, sen de ahmaktan kaç; ahmakla sohbet, konuşup görüşmek, nice kanlar dökmüştür.

Hava suyu nasıl yavaş yavaş çeker, buharlaştırırsa; ahmak da onun gibi, sizden bir şeyler çalar, ruhen sizi yoksul bırakır.

Senin hararetini çalar, soğukluk verir; seni mermer taşın üstüne oturmuş kişiye döndürür. (Mesnevî’den)

ALLAH’IN HİKMETİ

Adamın biri, pislik böceği görür ve “Bu yaratılışı çirkin, pis kokulu bir yaratıktır. Allah bunu niçin yaratmış ki?” der.

Daha sonraki günlerde adamın yüzünde bir çıban çıkar. Çok doktorlara başvurmasına rağmen, tedavisi için bir sonuç alamaz. Artık çıban yara haline gelmişti. Son çare olarak bitkisel tedavi işleri yapan bir adama gidilir ve durumdan haberdar edilir. Adam gelip yaraya bakar ve bir pislik böceğinin getirtilmesini ister. Orada bulunanlar adamın isteğine gülerler. Fakat hasta olan adam, o böcek hakkında söylediği sözleri hatırlar ve der ki:

“Adamın isteğini yerine getirin, o doğruyu biliyor.”

Daha sonra gelen böceği yakan adam, onun kü-lünden yaranın üzerine serper ve yara Allah'ın hikmetiyle iyileşir. Bunun üzerine hasta olan adam etrafındakilere şöyle der:

“İyi biliniz ki, Allâh-u Teâlâ, mahlûkatının en adi ve yaramazı olanında bile, en iyi deva bulunduğunu bana bildirmek murad buyurdu. *Allah Hakîm'dir, Habîr'dir.*”

ANNE DUASI

Mûsâ (a.s.) bir gün, “Ya Rabbi! Cennette benim komşum kim olacak? Bana bildir de gidip onunla görüşeyim” dedi.

Mûsâ (a.s.)'a şöyle vahiy geldi: “Falan beldeye git! Orada çarşının başında bir kasap dükkânı var. O dükkânın sahibi olan kasabı gör! O, velî bir kulumdur. Yalnız bilesin ki, onun çok önemli bir işi vardır. Çağırırsan gelmez. İşte o senin cennetteki komşundur.”

Mûsâ (a.s.) hemen bildirilen yere gitti. Kasabı buldu ve ona, “Ben sana misafir geldim” dedi. Kasap, Mûsâ

(a.s.)'ı tanımıyordu. Ona "Hoş geldin!" deyip bir kenara oturttu. Dükkândaki işi bitince de alıp evine götürdü. Evinin baş köşesine oturtup çok ikramda bulundu.

Mûsâ (a.s.), ev sahibini dikkatle takip ediyordu. Ev sahibi kasabın ocakta çömlek içinde et pişirdiğini gördü. Et pişince çömlekteki eti küçük küçük parçalara ayırdı. Bunları bir tabağa koyup, bir kenara bıraktı. Sonra bir et parçası daha çıkartıp, onu da misafiri Mûsâ (a.s.)'a ikram ederek dedi ki: "Benim önemli bir işim var. Sen beni bekleme yemeğini ye!" Sonra da yanından ayrıldı.

"Önemli bir işim var" deyince, Mûsâ (a.s.), önemli işi nedir diye merak etti ve gizlice kasabı takip etti. Kasap Mûsâ (a.s.)'ın yanından ayrıldıktan sonra, yandaki odaya geçti. Duvarda asılı duran büyük bir zembili indirdi. Zembilde çok ihtiyar, mecalsiz bir kadın vardı. Kadına küçük küçük parçaladığı etleri yedirdi. Karnını güzelce doyurduktan sonra, altındaki kirlenmiş bezleri aldı yerine temizlerini koydu. Sonra kirli bezleri yıkayıp astıktan sonra ellerini yıkayıp Mûsâ (a.s.)'ın yanına geldi. Daha yemeğe başlamadığını gören kasap sordu: "Niçin yemeğe başlamadınız?" Mûsâ (a.s.), "Sen bana zembildeki sırrı söylemedikçe, bir lokma bile yemem" dedi.

"Mademki merak ettin anlatayım: Ey misafir! Bu zembildeki, benim yaşlı annemdir. Çok yaşlı olduğu için takatten düştü. Evde bakacak başka kimsem de yok. Evleneceğim; fakat hanımım annemi incitir, onu üzer diye evlenemiyorum. İşe gittiğimde herhangi bir hayvanın kendisine zarar vermemesi için onu gördüğün gibi bir zembile koydum. Her gün gelip iki öğün

yemek yediriyorum. Diğer hizmetlerini de görüp gönül rahatlığıyla işime gidiyorum.”

Bunun üzerine Mûsâ (a.s.) dedi ki: “Ancak anlamadığım bir şey daha var. Sen annene yemek yedirip şu içirdikten sonra, dudaklarını kıpırdatıp bir şeyler söyledi, sen de amin dedin. Annen ne söyledi ki amin dedin?”

“Annem, her hizmet edişimde, ‘Allah seni cennette Mûsâ (a.s.)’a komşu eylesin’ diye dua eder. Ben, hiç ihtimal vermediğim halde, bu güzel duaya âmin derim. Ben kimim ki, O büyük peygamberle komşuluk edebileyim. Onunla komşuluk edebilecek ne amelim var ki?”

O zamana kadar kim olduğunu saklayan Mûsâ (a.s.) buyurdu ki:

“Ey Allah’ın sevgili kulu! Ben Mûsâ’yım. Beni sana Allâh-u Teâlâ gönderdi. Annenin rızasını kazandığın için Cennet-i Â’lâyı ve orada bana komşu olmaya hak kazandın.”

Kasap hemen kalkıp Mûsâ (a.s.)’ın elini öptü ve sevinç içinde yemeğini yedi.

Allâh-u Teâlâ sizleri anne şefkatinden mahrum etmesin ve anne bedduasından muhafaza eylesin!

YAHYA BABA VE ARTAN PİRİNÇ PİLAVI

Aşçı Yahya Baba, II. Bâyezîd Hân zamanında, Edirne Bâyezîd Külliyesi’nin aşçılarından biridir. Arka-

daşları hoşaf, kebab, sebze, bakliyat pişirir. Ama onun ihtisası pilavdır. Pilav yapmaya giriştiğinde, ibadet ettiğini sanırsınız. Pirinçleri salavât getire getire ayıklar; yağını tekbirlerle eritir; tuzunu Besmele ile, suyunu Fâtiha ile salar. Zaman zaman gözünü yumar; enbiyâyı, evliyâyı vesile kılarak Allah'tan bereket ister.

Onun pilavı herkese yeter, hatta artar. Ancak o tek pirinç tanesine bile kıyamaz; artanı götürür, Tunca Nehri'ne döker. Balıklar onun geleceği saati bilir, köprübaşında toplanırlar.

Kilerci, bakar pilav artıyor; pirinci aşçıya az vermeye başlar. Ama Yahya Baba bir kere bile "Bu pirinç yeter mi?" demez. Kilerci şaşkındır. Her gün pirinç miktarını biraz daha kısar ama pilav azalmaz, yine herkes doyar; Tunca'nın balıkları bile nasibini alırlar. Kilerci, bunu izah edecek tek kelime bilir: "Bu bir keramet!"

Çok dener ve emin olunca padişaha çıkar. "Bu Yahya Baba boş değil, sultanım" der; "hâlbuki biz ona amele muamelesi yapıyoruz."

Bâyezîd-i Velî gönül ehlidir ve aşçı ile tanışmak ister. Kilerci ile bir plan yaparlar. O gün Yahya Baba'ya çok az, hatta gülünç denilecek kadar az pirinç verilir. O her zamanki gibi okur, âlemlerin Rabbi'nden Halil İbrahim bereketi diler. Pilavı çok lezzetli olur, üstelik kazanlara sığmaz. Yahya Baba artanları yine yüklenir, Tunca Nehri'nin yolunu tutar. Tam kepçeyi daldırıp balıklara atarken, padişah ortaya çıkar.

"Ne oluyor bre!" der. "Yoksa devlet malını israf mı edersin?"

Yahya Baba tutulur kalır. Ancak balıklar kafalarını sudan çıkarıp, “Ayıp olmuyor mu sultanım?” derler. “Koca devletin artığını bize çok mu görüyorsun?”

Yahya Baba öylesine mahcûb olur ki, anlatılamaz. Utancından secdeye kapanır, Allah’a sığınır. Bâyezîd-i Velî onun kalkmasını bekler, ama nafile....

Mübarek çoktan ruhunu sahibine teslim etmiştir.

HEDİYE

Bâyezîd-i Bestâmî’yi ölümünden sonra bir dostu rüyasında görür ve kendisine sorar:

“İlâhî huzurda seni nasıl karşıladılar?” Bayezîd-i Bestâmî cevap verdi:

“Bana, ‘Ne getirdin?’ diye sordular. Ben de dedim ki: Bir dilenci bir padişahın huzuruna çıkınca, ona ‘Ne getirdin?’ diye sormazlar, ‘Dile bizden ne dilersen’ derler.”

Sözüme Rabbimin cevabı erişti:

“Doğru söylüyor, doğru söylüyor.”

ÇİVİ VE SABIR HİKÂYESİ

Kötü karakterli bir genç varmış. Bir gün babası ona çivilerle dolu bir torba vermiş. Arkadaşlarıyla tartışıp, kavga ettiğin her zaman, bu tahtaya bir çivi çakmış. Genç, ilk gün tahtaya 37 çivi çakmış. Sonraki

haftalarda kendi kendini kontrol etmeye çalışmış ve geçen her gün daha az çivi çakmış.

Nihayet bir gün gelmiş ki hiç çivi çakmamış. Babasına gidip söylemiş. Babası onu yeniden tahtanın önüne götürmüştü. Gence, “Bugünden başlayarak tartışmayıp kavga etmediğin her gün için tahtadan bir çivi çıkar” demiş.

Günler geçmiş. Bir gün gelmiş ki çakılan her çivi çıkarılmış. Babası ona, “Aferin, iyi davrandın; ama bu tahtaya dikkatli bak. Çok delik var. Artık geçmişteki gibi düzgün olmayacak” demiş.

Arkadaşlarla tartışılıp kavga edildiği zaman kötü sözler söylenilir. Her kötü söz bir yara (delik) bırakır. Arkadaşına bin defa kendisini affettiğini söyleyebilirsin; ama bu delik aynen kalacak, kapanmayacak. Bir arkadaş, ender bulunan bir mücevher gibidir. Seni güldürür, yüreklendirir, ihtiyaç duyduğunda sana yardımcı olur, seni dinler ve sana yüreğini açar.

ASIL FAKİRLİK

Günlerden bir gün, hali vakti yerinde bir aile reisi oğlunu köye götürdü. Bu yolculuğun tek amacı vardı; insanların ne kadar fakir olabileceklerini oğluna göstermek. Çok fakir bir ailenin evinde bir gece ve gün geçirdiler.

Yolculuktan döndüklerinde baba oğluna sordu:

“İnsanların ne kadar fakir olabildiklerini gördün mü?”

“Evet!”

“Ne öğrendin peki?”

Oğlu cevap verdi:

“Şunu gördüm: Bizim evde bir köpeğimiz var, onlarınsa dört. Bizim bahçenin ortasına kadar uzanan bir havuzumuz var, onlarınsa sonu olmayan bir dereleri. Bizim bahçemizde ithal lambalar var, onlarınsa yıldızları. Bizim görüş alanımız ön avluya kadar, onlarsa bütün bir ufku görüyorlar.”

Oğlu sözünü bitirdiğinde, babası söyleyecek bir şey bulamadı. Oğlu ekledi:

“Teşekkür ederim baba, ne kadar fakir olduğumuzu gösterdiğin için!”

HEP KENDİ ELİMİZDEN

Portekiz’de, 27 yaşındaki Sophie Lagoa isimdeki bir kadın sürücü, sarhoş bir vaziyette araba kullandığı gerekçesiyle trafik polisleri tarafından yakalanarak mahkemeye sevk edilir.

Kadın, oldukça ağır olan bu trafik cezasından kurtulabilmek için sahasında çok iyi bir avukat olan Eduardo Borja ile anlaşır. Avukat, bütün meslekî marifetlerini kullanarak Bayan Sophie’yi ceza almaktan kurtarır.

Başına gelen musibetten ders alıp uslanmayan Sophie Lagoa, beraatını kutlamak için bir bara gidip sarhoş oluncaya kadar içer. Daha sonra da yine sarhoş vaziyette direksiyonun başına geçer.

Ve o sarhoş kafayla yolda giderken bir vatandaşa çarparak onu yirmi metre kadar arabasıyla sürükler. Perişan vaziyette hastaneye kaldırılan adam bütün müdahalelere rağmen kurtarılamayarak ölür.

Bayan Sophie Lagoa, hapishanenin yolunu tutuktan günler sonra, arabasıyla çarparak ölümüne sebep olduğu adamın, kendisini sarhoş araba kullandığı gerekçesiyle ceza almaktan kurtaran avukat Eduardo Borja olduğunu öğrenecektir.

YABANCILAR KIRMIZI IŞIKTA NEDEN DURUYOR?

Almanya’da bir dost ziyaretinden dönüyorduk. Arabayı ben sürüyordum. Yolun ilerisinde bir kaza olduğunu gördüm. Ne olmuş diye bakarken, birden dört yol ağzında olduğumuzu fark ettim. Işık kırmızıya dönmüş ve ben geçmiştim. Yapacak bir şey yoktu, olan olmuştu. Duramazdım. Yola devam ettim. Gece yarısından sonraydı. Saat 2 gibiydi. Allah’tan çevrede polis falan da yoktu.

Bu olayın üstünden bir hafta kadar geçmişti. Bir mektup aldım; karakola çağırıyorlardı. Gittim. Beni bir odaya aldılar. “Bir konuda bilginize başvuracağız. Size bir fotoğraf göstereceğiz. Bu araba sizin şirkete mi ait?”

“Evet” dedim.

“Geçen hafta, şu gün, saat 02.12de şu kavşakta kırmızı ışıkta geçerken kameraya yakalanmış. Bakın bakalım, direksiyondaki kişiyi tanıyor musunuz?” Fotoğrafa baktım; “Pek tanıyamadım bu kişiyi” dedim.

Bunun üzerine bir fotoğraf daha çıkardılar. Bu benim fotoğrafımdı. “Bu sizin fotoğrafınız; bunu yabancılar şubesinden aldık. Biz, otomobildeki kişi ile bu fotoğraftaki kişinin aynı olduğunu düşünüyoruz? Ne dersiniz?” dediler. “Cevap vermeden önce, isterseniz avukatınızla görüşünüz” diye de eklediler. “İsterseniz size prosedürü anlatalım. Eğer bu arabayı süren ben değilim derseniz, sizi mahkemeye vereceğiz. Mahkeme uzmanlara başvuracak. Eğer resimdeki kişi olduğunuz ispat edilirse para cezası alacaksınız. Bu ceza, eğer arabayı sürenin siz olduğunu kabul ederseniz, vereceğiniz cezanın birkaç katı olacak. Bir de resmî makamları oyalamaktan dolayı ayrı bir cezaya maruz kalacaksınız.”

Düşündüm. Avukatıma soracak bir şey yoktu. “Verin, bir daha bakayım fotoğrafa” dedim. Sonra da ilâve ettim: “Evet, bu arabadaki kişi benim.”

Memnun oldular, “Doğru seçim yaptınız” dediler.

Yüklü bir ceza ödedim. Ama ehliyetime el koydular. “Ne zaman alırım ehliyetimi geri?” diye sorduğumda, “Bizden haber bekleyiniz” dediler. Aradan bir hafta geçti. Bir hastaneden davet aldım. Beni göz kliniğine çağırıyorlardı. Gittim. Sıkı bir göz muayenesinden geçtim. Sonra beni bir grup doktorun karşısına çıkardılar. Her biri benim raporu eline alıp, “Renk körü değilsiniz. Gözünüzün sağlam olduğunu biliyor musunuz? Ama kırmızı ışıktaki geçmiştiniz” dediler.

Artık bana ehliyetimi geri verecekler diye düşündüm. Ama **vermediler**. Aradan bir hafta, on gün geçti. Yine hastaneden bir davet aldım; bu kez psikiyatri bölümünden. Verilen tarihte hastaneye gittim. Beni bir oda-

ya aldılar. Odada dört doktor vardı. İlk doktor, “Raporunuza bakıyorum. Gözleriniz sağlammış. Ama trafik ışıkları kırmızıya döndükten tam 58 saniye sonra geçmişsiniz. Bunun yanlış olduğunu biliyor musunuz?” diye sordu. Ben de “Evet, yanlış bir davranış” dedim. Aynı şeyi, diğer doktorlar da aynen tekrarladı. Ben de “Evet, yanlış bir davranış” diye aynı cevabı verdim. Artık bana ehliyetimi geri verecekler diye düşündüm. Ama vermediler.

Aradan bir hafta, on gün gibi bir süre geçti. Bir mektupla karakola davet aldım. Gittim; sanırım artık ehliyetimi geri alacaktım. Ama düşündüğüm gibi olmadı. “Sizi, trafiğe çıkaracağız” dediler. Bana bir program verdiler. Bu, günde iki saatlik, dört günlük bir programdı. İlk gün gittim. “Arabaya binin; şehir içinde dolaşacağız” dediler. Benimle birlikte üç kişi daha bindi arabaya. Hareket ettim. İlk trafik ışıklarında durdum. Yanımdaki görevli, “Buna, trafik ışığı denir. Kırmızıda durulur. Sarı ışık, kırmızıya dönüşü gösteren uyarıdır. Anladınız değil mi?” dedi. Ben de tekrarladım: “Evet, kırmızı da durulur. Sarı ışık, kırmızıya dönüşü gösteren uyarıdır.” Işık yeşile döndüğünde kalktım. Görevli, “Yeşil ışıkta da kalkılır. Değil mi?” dedi. Ben de tekrar ettim: “Evet, yeşil ışıkta kalkılır.”

Yolda bir süre sonra kırmızıya dönen bir ışığa rastladık. Bu kez arkadaki görevlilerden birisi, “Buna, trafik ışığı denir. Kırmızıda durulur. Sarı ışık, kırmızıya dönüşü gösteren uyarıdır. Anladınız değil mi?” dedi. Ben de tekrarladım: “Evet, kırmızıda durulur. Sarı ışık, kırmızıya dönüşü gösteren uyarıdır.” diye tekrar ettim. Bu sahneyi iki saat süresince her ışıkta tekrarladık. O günden sonraki üç günde de, yine arabama üç görevli

hindi. Her ışıktaki aynı sahne usanılmadan tekrarlandı. Ama sonunda ben de ehliyetimi geri aldım.

Yukarıdaki öyküyü, Almanya’da yaşayan bir Türk işadamından dinledim. “Sonuç ne oldu?” diye sordum. Çok ciddi biçimde cevap verdi:

“Ben artık kırmızı ışıktaki hep duruyorum.”

BİR SAAT

Adam yorgun argın eve döndüğünde 5 yaşındaki oğlunu kapının önünde beklerken bulmuş. Çocuk babasına, “Baba bir saatte ne kadar para kazanıyorsun?” diye sormuş. Zaten yorgun gelen adam, “Bu seni ilgilendirmez” diye cevaplamış. Bunun üzerine çocuk, “Babacığım, lütfen bilmek istiyorum” diye ısrar etmiş. Adam, “İlla ki bilmek istiyorsan, 20 dolar kazanıyorum” diye cevap vermiş. Bunun üzerine çocuk, “Peki bana 10 dolar borç verir misin?” diye sormuş. Adam iyice sinirlenip, “Benim, senin saçma oyuncaklarına veya benzeri şeylerine ayıracak param yok. Hadi derhal odana git ve kapını kapat!” demiş. Çocuk sessizce odasını çıkıp kapısını kapatmış.

Adam sinirli sinirli, “Bu çocuk nasıl böyle şeylere cesaret eder” diye düşünmüş. Aradan bir saat geçtikten sonra, adam biraz daha sakinleşmiş ve çocuğa parayı neden istediğini bile sormadığını düşünmüş. Belki de gerçekten lazımdı. Yukarı çocuğun odasına çıkmış ve kapıyı açmış. Yatağında olan çocuğa, “Uyuyor musun?” diye sormuş. Çocuk, “Hayır” demiş.

“Al bakalım istediğin 10 doları! Sana az önce sert davrandığım için üzgünüm; ama uzun ve yorucu bir gün geçirdim” demiş. Çocuk sevinçle haykırmış:

“Teşekkür ederim babacığım.” Yastığının altından diğer buruşuk paraları çıkarıp babasının yüzüne bakmış ve yavaşça paraları saymış. Bunu gören baba, iyice sinirlenerek, “Paran olduğu halde, neden benden para istiyorsun?” diye bağırmış. Çocuk, paraları babasına uzatarak “Ama yeterince yoktu. İşte 20 dolar! Bir saatini bana ayırır mısın?..” demiş.

CESARET (HEMEN Mİ ÖLECEĞİM?)

Yıllar önce Stanford Hastanesi’nde gönüllü olarak çalışan bir elemanın şahit olduğu bir olay bu. Hastanede çalışırken, hastaneye, çok ciddi ve az rastlanan bir hastalığa yakalanmış Lika adında bir kız getirirler. İyileşmesi için bir tek yol vardı; beş yaşındaki erkek kardeşinden kan nakli yapılması gerekiyordu. Erkek kardeşi aynı hastalığın üstesinden gelmişti ve vücudunda hastalığı yenebilecek antikorlar oluşmuştu. Doktor bu durumu Liza’nın erkek kardeşine açıkladı ve ona, ablasına kan vermeyi isteyip istemediğini sordu.

Küçük çocuk bir an tereddüt etti ve derin bir nefes aldıktan sonra, “*Evet, eğer Lika kurtulacaksa veririm*” dedi. Kan nakli yapılırken, küçük çocuk ablasının yanındaki yatakta yatıyor ve ablasının yanaklarına renk geldikçe bizimle birlikte gülümsüyordu. Sonra yüzü sarardı ve yüzündeki gülümseme kayboldu. Başını kaldı-

rıp doktora baktıktan sonra titreyen bir sesle, “Hemen mi öleceğim?” diye sordu.

Yaşı çok küçük olduğu için, doktorun sözlerini yanlış anlamıştı ve kanının tümünü ablasına vermesi gerektiğini düşünmüştü.

YARATICILIK VE HATA

Bir bilim adamının, tıp konusunda yeni ve çok önemli buluşları olmuştu. Bir gazete muhabiri, röportaj yaparken kendisine, ortalama bir insandan nasıl olup da daha farklı ve yaratıcı bir insan olduğunu sormuş. Kendisini diğerlerinden ayıran özellik neymiş? Bilim adamı bu soruyu, “İki yaşındayken annesinin yaşadığı bir deneyim nedeniyle” diye cevaplamış.

Bilim adamı, buzdolabından süt şişesini çıkartmaya çalışırken, şişe elinden kayıp yere düşmüş ve ortalık süt gölüne dönmüş. Annesi mutfığa geldiğinde, ona bağırarak, söylenmek ya da cezalandırmak yerine, “Robert, ne kadar güzel bir hata yaptın! Daha önce bu kadar büyük bir süt gölü görmemiştim. Evet, olan olmuş. Şimdi birlikte burayı temizlemeden önce biraz yerdeki sütle oynamak ister misin?” demiş. O da eğilip, oynamış yere dökülen sütle. Birkaç dakika sonra annesi, “Robert, bu tür bir şey yaptığında, bunu senin temizlemen ve her şeyi eski haline getirmen gerektiğini biliyor musun? Bunu nasıl yapmak istersin? Bir sünger mi kullanalım, bir havlu ya da bir bez mi? Hangisini istersin?” demiş. Robert süngeri seçmiş ve birlikte yere dökülen sütü temizlemişler. Daha

sonra annesi, “Biliyor musun? Burada yaşadığımız olay, senin iki minik elinle bir süt şişesini taşıyamadığın kötü bir deneyimdi. Şimdi arka bahçeye çıkalım ve şişeyi suyla doldurup, senin dolu bir şişeyi düşürmeden taşımanı sağlayalım” demiş. Küçük çocuk şişeyi boğazından iki eliyle tutarsa, düşürmeden taşıyabileceğini öğrenmiş.

Ne güzel bir ders! Bu ünlü bilim adamı daha sonra, o anda bir hata yaptığı zaman bundan korkmaması gerektiğini öğrenmiş. Yapılan hataların yeni bir şeyler öğrenmek için çok güzel fırsatlar olduğunu anlamış. İşte bilimsel araştırmalardaki deneyler de bu temele dayanır zaten. Bir deney başarısız olsa bile, o deneyden çok değerli bilgiler elde edilir. Bütün anne babalar çocuklarına, annesinin Robert’e davrandığı gibi davran-salar çok daha iyi olmaz mı?

CIRCIR BÖCEĞİ

Genç bir çiftçi, hayatında ilk defa New York’a gitmişti. Gökdelenlerin yüksekliği ve insanların çokluğundan şaşkına dönmüştü. Kalabalık bir bulvarda yürürken, kulağına aşına bir cırcır böceği sesi geldiğini zannetti. Durdu ve dikkatle dinledi. Evet, bu bir cırcır böceğiydi. Ses büyük bir mağazanın önündeki çalılarının arasından geliyor gibiydi. Bunun üzerine bu büyük çalı kümesine yönelip bakınmaya başladı. Bir mağaza görevlisi dışarı çıkıp “Yardımcı olabilir miyim?” diye sordu. “Hayır, teşekkür ederim” dedi genç adam. “Sadece şurada bir cırcır böceğinin sesini duyduğumu sandım.”

“Hayır” dedi görevli, “New York’ta bulunmaz.” Genç çiftçi cırcır böceğini buluncaya kadar cırlak sesi takip etti, onu buldu ve eline aldı. “Tamam, işte burada!” dedi.

Genç adam, bu çalının önünden her saat binlerce insan geçmesine karşılık cırcır böceğini duyanın bir tek kendisi olmasına çok şaşırmıştı. Bunun üzerine küçük bir deneme yapmaya karar verdi. Elini cebine atıp bir çeyrek çıkardı ve havaya attı. Paranın kaldırılma vurduğu anda, düşen parayı aramak için yürümekte olan 24 yaya durdu!

Psikologlar, genç adamın şahit olduğu olay için bir kelime kullanırlar. *Buna algıda seçicilik denir ve belli şeyleri görmek ve belli sesleri duymak için kendimizi eğitiriz anlamına gelir.*

Gökyüzüne bakıp kuşları algılayın; kırlara gidip çiçekleri algılayın; çocuklara bakıp saflıklarını, güzelliklerini algılayın; ağaçlara bakıp dallarını, yapraklarını algılayın.

Hayvanlara bakıp doğallıklarını algılayın; insanlara bakıp güzelliklerini (mutlaka güzel tarafları vardır) algılayın.

Algıladığınız yalnızca para sesi olmasın.

DOĞUŞTAN KÖR

Brooklyn Köprüsü’nde, bir bahar günü, kör bir adam dilencilik yapıyormuş. Dizlerinin dibine bir tabe-la koymuş. Üzerinde, “doğuştan kör” yazılı imiş. Her-

kes dilencinin önünden geçip gidiyormuş. Bir reklâm-cı bunu görmüş. Tabelayı almış arkasına, bir şeyler yazmış; olduğu yere tekrar bırakmış.

Ne olduysa olmuş... Gelip geçen ve bu tabeladaki yeni yazıyı okuyan herkes, başlamış dilencinin önündeki şapkaya, habire para atmaya...

Bir cümle yetmiş, onca kişiyi etkilemeye ve dilencinin şapkasının kısa sürede ağzına kadar parayla dolup taşmasına...

"Güzel bir bahar günü... Ama ben ne yazık ki baharı göremiyorum."

SENDE ÇOCUK, BENDE KUYRUK ACISI OLDUKÇA BİZ DOST OLAMAYIZ

Eski zamanlarda bir belde fakir bir adam varmış. O kadar fakirmiş ki, köyün çobanı bile ondan zenginmiş. Adam bir gün dağda oduna giderken sıcağdan bunalmış. Bu vaziyette ağzını açmış, sanki "Su! Su!" diye bağırarak bir yılan görmüş. Adamcağız kendi kendine, yılanı sulaması lazım geldiğini düşünmüş. Araya araya bir miktar su bularak yılanın üzerine dökmüş. Yılan da hakikaten susuzluktan yanmakta olduğundan, adamın döktüğü suyu büyük bir zevkle yalamaya başlamış ve adamdan memnun olduğunu belirten bir tavırla oradan çekip gitmiş.

Birkaç gün sonra, adam yine ormana gittiğinde yılanı görmüş; yılan da adamı görünce boynunu bir tarafa kıvrarak "Ne yapayım ben?" der gibi çekip gitmiş...

Fakat adam, dağdaki işini bitirip de evine dönerken, yine yılanla karşılaşmış. Fakat bu sefer yılanın ağzında bir altın varmış, adamı görünce oraya adamın geçeceği yola bırakıp çekip gitmiş. Adam da altını alarak eve gelmiş. İkinci gün yilandan memnun olduğu için, sevinçle bir kaba süt doldurarak yılanı gördüğü yere varmış ki yılan yine ağzında bir altınla adamı bekliyor. Adam sütü bir yere bırakmış, yılan da hemen ağzındaki bırakarak süte koşmuş.

Adam altını alarak geri dönmüş ve arkadaşlık başlamış. Yani adamdan süt, yilandan altın... Derken adam zengin olup hacca gitmeye karar vermiş; oğluna da meseleyi uzun uzun anlatarak her gün bir şişe süt götürüp altını almasını söylemiş.

Adam hacca gittikten sonra çocuk, bir gün sütü götürüp altını almış. İkinci gün, "Ben" demiş, "her gün süt götüreceğime, yılanı takip eder, altının yerini öğrenir, onu öldürürüm. Ondan sonra da altınların tamamını alır, yılanı süt getirmekten kurtulurum" demiş. Hakikaten ikinci gün sütü getirip altını aldıktan sonra, gitmeyip yılanı beklemiş. Yılan tam deliğine başını sokmuş, kuyruğunu da çekeceği zaman çocuk elindeki balta ile yılanın kuyruğunu kesmiş. Fakat yılan can havliyle çıkarak çocuğu sokup öldürmüştü ve deliğine geri girmiş, ama ölmemiştir.

Adam hacdan gelip durumu öğrenmiş; ama yine de yılanı minnettar olduğu için süt götürmeyi ihmal etmemiş. Bir gün sütü götürdüğünde yılan, "Kabahat bizim çocukta. Ben sana süt getirmeye devam edeyim, sen de bana altın getirmeye devam et!" dediğinde, yılan getirilen sütü içip lisân-ı hâl ile şöyle demiş:

“Arkadaş! Bu zamana kadar böyle devam ettik. Fakat bende kuyruk, sende de evlat acısı olduğu müddetçe, biz dost olamayız. En iyisi sen rızkını, ben de rızkımı başka yerlerde arayalım” deyip çekip gitmiş.

İşte meşhur darb-ı mesel böyle meydana gelmiş.

KERTENKELENİN RIZKI

Evini yeniden dekore ettirmek isteyen Japon, bunun için bir duvarı yıkar. Japon evlerinde genellikle iki tahta duvar arasında, çukur bir boşluk bulunur. Duvarı yıkarken, orada, dışarıdan gelen bir çivi ayağına battığı için sıkışmış bir kertenkele görür. Adam bunu gördüğünde, kendini kötü hisseder ve aynı zamanda meraklanır da, kertenkelenin ayağına çakılmış çiviye görünce.

Muhtemelen bu çivi, on yıl önce, ev yapılırken çakılmıştı. Nasıl olmuştu da kertenkele bu pozisyonda hiç kıpırdamadan on yıl boyunca yaşamayı başarmıştı? Karanlık bir duvar boşluğunda hiç kıpırdamadan on yıl boyunca yaşamak çok zor olmalıydı.

Sonra bu kertenkelenin on yıldır hiç kıpırdamadan nasıl on yıl yaşadığını düşündü. Ayak çivilenmişti! Böylece çalışmayı bırakır ve kertenkeleyi izlemeye başlar, “Ne yiyor acaba?” diye. Sonra nereden çıktığını fark edemediği başka bir kertenkele gelir, ağzında taşıdığı yiyeceklerle... İnanılmaz!!! Adamı sersemletir gördüğü manzara. Bu nasıl bir sevgi? Ayağı çivilenmiş kertenkele, on yıldır diğer kertenkele tarafından beslenmekteydi...

KİŞİLİK (0 ve 1)

Sınıf, öğrencilerin gürültü patırtısıyla sallanırken, sert görünümlü hoca kapıda beliriyor. Sınıfa bir bakış atıp kürsüye geçiyor. Tebeşirle tahtaya kocaman bir (1) rakamı çiziyor.

“Bakın!” diyor. “Bu, kişiliktir. Hayatta sahip olabileceğiniz en değerli şey...”

Sonra (1)in yanına bir (0) koyuyor: “Bu, başarıdır. Başarılı bir kişilik (1)i (10) yapar. Bir (0) daha... Bu, tecrübedir. (10) iken (100) olursunuz.” Sıfırlar böyle uzayıp gidiyor: Yetenek... disiplin... sevgi... Eklenen her yeni (0)ın, kişiliği 10 kat zenginleştirdiğini anlatıyor hoca... Sonra eline silgiyi alıp en baştaki (1)i siliyor. Geriye bir sürü sıfır kalıyor. Ve hoca yorumu patlatıyor:

“Kişiliğiniz yoksa, öbürleri hiçtir.”

Sınıf, mesajı alıp sessizliğe gömülür...

MARANGOZ VE SON YAPTIĞI EVİN İŞÇİLİĞİ

Yaşlı bir marangozun emeklilik çağı gelmişti. İşveren müteahhidine, çalıştığı konut yapım işinden ayrılmak ve eşi, büyüyen çocukları ile birlikte daha özgür bir hayat sürmek tasarısından söz etti. Çekle aldığı ücretini elbette özleyecekti. Emekli olmak durumundaydı.

Müteahhit iyi işçisinin ayrılmasına üzüldü. Ve ondan, kendine bir iyilik olarak, son bir ev daha yapma-

sını rica etti. Marangoz kabul etti ve işe girişti. Ne var ki gönlünün yaptığı işte olmadığını görmek pek kolaydı. Baştan savma bir işçilik yaptı ve kalitesiz malzeme kullandı. Kendini adanmış olduğu mesleğine böyle son vermek ne talihsizlikti!..

İşini bitirdiğinde, işveren, evi gözden geçirmek için geldi. Dış kapının anahtarını marangoza uzattı:

“Bu ev senin” dedi, “sana benden hediye.”

Marangoz şoka girdi. Ne kadar utanmıştı!.. Keşke yaptığı evin kendi evi olduğunu bilseydi! O zaman onu böyle yapar mıydı?...

Bizim için de bu böyledir. Gün be gün kendi hayatımızı kurarız. Çoğu zamanda, yaptığımız işe elimizden gelenden daha azını koyarız. Sonra da, şoka girerek, kendi kurduğumuz evde yaşayacağımızı anlarız. Eğer tekrar yapabilirsek, çok daha farklı yaparız. Ne var ki, geriye dönemeyiz. Marangoz sizsiniz. Her gün bir çivi çakar, bir tahta koyar ya da bir duvar inşa edersiniz. “Hayat bir kendin yap tasarımıdır” demiştir biri. Bugün yaptığınız davranış ve seçimler, yarın yaşayacağınız evi kurar. Öyle ise, onu akıllıca kurun. Unutmayın!..

Paraya ihtiyacınız yokmuş gibi çalışın.

Hiç incinmemişsiniz gibi sevin.

Hatta incinseniz de incitmeyin.

ÖĞRENİLMİŞ ACİZLİK

Bir laboratuarda deney yapılıyor. Büyük bir akvaryum var. İçine bir büyük balık ve çokça küçük balık

atılıyor. Ee, tabii haliyle büyük olanı acıktıkça, küçükleri yiyor... Daha sonra akvaryumun ortasına dikey bir cam yerleştiriliyor ve akvaryum ikiye ayrılıyor.

Büyük balık bir tarafa, küçük balıklar da diğer tarafa yerleştiriliyor. Büyük balık cam bölmeyi geçmek ve küçük balıkları yemek için defalarca deneme yapıyor. Bu durum tam 28 saat boyunca sürüyor. 28. saat sonunda büyük balık, artık diğer tarafa geçmek için mücadele etmeyi bırakıyor. Ve sonunda cam bölmeyi kaldırıyorlar.

O da ne! Büyük balık küçükleri yemek için hiçbir hamle yapmıyor. Saatler geçtiği halde onları yemediği görülüyor... Buna psikolojide öğrenilmiş acizlik deniyormuş.

İstatistiklere göre, bir çocuk ergenlik yaşına gelinceye kadar ortalama 148.000 defa anne babanın “*yapma, elleme, dokunma...*” gibi sözlerini duyuyormuş. Böyle olunca da çocukta büyüyünce yapamama, edememe özellikleri gelişiyor ve kendine güvenini yitiriyormuş.

ÖLÜMDEN BAŞKASI YALAN

Kayseri-Kuşadası seferinde, Konya yakınlarında akaryakıt tankeriyle çarpışan yolcu otobüsünün, alevler içinde cayır cayır yandıktan sonra geride kalan korkunç görüntüsü hafızalardan kolay kolay silinecek gibi değil.

O korkunç kazada, otobüsteki 48 kişiyle birlikte Türk milletinin yüreği alev alev yanmıştı; ama yanma-

yanlar da vardı! Otobüsün metal kısımları bile yanıp kavrulurken, “Dünyada ölümden başkası yalan” yazılı bir kâğıt parçasının yanmaması, tam bir ibret-i âlem-di.

Erciyes Üniversitesi iktisâdî ve İdârî Bilimler Fakültesi 3. sınıf öğrencisi Şencan Komşucu adlı genç bir kız da, o alev topu otobüste yanmaktan kurtulmuştu. Fakat?!

Şencan Komşucu, Kayseri eşrafından Faruk Çarşıbaşı adlı hayırseverden burs alıyordu. Şencan cumhuriyet bayramı tatilini de fırsat bilip memleketine gitmek için otobüsten yerini ayırttı. Bursunu almak için kazanın olduğu gecenin akşamı arkadaşıyla birlikte Faruk Çarşıbaşı’nın kapısını çaldı.

Şencan’a, bazı aksaklıkların olduğu ifade edilip resmî daireler kapalı olduğu için, “Burs işini pazartesi halledelim” denildi. Şencan, ailesine iki gün daha geç gideceği için üzülmesine rağmen, geç olsun da güç olmasın düşüncesiyle pazartesi görüşmek üzere vedalaşıp otobüs rezervasyonunu da iptal ettirdi.

Ve Şencan, kaderin garip tecellîsi olarak otobüse binmekten kıl payı kurtuldu.

Pazartesi günü Faruk Bey’e sabahın erken saatlerinde gelen Şencan, “Siz benim hayatımı kurtardınız. Bana cuma akşamı bursumu verseydiniz, o alev alev yanan otobüsün içinde ben de yanacaktım. O resmî problem çıkmasaydı, bursumla biletimi alarak memleketime gidecektim. Bursumu alamayınca o otobüse de binemedim. Dolayısı ile yanmaktan ve ölmekten kurtuldum.” der. Daha sonra da, Faruk Bey’e teşekkürlerini ifade edip memleketine gider.

Alev otobüse binmekten son anda vazgeçip hayatı kurtulan Şencan, memleketinden döndükten sonra okula gitmek için otobüs durağına geldiğinde, otobüsün hareket ettiğini görür. Aceleyle otobüsün ön kapısına yetişir, ama otobüs hareket halindedir. Otobüs ana caddeye çıkmak için durunca, Şencan da otobüsün kendisi için durduğunu zannederek tekrar kapıya koşar. Kapının açılacağını bekleyen Şencan, ayağını kapıya uzattığı anda, Şencan'ı fark etmeyen otobüs şoförü hareket eder. Şencan, bir anda aracın tekerlekleri altında kalarak ezilir.

Feci bir şekilde yaralanan Şencan, alelacele Tıp Fakültesi Hastanesi'ne kaldırılır; fakat bütün müdahalelere rağmen kurtulamaz.

Evet, ecel Şencan'ı yanan otobüste değil de, başka bir otobüste yakalamıştır...

*"Dünyasına dünyasına, aldanma dünyasına
Dünya benim diyenin, dün gittik dün, yasına."*

ÖNYARGI

O gün derse geç kalmıştı. İlk ders matematikti. Hocayı ve arkadaşlarını rahatsız etmemek için kantinde oturmuş, dersin bitmesini beklemişti. Bir sonraki ders için sınıfa girdiğinde, tahtada, sonunda soru işareti bulunan iki işlem gördü. Kalemmini defterini çıkarıp hemen not etti, kimsecikler tahtayı silmeden.

Diğer dersler bitmiş, eve dönmüştü. Defterinde çözülecek iki tane soru vardı. Defterini açtı; ama soru-

lar bayağı zor görünüyordu. Sınıfta durumu da fena sayılmazdı hani. Uğraştı durdu, soruları çözmek için. Hoca bazen böyle ev ödevi verir ve yapılıp yapılmadığını da kontrol etmezdi. Ancak yapanlar, mutlaka bunun karşılığını en azından bir iltifatla alırlardı. Bazen nota da etki ederdi tabiî bu durum.

Ertesi gün, uzun uğraşlardan sonra çözdüğü soruları koydu hocanın masasının üzerine. Biraz da zor olmuştu hani. Hocanın yüzünde değişiklikler oluyordu işlemi kontrol ederken.

“Nasıl buldun bu sonucu?” dedi hoca heyecanla. “Bu soru 150 yıldır çözümlenemiyordu. Ben dün tahtaya, matematiğin problemlerini anlatırken yazmıştım bu soruları. Kendim çözmeyi denemediğim gibi, bizim gibi normal (!) insanların da denemeyeceğini düşünüyordum. Enteresan.” dedi.

Şaşıarak cevap verdi hocaya:

“Dün derse geç kalmıştım. Tahtada soruyu görünce diğer ödevler gibi zannettim. Ve biraz da zorlanarak akşam evde yaptım.”

Hoca sınıfa döndü:

“İşte arkadaşlar! 150 yıllık soru dediğimiz, aslında 150 yıllık önyargı imiş. Ah biz de önyargılarımızdan kurtulabilirsek, 2000 yıllık soru ve sorunları da çözeriz herhalde.”

BURNUNDAN KIL ALDIRMA(MA)K

Osman Efendi, bir sabah müthiş bir baş ağrısıyla uyanır. İlaç alır, geçmez. Bir-iki gün bekler, ağrı devam eder. Doktor çağrılır.

Doktor muayene eder, ağrı kesiciler verir, gider. Lakin Osman Efendi'nin baş ağrısı artarak sürer. Üstüne üstlük baş ağrısı yanı sıra gözleri de yaşarmaya baslar. Başka doktorlar çağrılır... Osman Efendi, Uşak'ın servet sahibi ileri gelenlerindendir; ağrıyı kesene servet vaad eder. Doktorların hiçbiri, ağrıyı durduramadığı gibi sebebini de bulamaz. Ev halkı birbirine karışır; baş ağrısından geceleri uyuyamayan Osman Efendi'yi, İstanbul'a götürmeye karar verirler.

İstanbul'da en iyi doktorlar seferber olur. Röntgenler, beyin tomografileri çekilir, tahliller yapılır... Görünüşe bakılırsa, Osman Efendi turp gibidir. Oysa dayanması gittikçe zorlaşan baş ağrısı ve gözyaşları hayatı çekilmez hale getirmiştir. Ağrı kesici iğnelerle zor ayakta duran Osman Efendi, bu defa da apar topar yurt dışına götürülür. O devirde Amerika değil İsviçre moda; Zürih'e gidilir. Haftalarca hastanede kalınır; onlarca profesör, konsültasyon yapar, tahliller tekrarlanır.

Sonuç: Osman Efendi'ye teşhis konulamaz. Artık yerinden kalkamayan Osman Efendi'ye ağrı kesici iğneler verilir; altmışlarını süren adamın ülkesine dönüp dinlenmesi, daha doğrusu son günlerini evinde geçirmesi tavsiye edilir.

Osman Efendi bitkin, aile perişan. Kader denilir, Uşak'a dönülür. Osman Efendi, yayla evinde bir odaya yatırılır ve ağrı kesici iğnelerle ölümü beklemeye başlar.

Bir gün, hastanın keyfi gelsin diye, Osman Efendi'nin eski berberi Berber Mehmed Efendi çağrılır. Berber yataktan kalkamayan Osman Efendi'yi tıraş ederken, adamcağız derdini anlatır ve ölümü bekledi-

ğini söyler. Berber Mehmed Efendi bir an düşünür. “Beyim!” der, “Sakin sizin burnunuzda kıl dönmüş olmasın.” Bir bakar, “Hah işte!” der, “kıl dönmüş.” Osman Efendi’nin şaşkın bakışlarına aldırmaksızın, çantasından cımbızı kaptığı gibi kılı çeker.

Ev halkı, Osman Efendi’nin köyü ayağa kaldıran çılgılığıyla odaya koşar. Berber Mehmed Efendi, Osman Efendi’nin elinden zor alınır ve cımbızın ucunda tuttuğu yirmi santimlik kılla kapı dışarı edilir. Osman Efendi’nin kanayan burnuna pansumanlar yapılır, kolonyalar koklatılır ve yaşlı adam tekrar yatağına yatırılır. Ertesi sabah Osman Efendi, aylardır ilk defa rahat bir uykudan uyanır. Gözlerinin yaşarması geçmiştir. Baş ağrısından ise eser kalmamıştır.

Dönen kılın, sinire yürüyüp gittikçe uzayarak dayanılmaz ıstıraplara yol açtığını doktorlar ancak o zaman keşfeder. Çözümün bu kadar basit olabileceği kimsenin aklına gelmemiştir. Sapaşğlam ayağa kalkan Osman Efendi, Berber Mehmed Efendi’yi çağırır ve ona bir servet bağışlar.

GENÇLİK ELDEN GİTMEDEN DOĞRU SEÇİM YAPMAK

Bir zamanlar bir kasabada yaşayan dünyalar güzeli bir kız varmış. Bu kız öyle güzelmiş ki çok uzak şehirlerden, çok zengin, çok yakışıklı ve asil pek çok delikanlı, onu görmeye gelir ve istetirlermiş. Kendisiyle evlenmek isteyen nice prensi, nice şövalyeyi reddeden bu güzel kız, kimseleri beğenmezmiş.

Bu arada aynı kasabada yaşayan ve bu kıza âşık olan bir delikanlı da bu kızı istemiş. Ama kız onu da reddetmiş. Aradan uzun yıllar geçmiş. Bizim delikanlı kasabadan ayrılmış. Kendine başka bir hayat kurmuş ve evlenmiş, çocuk çocuğa karışmış.

Bir gün yolu bir zamanlar yaşadığı güzel, küçük kasabaya düşmüş. Orada tanıdık birine rastladığında aklına bir zamanlar orada yaşayan dünyalar güzeli kız gelmiş ve ona ne olduğunu sormuş. Yaşlı adam, önünde gül bahçesi olan bir evi göstererek kızın evlendiğini söylemiş. Bizimki bir zamanlar herkesi reddetmiş olan kızın kocasını çok merak etmiş. Bir gün gizlenip kocasını evden çıkarken görmüş. Kızın kocası şişman, kel ve çirkin mi çirkin bir adammış. Kız kapıyı açınca kendini tanıtmış ve neden böyle bir adamla evlenmiş olduğunu sormuş. Kız da ona, arkasındaki gül bahçesinden en güzel gülü koparıp getirirse, cevabı vereceğini; bu arada tek şartının, bahçede ilerlerken, geriye dönmemesi olduğunu söylemiş.

Adam da bunun üzerine, yüzlerce gülün olduğu bahçede ilerlemeye başlamış. Birden çok güzel, sarı bir gül görmüş. Tam ona doğru eğilirken, biraz ileride kocaman pembe bir gül gözüne çarpmış. Tam ona uzanırken daha ileride, muhteşem güzellikte kırmızı bir gül goncası görmüş. Tam onu koparıırken ileride...

Derken, bir de bakmış ki bahçenin sonuna gelmiş ve mecburen oradaki sonuncu gülü koparıp kıza götürmüş.

Bahçenin en güzel gülünü beklerken, kız bir de ne görsün; yaprakları solmuş cılız bir gül! Gülmüş adama.

“Bak gördün mü?” demiş, “Her zaman daha iyisini bulmak isterken ömür geçer ve sen sonunda en kötüsüne bile razı olmak zorunda kalırsın. Bu yüzden gençlik elden gitmeden doğru seçimler yapmayı öğrenmek gerekir.”

KOMŞULUK HASSASİYETİ

İmam Hasan-ı Basrî hazretleri hasta oldu. Bir Yahudi komşusu kendisini ziyarete geldi. Ziyaret esnasında imamın yattığı odadan fena bir koku geldiğini hissedip, “Ya İmam! Bu evde fena bir koku var” dedi. İmam da cevaben, “Benim hastalığımdandır” buyurdular.

“Bu hastalık kokusu değil, kenef kokusu. Allah aşkına söyle! Nedir bu?” diye ısrar etti. Zira kendi hanesinden, imamın hanesine lâğımın sularının sızdığının farkına varmıştı. And vererek ısrar edince İmam:

“Birkaç aydır sizin lağımın pis suları bizim haneye sızıyor. Yaptırdımsa da sızıntı kesilmedi” deyince Yahudi:

“Niçin bize haber vermediniz?” dedi. Hazreti İmam:

“Belki sizi incitirim” diye cevap verdi. Yahudi, bu ahlâk-ı haseneye âşık olup iman ile müşerref oldu.

DÜNYAYI DÜZELTMEK İÇİN

Adam, bir haftanın yorgunluğundan sonra, pazar sabahı kalktığı anda keyifle eline **gazetesini** aldı ve bü-

tün gün miskinlik yapıp evde oturacağını hayal etmeye başladı. Tam bunları düşünürken, oğlu koşarak geldi ve parka ne zaman gideceklerini sordu. Baba, oğluna söz vermişti; bu hafta sonu parka götürecekti onu; ama hiç dışarıya çıkmak istemediğinden bir bahane uydurması gerekiyordu.

Sonra gazetenin promosyon olarak dağıttığı dünya haritası gözüne ilişti. Önce dünya haritasını küçük parçalara ayırdı ve oğluna uzattı:

“Eğer bu haritayı düzeltebilirsen, seni parka götüreceğim!” dedi. Sonra düşündü:

“Oh be, kurtuldum! En iyi coğrafya profesörünü bile getirsen, bu haritayı akşama kadar düzeltemez!” Aradan on dakika geçtikten sonra oğlu babasının yanına koşarak geldi:

“Babacığım, haritayı düzelttim. Artık parka gidebiliriz!” dedi. Adam önce inanmadı ve görmek istedi. Gördüğünde de hayretler içindeydi ve oğluna bunu nasıl yaptığını sordu. Çocuk şu hikmetli açıklamayı yaptı:

“Bana verdiğin haritanın arkasında bir insan resmi vardı. İnsanı düzelttiğim zaman dünya kendiliğinden düzelmişti!”

YANKI (YAPTIKLARINIZIN AYNASI)

Küçük kız, babası ile ormanda yürüyüş yaptığı sırada ayağı takıldı ve yere düştü. Canı acıyınca küçük bir

çığlıkla “Aaaah!” diye bağırınca, ileriki dağın tepesinden “Aaaah!” diye başka birinin sesini duyduğunu sanıp “Sen de kimsin?” diye seslenir. Aldığı cevap yine aynıydı:

“Sen de kimsin?”

Küçük kız bu cevaba çok sinirlenir ve “Sen bir korkaksın!” diye haykırır. Gelen ses, “Sen bir korkaksın” olur. Sonunda babasına sorar:

“Baba, ne oluyor böyle?” Baba, “Dinle ve öğren o zaman kızım” der ve bu kez kendisi bağırır:

“Sana hayranım.” der, dağa doğru. Gelen ses de aynısını tekrarlar:

“Sana hayranım.” Baba, tekrar bağırır:

“Sen muhteşemsin.” Cevap yine aynıdır:

“Sen muhteşemsin.”

Küçük kız çok şaşırır, ama hâlâ ne olduğunu anlayamamıştır. Ve adam, başlar küçük kızına hayatın sırrını anlatmaya:

“Buna yankı denir” kızım. “Ama aslında bu hayattır. Hayat sana daima senin verdiklerini geri verir. Yani hayat, yaptığımız davranışların aynasıdır. Daha fazla sevgi istediğin zaman, daha çok sevmelisin; daha fazla şefkat istediğinde daha çok şefkatli olmalısın. Saygı istiyorsan, insanlara daha fazla saygı duymalısın. İnsanların anlayışlı ve sabırlı olmasını istiyorsan, sen daha sabırlı olmayı öğrenmelisin. Çünkü hayat bir tesadüf değildir. Yaptıklarımızın aynasıdır, yansımasıdır. Hayat sana, ancak senin ona verdiklerini geri verir. Bunu sakın unutma...”

İNANIYOR MUSUN?

Adamın biri, her zaman yaptığı gibi saç ve sakal tıraşı olmak için berbere gider ve kendisiyle ilgilenen berberle koyu bir sohbeta başlarlar. Pek çok konu üzerinde konuştuktan sonra, birden Allah ile ilgili bir konu açılır. Berber:

– Bak beyefendi! Ben senin bahsettiğin Allah'ın varlığına inanmıyorum. Adam:

– Peki neden böyle diyorsun? Berber:

– Bunu açıklamak çok kolay. Bunu görmek için dışarıya çıkmalısın. Lütfen bana söyler misin? Allah var olsaydı; bu kadar çok sorunlu, sıkıntılı, hasta insan olur muydu? Terk edilmiş çocuklar olur muydu? Eğer Allah var olsaydı, kimse acı çekmez, birbirini üzmezdi. Allah var olsaydı, böylesi şeylere fırsat vermezdi.

Adam bir an durdu ve düşündü, ama gereksiz bir tartışmaya girmek istemediği için cevap vermedi. Berber işini bitirdikten sonra, adam ücretini ödeyip dışarıya çıktı. Tam o esnada, caddede uzun saçlı ve sakallı bir adam gördü. Adam bu kadar dağınık göründüğüne göre, belli ki tıraş olmayalı uzun süre geçmişti. Adam berber dükkânına geri döndü. Adam:

– Biliyor musun ne var? Bence berber diye bir şey yok. Berber:

– Bu nasıl olabilir ki? Ben buradayım ve ben bir berberim. Adam:

– Hayır, yok. Çünkü olsaydı caddede yürüyen uzun saçlı ve sakallı adamlar olmazdı. Berber:

– Hımmm... Berber diye bir şey var ama. İnsanlar bana gelmiyorlarsa, ben ne yapabilirim ki? Adam:

– Kesinlikle doğru. İşin püf noktası burası. Allah var ve insanlar ona yönelmiyorsa, bu ona yönelmeyenlerin tercihi. İşte dünyada bu kadar çok acı ve keder olmasının sebebi.

BENCİL BEKİR EFENDİ

Padişah Sultan Mahmud zamanında, İstanbul'da bir adam yaşarmış. Ama bu adam öyle bencil, öyle kıskanç, öyle kendisini düşünür bir kişiymiş ki, bu konuda meşhur olmuş. Bencil Bekir Efendi deyince, tanımayan yokmuş adamı. Yani anlayacağınız, tam müzmin bir bencillik hastası...

Artık, bir bencillik örneği anlatılacaksa, Bekir Efendi hemen hatırlanır ve "Bencil Bekir Efendi gibi" denir olmuş...

Bencil Bekir Efendi'nin ünü, git gide padişaha kadar ulaşmış. Padişah da merak etmiş; adı bencile çıkan adamı görmek istemiş.

Bekir Efendi'ye, padişahın geleceği haber verilmiş. Sevinmiş tabii ve hemen elinden geldiğince hazırlıklar yapmış. Padişah gelmiş... Hem Bekir Efendi'nin terbiyesini, hem de hazırlıklarını beğenmiş. Güzel sohbetler olmuş ve kalkıp gideceği zaman yaklaşmış. Ama hep düşünüyormuş, "Niçin bencil adını takmışlar bu adama?.. Hâlbuki ne kadar da iyi hiri!" diye... Padişah onu denemek istemiş ve **Adet olduğu üzere demiş ki:**

“Bekir Efendi! Sağ olasın, seni sevdim. Şimdi dil benden ne dilersen... Köşk mü, para mı, at mı, arabı mı? Ne istersen yapacağım. Lâkin bir şartım var. İsteddiğin şeyi sana mutlaka vereceğim; ancak, bu tarafta oturan komşuna senin istediğinin iki katını vereceğim.”

Bekir Efendi, buruk bir sevinç içinde düşünmüş, taşınmış ve bir türlü depreşen bencilliğinden kurtulamamış. Komşusunun daha büyük bir zarara uğraması için kendisi bir felâketi göze alarak demiş ki:

“Padişahım, benim bir gözümü çıkarttır!”

Böylece, komşusunun iki gözünün çıkartılması için, tek gözünü feda etmeye razı olmuş.

CESARETİN BİTTİĞİ YERDE ESÂRET BAŞLAR

Bir Hint masalına göre, kedi korkusundan devamlı endişe içinde yaşayan bir fare vardır. Büyücünün biri fareye acır ve onu bir kediye dönüştürür. Fare, kedi olmaktan son derece mutlu olacağı yerde, bu kez de köpekten korkmaya başlar. Büyücü bu kez onu bir kaplana dönüştürür. Kaplan olan fare, sevineceği yerde avcıdan korkmaya başlar. Büyücü bakar ki, ne yaparsa yapsın farenin korkusunu yenmeye imkân yok. Onu eski haline döndürür. Ve der ki:

“Sen cesaretsiz ve korkak birisin. Sende sadece bir farenin yüreği var. O yüzden ben sana yardım edemem.”

Ünlü yazar Shakspeare, bu konuda şöyle diyor:

“İnsanların çoğu kaybetmekten korktuğu için sevmekten korkuyor.

Düşünmekten korkuyor, sorumluluk getireceği için.

Konuşmaktan korkuyor, eleştirilmekten korktuğu için.

Yaşlanmaktan korkuyor, gençliğin kıymetini bilmediği için.

Unutulmaktan korkuyor, dünyada kalıcı bir eser bırakmadığı için.

Ve ölmekten korkuyor, ölüme hiçbir hazırlığı olmadığı için.”

MI?

Ağlamak için gözden yaş mı akmalı?
Dudaklar gülerken, insan ağlayamaz
mı?

Sevmek için güzele mi bakmalı?
Çirkin bir tende güzel bir ruh, kulbi bağlayamaz
mı?

Hasret; özlenenden uzak mı kalmaktır?
Özlenen yakındayken hicran duyulamaz
mı?

Hırsızlık; para, mal mı çalmaktır?
Saadet çalmak, hırsızlık olamaz
mı?

Solması için gülü dalından mı koparmalı?
Pembe bir gonca iken gül dalında solmaz
mı?

Öldürmek için silah, hançer mi olmalı?
Saçlar bağ, gözler silah, gülüş, kurşun olamaz
mı?

Victor Hugo

İYİLİK YAP DENİZE AT

Bir adam, “Bu gece mutlaka bir sadaka vereceğim!” deyip, sadakasıyla çıktı. Fakat gece karanlığında farkına varmadan onu bir hırsızın avucuna sıkıştırdı. Sabah olunca herkes, “Bu gece bir hırsıza sadaka verilmiş!” diye dedikodu yaptı. Adam, “Ya Rabbi! Bir hırsıza sadaka verdiğim için Sana hamd ediyorum” dedi ve ilâve etti:

“Ancak mutlaka bir sadaka daha vereceğim!”

Yine sadakasıyla çıktı. Gece karanlığında bu sefer de parayı bir fahişenin avucuna sıkıştırdı. Sabahleyin herkes, “Bu gece bir fahişeye sadaka verilmiş!” diye dedikodu yaptı. Adam, “Allah’ım! Bir hırsıza ve fahişeye sadaka verdiğim için Sana hamdolsun! Ancak yine de bir sadakada bulunacağım!” dedi.

Sadakasıyla birlikte sokağa çıktı. Karanlıkta bu sefer, sadakayı bir zenginin eline sıkıştırdı. Sabahleyin herkes, “Bu gece bir zengine sadaka verilmiş!” diye dedikodu yaptı. Adam, “Allah’ım! Bir hırsıza, bir fahişeye ve bir zengine sadaka verdiğim için Sana hamd ediyorum!” dedi.

Daha sonra rüyasında ona şöyle denildi:

Senin sadakaların kabul edildi. Şöyle ki: Sırf Allah rızası için vermen sebebiyle hırsızın hırsızlıktan vazgeçip namuslu bir hayat sürmesi, fahişenin zinadan vazgeçmesi ve zenginin ibret alıp Allah’ın kendine verdiklerinden Allah yolunda sadaka vermesi umulur. (Buhârî, Zekât: 14)

BİSİKLET (KÜÇÜK KIZIN HASRETİ)

Küçük kız, annesiyle yürürken birden durdu. Yağmur damlacıklarıyla ıslanan gözlüğünü çıkartarak baktığı şey, babasıyla birlikte bisiklette giden bir başka kız çocuğuydu. Bisiklettteki kız, düşmemek için babasına sıkı sıkı sarılmış ve soğuktan pembeleşen yanaklarını, onun sırtına dayamıştı.

Adamın ara sıra yana dönerek söylediği sözler, küçük kızı kıkır kıkır güldürüyordu.

Kaldırımındaki kız, bisikletin arkasından bakarken; annesi durumu fark edip, “Baban, günde on dakikasını ayırıp seni okula bırakıyor” dedi. Hem de Mercedes’iyle. İstersen seni bisikletle götürsün ha, ne dersin?”

Küçük kız, buğulanan gözlerini annesinden saklarken, “Çok isterdim.” diye karşılık verdi. “Belki de böylelikle, babama sarılırdım...”

SAĞIRIN HASTA ZİYARETİ

İyi kalpli sağır adam, bir gün komşusunun hasta olduğunu öğrenir. Kendi kendine, “Komşum hastalanmış; onu ziyaret etmem, hal ve hatırını sormam lazım. Ama ben sağır bir adamım, o da hasta, sesi çıkmaz. Zaten hastaya malum şeyler sorulur, malum cevaplar alınır.

Ben ‘Nasılsınız?’ diyeceğim; o, ‘İyiyim, teşekkür ederim’ diyecek. ‘Ne yiyorsun?’ dersem, elbette bir ye-

mek ismi söyleyecek; ben de 'Afiyet olsun!' derim. 'Doktorlardan kim geliyor?' diye sorarsam, bir doktor adı verecek. Ben de, 'İyi doktordur' derim, olur biter" diye düşünür.

Hastayı ziyarete gider, başucuna oturur. "Nasılsınız?" diye hal hatır sorar. Hasta inleyerek, "Ölüyorum!" diye cevap verince, sağır adam, "Oh oh, çok memnun oldum!" diye karşılık verir. Hasta, "Bu ne demek, adam ölümüne memnun olunur mu?" diye kızar. Sağır tekrar sorar:

"Ne yiyip ne içiyorsun?" Hasta kızgınlıkla, "Zehir!" der. Sağır onun bir yemek ismi söylediğini sanarak, "Afiyet olsun!" diye karşılık verir. Hasta büsbütün çileden çıkmıştır. Sağır adam sormaya devam eder:

"Tedavi için doktorlardan kim geliyor?" Hasta, "Hadi be defol!... Azrail geliyor..." diye cevap verir. Sağır, "Çok bilgin, tecrübeli bir doktordur. İnşaallah yakında bir çaresini bulur..." deyince hasta dayanamaz, "Kahrol!" diye bağırır. Sağır ise komşuluk hakkını yerine getirdiği için çok memnun ayrılır.

Sağırın yaptığı kıyas yüzünden, on yıllık dostu ve hal hatır sorması hiç olup gitti. Senin duygu kulağın sağırırsa, gönül kulağın açık olmalı. Çünkü gönül kulağı, her şeyi duyar ve işitir. (Mesnevî'den)

GERÇEK DEĞER

Avrupa'nın ünlü sanat merkezi kentlerinden birinde gezen çocuğun biri, **bir vitrinde çok** hoş bir tab-

lo görür. Tablo bedeli oldukça pahalıdır. Çocuk bu tabloyu, bir sonraki sene abisinin doğum günü için almayı düşünür ve bir iş bulup kıt kanaat geçinerek biriktirdiği tüm para ile mağazaya gider.

Şanslıdır, tablo hâlâ satılmamıştır. İçeri girer ve tabloyu bir süre yakından izledikten sonra, resmi yapan sanatçıyı bulur ve “Ağabeyimin doğum günü için bu resmi satın almak istiyorum; tüm param da bu kadar” der. Ressam bir süre düşündükten sonra, resmi paketler ve satar. Çocuk paketini alır ve teşekkür ederek çıkar. Mağazada ressamın arkadaşları da vardır ve şaşkın şaşkın sorarlar:

“Sen ne yaptın? O resmin değeri milyonlar ederdi. Neden bu kadar az bir rakama sattın?”

Ressam cevap verir:

“Evet, ben bu resme milyonlarını verecek pek çok insan bulabilirdim; ancak tüm servetini bu resme verecek kaç kişi bulabilirdim?...”

DEDİĞİNİ YAPMANIN KIYMETİ

İki üniversite öğrencisi, memleketlerinden uzak beraber okurlarken, birinin paraya ihtiyacı olur ve diğer arkadaşından borç para ister. İki ay sonra da iade edeceğini belirtir.

Arkadaşı, parasının yastığının altında olduğunu ve ne kadar gerekiyorsa gidip oradan almasını söyler. Nasıl olsa iki ay sonra iade edecek ve yastığın altına, tekrar yerine koyacaktır diye düşünür.

Aradan iki ay geçer; iki ayın üstünden de birkaç ay daha geçer; yine arkadaşına para lazım olur ve aynı arkadaşından bir miktar daha para ister. Arkadaşı, parasının yastığının altında olduğunu ve gidip oradan almasını söyler. Arkadaşı gider, yastığın altına bakar, fakat para yoktur. Doğruca arkadaşının yanına gelerek yastığının altında para olmadığını söylediğinde arkadaş, “Sen önceden aldığın parayı oraya koymamış mıydın?” der.

İTLERİ SALMIŞLAR TAŞLARI BAĞLAMISLAR

Genç, memleket hasretiyle köyüne giderken, köyün girişinde kendisini köpekler karşılamıştır. Soğuk bir kış mevsimi olduğu için bir an evvel evine varmak istemektedir.

Ancak köyün girişinde kendisini karşılayan köpekler, üzerine saldırmak üzere iken, eğilip yerden bir taş almak ister. Ancak taşlar soğuktan donmuş ve yere yapışmıştır. Biraz zorlasa da, yapıştığı yerden taşı koparmaya gücü yetmeyen genç, “Biz yokken bu köye neler olmuş böyle? Ne kadar değişmiş! *İtleri salmışlar, taşları bağlamışlar.*” der.

DERİ TÜCCARININ GELİNİ

Bir kız, dabbağ yani deri ticâreti yapan bir eve gelin gider. Gittiği evde sert bir deri kokusu vardır ve bundan çok rahatsızlık duymuştur. Gelin biraz da yeni

gelin olmanın ve kendini evde ispatlamak isteğinin verdiği hava ile, kayınpederine bu evdeki deri kokusunu kısa zamanda gidereceğini söyler. Kayınpeder ses çıkarmaz. Gelin ilk gün etrafı iyice silip süpürür, akşama kadar temizlik yapar. İkinci gün yine işine devam eder, üçüncü gün yine aynı şekilde. Üçüncü günün sonunda gelin, kayınpederine, yavaş yavaş kokunun kaybolduğunu söyler.

Kayınpeder, şöyle bıyıklarının altından gülerek gelinine, *“Kızım bu evden deri kokusu gitmedi, senin burnun bu kokuya alıştı.”* der.

GÜNEŞİ ELİYLE KAPAMAK

Bir zamanlar, bir âlimin yanında gençler kitap okuyor, ilim tahsil ediyorlardı. Bir gün gençlerden birisi âlimin yanına geldi ve *“Efendim, ilim tahsilime artık devam edemeyeceğim”* dedi. *“Küçücük bir evde, kardeşlerimle ve annem babamla birlikte yaşıyorum. İlim öğrenmek için yoğunlaşmak ve dikkatini toplamak gerekiyor, ama benim şartlarım buna hiç de uygun değil.”*

Âlim, önce gence hiçbir şey demedi; sonra eliyle gökyüzündeki güneşe işaret ederek eliyle yüzünü kapamasını istedi. Genç talebe, denileni yaptı ve elleriyle yüzünü örttü. Âlim, daha sonra şöyle dedi:

“Ellerin küçük; ama kocaman güneşin enerjisini, ışığını ve haşmetini örtmeye yetiyor da artıyor. Aynen bunun gibi, hayatında karşılaştığın ufak tefek sorunlar da seni manevî yolculuğunda ilerlemekten alıkoyuyor.

Nasil elin, güneş ışığının sana ulaşmasını engelliyorsa yeterli azmi göstermeyişiñ de içindeki ışığın parlamasını engelliyor. O halde, kendi gayretsizliğin ve çaresizliğin için başkalarını suçlama ve bahaneler arama.”

ALINTERİNİN DEĞERİ

Bir zamanlar, bir genç, herkes gibi evlenmek istiyordu. Bu niyetini ailesine açtığında, babası ona şöyle dedi:

“Elbette oğlum, elbette evlenebilirsin. Bana alinterinle kazandığın bir altını getirdiğinde, seni hemen evlendireceğim.”

Delikanlı, babasının bu sözüne gülümsedi. Ne kadar da kolay bir sınavdı bu böyle! Ertesi gün, istenilen altın lirayı götürüp gururla babasının avucuna koydu. Babası hiçbir şey söylemeden, altını evlerinin yanından akan nehre fırlattı.

Çocuk, altının düştüğü nehre şaşkınlıkla bir iki saniye baktıktan sonra, babasına döndü ve sordu:

“Şimdi evlenebilirim, değil mi babacığım?”

Babası başını iki yana salladı:

“Hayır oğlum! Sana kendi alinterinle ve emeğinle kazandığın bir altın getirmeni söylemiştim. Bu altını sen kazanmamışsın ki.

Genç delikanlı, babasının gerçeği nasıl keşfettiğini anlayamamıştı. Sahiden de, parayı bir arkadaşından ödünç almıştı. Ertesi gün, bu defa annesinden bir altın borç aldı ve parayı babasına götürdü.

Babası altını aldı ve yine nehre fırlattı. Çocuk bir kez daha şaşırmıştı:

“Bunu niye yapıyorsun baba, anlamadım. Ama işte sana bir altın getirdim, artık evlenebilir miyim?”

Babası bu defa da izin vermedi oğluna:

“Bu altını da sen kazanmamışsın!”

Delikanlı, babasının yanından ayrıldıktan sonra, uzun uzun düşündü. Başkasından borç alıp getirdiğinde, babası parayı yine nehre atacaktı ve bu gidişle de evlenemeyecekti. O yüzden, genç adam bir iş bulup çalışmaya ve altını kendi emeğiyle kazanmaya karar verdi.

Günler geçti ve kazandığı bir altını babasına götürdü. Babası her zamanki gibi parayı nehre atmaya hazırlanıyordu ki, oğlu can havliyle babasının kolunu tuttu ve bağırmaya başladı:

“Hayır baba! O altını nehre atamazsın! Onu kazanmak için günlerce çalıştım ve sırtım ağrılar içinde kaldı!”

Babası, yüzünde ışıltılı bir gülümseme ile elini oğlunun omzuna koydu ve “Oğlum, işte şimdi evlenebilirsin” dedi. “Çünkü emeğinin karşılığı olan bu paranın kıymetini artık biliyorsun ve eminim ki onu akıllıca harcayacaksın.”

ŞARABIN ASLI

Nuh (a.s.), bir üzüm ağacı dikmişti. Ağaç yeşermedi. Şeytan, Hazreti Nuh’un huzuruna çıkıp, “Ya

Nuh! Bana müsaade et; bu ağacın dibine yedi şey keseyim, bu ağaç yeşersin” dedi.

Nuh (a.s.) müsaade etti. Şeytan da o ağacın dibine; bir aslan, bir maymun, bir köpek, bir horoz, bir tilki, bir ayı, bir kedi kesip, o üzüm ağacının köküne kanlarını akıttı. Üzüm ağacı anında yeşillenmeye başladı ve yetmiş renkli üzüm verdi. Halbu ki o zamana kadar o ağacın meyvesi sadece bir renkli idi.

Bundan dolayıdır ki, şarap içen kimse;
 aslan gibi cesur,
 tilki gibi kurnaz,
 kaplan gibi öfkeli,
 maymun gibi maskara,
 köpek gibi yırtıcı,
 kedi gibi nankör,
 ayı gibi intikamcı,
 horoz gibi çığırıcı olur, derler.

AĞAÇLARIN KORKUSU

Ormanlar arasında bir gürültü, bir bağırpıp çağırma başladı. Büyük ağaçlar:

– Ne oluyor yahu? Ne bağıırıyorsunuz? diye sorduklarında, küçükler:

– Kenarlardan başlamışlar kesmeye... Adamın biri elinde bir demirle kesip geliyor, derler. Büyük ağaçlar:

– Korkmayın çocuklar, korkmayın... İyi baktınız mı? Bizden bir şey var mı adamın elinde? diye sorduklarında, onlar:

– Var efendim var! Adamın elindeki kesici şeyin (bıta) sapı bizden, diye cevap verirler. O zaman büyük ağaçları bir korku kaplar:

– Şimdi korkun işte... Eğer bizden birisi varsa aralamla işte o zaman korkun... derler yaşlı ağaçlar.

PADİŞAHIN DEVESİ (SÖYLEYİŞ TARZI)

Bir padişahın, canından çok sevdiği bir devesi vardı. Padişah sadece deveye bakmaları için birkaç kişi görevlendirmişti. Padişahın deveye olan sevgisi o kadar fazla idi ki “Kim bana bu devenin öldüğünü söylerse, onun kellesini keserim” diyordu.

Fakat deve de nihayet bir hayvandı... Bir gün, beş gün, kaç sene yaşadıysa; her hayvan gibi o da öldü. Şimdi kim gidip de padişaha “Deveniz öldü!” diyebilecekti?

Bir iki gün sonra içlerinden biri, “Ben bunu gider padişaha söylerim” dedi ve padişahın huzuruna çıkıp saymaya başladı:

“Sultanım! Kıymetli deveniz yattı kalkmıyor, yumdu gözlerini açmıyor, uzattı ayaklarını toplamıyor. Üstelik nalları güneşe karşı geldiğinden çok da güzel parlıyor.”

Adamı sonuna kadar dinleyen padişah, “Desene devam öldü” demiş. Adam:

“Padişahım, onu da siz söylediniz. Ben söyleyecektim ama, işin içinde kelleyi vermek var” demiş.

SESİ SONRADAN ÇIKACAK

Hırsızın biri, bir gece vakti duvarı delmeye çalışırken, ev sahibi uyanır. Adamı görünce, “Kimsin?” der, “Orada ne arıyorsun?”

“Davul çalıyorum.” der hırsız, “ben davulcuyum.”

“Madem davul çalıyorsun, davulun sesi nerede?” der, ev sahibi.

Hırsız cevap verir:

“*Sen merak etme babalık. Davulun sesi sabahleyin duyulacak.*”

BİZ SENİN CEMÂZİYE’L-EVVELİNİ DE BİLİRİZ

Osmanlı devleti döneminde, sarayın arşivde saklı tutulması gereken resmî evraklar, her ay bir çuvala konulur ve üzerine evrakların hangi aya ait olduğu belirtilen tarih yazılırdı. Sarayda görevli hizmet birimlerinden birinin amiri, her zaman memurlarına doğruluk ve dürüstlükten dem vururdu. Bir gün kendi mahiyetindeki memurlardan birinin, âmirine işi düşer ve evine gitmesi gerekir. Memur, âmirinin evine vardığında, kendini, arşiv evraklarının içine konduğu çuvaldan dikilmiş bir pijama ile karşılar. Memur, işini bitirip geri dönerken, arkasını dönen âmirin sırtında “cemâziye’l-evvel” yazmakta olduğunu fark eder. Anlaşılan; her zaman doğruluktan ve dürüstlükten dem vuran âmir, arşiv evraklarının saklandığı çuvalara el koyup kendine

pijama takımı diktirmiş ve “cemâziye’l-evvel” yazan kısmı da sırtına denk gelmiştir.

Ertesi gün yine doğruluk ve dürüstlükten dem vurmaya başlayan âmirine karşı, bir önceki gün evine giden memurunun söyledikleri âmirinin kulaklarında yankılanır:

“Biz senin cemâziye’l-evvelini de biliriz âmirim.”

**TARİHİMİZ VE
TARİH ŞUURUMUZUN
HİKÂYELERİ**

İADE-İ ZİYARET

Fransa'da bulunan bir politikacımıza, "Osmanlıların Viyana önlerinde ne işi vardı?" diye sorduklarında, "Sadece *iâde-i ziyaret efendim*" diye cevap vermiş; "Haçlı seferlerinin *iâde-i ziyareti...*"

SARI ÖKÜZ

Eski zamanların birinde, bir otlakta öküz sürüsü yaşarmış. Yaşarmış yaşamalarına ama, civardaki aslanlar bir türlü rahat bırakmazmış onları. Hemen her gün saldırırlarınışı bu sürüye. Öküz dediğın öyle yabana atılır bir hayvan değıl ki! Bir araya toplandılar mı kolayca defetmesini bilirlermiş o koca aslanları. Gerçi bir iki sıyrık alırlarmış ama.. yine de boyun eğmezlermiş aslanların zorbalığına.

Gün geçtikçe aslanları almış bir kaygı. Ancak tavşan, fare gibi küçük hayvancıklarla beslenir olmuşlar. Git gide güçten düşmüşler. Eee, aslan bu! Hiç fareyle tavşanla doyar mı? “Her halde bize bu otlığı terk etmek düşünüyor” demiş aslanlardan birisi. “Evet” diye tasdik etmiş diğerleri. Nereye gideriz diye düşünürlerken, “Bir dakika!” diye bir ses duymuşlar gerilerden. Herkes dönüp bakmış sesin geldiği tarafa. Sürünün en çelimsiz, ama kurnaz mı kurnaz bir ferdi olan Topal Aslan’mış söze atılan. “Hayır!” demiş, “hiçbir yere gitmiyoruz. Siz bana bırakın, ben hallederim bu işi.” İnanmamış kimse ona ama, “Haydi bir şans verelim, ne çıkar?” diye düşünmüşler. O da almış yanına bir-iki aslan, gitmiş öküzlerin yanına. Beyaz bayrak çekmeyi de unutmamış.

Öküzlerin lideri olan Boz Öküz başta olmak üzere, beş iri kıyım öküz yaklaşmış onlara. Sormuşlar ne istediklerini. Topal Aslan başlamış konuşmaya. Bir yandan da Boz Öküz’ün sivri ve kocaman boynuzlarına bakıp ürperiyormuş. “Saygıdeğer öküz efendiler!” diye başlamış lafa. “Bugün buraya, sizden özür dilemek için geldik. Biliyorum sizleri çok defa incittik. Kim bilir, kaçınızda şu pençemin izi vardır. Ama inanınız, bunların hiçbirini isteyerek yapmadık. Biliniz ki biz aslanlar, barışçı bir topluluğuz. Hele öküzlerle hiçbir alıp veremediğimiz olamaz. Ancak, evet size defalarca saldırdık, ama niye biliyor musunuz? Hep o, sizin aranızdaki Sarı Öküz yüzünden. Onun rengi öyle sizinkiler gibi değil ki. Gözümüzü kamaştırıyor, aklımızı başımızdan alıyor. Onu gördük mü ne kadar barışsever olduğumuzu unutup size saldırıyoruz ve sürünüze zarar veriyoruz. Yoksa bizim sizinle hiçbir alıp veremediğimiz yok. Onun yü-

zünden hepiniz zarar görüyorsunuz. Bir türlü hayatınızdan emin, rahat rahat otlayamıyorsunuz. Belki geceleri bile bizim kükrememiz sizin uykunuzu kaçırıyor. Bunların hepsi Sarı Öküz'ün suçu. Verin onu bize, siz kurtulun, biz de barış içinde yaşayalım” demiş.

Boz Öküz, diğer önde gelenlerle görüşmek üzere geri çekilmiş. Hepsi de sıcak bakmışlar bu teklife. Bir tek yaşlı Benekli Öküz, “Olmaz” demiş, ama kimseye dinletememiş sesini. Zavallı Sarı Öküz kurban edilmiş aslanlara. Hepsi birden saldırmışlar zavallı öküzün üzerine. Bir-ikisini fırlatmış üstünden ama, bitkin düşmüş az sonra. Çırpınmış, böğürmüş, yardım istemiş, yalvarmış; ama yokmuş onu işiten. Diğerleri üzülmüşler üzülmesine, ama elden ne gelir ki? Bütün sürünün selâmeti için bir öküz gerekiymiş.

Gerçekten de günlerce sürüye hiçbir saldıran olmamış. Huzur içinde geçer olmuş günleri. Ama aslan sürüsü bu, ne kadar sabreder ki? Hele öküz ctinin tadını aldıktan sonra.

“Acıktık” demişler Topal Aslan’a, daha birkaç hafta bile geçmemişken. O da yine almış yanına birkaçını, bir defa daha gitmiş Boz Öküz'ün yanına. “Selam” diye girmiş söze. “Gördünüz ya! Biz aslanlar ne denli uysal bir sürüyüz. Doğru kararınız için sizi bir daha kutlamak isterim. Siz de huzur içindesiniz, biz de. Ne mutlu! Yalnız buraya bunları söylemek için gelmedim. Büyük bir problemimiz var.” “Nedir?” demiş Boz Öküz merakla. “Şu sizin Uzun Kuyruk” demiş Topal Aslan. “Öyle uzun bir kuyruğu var ki nereden baksak görünüyor. O kuyruğunu salladıkça bizim de aklımız başımız-

dan gidiyor, gözümüz dönüyor; sürüye saldırmamak için kendimizi zor tutuyoruz. Hâlbuki siz öyle mi ya? Hepiniz normal kuyruklusunuz. Bir onun suçu yüzünden korkarım hepiniz zarar göreceksiniz. Gelin verin onu bize, bu mevzuyu burada kapatalım. Eskisi gibi barış ve sevgi içinde iki taraf da hayatını sürdürsün.”

Boz Öküz yine istişare yapmış sürünün ulularıyla. Yine sadece Benekli Öküz olmuş karşı çıkan. Hepsisi de “Verelim gitsin” demişler. İstişâre daha da kısa sürmüş bu defa. Dışlamışlar Uzun Kuyruk’u sürüden. Saatler sürmüş zavallının çırpınışları ama, sonunda o da yenik düşmüş aslanlara. Tekrar tekrar yinelenmiş bu olanlar. Her geçen gün daha da semirmiş aslanlar. Alabildiğince güçlenmişler. Öküzlerse her geçen gün daha da zayıflamışlar, seyredikçe seyrelmişler. Aslanlar küstahlaştıkça küstahlaşıyorlarmış. Artık bir sebep bile söyleme gereği duymuyorlarmış. Verin bize şu öküzü, yoksa karışmayız diyorlarmış sadece. Zavallı öküzlerin hayır diyebilecek güçleri kalmamış. Hepsi birer birer can veriyorlarmış aslanların pençesinde. Boz Öküz de aralarında olmak üzere birkaçı kalmış en sona. “Ne oldu bize? Ne zaman kaybettik bu harbi aslanlara karşı? Oysa ne kadar da güçlüydük?” diye sormuş biri Boz Öküz’e. “Biz” demiş Boz Öküz, gözleri nemli ve sesi pişmanlıkla titreyerek; “Sarı Öküz’ü verdiğimiz gün kaybettik bu harbi...”

BİR KERE KÜKRE

Anne koyun, annesi âvcılar tarafından avlanmış bir aslan yavrusunu kendi kuzusuyla birlikte emzirme-

ye başlar. Kuzu ile birlikte süt emen aslan, büyümeye başlar; ancak kuzudan farklı olarak biraz daha hızlı büyümektedir. Koyun sütüyle birlikte koyunluk karakterinin kendisine geçmesinden dolayı mı bilinmez, aslan büyüdükçe aslanlık değil de koyunluk karakterine bürünmeye başlar. Yalnız kendisine süt emziren ana, devamlı bir şekilde kendisinin kuzu değil bir aslan yavrusu olduğunu; bu nedenle aslan gibi davranması, aslanlar gibi kükremesi gerektiğini ve ormanda yaşayan tüm hayvanlara gözdağı vermesi gerektiğini anlatır. Her seferinde aslan, anne koyuna, “Ben aslan değil, koyunum” diyerek karşılık verir. Anne koyun, “Ne olur, bir kere bari kükre! Bak, göreceksin herkes senin aslan olduğunu anlayacak” der. Aslan anne, koyunun hatırını kırmaz ve şöyle bir, aslan gibi kükrer. Aslan kükrer kükremez, ormandaki bütün hayvanlar hizaya geçerler ve korkusundan ne yapacaklarını şaşırırlar.

Aslan ne olup bittiğine bir anlam veremez ve aslan annesine dönerek, “Gerçekten ben aslan mışım ya!” der.

PADIŞAHIN İŞİ NE?

Sultan Murad Han, o gün bir hoştur. Telâşeli görünür. Sanki bir şeyler söylemek ister, sonra vazgeçer. Neşeli deseniz değil, üzüntülü deseniz hiç değil.

Vezir-i azam Siyavuş Paşa sorar:

– Hayrola Hünkârım, canınızı sıkan bir şey mi var?

– Gece garip bir rüya gördüm.

– Hayırdır inşallah?..

– Hayır mı şer mi öğreneceğiz?

– Nasıl yani?

– Hazırlan, dışarı çıkıyoruz.

Ve iki molla kılığında çıkarlar yola. Görünen o ki, padişah hâlâ gördüğü rüyanın tesirindedir ve gideceği yeri iyi bilir. Seri, kararlı adımlarla Beyazıt'a çıkar; döner Vefa'ya; Zeyrek'ten aşağılara sallanır. Unkapanı civarında soluklanır. Etrafına daha bir dikkatle bakınır. İşte tam o sırada yerde yatan bir ceset gözlerine batar, sorarlar:

– Kimdir bu?

Ahali:

– Aman hocam hiç bulaşma, derler. Ayyaşın biri işte!..

– Nerden biliyorsunuz?

– Müsaade et de bilelim yani. Kırk yıllık komşumuz...

Bir başkası tafsîlâta girer:

– Biliyor musunuz? der. Aslında iyi sanatkârdır. Azaplar Çarşısı'nda çalışır. Nalının hasını yapar... Ancak kazandıklarını içkiye, fuhşa harcar. Hem şişe şişe şarap taşır evine, hem de nerede namli mimli kadın varsa takar peşine...

Hele yaşlının biri çok öfkeli:

– İsterseniz komşulara sorun, der. Sorun bakalım onu bir cemaatte gören olmuş mu?..

Hâsılı, mahalleli döner ardını gider. Bizim tebdîli kıyafet padişah ve vezir kalırlar mı ortada!.. Tam vezir de toparlanıyordur ki, padişah keser yolunu:

– Nereye?

– Bilmem, bu adamdan uzak durmayı yeğlersiniz sanırım.

– Millet bu, çeker gider. Kimseye bir şey diyemem...

– Ama biz gidemeyiz, şöyle veya böyle tebaamızdır. Defini tamamlamak gerek.

– İyi ya, saraydan birkaç hoca yollar, kurtuluruz vebalden.

– Olmaz, rüyadaki hikmeti çözemedik daha.

– Peki ne yapmamı emir buyurursunuz?

– Mollalığa devam... Naaşı kaldırmalıyız en azından.

– Aman efendim, nasıl kaldırırız?

– Bashayağı kaldırırız işte.

– Yapmayın, etmeyin sultanım, bunun yıkanması, paklanması var. Tekfini, telkini...

– Merak etme, ben beceririm. Ama önce bir gasilhâne bulmalıyız.

– Şurada bir mahalle mescidi var ama...

– Olmaz; vefat eden ~~sen olsaydın~~, nereden kalkmak isterdin?

– Ne bileyim; Ayasofya'dan, Süleymaniye'den, en azından Fatih Camii'nden...

– Ayasofya ile Süleymaniye’de devlet erkânı çoktur. Tanınmak istemem. Ama Fatih Camii’ni iyi dedin. Hadi yüklenelim...

Ve gelirler camiye. Vezir sağa sola koşturur, kefen tabut bulur. Padişah bakır kazanları vurur ocağa... Usûlü erkânınca bir güzel yıkarlar ki naaş; ayan beyan güzelleşir sanki. Bir nurdur, aydınlanır alnında. Yüzü sâkîlere benzemez. Hem manalı bir tebessüm okunur dudaklarında. Padişahın kanı ısınmıştır bu adama, vezirin de keza... Meçhul nalıncıyı kefenler, tabutlar, musalla taşına yatırır. Ama namaz vaktine bir hayli vardır daha... Bir ara vezir, sıkıntılı sıkıntılı yaklaşır.

– Sultanım! der. Yanlış yapıyoruz galiba...

– Nasıl yani?..

– Heyecana kapıldık, sorup soruşturmadan buraya getirdik cenazeyi. Kim bilir belki hanımı vardır, belki yetimleri?..

– Doğru, öyle ya, neyse... Sen başını bekle, ben mahalleyi dolanıp geleyim.

Vezir, cüzüne, tesbihine döner; padişah garip mace-ranın başladığı noktaya koşar. Nitekim sorar soruşturur. Nalıncının evini bulur. Kapıyı yaşlı bir kadın açar. Hadiseyi metanetle dinler. Sanki bu vefatı bekler gibidir.

– Hakkını helâl et evladım, der. Belli ki çok yorulmuşsun.

Sonra eşiğe çöker, ellerini yumruk yapar, şakaklarına dayar... Ağlar mı? Hayır! Ama gözleri kısılır, hatıralara dalar belki. Neden sonra silkinip çıkar hayal dünyasından...

– Biliyor musun oğlum? diye dertli dertli söylenir... Bizim efendi bir âlemde, vesselam... Akşamlara kadar nalın yapar... Ama birinin elinde şarap şişesi görmesin; elindekini avucundakini verir satın alırdı. Sonra getirip dökerdi helaya!..

– Niye?

– Ümmet-i Muhammed içmesin diye...

– Hayret!...

– Sonra, malum kadınların ücretlerini öder, eve getirirdi. Ben sizin zamanınızı satın aldım mı? Aldım, derdi. Öyleyse şimdi dinlemeniz gerek... O çeker gider, ben menkıbeler anlatırdım onlara... Mızraklı İlmihal, Huccet-i İslâm okurdum...

– Bak sen! Millet ne sanıyor hâlbuki...

– Milletin ne sandığı umrunda değildi. Hoş, o hep uzak mescidlere giderdi. Öyle bir imamın arkasında durmalı ki, derdi; tekbir alırken Kâbe'yi görmeli...

– Öyle imam kaç tane kaldı şimdi?

– İşte bu yüzden Nişancı'ya, Sofular'a uzanırdı ya... Hatta bir gün; “Bakasın efendi!” dedim. “Sen böyle böyle yapıyorsun, ama komşular kötü belleyecek. İnan cenazen kalacak ortada...”

– Doğru, öyle ya?..

– Kimseye zahmetim olmasın deyip, mezarını kendi kazdı bahçeye. Ama ben üsteledim. “İş mezarla bitiyor mu?” dedim. “Seni kim yikasın, kim kaldırsın?”

– Peki o ne dedi?

– Önce uzun uzun güldü; sonra, “Allah büyüktür **hatun**”, dedi. “Hem padişahın işi ne?”

(Bu zat, *Unkapanı*'nda medfun, Nalinci Muhammed Mimi Dede'dir.)

BİZİM DİNİMİZDE DOMUZ ETİ YEMEK HARAMDIR

Şeyh Şâmil, imam olduktan sonra, 1834'ten 1859'a kadar, her yönüyle üstün Rus ordusuna karşı Kafkasya'da mücâdele vermiş büyük bir kahramandır. Rusların 10 bin kişilik ordularına karşılık Şeyh Şâmil, 3 bin kişiyle karşı koyuyor ve aylar süren kanlı savaşlar yapıyordu. Ruslar geçtikleri yerlerde ormanları yakıp yıkıyor, bir tek canlı bırakmıyorlardı. Şeyh Şâmil ve askerleri, 6 Eylül 1859'da Gunip'te, Rusların 70 bin kişilik askerine karşı birkaç bin askeriyle kahramanca savaşmış ve birkaç yüz kişi kalıncaya kadar direndikten sonra teslim olmuşlardır.

İmam Şâmil, aile efrâdı ve 40 kadar mücâdele arkadaşı Petersburg'a Çar'ın sarayına götürülür. Rus Çarı II. Aleksandır tarafından, sarayın kapısında hayrete düşülecek derecede nazik karşılanır. Çar, babası I. Nikola'ya ve ihtişamlı ordularına tam yirmi beş yıl Kafkasya'yı zindan eden, zamanının bu en büyük kahramanını karşısında görür görmez, yüzünden ve sakalından hayranlıkla öpmekten kendini alıkoyamaz.

Şeyh Şâmil'e, Çar'ın sarayında bir gün ziyafet verilir. Aylardır, belki de yıllardır midesine doğru dürüst yemek girmeyen Şeyh Şâmil ve yanındakilerin iştahla yediği yemeği seyreden Çar, bir ara Şeyh Şâmil'e,

“Bu gidişle beni de yiyeceksiniz deyince”; Şeyh Şamil, “Endişe etmeyin, bizim dinimizde domuz eti yemek haramdır.” der.

İFTİHAR

Şeyh Şâmil, çarlık idaresi tarafından yakalanıp esir edildiğinde, Çar II. Aleksandır, “Sizin gibi büyük bir insanı misafir etmekle iftihar ederim” deyince, Şeyh Şâmil’in cevabı şu olmuş:

“Siz benim misafirim olsaydınız, ben *daha* çok iftihar ederdim.”

HÜRMETİN BÖYLESİ

Muhammed isminde çok sevdiği bir hizmetçisi bulunan “putkıran” lâkaplı Hindistan fatihi Gazneli Sultan Mahmud, bu hizmetçisini devamlı ismiyle hitâb ederek çağırırdı.

Gazneli Mahmud, bu hizmetçisini, günün birinde kendi ismiyle değil de, babasının ismiyle çağırır. Kalbi kırılan hizmetçinin, böyle davranmasının sebebini sorması üzerine, Peygamberimizin (s.a.v) delicesine âşığı olan Gazneli Mahmud, “Evladım! Her gün sana isminle hitâb ediyordum. Zira abdestli bulunuyordum. Şu anda ise abdestim yok. Bu nedenle ismini abdestsiz söylemekten hayâ ediyorum. Onun için seni babanın ismiyle çağırdım.” diye cevap verir.

MEZARDAKİLER DE NÜFUSUMUZA DÂHİLDİR

Cumhuriyet'in ilk yıllarında, Yahya Kemal'in Madrid büyükelçisi olduğu bir dönemde, kendisine Türkiye'nin nüfusu sorulduğunda Üstat, tereddütsüz "80 milyon" der. "Ne diyorsun ekselans? Biz 10-15 milyon biliyorduk" dediklerinde, şair yine tereddütsüz cevap verir:

"Biz ölülerimizle birlikte yaşıyoruz, mezardakiler de nüfusumuza dâhildir."

ÇOCUĞUNU SATILIĞA ÇIKARAN ANA

Hint Müslümanlarının yaptıkları fedakârlıkların haddi hesabı yoktur. İngiliz idaresinin kayıtlarına geçen bir hadiseye göre, Peşaver şehrinde, hilâfet merkezi Osmanlı'nın bekası için yardım toplanırken, en fakir insanlar bile bir şeyler verebilmek için çırpınmaktadırlar. Fakat onların içinde, verebilecek hiç ama hiçbir şeyi olmayanlar da vardır. İşte böyle durumdaki bir kadın, orada semâ sakinlerini dahi gıpta ettirecek bir iş yapar. Bu fazilet yüklü kadın, analık duygularını dahi bir tarafa atarak, bir şeyler verememe çaresizliğinin verdiği ıstırapla, kucagındaki mini mini yavrusunu meydanda toplanan halka göstererek, onu satılığa çıkardığını ve karşılığında alacağı parayı Osmanlılara yardım için vereceğini ilan etmektedir.

Neticede, bu ihlâslı gayretler semeresini vermekte gecikmez ve Hindistan'da toplanan yardım miktarı, Osmanlılar için Mayıs 1913'e kadar bütün dünyada toplanan yardım miktarının yarısından fazlasını teşkil eder.

ÇANAKKALE'DE EZAN SESLERİ

Mehmed Akif'in, "Allah'ım! Bana, bu aciz kuluna, bu destanı yazma imkânı bahşet... Bu ulvî vazifeyi bana nasib et; sonra canımı al" diye gözyaşları içinde yakarışlarla kaleme aldığı meşhur Çanakkale Destanı'nda:

Çehreler başka, lisanlar, deriler rengârenk;

Sade bir hâdise var ortada: Vahşetler denk.

Kimi Hindu, kimi yamyam, kimi bilmem ne bela...

dediği o Hinduların içinde, pek çok kandırılmış din kardeşimiz de vardır. İşte o Çanakkale Harbi'nin dehşetli günlerinin birinde, Tayyar Paşa, ordunun içinde sesi güzel ne kadar asker varsa sabah namazından önce hep birden ezan okumaları emrini verir.

Emri alan yüzlerce asker, şafak kıvıllığı ile birlikte, dâvûdî sadâlarıyla o lâhûtî nağmeleri Çanakkale'nin kanla karışık soğuk sularına kadar dinletirler. Çok geçmeden düşman mevzilerinden kâğıda sarılı taşla bir mesaj gelir. Açıp bakarlar; Farsça yazılmış bir not: "Bizler Hindistanlı Müslüman askerleriz. İngilizler bize, Almanlara karşı Osmanlı'nın yanında savaşacağımızı söylediler. Biraz önce ezan sesi duyduk, siz kimsiniz?"

Mehmetçiğin kanı donar. Tarih, kandırılmışlığın böylesine pek az şahit olmuştur. Hemen cevap verilir: “Burası Osmanlı payitahtının kapısı... Bizler de âsâkîr-i Osmânîyiz.”

I. Cihan Savaşı boyunca, Osmanlı’ya karşı savaşan Hintli askerlerin zâyîâtı seksen beş bin kadardır ve bu rakam, bütün cephelerdeki Hintli zâyiatının % 70’ini teşkil etmektedir.

İKİ HÛRÎ

Çanakkale Harbi’nde saf ve temiz bir eri, emir eri olarak ayırırlar. Fakat bu Mehmetçiğin gönlü, emir eri olmaya razı değildir. Fakat bir şey de söyleyemez. Ne yapsın? Askerlikte itaat şart! Bir gün, kumandanın huzuruna çıkar:

“Kumandanım, ben köyde imamdan dinledim. Harpte şehid olanlara Allah huri kızı verirmiş. Müsaade ediniz, düşmanla göğüs göğüse çarpışayım. Şehid olayım. Bir hûrî kızı da ben alayım” diye rica eder.

Kumandan, bu söze güler: “Haydi işine bak!” der, başından savar. Birkaç gün sonra, yine aynı sözleri söyleyip, cephede düşman ile çarpışmasına müsaade ister. Kumandan, Mehmed’e acır. Zira giden geri gelmiyor. “Oğlum işin yok mu senin?” der.

Mehmedcik, “Efendim, bana köyde kız vermiyorlar, fakirim diye hor görüyorlar. Ne olur şurada bir hûrî kızı ile evleneyim” der ve kumandanına defalarca

yalvarır. Kumandanın iyice canı sıkılmıştır. “Haydi git de hûrî kızı al bakalım” der. Neferi ön safa gönderir. Bir hücum esnasında nefer, alına yediği bir kurşunla şehid olur.

İki taraf arasında, yaralıları ve ölüleri kaldırmak için yapılan bir duraklamada, kumandan cesetler arasında şehid olan neferini, yani kendi emir erini görür. Üzülür canı da sıkılır. “Bu kadar ısrar etmesi buna mı idi?” diyerek neferin cesedine karşı sinirli bir halde, “Şimdi aldın mı hûrîyi?” diye söylendiğinde; yerde yatan şehid emir eri, elini kaldırıp iki parmağını gösterir. İki hûrîye sahip olduğunu işaret etmek isteyen bu el, hemen yere düşer. Kumandan yaptığına pişman olup, şehidin üzerine kapanıp gözyaşları döker. Sonradan kendisi de şehid olur.

YENİÇERİ KIYAFETLERİ

19. yüzyılda Almanya’nın Mülhaim şehrindeki Ren Nehri’nin bir yakasında Almanlar, öbür yakasında Fransızlar oturuyordu.

Fransızlar, her sene nehrin Almanlar’daki kısmına geçip mahsulün tümünü toplayıp götürüyorlardı. O sıralar, birliğini temin edemeyen güçsüz Almanlar ise, buna fazla ses çıkaramıyorlardı. Bir şey olunca çareyi, durumu Osmanlı sultanına yazıp, imdat istemekte buluyorlardı. İşte Fransızların bu tutumunu da Osmanlılara bildiren bir mektup yazmaya karar vermişlerdi. Mektupta şöyle denmektedir:

“Fransızlar her sene bize zulmediyor, mahsulümüzü elimizden alıyorlar. Siz ki, dünyaya adını veren imparatorluğun sultanı, İslâmiyet’in de halifesisiniz. Bizi şu zulümden kurtarın. Asker gönderin. Mahsulümüzü bu sene olsun toplama imkânı sağlayın.”

Çöküş faslına girildiği bir zamana denk gelen yardım isteğini inceleyen padişah, asker göndermeyi gerekli görmez; yalnızca asker elbisesi göndermeyi kâfi bulur ve cevabî bir mektupla içi beyaz elbise dolu üç çuval yollar. Şaşkına dönen Almanlar, çuvalı alıp mektubu okurlar:

“Fransızlar korkak âdemlerdir. Onlara yeniçeri göndermemize gerek yoktur. Yeniçeri elbiselerini görmeleri kâfidir. Çuval içindeki Osmanlı askeri elbiselerini adamlarınıza giydirin. Mahsul zamanı, nehrin yakın yerlerinde dolaştırın. Karşıdan gören Fransızlar için bu kâfidir.”

Bağ bahçe sahipleri hemen Osmanlı askerinin kıyafetini kapışırlar. Hasat vakti Mülhaim’lilerden büyük bir grup yeniçeri kıyafetinde, nehir kıyısında dolaşmaya başlar.

Ertesi gün gelen haber, Almanların sevinç çılgınlıklarına sebep olur: Osmanlılardan imdat geldiğini düşünen Fransızlar, korkudan köylerini de terk ederek iç kesimlere doğru kaçmışlardır.

Bu olay, Mülhaim’lilerin gönüllerinde taht kurmuştur. Giydikleri yeniçeri kıyafetlerini de Mülhaim’e bağlı Karlsruhe Müzesi’ne koyup ziyarete açarlar. Şehrin en yüksek binasına da Osmanlı bayrağı asarlar. Ayrıca, halen olayın yıl dönümünde karnaval düzenleyip hadiseyi karnaval olarak kutlarlar.

Bu olay, Osmanlı'nın sadece bir yeniçeri kıyafetiyle Almanları, Fransızların elinden ve talandan kurtardığını gösteren maziden elmas bir tablo olarak kalmıştır.

ABD'NİN OSMANLI'YLA İMZALADIĞI KENDİ DİLİNDEN OLMAYAN İLK VE TEK ANTLAŞMA

Yıl 1783. Avrupa standartlarına göre mütevazı da olsa, yeni bir denizci devlet olan ABD, denizlerde tek başına bayrak dalgalandırmaya başladı. Daha 25 Temmuz 1785'te Atlantik'te Cadiz açıklarında bu yeni bayrağı taşıyan ilk gemi, Osmanlı gemileri tarafından ele geçirildi. Bu gemi, Boston limanına bağlı Kaptan Isaac Stevens'in idaresindeki "Maria" isimli bir gemi idi. Arkasından Philadelphia limanına bağlı kaptan O'Brien'in "Dauphin" isimli gemisi de aynı akıbete uğradı. 1793 Ekim ve Kasım aylarında, 11 ABD gemisi daha Osmanlıların eline geçti.

Kongre, 27 Mart 1794 yılında Osmanlı denizcilerine karşı koyacak güçte savaş gemilerinin inşa edilmesi veya satın alınması için Başkan George Washington'a, 700.000 altına yakın harcama yetkisi verdi. Osmanlıların oluşturduğu deniz tehdidi sayesinde ABD donanmasının temelleri atılıyordu. 5 Eylül 1795'te ABD, bu tehdide karşı Osmanlı Devleti ile bir anlaşma yapmayı kabul etti. Bu anlaşmaya göre ABD, Ceza-yir'deki esirlerin iadesi için 2.270.000 Meksika doları ödemiştir. Ayrıca Atlantik'te ve Akdeniz'de ABD san-

cağı taşıyan hiçbir gemiye dokunulmaması karşılığında 642.000 altın ve yılda 12.000 Osmanlı altını ödeyecekti. Dili Türkçe olan ve 22 maddeden oluşan anlaşmaya G. Washington ve Cezayir Beylerbeyi Dayı Hasan Paşa imza koydular. Böylece ABD yıllık vergiye bağlanmış oldu. Bu, ABD'nin iki asrı aşkın tarihinde yabancı bir dille imzalanan tek anlaşma olduğu gibi, yabancı bir devlete vergi ödemeyi kabul eden tek Amerikan belgesidir.

İşte ABD tarihinde kendi dilinde olmayan tek uluslar arası anlaşma Türkçe olup yine ABD tarihinde kendisine vergi vermeyi kabul ettiği tek ülke Osmanlı Devleti'dir.

ABD Başkanı G. Washington, Osmanlı Devleti tarafından muhatab alınmamış ve anlaşma Cezayir Beylerbeyi tarafından imzalanmıştır...

DİN İÇİN

Le Monde muhabiri, 1922'de Türkiye'ye gelir. Memleketin Kurtuluş Savaşı yıllarıdır. Anadolu aç sefil ve perişandır. Analar dul, çocuklar öksüz kalmıştır. Muhabir, ülkeyi gezip görecektir ve gazetesinde haber yapacaktır. İstanbul'dan trenle Eskişehir'e gelen muhabir, istasyonda çuvalın dibini delip başlarını, yanlarını delip kollarını çıkarmış, ayakları çıplak üç tane çocukla karşılaşır. Yaşları 7, 8 ve 9 olan üç çuval içinde üç çocuk!..

Yanlarına yaklaşır ve birine sorar:

İvli! İvli! haban nerede!

- Babam Çanakkale’de öldü, der.
- Niye öldü?
- Din için.
- Nereden biliyorsun?
- Hoca efendi söyledi.

Muhabir bir diğerine döner ve ona da aynı soruyu yöneltir. “Ya senin baban” deyince, “Benim babam Yemen’de öldü. Vatan için” der.

Üçüncü çocuk da buna benzer cevapları vermiştir.

- Peki size kim bakıyor?
- Burada bir ebe annemiz var, o bakıyor derler.

Derken yaşlı bir kadın, istasyonun yakınlarındaki kulübesinden çıkarak çocuklara doğru seslenmeye başlar:

– *Gazanfer!... Muzaffer!... Mücahid!... Çorba yaptım, gelin için...*

Le Monde muhabiri Avrupa’ya döner, gazetesine şöyle bir başlık atar;

*Elde yok, avuçta yok,
çuval içindeler,
aç ve sefiller,
ama isimleri,
Gazanfer,
Muzaffer
ve Mücahid...
bu millet yenilmez” der.*

PYTHAGORAS'IN ALTIN MISRALARI (EZ-ZEHEBİYYÂT)

Sana ilk önce tavsiye edeceğim şey, Allah'a ve kendilerine ölüm sirâyet etmeyen velîlerine saygı gösterip, kanunun gerektirdiği şekilde onlara hürmet etmen ve yeminini yerine getirmendir.

Sonra, yeryüzünde ömür sürenlere saygı göstermeni tavsiye ederim. Onlara kanunun gerektirdiği şekilde saygı gösteresin. Ve sana, geçmişlerine ve akrabalarına saygı göstermeni tavsiye ederim.

Sonra, Tanrı'nın yollarına yardımcı olan kişiler için de bu hususa riayet etmeni tavsiye ederim.

Sonra, yüce kahramanları ve toprak altına girmiş ruhları tebcîl et. Bunu, kanunların öngördüğü biçimde yerine getireceksin. Aynı şekilde, anne babanı ve sana kan bağı ile en yakın olanları da tebcîl et.

Sonra, diğer insanlardan en faziletli olanı, faziletinden dolayı dost edinmeni ve onlara faydaya vesile olan söz ve hareketlerinde yumuşak davranmanı tavsiye ederim.

Basit bir hata için, bir dosta kin beslemeye kalkma.

Yukarıdaki kurallara kendini iyice alıştırdıktan sonra, şu sayacağım şeylere de kendini alıştırmaman gerekir. Önce karnına, sonra şehvetine (cinsel arzularına), uykuna, ihtiraslarına ve öfkene hâkim olmaya alış.

Yalnız da olsan, başka birisiyle de olsan, utanılacak hiçbir hareket yapma.

Her şeyin üstünde, öncelikle kendine saygı göstermeyi bil.

Kendinden utanman, başkasından utanmaktan daha fazla olsun.

Sonra, kendini söz ve davranışlarında ölçülü olmaya alıştırmayı gerekir.

Asla düşüncesiz hareket etmeyi adet edinme.

Bil ki ölüm, doğuştan bir kaderdir ve kendini buna da alıştırmalısın.

Serveti kazanmak kadar, onu kaybetmeye de kendini alıştırmalısın.

Değişik sebeplerden dolayı, insanların uğradığı eziyet verici belalardan senin başına gelenlere kızmadan katlanmaya ve sabretmeye kendini alıştırmalısın.

İyi bilmen gerekir ki, insanlardan iyilerin başına gelen belâ ve musibetler pek öyle çok değildir.

İnsanlardan iyi ve kötü yönde sözler işitirsen, bundan dolayı onlara kızma ve onların bu sözlerini dinlemekten kaçınma.

Şayet bir yalan söz işitirsen, ona da sabret.

Şartlar ne olursa olsun, senin riayet etmen gereken şu hususu asla göz ardı etme. Hiç kimse ne sözleriyle ne de fiilleriyle seni tabiatına aykırı (güzel olmayan) bir iş veya söze sevk etmesin.

Ve yine şunu iyi bil ki. Yaptıklarından ayıplanmanın ve zarar görmemen için yapmadan önce düşünceni iyi kullan.

Senin için cahillik sayılacak veya sana zararı dokunacak şeyi yapmaktan veya söylemekten kaçın.

Sebebini bilmediğin hiçbir hareketi yapma ve bilmediğini de öğren. Bu senin için yaşama sevincinin kurallarından biridir.

Bedeninin sağlığını ihmal etme; yemende, içmende, cinsî arzularının tatmininde ölçülü ol. Ölçülü olmak derken sana zarar vermeyecek şeyleri kastediyorum.

Tedbirinin sağlam olmasına dikkat et.

Aleyhinde kıskançlığı cezbedecek şeyleri yapmaktan kaçın.

Elindeki varlığının kıymetini bilmeden saçıp savuranlar gibi olma.

Cimri de olma ki sevilmezsın. Bütün işlerde en iyi olan orta yoldur.

Gündüz yapmış olduğun bütün iş ve davranışlarını gözden geçirmeden sakın gözlerini uykuya daldırma.

Şu üçünü birleştir. Nerede yanıldım? Ne yaptım? Hangisinde kusurum oldu? Hatalarını kendi yüzüne vur ve kendini sorguya çek.

Ne zaman hoş karşılanmayan kötü bir şey yaparsan bu seni korkutsun. Ne zaman hoş karşılanacak iyi bir şey yaparsan bu da seni sevindirsin. Çünkü bu seni ilâhî hikmetin yoluna sevk eder.

Ne zaman herhangi bir işe tevessül edecek olursan onda başarılı olman için önce Rabbine yalvararak başla.

Eğer sen bu tavsiyelere bağlı kalırsan, Allah'ın ve evliyâsının tedbiri ile teker teker kimisi yok olan, kimisi sabit olan biz insan toplulukları hakkında cereyan eden işin özüne vâkıf olursun.³

3. Pythagoras'a ait *ez-Zehbiyyât* (Altın Mısralar) isimli risâleyi, Bekir Karlığa'nın "İslam Kaynakları ve Filozofları Işığında Pythagoras ve Presokratik Filozoflar" (Basılmamış Doktora Tezi, İÜEF. İstanbul 1979, (98107)) adlı çalışmasından sadeleştirerek ve kısaltarak buraya aldık. Klasik İslâm kaynaklarında Pythagoras'a ait olduğu belirtilen bu risaleden, pek çok kişi söz etmektedir. Bunlardan bazıları şunlardır. Huneyn b. İshâk/*Nevâdiru'l-Felsefe*, İbn Nedim/*el-Fihrist*, Sicistânî/*Muntehâb Sivân el-Hikme*, İbn Miskeveyh/*el-Hikmetu'l-İlâlide*.

DEMOKRİTOS'TAN SEÇMELER (M.Ö. 460-370)

hekimlik bedenin kötülüklerini, bilgelik ruhun kötülüklerini iyileştirir.

Doğa ve eğitim birbirine yakındır. Çünkü eğitim insanı dönüştürür, bu dönüşümle insanda ikinci bir doğa yaratır.

Sözlerime kulak verseler, sözlerimi anlasalar, çok zaman şerefli insanlar olarak davranacaklar ve böylece birçok kötü eylemden uzak durmuş olacaklar.

Ruhun iyiliklerini aramak, kutsal iyilikleri aramaktır; bedenin iyilikleriyle yetinmek, insanî iyiliklerle yetinmektir.

Ödev insanı adaletsiz olmaktan engeller; en azından, kendi adaletsizliğine sahip çıkmaktan engeller.

İyi insan olmalı ya da iyi insanlara benzemeye çalışmalıyız.

İnsanı mutlu kılan, ne bedensel güçlükler, ne zenginliklerdir; insanı mutlu kılan, dürüstlük ve sakınlıktır.

Yanlışlardan sakın; korkuyla değil, ödev duygusuyla.

Utanılası eylemlerinden pişmanlık duymak, yaşamını kurtarmaktır.

Adaletsizlik eden kişi, adaletsizliğe uğrayan kişiden daha mutsuzdur.

İnceliksiz davranışa dinginlikle katlanabilmek gönül yüceliğidir.

Yasaya, yetkeye, daha yaşlıya öncelik vermek, görev duygusuna sahip olmaktır.

Sizin için değersiz olan birinin sizi yönetmesi sıkıcıdır.

İnandırma yolunda söz altından daha ağırdır.

Akıllı olduğuna inanmış birini, akıllı kılmaya çalışmak boşa vakit harcamaktır.

Birçok insan akıllılığın ne olduğunu bilmediği halde, akıllıca bir yaşam sürdürür.

Konuşmaya değil, eylemde bulunmaya ve erdemli davranmaya harcamalıyız tüm çabamızı.

Hayvanın iyisi, beden yeteneğiyle; insanın iyisi, kişilik yüceliğiyle kendini belli eder.

Doğru düşünenlerin umutları, gerçekleşebilir **umutlardır**; kafasızların umutları, gerçekleşmez **umutlardır**.

İnsan bilgiye ve erdeme, ancak onları iyice inceledikten sonra ulaşabilir.

İnsan başkasının yanlışlarıyla alay edeceğine, kendi yanlışlarıyla alay etmelidir.

Çok dengeli bir kişilik yapısına sahip olmak, aynı zamanda düzgün bir yaşam sürdürmek demektir.

Adaletsizlik etmemek iyidir, ama yetmez; adaletsizlik etmeyi istememek de gerekir.

İyi eylemleri övmek güzeldir; çünkü kirli çarşafları ortaya dökmek, dolapçının ve yalancının işidir.

Çok düşünmek ve az bilmek, işte budur yapılması gereken.

Yapmadan önce düşünmek, yaptıktan sonra yanmaktan iyidir.

Her kişiye güvenme, yalnız denediğin kişiye güven.

Her kişiye güvenmek basitliktir, yalnız denediğin kişiye güvenmek de erdem.

Tutup tutmayacağımız insan, yalnız eylemleriyle değil, aynı zamanda eğilimleriyle kendini belli eder.

İyi ve doğru, bütün insanlar için benzer şeylerdir; hoş insana göre değişir.

Aşırı arzulamak çocuk gibi davranmaktır; büyük adam gibi davranmak değildir.

Vakitsiz arzular, tiksintiye yol açar.

Bir şeyi çok arzulamak, başka şeyler karşısında ruhunu köreltmektir.

Arzu, aşırılığa düşmeden güzele yönelirse doğrudur.

Herhangi bir yararlılığı içermeyen her zevkten kaçın.

Akıldan yoksun insanlar için, yönetilmek yönetmekten iyidir.

Ahmakları söz değil, mutsuzluk adam eder.

Zekâya dayanmayan ün ve zenginlikler, ünlerin ve zenginliklerin en sakatıdır.

Dünyalık edinmek yararsız değildir; ama dünyalığı adaletsizce elde etmek, kötünün de kötüsüdür.

Kötülere öykünmek de, iyilere öykünmemek de kötüdür; iyilere öykünmek istememek, en kötüsü.

Başkasının işi için başını derde sokmak ve kendi işini askıda bırakmak yanlışır.

Aldatıcılar ve ikiyüzlüler her şeyi sözde yaparlar, eylemde hiçbir şey yapmazlar.

İyiği bilmemek, bize yanlışlar yaptırır.

Utanılası bir biçimde eylemde bulunan kişi, önce kendinden utanmalıdır.

Aralıksız tersleşmek ve gevezelik etmek, gerekeni öğrenmeye doğal olarak yeteneksiz olduğunu göstermektedir.

Hiçbir şey dinlemek istemeden, boyuna konuşmak bir çeşit oburluktur.

Kıskanç kişi, düşmanına haksızlık eder gibi haksızlık eder kendine.

Düşmanımız bizi adaletsizlik karşısında bırakan değil, bile bile adaletsizlik eden kişidir.

Yakınlar arasındaki düşmanlık, yabancılar arasındaki düşmanlıktan daha korkunçtur.

İnsanlar karşısında kuşkulu olma; sakınık ve kesin ol.

İyilik ederken, iyilik ettiğin kişinin kalles olmamasına ve iyiliğini nankörlükle ödememesine dikkat et.

Tam sırasında yaptığıın küçük yardımlar, yardımı alan kişilerin gözünde en değerli yardımlardır.

İyilikçi insan, iyiliğinin karşılığını bekleyen insan değil, kendiliğinden iyilik yapan insandır.

Bize dost görünen birçok kişi, gerçekte dost değildir; bize düşman görünen birçok kişi de, gerçekte düşman değildir.

Neye yarar yaşamak, bir tek dostumuz yoksa.

Birçok kişi zenginken, yoksul olan dostundan yüz çevirir.

Kimseyi sevmemek, bence kimsece sevilmemektir.

Hem şakalaşmayı, hem ciddi konuşmayı bilen yaşlı kişi, ne tatlı kişidir.

Mutluyken dost bulmak kolaydır, mutsuzken dost bulmak alabildiğine zor.

Değil mi ki insanız, insanlığın mutsuzluklarına
gülmememiz, üzülmememiz gerekir.

İyi arıyorsak, zor ulaşırsınız iyiye; kötülük aramasak
da kolayca gelir bulur bizi.

Alay etmeyi bilen kişiler, yapıları gereği dostluğa
pek yatkın olmayan kişilerdir.

Akılsız insanları översek, onlara çok haksızlık et-
miş oluruz.

Biz kendimizi övmeyelim, bizi başkası övsün, daha
iyi.

Aldığın övgülerin temelini iyi kavrayamıyorsan,
bu övgüleri pohpohlama diye değerlendirebilir.

Gerçekte hiçbir şey bilmiyoruz; çünkü doğru uçu-
rumun dibindedir.

Tek insan bütün insanlar gibi, bütün insanlar tek
insan gibi olacak.

Domuzlar çöplükte yatmaktan hoşlanırlar.

Kendi içine bir göz atarsan, orada her türlü yıkıcı tutkulardan meydana gelen bir hücre ve bir hazine bulursun.

İnsanın komşularına yaranmak istemesi onursuzluktur.

Önemli noktalarda, öbür canlı varlıkların öğrencilerinden başka bir şey değiliz; örmek ve yakalamakta örümceği, ev yaparken kırlangıcı, şarkı söylediğimiz zaman da kuşları –kuğuyu ve bülbülü– öykünüyoruz.

Eğitim mutlu insanlar için bir takı, mutsuz insanlar için bir sığınaktır.

Bilgili insanların umutları bilgisiz insanların zenginliğinden daha değerlidir.

Düşüncelerde uyum dostluğu doğurur.

İnsan için ruhun dinginliği hazlar karşısında ılımlı kalmaya, yaşayış biçiminde ölçülü olmaya bağlıdır.

Yetersizlik ve aşırılık genellikle can sıkıcı değişikliklere yol açar ve ruhta büyük karışıklıklar doğurur, bu katı değişikliklerle sarsılmış bulunan ruhlar dengelerini ve dinginliklerini yitirirler.

Zihnimizi olağana yöneltmeliyiz ve şimdiyle yetinmeliyiz; arzulanan ve hayran olunan şeye pek yer vermemeliyiz ve dönüp o şeyi düşünmemeliyiz. Tersine, mutsuzların yaşamını göz önüne almalıyız, onların acılı yoksulluklarını düşünmeliyiz; şimdiki durumumuz ve varlıklılığımız gözümüze önemli ve istenir görünecektir, o zaman artık daha çok arzulamayı istemeyiz, artık zihnimizi bulandıran durumdan uzaklaşmış oluruz.

Zenginlere, başkalarının mutlu bildiği kişilere hayran olan ve aklını bir an bile onlardan ayırmayan kişi, yasaların önerilerine karşı eylemde bulunma isteğine kapılacak, her zaman yeni yollar düşünmekten, yeni girişimlerde bulunmaktan engellenecektir.

Bizim olmayan şeyi arzulamaktan kaçınmalı, sahip olduğumuz şeyle yetinmeli, yaşamımızı çok yoksul kişilerin yaşamıyla karşılaştırmalı, onların çektiklerini düşünerek kendimizi mutlu saymalıyız.

Böylece onlardan daha mutlu olduğumuzu düşünecek ve gerçekten onlardan daha mutlu olacağız. Bu bakış biçimini benimsersek, dinginlik içinde yaşarız; arzu, kıskançlık, kin gibi kötülüklerden de uzak kalırız.

Uyumlu olan ve güzellikleriyle bizi kendilerine baktıran yontuların yürekleri yoktur.

Yanılığımızı unuta unuta gözü pek oluruz.

Ahmaklar yaşamdan en ufak bir sevinç duymaksızın yaşarlar.

Ahmaklar uzun yaşamak ister, bu uzun yaşamdan hiçbir tad alamadan.

Ahmaklar kendilerini aşan şeyleri isterler; ama kendilerini aşan şeylerden daha yararlı da olsa, ellerinin altındaki şeyleri çarçur ederler.

Ahmaklar yaşamları boyunca kimseyi sevindirmezler.

Ahmaklar yaşamak isterler; ihtiyarlıktan korkacaklarına ölümden korkarlar.

Kendi kendinin efendisi olan baba, çocuğuna en güzel örnek olur.

Gündüz uyuyanların ya bedenleri hastadır, ya ruhları karışıktır; ya tembellikleri baskındır, ya eğitimleri azdır.

Yürekli kişi yalnız düşmanlarını yenen kişi değildir, aynı zamanda arzularını yenen kişidir.

Kimileri kentlerin efendisi ve kadınların kölesi olurlar.

Az bulunur hazlar, en güçlü hazlardır.

İnsanlar birbirlerine haksızlık etmeselerdi, yasalar bireylerin diledikleri gibi yaşamalarını engellemeyecekti.

Demek ki uyumsuzluğu yaratan arzudur.

Bilge kişi için her yer birdir; onurlu bir ruhun yurdu tüm evrendir.

İç savaş her iki yanı da yıkar, bu savaşta yenenler de yenilenler de yıkımlarını bulurlar.

Halkın yararını birinci sıraya koymak gerekir, si-
tenin iyi yönetilebilmesi için.

Sitede kavgalar ölçüyü aşmamalı.

Tek tek insanların gücü, kamu yararını sarsmamalıdır.

İyi yönetilen site, büyük bir hazinedir.

Adalet gerekeni yapmaya, adaletsizlik gerekeni yapmamaya ve gerekenden kaçınmaya dayanır.

Elini ayağını kullanır gibi kullan kölelerini, kimini şu iş için kimini bu iş için.

Sevilen kadın, aşkın sevimsiz yanlarını giderir.

Beden hastalıkları gibi aile hastalıkları ve yaşam hastalıkları vardır.

Yoksulluğa sabırla katlanmak kendine söz geçirebilen kişinin işidir.

Güç ve güzellik, gençliğin ayrıcalığıdır.

Yaşlılık, ılımlılığın arzulara yayılmasıdır.

BİLGELİKTEN BEYİTLER

*Kimsesiz kimse yok, herkesin var bir kimsesi
Kimsesiz kaldım, yetiş, ey kimsesizler kimsesi!*

*Düşenin dostu olmaz demişler, düşte görürsün,
Sen o zaman dostları, düşte görürsün.*

*Padişah-ı âlem olmak bir kuru kavgâ imiş
Bir veliye bende⁴ olmak cümleden âlâ imiş.*

(Yavuz Sultan Selim)

*Yazı yazmak istersen, al eline kalemi durma yaz
Yazı yazmak istemezsen, al eline kazmayı durma kaz.*

*Kelâmın fizza⁵ ise sükût eyle olsun zeheb⁶
Kemâl ehli kemâlâtı böyle buldu hep.*

-
4. Bende: hizmetkâr, bağlanmış.
 5. Fizza: Gümüş.
 6. Zeheb: Altın.

Hiç yetîm olmaz yetîm-i ümm ü eb
Bil yetîm oldur ki düştü bî-edeb⁷

Tok olan cümle âlemi tok sanır
Aç olan âlemde ekmek yok sanır.

Çağrıldığın yere erinme
Çağrılmadığın yere görünme

Adam, adamdır eğer olmaz ise bir pulu
Eşek yine eşektir, atlastan olsa çulu.

(Lâ edri)

Beklemek güzel şey, gelecekse beklenen
Özlemek güzel şey, özlüyorsa özlenen.

Cümleler doğrudur, sen doğru isen
Doğruluk bulunmaz, sen eğri isen.

(Yûnus Emre)

7 "Anne" bîhâdan mahrûm kalan kimse yetîm değildir. Asıl yetîm, ~~edeb~~ mahrûmu olan kimsedir."

Güden çoban sürüyü döndürünce ters yöne
Geçmez mi sürüdeki topal koyun en öne.

(Lâ edri)

Âyinesi⁸ iştir kişinin lafa bakılmaz,
Şahsın görünür, rütbe-i aklı eserinde.

(Ziya Paşa)

İnsana sadâkat yaraşır görse de ikrâh,
Yardımcısıdır doğruların Hazret-i Allâh!..

(Ziya Paşa)

Her şahs-ı harîmi Hakk'a merhem mi sanırsın
Her taç iyen çulsuzu Edhem mi sanırsın?

(Ziya Paşa).

Önce çalışmak sonra dua dinin esası
Kabul olur çalışanın duası

Meşhurdur ki hakk ile olmaz cihan harâb,
Eyler onu müdâhane-i âlimân⁹ harâb

(Keçecizâde İzzet Molla)

8. Âyine: ayna, akis.

9. Müdâhane-i âlimân; alimlerin dalkavukluğu.

Söz bilirsen söyle senden ibret alsınlar
Söz bilmezsen sükût eyle seni insan sansınlar.

Mazharı feyz olamaz düşmeyince hâke nebât
Mütevâzı olanı rahmet-i Rahmân büyütür.¹⁰

Ya Rab! Bana cism-u cân gerekmez,
Cânân yok ise can gerekmez.

(Fuzûlî)

Kendimi kendim yitirdim kendim ister kendimi,
Kendime kendim gerekse, bula kendim kendimi.

Gözlerime bak, orada görürsün hep vefâyı
Hem yârimin bana ettiği her cevır ü cefâyı.¹¹

(Havâce)

Gezdim Haleb'i Şam'ı eyledim ilmi taleb,
Meğer ilim gerideymiş, illâ edeb illâ edeb.

10. Tohum toprağa düşmeyince filizlenip büyüyemez. Bu bakımdan Allah Teâlâ'nın rahmeti, kibirlileri değil, ancak mütevâzî olanları büyütür ve yüceltir.

11. Cevr-ü cefâ: sıkıntı, eziyet.

Gittin amma ki kodun hasret ile cânı bile
İstemem sensiz olan sohbeti yârân bile.

(Neşâtî)

Âvâzeyi¹² bu âlemde Dâvûd gibi sal
Bâkî kalan bu kubbede hoş bir sadâ imiş.

(Bâkî)

Ne dünyadan safâ bulduk, ne ehlinden recâmız¹³ var,
Ne dergâhı Hudâ'dan maada bir ilticâmız var.

(Nef'î)

Hakk tecellî eyleyince her işi âsân eder
Halk eder esbâbını, bir lahzada ihsân eder.

Varalım bir-iki gün zikredelim Mevlâ'yı
Bize mi ısmarladılar bu yalan dünyayı.

(II. Murad)

Güzellerde olsaydı biraz vefâ
Olur muydu güzellikleri hebâ.

(Havâce)

12. Âvâze: yüksek ses.

13. Recâ: istek, arzu.

Geçme nâmerd köprüsünden ko aparsın¹⁴ su seni,
Yatma tilki gölgesinde ko yesin aslan seni.

Minnet ile koklama gül, al eline sûseni,¹⁵
Geçme nâmerd köprüsünden ko aparsın su seni

Miyânı gûtiğudâ bedmeniş îhâm eder kubbun
Şecâat arz ederken merdi kibtî sirkatin söyler.

(Koca Râgıb Paşa)

Ölüm bize ne uzak, bize ne yakın ölüm
Ölümsüzlüğü tattık, bize ne yapsın ölüm.

Sakın terk-i edebden kûy-i mahbûbi Hudâdır bu
Nazargâh-ı ilâhîdir, makamı Mustafâ'dır bu.

(Nâbî)

Cihanda âdem olan bî gam olmaz
Anınçün bî gam olan âdem olamaz.

(Necâti)

14. Aparamak: alıp götürmek.

15. Sûsen: dikenli bir çiçek.

Âdem odur ki adını âlemde andıra
Âlemde ad kalır âdem gelir gider.

(Âdem Dede)

Âdeme âdem gerektir âdem etsin âdemi
Âdem âdem olmayınca netsin âdem âdemi.

(Ziya Paşa)

Sür çıkar ağyârı¹⁶ dilden tâ tecellî ede Hakk
Padişah girmez saraya, hâne mamur olmadan.

Cüz'î akıl, söz ve işlerimizde bize delil olur
Ama Allah bahsinde değeri sıfır olur.

(Mevlânâ)

Efendi ne isterse etmek gerek
Kuluz, bize düşer mi sual etmek.

(İzzet Molla)

Harâbât¹⁷ ehline hor bakma zâkir
Defineye mâlik vîrâneler var.

(Erzurumlu İbrahim Hakkı)

16. Ağyâr: başkaları, Dil: gönül.

17. Harâbât: harâbeler. Zâkir: Erzurumlu İbrahim Hakkı'nın derviş oğlu.

Gönül nedir bilene, gönül veresim gelir
Gönülden bilmeyene sersem diyesim gelir.

Korkma düşmandan ki ateş olsa yandırmaz seni!
Mustakîm¹⁸ ol, Hazreti Allah utandırmaz seni!

Sanma ey hâce ki senden zer u sim¹⁹ isterler
“Yevme lâ yenfeu”da kalb-i selîm isterler.

Ekmeyen biçmedi bu mezrada elhâsıl
Kime lazım ekmek, ona lazım ekmek.

(Akbiyık Sultan)

Âsâfın²⁰ mikdarını bilmez Süleyman olmayan
Bilmez insan kadrini âlemde insan olmayan.

(Ziya Paşa)

İnsanoğlu hîlebâzdır kimse bilmez fendini,²¹
Her kime iyilik edersen sakla ondan kendini.

18. Mustakim: dosdoğru.

19. Zer: altın, Sim: gümüş.

20. Âsâf: Süleyman (a.s.)'ın veziri.

21. Fend: hile.

Yüz dinle, bin düşün, bir tek söz söyle,
Sözünden bilinir irfân demişler.

(Mir'âtî)

Masivâdan²² el çekip mahlûkâtta ümid kes
Virdin olsun her nefes Allah bes, bâkî heves.

(Lâ edri)

Başında akli olan ücrete amel etmez
Hûrîyle aldanmaz, göz ile kaştan geçer.

(Yûnus Emre)

Gül gülse daim, ağlasa bülbül aceb değil,
Zira kimine ağla demişler, kimine gül.

(Bâkî)

Canı terk itmek gerek bu evde cânân isteyen,
Kahrı nûş²³ itmek gerek derdine derman isteyen.

(Akşemseddîn)

22. Masivâ: Allah'tan başka her şey, Vird: sık sık ve devamlı okunan dua, Bes: yeter, yetişir.

23. Nûş: içmek

İlim bir hucce-i bî sâhildir²⁴
Anda âlim geçinen câhildir.

(Nâbî)

Bizler mi vakti hoşça geçirmekteyiz bu gün
Şüphem budur: Vakit mi geçirmektedir bizi?

(Yahya Kemal)

Ey kimsesizler, el veriniz kimsesizlere
Onlardır ancak el verecek kimse sizlere.

(Yahya Kemal)

Ne sin iledir, ne sâl iledir, ne câh iledir,
Ne mâl iledir beyim ululuk, kemâl iledir.

(Namık Kemal)

Uğrınız sadmesine her gelenin
Bu da bir çiftesi her gelenin

Ölmek değildir, ömrümüzün en feci işi
Müşkül budur ki ölmeden evvel ölür kişi

24. Hucce-i bî sâhil: sahilsiz bir deniz.

Bende yok sabr u sükûn, sende vefâdan zerre,
İki yoktan ne çıkar, fikredelim bir kerre.

(Nâ-bi)

Hakk kulundan intikamın yine kul eliyle alır,
Bilmeyen ilm-i ledünnî²⁵ ânı kul yaptı sanır.

Kula belâ gelmez Hakk yazmayınca,
Allah bela vermez kul azmayınca.

Bir demet reyhân verseler bülbüle
Koklamaz onu yine gider dikenli bir güle.

Gülün güzelliğini bülbülden öte kim bilir?
Benim âb-ı hayatım senin bitmez sevgindir.

Girmeden tefrika bir millete düşman giremez,
Toplu vurdukça yürekler onu top sindiremez.

(Mehmed Âkif)

Pişkinin halini anlayamaz ham,
Kısa kesmek gerek sözü vesselâm.

25. İlm-i ledünnî: ilâhî sırlar ilmi.

Nesîmî'ye sordular kim yârin ile hoş musun?
Hoş olam ya olmayam ol yar benim kime ne?

(Nesîmî)

Eksik olamaz gamımız bunca ki bizden ham alıp
Her gelen gamlı gider şâd gelip yanımıza.

(Fuzûlî)

Merhem koyup onarma sinemde kanlı dağı
Söndürme öz elinle yandırdığın çerağı.

(Fuzûlî)

Ne yanar kimse bana âteş-i dilden özge
Ne açar kimse kapım bâd-ı sabâdan²⁶ gayrı.

(Fuzûlî)

Bahş eyleyip günahımı mesrûr eder misin?
Ya Rab, harâb kalbimi ma'mûr eder misin?

(Enderunlu Vâsıf)

Mücerribânı²⁷ umûrun kelâmı gerçek imiş
Yalan dedikleri dünyayı böyle bilmez idim.

(Yenişehirli Aynî)

26. Bâd-ı sabâ: Sabah rüzgârı

27. Mücerribân: Tecrübe edenler, deneyenler.

Bir nân için eyleme dînâna tabasbus²⁸

Bir zerresi eğer midende varsa hemen kus

(Ferid Kam)

Leb²⁹ zikirde amma ki gönül fikri cihanda

Kaldı arada sübhâi mercan mütereddid.

(Nâbî)

İki nesne harâb etti cihânı

Yemen'in kahvesi Rûm'un duhânı.³⁰

Senden, bilirim yok bana fâide ey gül

Gül yağın eller sürünsün çatlasa bülbül

Meşveretsiz³¹ kim ki bir iş işleye

Şol nedâmet parmağın çok dişleye.

(Zarîfî)

Ne denlü cehd³² edersen bir murâde

Nasib olmaz mukadderden ziyâde.

28. Nân: ekmek, Dînân: ekmek sahibi, Tabasbus: yalakalık

29. Leb: Dudak

30. Duhân: duman, (sigara)

31. Meşveret: danışma, Nedâmet: pişmanlık.

32. Cehd: gayret, Mukadder: takdir edilen.

Ne kendi eyledi rahat, ne halka verdi huzur
Yıkıldı gitti cihândan, dayansın ehl-i kubûr.³³

Çeşm-i insâf gibi kâmile mizân olmaz
Kişi noksanını bilmek kadar irfân olmaz.

(Nevâdiru'l-Âsâr)

Er odur ki kala ondan bir eser,
Eseri olmayanın yerinde yeller eser.

Dûduya³⁴ eyleseler talimi edâyı kelimât.
Sözü insan olur, ama özü insan olamaz.

Sûretin sîretine³⁵ şahittir
Başka şahit aramak zâiddir.

(İbnü'l-Emin Mahmud Kemal)

Erbâbı fazl ü ma'rifet olmazdı mu'teber³⁶
Herkes cihanda olsa eğer sahibi hüner.

(Sâmih)

-
33. Ehl-i kubûr: mezardakiler.
34. Dudu: Dudu kuşu.
35. Sûret: görünüş, Sîret: gidişât
36. Muteber: beğenilir, inanılır.

Postu sırtında gezer hayvanın
İlmi sâdırında olur insanın.

(Vehbi Sümbülzâde)

Derdi dili³⁷ açma sakın herkese
Derde deva derdi çekenden gelir.

(Ali Fakri)

Gelince vakti hâcet geçmedim hatırlarından hiç
Ânın çün ben de şimdi hatırı ahbâbdan geçtim.

(Yenişehirli Ayni)

Yâri bil, ağyârı bil aklın başında var iken
Fevti fursât³⁸ eyleme fursât yedinde var iken.

(Dertli)

Allah'a dayan, sa'ye sarıl, hükmüne râm ol,
Yol varsa budur, bilmiyorum başka çıkar yol.

(Mehmed Akif)

37. Derdi dil: gönül yarası

38. Fevt-i fırsat: fırsatın kaçması, Yed: el.

Gitti mecnûn hâne-i dehri bize bıraktı,
Bir harâb evdir kalır divâneden divâneye.

(Lâ edri)

İnsana sadâkat yaraşır görse de ikrâh,
Yardımcısıdır doğruların Hazret-i Allah.

(Ziya Paşa)

Mâl-ü mülke olma mağrur. Deme var mı ben gibi!
Bir muhâlif yel eser savurur harman gibi...

Gözlerim ebnây-ı âdemden o rütbe yıld kim
İstemem ben Fâtiha tek çalmasıñlar taşım.

(Şâir Eşref)

Başımla gönlümü edemedim eş
Biri yüz yaşında biri yirmi beş.

(Celâl Sâhir Erozan)

Basma câhilin izine
Uyma şeytanın sözüne.

(Ruhsatî)

Ye's (ümitsizlik) öyle bir bataktır ki düşersen boğulursun
Ümide sarıl, çık bak ne olursun!

(Mehmed Akif Ersoy)

Bahşeyleyip günahımı mesrûr eder misin?³⁹
Ya Rab! Harâb kalbimi mamur eder misin?

(Enderunlu Vâsıf)

Dil gitti gerçi yerine kondu hezâr⁴⁰ gam
Biri gider bini gelir oldu belâların.

(Şeyhülislam Yahya)

Gelince vakt-i hâcet geçmedim hatırlarından hiç
Ânun çün ben de şimdi hatırı ahabbdan geçtim.

(Yenişehirli Avnî)

Zâlimlere mehl olmasa matlûbi ilâhî
Bir demde yıkar âlemi mazlumların âhı

(Sırrı Paşa)

Nâdir bulunur tryneti kâmilde kusur
Kem mayeden eyler ne ki eylerse zuhur

(Râgıb Paşa)

39. Mesrûr etmek: sevindirmek, mamur etmek: yeniden inşa etmek

40. Hezâr: bin (1000)

Neye halk etdi deme Hazreti Mevlâ nâyı
Halka bildirmek için Hazreti Mevlânâ'yı.

(Lâ edri)

Kişiye her iş a'lâ görünür
Kuzguna yavrusu ankâ⁴¹ görünür.

(Şinâsî)

Ben akıldan isterim delâlet,
Akıl bana gösterir dalâlet.

(Fuzûlî)

Altın kalemle yazsın bunu yazan,
Kendi düşer eller için kuyu kazan.

-Talihindir yer yer gezdiren seni
Yere girsen yer, yine de yer seni.

Onun için yerin adı olmuş yer;
Yer, adamı kendi besler, kendi yer!.

(Anonim)

41. **Ankâ:** ırmı olup cismi olmayan efsanevî kuş.

Taş gibiydin çok kalpler kırdın artık yeter,
Toprak ol da bak nasıl üstünde güller biter.

Geçti ömrün nev bahân eriştik vakti asra
Ağlamak ne kâr eder, ba'de harâbi'l-Basra.⁴²

Yıktın gönül sarayımı çevirdin eski Mısır'a
Ne kabil tamiri, ba'de harâbi'l-Basra.

Örnek kadar sirâyet edici⁴³ bir şey yoktur.
Yapılan iyiliğin benzerini doğurur.

Tıynetin na pâk ise, hayr umma sen germâbeden
Önce tathiri kalb et, sonra tathiri beden.⁴⁴

Men bende-i Kur'ânem eger cân dârem
Men hâk-i reh-i Muhammed muhtârem

42. Nev: yeni; Asr: ikinci vakti. Ba'de harâbi'l-Basra: Basra şehri yıkıldıktan sonra.

43. Sirâyet etmek: yayılmak

44. Eski İstanbul'un hamam kitâbelerinden birinde yazılı bir beyit: "Kötü huylu, kirli karakterli bir kimse isen, hamamdan hır şey bekleme. Temizlik istiyorsan, evvela kalbini temizle, sonra da bedenini."

*Eger nakl Kuned cüz in kes ez güftârem
Bîzârem ez u vez ân suhen bîzârem*

*(Ben yaşadıkça Kur'ân'ın kölesiyim
Ben, Hz. Muhammed Mustafa'nın yolunun tozuyum
Biri benden, bundan başkasını naklederse
Ondan da şikâyetçiyim, o sözden de şikâyetçiyim)
(Mevlânâ)*

FAYDALANILAN KAYNAKLAR

Addas, Claude, *İbn Arabî, Kibrît-i Ahmer'in Peşinde*, çev.: Atila Ataman, İstanbul 2003.

Ahmed Eflâkî, *Âriflerin Menkıbeleri*,

Akar, Mehmet, *Mesel Ufku*, İstanbul 2007.

Aksakal, Alev, *Bilgelğe Yolculuk*, İstanbul 2005.

Atademir, H. Ragıp, *Filozoflara Göre Felsefe*, Konya 1947.

Bayat, Ali Haydar, *Türk İslâm Topluluklarında İbn Sînâ Hikâye ve Fıkraları*, Uluslararası İbn Sînâ Sempozyumu Bildirileri (17-20 Ağustos 1983) içinde, Ankara 1984.

Bayur, Yusuf Hikmet, *Türk İnkılabı Tarihi*, cild 3, kısım 3, T.T.K. Yay., Ankara/1987.

Cebecioğlu, Ethem, *Tasavvuf Terimleri ve Deyimleri Sözlüğü*, İstanbul 2004.

Cüneyt Suavi, Selim Gündüzalp, Ali Suad, *Hazır Cevaplar I-II-III*, İstanbul 2007.

Çiftkaya, Murat, *Bilgelik Öyküleri*, İstanbul 2006.

Duman, Mahir, *Güldüren Düşünceler*, İstanbul 1998.

Eraydın, Selçuk, *Tasavvuf Edebiyatı Yazıları*, İstanbul 1997.

Erhan, Çağrı, *Türk Amerikan İlişkilerinin Tarihsel Kökenleri*, İmge Kitabevi, Ankara 2001.

Gazzâlî, *et-Tibru'l-Mesbûk fî Nasîhati'l-Mulûk*, çev.: Hüseyin Okur, (Yöneticilere Altın Öğütler) İstanbul 2006.

Gündüzalp, Selim, *Her Güne Bir Öykü*, İstanbul 2002.

İmamoğlu, İbrahim Sıdık, *Büyük Dinî Hikâyeler*, İstanbul 1980.

İzgören, Ahmet Şerif, *Avucunuzdaki Kelebek*, Ankara 2000.

İzgören, Ahmet Şerif, *İş Yaşamında 100 Kanguru*, Ankara 2000.

Karlığa, Bekir, *İslâm Kaynakları ve Filozofları Işığında Pythagoras ve Presokratik Filozoflar* (Basılmamış Doktora Tezi, İÜEF. İstanbul 1979, (98107))

Keklik, Nihat, *Felsefe, Mukayeseli Temel Bilgiler ve Kaynaklar*, İstanbul 1978.

Keklik, Nihat, *Filozofların Özellikleri*, Köprü yay., İstanbul 2001.

Kısakürek, Necip Fazıl, *1001 Çerçeve*, İstanbul 1968.

Mevlânâ Güldestesi, (718. Yıldönümü Bildirileri) Konya Belediyesi Yay., Konya 1993.

Mevlânâ, *Mesnevî*, çev.: Şefik Can, İstanbul 2003.

Mojdeh Bayat, Mohammed Ali Jamnia, *Sûfî Diyarından Hikâyeler*, çev.: Saliha Deniz, İstanbul 2000.

Muallimoğlu, Nejat, *Düşünen İnsana Hazine*, İstanbul 2002.

Nasr, S. Hüseyin, *İslâm Kozmoloji Öğretilerine Giriş*, çev.: Nazife Şişman, İstanbul 1985.

Osmay, Nüvit, *Düşünce Atlası*, Ankara 2000.

Özcan, Azmi, *Panislamizm*, T.D.V. Yay., İstanbul 1992.

Özkan, Zülfikâr, *Bilgelğe Yöneliş*, İstanbul 2006.

Refik, İbrahim, *Efsane Soluklar*, T.Ö.V. Yay., İzmir 1992.

Selvi, Dilâver, *Ateşin Yakmadığı Aşık*, İstanbul 2007.

Söztutan, Cevdet, *Bir Deste Nükte*, İstanbul 2001.

Sur Dergisi, Kasım/92, Sayı:200

Şenocak, Ebru, *İbn Sînâ Hikâyeleri Üzerine Mukayeseli Bir Araştırma*, (Basılmamış. Doktora Tezi), FÜSBE. Elazığ 2005.

Taneri, Aydın, *Türkiye Selçukluları Kültür Hayatı*, Bilge Yay., Konya 1977.

Timuçin Afşar, "Demokritos'tan Seçmeler" *Felsefe Dergisi*, 1979, sa. 8, (50-54).

Tuncer, Serdar, *Satırarası Hikâyeler*, İstanbul 2005.

Ünver, Süheyl, *İbn Sînâ Hayatı ve Eserleri Hakkında Çalışmalar*, İstanbul, 1955.

Wieschedel, Wilhelm, *Felsefenin Arka Merdiveni*, çev. Sedat Umran, İstanbul 1997.

Yüceler, F. Yılmaz, *Beyaz Sabır*, Ankara 2003.

Zafer Dergisi, Aralık 2002. Sayı: 312.

felsefe diyarından
hikmet yurduna

BİLGELİK HİKÂYELERİ

hazırlayan
CEVDET KILIÇ

Birisi Thales'e sorar:

- Sana göre dünyada biricik devamlı olan şey nedir?
- Ümit..., diye cevap verir düşünür; zira bizi en son bırakan budur.
- Peki, öyleyse en kolay olan şey nedir? diye sorulunca,
- Başkasına nasihat vermek diye karşılık verir.

Bazen bir hikmetli söz, hikâye, hatıra, fıkra, fabl; insanın hayatını, düşünce ufkunu, zihniyetini ve her şeyini alt üst edecek güçte şok tesiri yapar. İşte hikmetin evreselliği de burada yatar.

Bu çalışma, bunu göz önünde bulundurarak yapılan bir derlemedir. Birbirinden çarpıcı anekdotlarla, filozoflardan, din ve düşünce dünyamızın büyüklerinden ve günlük hayattan kesitler sunulmaktadır.

Bu kitabın satırları arasında, sevginin, mutluluğun önemini ve tadını kavrayacaksınız. Belki tabiattaki cansız veya canlı varlıklarla özdeş hissedeceksiniz kendinizi bir anda. Tarihte kalan, ama tekerrürüne ihtiyaç duyduğumuz birkaç tarihi olay da bizimle beraber bu gezintiye çıkacaktır.

Her şeyden önce ve her şeyden öte, felsefe diyarından hikmet yurduna bilgelik rehberliğinde seyahat ederken, hayatınızda pek çok şeyin bu kesitlerle beraber akıp gittiğini göreceksiniz. Tekrar oturup düşüneceksiniz ve diyeceksiniz ki;

Demek ki felsefe hayatımızın tam ortasındaymış....

Demek ki felsefe hayatın ta kendisiymiş...